

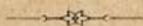

Mati Božja na Šmarni gori.

(Po starejši sliki.)

DROBTINICE

XXVIII. LETNIK.

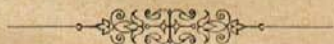

Uredil

dr. Frančišek Lampe.

Založila Katoliška družba za Kranjsko.

Juan Ushakov
V Ljubljani.

Natisnila »Katoliška Tiskarna«.

1894.

II, B 19 265, b

030023848

KAZALO.

	Stran
Predgovor	V
A. Nabožni del.	
Urednikov predgovor knjigam »O ljubezni božji«	3
Teotim ali o ljubezni božji.	
Prva knjiga. Priprava k celemu delu	7
Druga knjiga. Zgodovina nebeškega početka in rojstva božje ljubezni	49
B. Življenjepisi.	
Frančišek Kosar , infulirani stolni dekan, papežev hišni prelat, knezoškofjski konzistorni svetovalec itd. (Spisal I. Skuhala.)	109
P. Florentin Hrovat , frančiškan. (Spisal Jožef Benkovič.)	
I. P. Florentina mlada leta	118
II. P. Florentin učenec	121
III. P. Florentin redovnik in učitelj	124
IV. P. Florentin pisatelj	127
V. P. Florentina smrt	129
Ladislav sveti. (Spisal p. Ladislav Hrovat.)	131
I. Ladislav v javnem življenju	133
II. Ladislav kralj	136
III. Domače stvari	137
IV. Postave	137
V. Domače stvari (dalje)	140
VI. Salomonova sitnost	142
VII. Ladislav na Hrvaškem	142
VIII. Zadnja vojska s Kumani	143
IX. Dva čudeža	144
X. Ladislavova zadnja leta	145
XI. Čudeži	146
XII. Značaj Ladislavov	148
XIII. Dodatek	149

C. Raznoterosti.

Dva skrajna nasprotnika. Zabavno-poučni govor. — Govoril A. Kržič	153
P e s m i.	
Kvaterna sabota	168
Sveta Barbara	169
Mariji	169
Pri mrtvaškem odru	172
Ziblje sinka, peva mati	172
Vzgleđi za življenje.	
Ozdravljenje po priprošnji sv. Kozma in Damijana	173
Mučenik zaradi izpovedne molčečnosti	176
Preklinjalec	177
Danijel O' Connel, goreč častilec Matere Božje	178
Krištof Kolumb	178
Šmarnice	179
Strašno razdejanje mesta Nogenta na Francoskem	179
Iščimo najpoprej božjega kraljestva	180
Popotnik	181
Kako dčber mladenič postane suženj na galèri	183
Kar Bog stori, vse prav stori	187
Boj se pijanosti	187
Dom „Katoliške družbe“ v Ljubljani	188
Imenik udov „Katoliške družbe“ za Kranjsko leta 1894	189

Predgovor.

V zadregi bi bil, kaj naj pišem za predgovor ljubim „Drobtinicom“, ko bi hotel samo priporočati svoje blago. No, hvala Bogu! priporočati ga ni treba. Četudi izdajemo dandanes Slovenci toliko in tako cenениh knjig, da jih je treba kupcem že skoro ponujati, vendar gredó „Drobtinice“ dokaj lahko in po gladki poti med ljudi. Da bi pač med Slovenci rodile mnogo sadú, v nemale jih za sveto katoliško vero in utrjevale v pravem krščanskem življenju!

Zato se rajši ozrimo tukaj, na pragu naše duhovne hiše, nazaj med slovenski svet, da potem vidimo, ali je ta naša nova hiša primerna sedanjemu času in našemu ljudstvu, ali ne.

Naše slovensko ljudstvo ima še dandanes mnogo lepih lastnostij, katerih se smemo iz srca veseliti. Med temi je najprej vernost in zvestoba do Boga, katero hrani kot sveto dedščino svojih prednikov in očetov. Po mnogih krajih naše domovine so ljudje res globoko in trdno verni in se trudijo živeti natančno po božjih zapovedih. Zlasti tam je naše ljudstvo dobro, kjer je imelo in ima že dolgo dobre dušne pastirje. Žal, da ni ljudstvo tako povsodi, marveč se semtertje obrača od Boga strani in gleda jedino le na svétne reči. Tak je duh našega časa. Celi narodi so se že potopili v tem duhu in služijo jedino le svetu in njegovemu poželenju. Zato sili ta duh z vso močjo tudi med nas. Mnogi naši omikani domačini ljubijo nad vse tega ptujega duha in ga zanašajo tudi med naše ljudstvo. Domišljujejo si, da koristijo s tem narodu: a v resnici mu neizrekljivo škodujejo. Pravijo: Narod je treba omikati in povzdigniti. Kako pa? „S tem, da se oprosti vse veljave katoliške cerkve in duhovščine in tako postavi na svoje noge.“ Prav; mislimo si, da bi taki narodovi dobrotniki spravili čisto na nič veljavo naše sv. vere in cerkve; ljudje bi ne poslušali nič več mašnikov, ampak samo posvetne vodnike: kaj bi si s tem pridobili? Kakšni so in bodo ljudje brez vere? Ali ne kaže dovolj že sedANJI čas, kam pridejo ljudje, ki so se otrešli sladkega in vendar tako močnega jarma sv. vere? Kako so taki ljudje razbrzdani, surovi, strastni; kako derejo v pregrehe in naposled v pogubo! Saj vidi to lahko vsakdo s svojimi očmi. Saj je videti dandanes tudi med našim ljudstvom takih móž, katere so zavêdli na kriva pota in

jim vcepili sovraštvo do mašnikov. Iz njih ust slišiš le preklinjevanje, v njih vedenju opaziš zgolj surovost in divjost, v njih domači družini nered, če ne morda zapuščenost, stisko, bêdo. Ali je to narodu v srečo? Ali bo tedaj ljudstvo res olikano in tudi zadovoljno, kadar bode znalo psovati in preklinjati mašnike, razgrajati in popivati, doma pa družino zanemarjati?

Vsakdo, ki ima oči in jih neče zapirati nalašč, vidi veliko nesrečo, ki nam preti, če pride tak duh še bolj med naše ljudstvo. Že sedaj smo dovolj v težavah, kaj pa šele postane, kadar bo naš narod v obče tak!

Naj primerja kdo s takimi ljudmi one može in družine, ki se ravnajo po naukih svete vere in spoštujejo cerkvene služabnike! Ali se ne prizadevajo za resnico in pravico? Ali komu škodujejo, ali se upirajo napredku in koristnim napravam? Ali niso v resnici tem boljši, poštenjši, mirnejši, srečnejši in zadovoljnejši, čim vernejši so? Kateri posestniki si radi pridobivajo krivično blago, mejnike prestavljajo, bližnjega stiskajo in odirajo: ali oni, ki poslušajo v cerkvi radi božjo besedo in se ravnajo po naukih svete vere; ali pa oni, katerim cerkev smrdi in jim je duhovska obleka hudo strašilo? Odgovorite!

Posebno med našim narodom je prav lahko videti, česar nas uči Izveličar: *Po njih sadu jih bodeite spoznali.* Na sad, na življenje je treba gledati, pa vidimo, kje je resnica, kje je napredek in sreča, kje pa poguba. O, da bi vendar spoznali naši mogočnejši in tisti, ki hočejo biti prvaki in vodniki ljudstva, da bi spoznali, kaj je njim in ljudstvu v prid! Seveda oni imajo bogastvo, ali dobre službe, ali sicer veljavo pa lahko življenje: oni se lahko igrajo z vero, češ, da imamo le denar! Želé si samo še tega, da bi jih ljudstvo imelo za svoje vodnike in dobrotnike. Toda, kaj bodo dajali ljudstvu, kadar bo za njimi hodilo? Ali mu bodo dali res trdno srečo, ko mu odvzemo upanje prihodnje sreče? Oh, nikar ne jemljite ljudstvu Boga in Boga ne ljudstva!

Zato opravljajo „Drobtinice“ še vedno kakor nekdanj imenitno dolžnost, da opominjajo Slovence, kako je treba živeti in delovati v pravem krščanskem duhu, kako je treba napredovati na podlagi naše svete vere. In ker se mi zdé nauki sv. Frančiška Saleškega tako imenitni in primerni za ta namen, tako čisti, tako natančno povzeti iz evangelija, zato sem si ga izbral za vodnika v življenju in posebej še za vodnika v „Drobtinicah“. Saj je bil duh sv. Frančiška tudi duh našega Slomškega. Če primerjam oba med seboj, če premišlujem njiju življenje, kaže se mi kot trdna resnica, da je Slomšek posebno dobro razumeval duha sv. Frančiška, namreč duha močne vere, potem plameneče ljubezni do Boga in neizrek-ljive milobe do bližnjega. Tako mislim, da bo veliko delo sv. Frančiška „O ljubezni božji“ v slovenski obliki najbolje oznanjalo duha sv. Frančiška Saleškega.

Slomšekov najvernejši učenec je bil Frančišek Kosar, nekdanji urednik „Drobtinic“, ki sedaj počiva v Gospodu. Tudi ta je bil velik častilec sv. Frančiška in je posnemal njegovo milobo. Bil je kot duhovni vodnik nenavadno moder, prav po vzgledu sv. Frančiška. Pisal mi je sam, kako čišla in ljubi sv. Frančiška, kako rad čita njegovo Filotejo, kako prav mu je, da podajajo „Drobtinice“ njegovega „Duha“. O, naj bi se Slovenci, naj bi se zlasti mašniki in duhovni vodniki navzeli duha sv. Frančiška, kateri duh je pravi duh Jezusa Kristusa. Saj so rekli o sv. Frančišku Saleškem, da se jim zdi najlepša in najčistejša podoba Gospoda samega, da se jim zdi, kakor bi se v njem razodeval Gospod Izveličar sam.

Letošnji letnik posvečujem spominu preblagega Frančiška Kosarja, ki mi je — dejal bi — izročil „Drobtinice“, katere je poprej urejal on, izročil precēj blaga ali gradiva, kateri se je zanje vedno živo zanimal in mi bil tudi sicer v mnogih rečeh krepka podpora s svetom in dejanjem.

Ob jednom pa izrekam tudi živim svojim prijateljem iskreno zahvalo, onim namreč, ki so mi pomagali s spisi, kakor gospodom I. M., I. R. in V. S. za prevod sv. Frančiška. Bog, sama ljubezen, povrni tem in drugim njih trud, ljubezen in požrtvovalnost!

Prav udano prosim, da bi dobri in pobožni slovenski pisatelji podpirali urednika „Drobtinic“ z dobrimi spisi. Tudi „Drobtinice“ namreč naj bi napredovale tako stanovitno in veselo, kakor napreduje pri nas v obče književnost. Ali naj zanemarjamo ono književnost, ki najlepše vodi do Boga in njegove ljubezni?

Sklepajoč kličem s sv. Frančiškom:

Naj živi Jezus!

Dar božje ljubezni.
(Slikal C. Dolci.)

A.
Nabožni del.

— 16 —
Vernim Slovencem v nauk
in
dušni napredek.

Urednikov predgovor

knjigam »O ljubezni božji«.

Že nekaj let smo podajali ljubim prijateljem „Drobtinic“ prelepe kose iz bukev „Duh sv. Frančiška Saleškega“. Lahko je spoznal goreči bralec, kakšen duh je navdajal našega svetnika, kakšna je bila njegova sveta duša. Posebno so lahko spoznali, da je njegovo srce gorelo za Boga in bližnjega v močni ljubezni. Res rečemo lahko, da je umrl od prevelike ljubezni, ki je njegovo srce in njegove moči izžgala popolnoma.

Vsi čudovito lepi in mili spisi našega svetnika so posvečeni sveti ljubezni božji. Za ljubezen je v nemal neprenehoma svoje bralce, učence in učenke, o ljubezni je govoril v pridigah, ljubezen je učil kot mil in moder dušni pastir v izpovednici. V vsem življenju in z vsem ravnanjem svojim je kazal čudovito lep vzgled ljubezni. Če imenujemo sv. Tomaža angeljskega učenika, sv. Bonaventuro serafskega, sv. Bernarda sladkega, sv. Krizostoma pa učenika sv. rešnjega Telesa: smemo imenovati našega svetnika velikega učenika svete ljubezni.

Čudno bi bilo torej, ko bi sv. Frančišek ne bil tudi še posebej pisal bukev o božji ljubezni. Da, pisal jih je in sicer so te bukve njegovo največje, najboljše in tudi poslednje delo. Dal jim je naslov: „Traicté de l'amour de Dieu“, t. j. Razprava o ljubezni do Boga. Celó delo ima dvanajst oddelkov ali knjig, in vsaka knjiga več poglavij. Tu kaže, kako ima človek po naravi nagnjenje ali vsaj sposobnost, da spoznava in ljubi Boga. Saj ga vrh tega gane še milost božja in vodi do ljubezni. Seveda smo velikokrat mrzli ali celó nezvesti; od tod izvira, da se ljubezen v nas pre-

minja, da se oklepamo stvarij namesto Stvarnika . . . : vse to opisuje svetnik natančno in živo. Naša ljubezen se kaže posebno v molitvi; molitev nas dviga više in više, da naposled v Bogu počivamo in uživamo njegovo ljubav. Bog nas včasih izkuša, vzame sladkost in ponudi duši kelih bridkosti. Tu pride strah, žalost, pričakovanje — razni občutki, različna čustva našega srca. Kratko: svetnik nam kaže vso zgodovino božje ljubezni v naših srcih, njen napredek, njene nevarnosti, sovražnike, pa tudi kreposti, ki se kažejo na njej.

Že pred sv. Frančiškom so pisali mnogi o ljubezni božji; svetniki so razkrivali njene skrivnosti in kazali njeno srečo; n. pr. sv. Tomaž, Bonaventura, Dijonizij Kartuzijan; celó svetnice so pisale o njej: Katarina Genovska, Angela Folinjska, Katarina Sijenska, Matilda. Jednako so ob času našega svetnika obdelovali ta predmet, n. pr. Ludovik Granaški, Krištof Fonseka, Ludovik Richeome, Lavrencij Pariški — in zlasti sv. Terezija, ta seraf med bogoljubnimi ženami.

Toda vsi ti spisi so bili le nepopolni in niso obdelovali božje ljubezni na vse strani. Zato je mikalo sv. Frančiška, da bi opisal božjo ljubezen celotno, hkrati učeno in vendar poljudno. Delo je bilo jako težko in jako počasi je napredovalo. Neprenehoma je bral naš svetnik razne bukve, premišljeval in molil. Molile so pa ž njim tudi nune Obiskovanja Marijinega, katere je bil ustanovil on sam, in s tem so ga podpirale v delu. Tako je polagoma vendar le dokončal to veliko delo, in spisal mu je l. 1616. na dan sv. Petra in Pavla „Predgovor“.

Urednika teh Drobtinic je že dolgo časa navdajala želja, da bi podal Slovincem to lepo delo. Strašile so ga težave; toda, ko sta mu obljubila dva vrla in pobožna mašnika, da bodeta prelagala, sklenil je v Drobtinica priobčevati v kosih vse delo tako, kakor poprej „Duh sv. Frančiška“.

Kakor so bile mnoge težave pri prelaganju in izdajanju teh bukev, tako jih bo čutil tudi predragi bralec. Zakaj to delo ni kratkočasno ali lahko, marveč poučno, da, učeno. Tako delo se ne bere za veselje, ampak za nauk in dušno napredovanje. Zato pa nikar ne omagaj, ljubi prijatelj, takoj v začetku, ampak srčno in potrpežljivo beri naprej, premišluj, moli: naposled boš razumel in sicer čem dalje bolje.

Urednik je premišljeval, ali bi bilo bolje dati bralcem v roke nauke sv. Frančiška v bolj preprosti, domači in ložji obliki, ali pa

v taki, v kakoršni je pisal on sam. Za jedno in drugo pot je bilo nekaj razlogov. Toda, naj kdo obdela knjigo kakega pisatelja še tako dobro, prava njegova knjiga vendar le ni. Zato se je urednik odločil, da podá vse delo sv. Frančiška, in upa, da bodo s tem zadovoljni častilci tega velikega svetnika, kakor pobožni Slovenci sploh.

Dragi bralci bodo našli med „Filotejo“ in med našim delom precěj razločka. Razloček je ta, da je ono delo ložje, to pa težje; ono za vse kristijane, to pa za popolnejše, zlasti za redovnike. Naše delo se imenuje „Teotimus“ zato, ker nagovarja svetnik bralca s tem imenom. Pomenja pa po naše „častilca božjega“. Izbral si je pa sv. Frančišek to ime, ker so mu očitali (seveda le nekateri kratkovidneži), da je pisal Filotejo samo za ženske. Da bi mu zopet kdo ne rekel kaj takega, govori v knjigah z moškim, Teotimom, t. j. z bogoljubnim duhom bralčevim.

Bralce lepo prosim, naj izkušajo précej v začetku razumeti, kaj pomenjajo besede in kaj hoče povedati svetnik. Nekatero čisto umske stvari in visoke besede so za naš živahni jezik res težavne. Dadó se sicer povedati tako, kakor govori prvotna beseda, toda naš jezik ne nosi rad takega jarma, naši bralci niso vajeni trdih izrazov. Polagoma pa se lahko privadijo. Umevali bodo n. pr., kaj pomenja: Red, soglasje, všečnost, dobro (to, kar je dobro), lepo (to, kar je lepo) itd.

„Tako naj te Bog blagoslovi, dragi mi čitatelj, in naj te obogati s sveto ljubeznijo! Sicer pa uklanjam vedno svoje spise, besede in dela z vsem srcem sveti, katoliški, apostolski in rimski cerkvi, vedoč, da je ‚steber in trdnost resnice‘, v kateri se ne more niti motiti, niti varati, in katero moramo imeti vsi za mater, če hočemo imeti Boga za očeta.“ (Sv. Frančišek Saleški v „Predgovoru“.)

Teotim ali o ljubezni božji.

Spisal sv. Frančišek Saleški.

Prva knjiga.

Priprava k celemu delu.

I. Poglavje.

Zavoljo lepote človeške narave je Bog izročil volji, da naj vodi vse dušne moči.

Jednoto stvari, ki so med seboj različne, imenujemo red. Pri onih stvareh pa, ki se druga na drugo nanašajo, zove se red soglasje. In to soglasje stvari, ki so same na sebi, to je po svoji naravi, popolne, je lepota. Tako n. pr. je vojska lepa, ako obsega vse svoje dele, ti pa so po svojem redu tako razvrščeni, da, četudi se med seboj razlikujejo, vendar so v pravem razmerju, kakor morajo biti, da so le jedna sama vojska.

Da pa je kaka godba lepa, ne zahteva se samo, da je vsak glas čist, zvonek in se natanko razlikuje od drugih, temveč morajo biti tudi tako tesno zvezani in tako natančno razmerje mora biti med njimi, da se jednota, izvirajoča iz raznovrstnosti, in ta raznovrstnost, nahajajoča se v jednoti, spaja v popolno soglasje in harmonijo.

Kakor je že učil sv. Dionizij, trdi tudi angelski učenik sv. Tomaž Akvinski, da vendar nista lepota in dobrota jedno in isto, četudi je med njima nekako razmerje. Dobro je, kar ugaja poželenju in volji; lepo pa, kar ugaja razumu ali sploh spo-

znanju. Z drugimi besedami: dobro je, česar okus nas razveseljuje; lepo pa, česar spoznanje nam je prijetno.

Torej ako hočemo govoriti prav, ne prilastujemo nobeni stvari telesne lepote, kakor le onim predmetom, ki jih vidimo ali slišimo, ker ta dva čuta sta najbolj sposobna spoznavati, in najbolj služita razumu. — Zato tudi ne pravimo: Poglej, kako lepo¹⁾ diši, ali kako lep je ta okus, temveč govorimo: Glej, to so lepi glasovi in lepe barve!

Lepo se imenuje lepo, ker nas razveseljuje njegovo spoznanje; torej mora biti razven enojnosti in različnosti v celoti in razven reda in soglasja v delih mnogo svita in luči, da se spozna in vidi. Da so glasovi lepi, morajo biti zvonki in čisti, govor se mora razumeti, barve morajo biti žive in svetle.

Tema in senca sta grdi, in storita grde vse stvari, ker v njih ničesar ne spoznamo in ne nahajamo ne reda ne razločka, ne jednote ne soglasja. Radi tega tudi pravi sv. Dionizij: da je »Bog največja lepota. On je povzročil tako lepo soglasje, oni lepi svit in ono prijetnost, ki se nahaja v vseh stvareh.«

Bog namreč razprostira in razdeljuje svoje žarke kakor luč, in to stori lepe vse stvari, zakaj On je hotel, da vlada povsod razmerje, čistost in prijetnost, da je vse lepo. Gotovo je lepota, ljubi moj Teotim, zastoj in mrtva in nima nikakega učinka, ako je ne poživlja svetloba in ji ne daje, da deluje. Zato imenujemo barve žive, ako so razsvetljene in se svetijo.

Pri živih bitjih pa vendar lepota ni dovršena, ako ni tudi prijetnosti, ki ne povzročuje le soglasja popolnih del, temveč tudi soglasje pri gibanju, vedenju in delovanju; tako je prav za prav duša, ki oživlja lepoto živih bitij. Torej spoznavamo v najvišji lepoti božji jedinstvo: jedinstvo bistva — osebe se razločujejo —, svetloba pa je neizmerna; takisto se spajajo v nerazumljivo soglasje vse popolnosti njegovih del, ki se vse združujejo najtesneje v sami in najpreprostejši popolnosti najbolj čiste božje volje, ki je neizmerni in neizpremenljivi Bog sam, kakor bomo drugod povedali.

Bog pa je hotel, da so vse stvari dobre in lepe, zato je njih veliko množino in različnost združil v popolno jedinstvo,

¹⁾ V slovenščini se rabi tudi: lepo diši za »prijetno diši«.

in jih je uredil kakor kako državo. Storil je namreč, da so vse stvari odvisne druga od druge, njih celota pa je odvisna od Boga kot samostojnega vladarja. Vse ude je združil v jedno telo pod jedno samo glavo; iz več oseb je naredil družino; iz več družin mesto; iz več mest deželo, iz več dežel kraljestvo, in je prilastil vse kraljestvo jednemu samemu kralju.

Tako je, ljubi moj Teotim, Bog iz vseh brezštevilnih in tako različnih dejanj, občutkov, nagnenj, zmožnostij, strastij, sposobnostij in močij, ki so v človeku, naredil naravno državo v volji, ki zapoveduje in vlada nad vsem, kar se giblje v tem malem svetu. In tej volji je rekel, kakor nekdanj Faraon Jožefu: »Ti bodi čez mojo hišo, in vse ljudstvo naj bo pokorno povelju tvojih ust, in brez tvojega povelja naj se ne gane nikdo.« (I. Mojz. 41, 40.) Volja pa kraljuje na zelo različne načine.

II. Poglavje.

Kako na različne načine vlada volja dušo.

Gospodar vodi ženo, otroke in svojo družino, ko jim zapoveduje in ukazuje. Ti pa so dolžni pokoriti se njegovim ukazom, dasi jim je prosto, tega tudi ne storiti. Svoje sužnje pa vlada s silo, ti se ne smejo nikdar ustavljati. Svoje konje in vole in mule pa vodi s spretnostjo; privezuje jih, pripinja uzdo, izpodbada jih, zapira ali izpušča, kakorkoli hoče, da so mu pokorni.

Volja pa vpliva na človeka, da se zunanje premika, kakor suženj, in ji nikdar ne odreče pokorščine, če le ni nobenega zadržka od zunaj. Odpiramo in zapiramo usta, premikamo jezik, roke, noge, oči in vse ude, v katerih biva zmožnost, da se lahko pregibljejo brez zadržka, kakor nam je ljubo in kakor hočemo.

Nad svojimi čuti pa in nad zmožnostjo, da se živimo in da rastemo itd., ne vladamo prav tako lahko, tu je pač treba previdnosti in umetnosti. Pokličí sužnja, in pride; ukaži mu, naj postoji, in obstane. Zastonj pa bi človek pričakoval, da bi kak orel ali čuk jednako slušal; ako kdo hoče, da se vrne, pokazati mu mora vado, in če hoče, da je miren, natakniti mu mora

kapico. Sicer res pravimo hlapcu: Obrni se na desno ali levo, in stori; ako pa hočemo, da se konj obrne na desno ali levo, moramo imeti vajeti.

Očém, ljubi moj Teotim, ni treba zapovedovati, da naj ne gledajo; ne ušesom, naj ne poslušajo; ne rokam, naj se ne dotikajo; ne želodcu, naj ne prebavlja; ne telesu, naj ne raste itd., zakaj vse te reči so brez uma, in zato jim ni mogoče pokornim biti. Nikdo ne more visokosti svojega telesa dodati jednega komolca. Rahel je hotela spočeti otroke, pa jih ni mogla. Večkrat jemo, in se ne redimo in ne rastemo. Kdor hoče gospodariti nad temi močmi, ta mora ravnati pametno. Ako zdravi zdravnik otroka v zibeli, ne zapove njemu ničesar, pač pa zapové dojnici, naj stori to ali ono, naj jé to ali ono jed, naj vzame to ali ono zdravilo. Zdravilna moč pa preide potem v mleko, katero dobiva dete od nje. In tako se zdravnikova volja izpolnjuje nad detetom, ki na to še misliti ne more.

Želodcu, grlu, trebuhu ne zapovedujemo, naj bodo trezni, živé zdržno in čisto, temveč rokam moremo zapovedati, da nosijo k ustom le gotovo mero jedi in pijače. Delujočim močem moramo dati ali odvzeti predmete, priložnosti in hranilne snovi, ki jih jačijo, kakor namreč zahteva zdrava pamet. Oko moramo proč obrniti ali pokriti z njegovo naravno čepico — in je zatisniti, ako hočemo, da ne vidi, in s to zvijačo človek doseže, kar zahteva volja. Tako uči naš Zveličar, da se nahajajo skopljenci zaradi nebeškega kraljestva, taki namreč, ki niso taki zaradi naravne nezmožnosti, temveč le vsled umne zvijače, katero uporablja volja, da jih obvaruje v sveti čistosti. Kolika neumnost bi bila zapovedovati konju, naj se ne odebeli, naj ne raste, naj ne brca; ako kaj takega od njega zahtevaš, obesi mu koš visoko; ne ukazovati mu, temveč krotiti ga mora, kdor ga hoče imeti krotkega.

Celó nad razumom in spominom gospodari volja. Kajti med več predmeti, ki jih more um razumeti in se jih more spominjati, določi volja one, na katere hoče, da obračata pozornost, ali od katerih naj se obrneta. Se vé, da ju ne more siliti in ž njima tako gospodariti kakor z rokami ali nogami, ali kakor z jezikom, ker moči občutnosti, zlasti domišljija, niso hitro in brezpogojno pokorne volji in potrebujejo razuma

in spomina, da delujejo. Vendar pa volja te moči spodbada k delovanju, jih ureja in uporablja po svoji volji, dasi tudi ne tako močno in nepremakljivo, da bi jih premenljiva in mimgredoča domišljija včasih ne odvrnila in kam drugam obrnila; zato tudi kliče sv. apostol: »Ne storim dobrega, kar hočem, temveč hudobno, kar sovražim.« Tako moramo tudi mi večkrat tožiti, da ne mislimo dobrega, kar ljubimo, temveč hudobno, kar sovražimo.

III. Poglavje.

Kako vlada volja čutno hotenje.

Volja torej vlada, ljubi Teotim, spomin, razum in domišljijo; vendar ne vsled svoje sile, temveč le po svoji veljavi. Tudi je ne slušajo vedno brezpogojno, kakor tudi otroci in posli niso pokorni vedno hišnemu očetu. Prav tako je tudi s čutnim hotenjem, ki se pri nas grešnikih, kakor pravi sv. Avguštin, imenuje poželenje in je podložno volji in pameti, kakor žena svojemu možu. Kakor je Bog rekel ženi: (Možu bodeš podložna.) »Obrni se proti svojemu možu, in on bo tvoj gospodar«, prav tako je Bog rekel Kajnu, naj se obrne njegovo poželenje proti njemu (zataji svoje poželenje) in naj gospoduje nad njim. Proti človeku se obrniti, pa ne pomenja nič drugega, kakor se mu podati in podvreči.

»O človek«, govori sveti Bernard, »ti storiš, ako hočeš, da tvoj sovražnik postane tvoj služabnik, in da se ti vse obrne k dobremu. Tvoje poželenje je v tvoji oblasti, le prevladati je moraš. Tvoj sovražnik sicer lahko vzbudi v tebi občutek izkušnjave, toda kakor hočeš, lahko privoliš ali ne. Ako dovoliš poželenju, da te zapelje v greh, tedaj si pod njim, in ono gospoduje tebi, zakaj vsakdo, kdor greši, je služabnik greha. Toda predno grešiš, to se pravi, dokler nisi privolil v greh, temveč ga le čutiš, ali povem z drugimi besedami: dokler je le v poželenju in ne v volji, je poželenje pod teboj in je moraš premagati.«

Predno ni cesar izvoljen, je pod oblastjo volilnih knezov, ki mu gospodujejo in imajo oblast, da ga povzdignejo do cesarske časti, ali ga odklonijo. Kadar ga pa izvolijo in sicer oni

sami, so takoj pod njegovo oblastjo, in on jih vlada. Predno volja ne dovoli poželenju, gospoduje nad njim; ko pa dovoli, je njegova sužnja.

To čutno poželenje je pa sploh nagajiv, uporen in nemiren podanik; in človek mora pripoznati, da ga ne moremo nikdar tako podjarmiti, da bi se drugič ne vzdignil in se ne predrznil gospodovati pameti. Volja pa ima toliko moč čez poželenje, da je premaga, kadar hoče, da razdere njegove naklepe in je zapodi nazaj: že s tem je pa zapodimo, če ne privolimo v njegove izkušnje. Mi ne moremo ubraniti poželjivosti, da ne bi spočela greha, pač pa lahko zadržimo, da ga ne porodi in dopolni.

Poželenje se kaže v človeku na dvanajst načinov, in napravi v njem nemir, kakor dvanajst vojskovodij. Navadno zmedejo dušo in motijo telesni mir. Zato imenujemo ona poželenja, ki vznemirjajo dušo, zmedenosti; ona pa, ki vplivajo na telo, čustva, kakor govori sv. Avguštin. Vsi namerjajo dobro ali hudo, in sicer da dosežejo ono in se varujejo tega. Ako opazujemo dobro samo na sebi, in po svoji naravni dobroti, tedaj obudi ljubezen, prvo in najizvrstnejše čustvo; ako pa si mislimo dobro odsotno, tedaj vzbudi v nas hrepenenje. Ako se nam pri tem hrepenenju dozdeva mogoče, da je dosežemo, tedaj upamo; ako pa mislimo, da je ni mogoče doseči, tedaj občutimo obupnost; ako je pa imamo kot pričujoče, tedaj nas napolnjuje z veseljem.

Nasprotno sovražimo hudo, kakor hitro je spoznamo. Ako je odsotno, tedaj bežimo pred njim; ako mislimo, da ne moremo ulti, tedaj se bojimo; ako pa upamo, da bomo mogli uteči, tedaj postanemo drzni in pogumni. Ako pa čutimo, da je hudo pri nas, tedaj smo žalostni, in takoj pribežita nevolja in jeza, da odženeta hudo, ali se vsaj nad njim maščujeta. Ako smo je odpodili in se nad njim maščevali, tedaj čutimo zadovoljnost in veselje dobljene zmage. Zakaj nič manj kakor dobro, katero imamo, ne razveseli srca zmaga nad hudim.

In nad vsem tem krdelom raznih čustev gospoduje volja, ki zavrača njih šepetanje, odbija napade, uničuje učinke, ali vsaj ne privoljuje: brez privolitve pa ji ne morejo škodovati;

ko se le ustavljajo, premaža jih, da sčasoma oslabé, da se podvržejo; ako jih popolno ne umori, zamori jih vsaj.

Bog pa je, ljubi moj Teotim, toliko čustev dal naši duši, da vodi našo voljo k čednosti in duševni kreposti. Zelo so se motili torej stojiki, trdeč, da modrost izključuje čustva; kar so pa zanikali z besedo, pritrjevali so z dejanjem, kakor opozarja sv. Avguštín, ki o tem pripoveduje to-le mično zgodbo:

Avel Gelij je bil na ladiji vkupaj z nekim stojikom; vihar nastane in stojik se ga tako zboji, da ves obledi in se začne zelo tresti. Vsi, ki so bili na ladiji, opazili so to premembo in moža radovedno opazovali, dasi so bili v jednaki nevarnosti. Med tem se pa poleže vihar, nevarnost je jenjala, in ko se je mir vrnil na vsak obraz in so se začeli prosto pogovarjati in šaliti, začne neki azijski lahkoživec zasmehovati stojika in mu očitati, da je od strahú izgubil vso barvo, ko je vendar on sam ostal miren in neustrašen. Stojik mu pa odgovori, kakor je nekđaj odgovoril Aristip, učenec iz Sokratove šole, nekemu možu, ki mu je tudi radi sličnega vzroka nekaj očital, namreč: »Prav si imel, da se nisi menil za dušo tako — ničvrednega tovariša, a jaz pa bi bil ravnal krivično, ko bi se ne bil bal, da izgubi Aristip svojo dušo.«

Najznamenitejše pri tej zgodbi je to, da jc pripoveduje Avel Gelij, ki jo je sam videl; odgovor stojikov pa dokazuje bolj spretnost stojikovo nego njegovo stvar. S tem, da navaja še drugega tovariša svojega strahú, ukaže z dvema neovrgljivima pričama, da se stojiki tudi bojé, in sicer tako, da se učinek pozna na očeh, na obrazu in na vsi zunanji postavi, in je torej čustvo.

Zelo neumno je, ako hoče kdo biti moder na neki način, ki ni mogoč. Ostro je sv. cerkev obsodila neumnost one modrosti, ki so jo hoteli nekđaj uvesti nekateri predrzni puščavniki v puščavi in proti kateri kliče cela sveta cerkev, da celo veliki svetni apostelj, da imamo v udih postavo, ki nasprotuje postavi našega duha. Med nami, kristijani, pravi sv. Avguštín, kakor nas uči sv. cerkev in nam govori sama pamet, občutijo pobožni na tem svetu strah, hrepenenje, žalost in veselje, da, celó sam kralj nebeški se je bal, hrepenel, trpel in bil vesel in sicer tako močno, da je jokal, obledeval, da se je tresel in

krvav pot potil, dasi tudi pri njem niso bili duševni gibljeji taki, kakor pri nas. Zato se jih tudi sv. Hijeronim in drugi za njim niso upali imenovati strasti, radi češčenja njegove vzvišene osebe, temveč so jim dali zmernejše ime vznemirjenja; zakaj strasti je naš Zveličar le toliko čutil, kolikor mu je bilo prijetno in ljubo, ker jih je vodil in urejal po svoji volji, kar pri nas grešnikih ne more biti, ker moramo tudi zoper svojo voljo trpeti tako vznemirjenje, dasi škoduje rednemu življenju naše duše.

IV. Poglavje.

Ljubezen vlada vsa druga nagnjenja in čustva in vodi celó voljo, dasi ima volja oblast nad njo.

Ljubezen je prva naklonjenost k dobremu. Zato popred ljubimo, nego hrepenimo. Po čem naj človek tudi hrepeni, kakor kar ljubi? Tudi popred ljubimo, nego se veselimo; zakaj, kakó naj nas razveseljuje kaka stvar, ki je ne ljubimo? Tudi popred ljubimo, nego upamo, ker upamo le dobro, ki je ljubimo. Ravno tako popred ljubimo, nego sovražimo, kajti hudobijo sovražimo le radi dobrote, katero — ljubimo. Hudobno je le zato hudobno, ker je nasprotno dobremu. In prav tako je z drugimi čustvi, moj ljubi Teotim, ker vsa izvirajo iz ljubezni kot svojega vira in svoje korenine.

Zato so tudi vsa čustva ali dobra, ali slaba, pregrešna ali čednostna; kakor je ljubezen, iz katere izvirajo, ali dobra ali hudobna; zakaj tako jih prevzame s svojimi lastnostmi, da se človeku dozdevajo sama ljubezen. Kakor Boetij, Ciceron, Vergilij in večina starih pisateljev, našteva tudi sv. Avguštin štiri glavna čustva in nagnjenja. Ljubezen, hrepeneča, da ima, kar ljubi, imenuje se poželenje ali hrepenenje. Ako doseže in ima, po čemer hrepeni, zove se veselje. Ako beži pred onim, kar je neprijetno, imenuje se strah. Ako jo pa zadene, česar se boji, pravimo ji žalost. Tako so vsa ta stanja duševna hudobna, ako je ljubezen hudobna; dobra, ako je dobra ljubezen. Meščani božjega mesta se bojé, hrepené, žalujejo in se veselé, in ker je njih ljubezen dobra, so tudi ta nagnjenja dobra. Sveti nauk podvrže človeškega duha Bogu, naj ga vodi in mu pomaga; duhu pa podvrže vsa čustva,

da jih kroti in uporabljaja za pravična in krepostna dela. Dobra volja je dobra ljubezen, hudobna volja je hudobna ljubezen, to se pravi z jedno besedo: ljubezen tako vlada voljo, da jo naredi popolno tako, kakor je sama.

Navadno premeni žena svoj stan po moževem in postane plemenita, ako je on plemenit; kraljica, ako je on kralj; vojvodinja, ako je on vojvoda. Ravno tako premeni volja svoje stanje po ljubezni, s katero se zaroči. Volja je mesena, ako je ljubezen mesena; duhovna, ako je ta duhovna; in vse hrepenenje, veselje, upanje, strah in žalost, izvira iz zveze med voljo in ljubeznijo in ima lastnosti te ljubezni. Kratko: volja deluje le vsled nagnjenja, ljubezen pa je prva, ki vzpodbôde vse drugo in vse oživi v duši.

Iz vsega tega pa ne sledi, da volja ne gospoduje ljubezni, zakaj volja ljubi le, ker hoče, in med mnogotero ljubeznijo izbere le tako in se ji uda, ki ji prija; zakaj drugače bi ne mogli nobene ljubezni po pravici zapovedati ali prepovedati. Popolnoma prosta je torej volja in izbere ljubezen, katero hoče, kakor deklé izbere izmed snubcev, katerega hoče. Ali ko je zakon sklenjen, izgubi svojo prostost, in če je tudi popred zapovedovala, je sedaj pod oblastjo moževo, dokler živi; tako je tudi volja podložna ljubezni, katero si je po svoji prosti volji izvolila in se ji udala. Ako pa mož umrje, je žena zopet prosta in lahko vzame družega. Ravno tako tudi ljubezen gospoduje volji, dokler živi v njej, in ji je popolnoma podvržena; ako pa ta ljubezen zamrje, tedaj je volji prosto, da si izvoli drugo.

Volja je pa vendar še bolj prosta, nego omožena žena. Volja lahko zapodi svojo ljubezen, kadar hoče, in uporabi razloge svoje pameti, ki jo odvrnejo od nje; tudi lahko sklene, da si izvoli kak drug predmet.

Ako n. pr. uvedemo ljubezen božjo v svojo dušo, hočemo jo poživiti in ji izročiti gospodarstvo v njej, tedaj zamorimo v sebi ljubezen do sebe; in ako je tudi ne moremo popolnoma umoriti, tedaj jo vsaj toliko oslabimo, da v nas ne gospoduje, če tudi še živi. Ravno tako pa tudi lahko pustimo božjo ljubezen in gojimo ljubezen do stvari, kar je prav ono grdo prešestvo, katero nebeški ženin tolikrat očita grešnikom.

V. Poglavje.

O nagnjenju naše volje.

Nič manjkrat ni razdražena naša volja, kakor naša občutnost ali poželjivost; one razdraženosti po navadi imenujemo nagnjenja, te pa strasti. Modrijani in pogani so ljubili nekako Boga, svojo državno upravo, kreposti in znanosti, sovražili so pregrehe, upali so častne službe, obupavali so zaradi smrti in obrekovanja, želeli so vedeti in so hrepeneli tudi po smrti biti srečni. Prizadevali so si premagati težkoče kreposti, bali so se graje, ogibali so se marsikatere napake, maščevali so se nad očitnim žaljenjem, bili so nevoljni na tirane, in to vse brez lastnega dobička. Vse to pa je izhajalo iz pameti, zakaj čuti so tega nezmožni, in jih tudi ne moremo obrniti na take stvari. Bila so to nagnjenja pameti, in nikakor čustva čutnega poželenja.

Kolikokrat gojimo čustva čutne poželjivosti, ki so prav nasprotna onim nagnjenjem, ki jih ob istem času čutimo v pameti ali volji? Ni-li dokazal tega óni mladenič, ki ga omenja sv. Hijeronim? Ta je z lastnimi zobmi odgriznil jezik in ga pljunil v obraz nesramni ženski, ki ga je hotela zapeljati v nečistost, in tako pokazal, da njegova volja ni imela nobene všečnosti in je popolno nasprotovala občutkom slasti, ki so mu jih hoteli vzbuditi v poželjivosti. Kolikrat se tresemo strahú pred nevarnostjo, kamor nas je zapeljala in nas drži lastna volja? Kolikrat sovražimo občutke, ki ustrezajo naši poželjivosti, in ljubimo duševno dobro, katero ji ne ugaja? To pa je prav ona vojska, ki jo čutimo vsak dan med duhom in mesom; med zunanjim človekom, ki je odvisen od čutov, in med notranjim človekom, ki ga vodi pamet; med starim Adamom, ki gre za željami svoje Eve, in med novim Adamom, ki sledi za nebeško modrostjo in posvečeno pametjo.

Stojiki so zanikavali, kakor nam poroča sv. Avguštin, da bi bil modri podvržen strastém, pripoznavali so pa, kakor se vidi, da ima nagnjenja, ki so jih imenovali evpatije ali dobra nagnjenja, ali kakor jih imenuje Ciceron, trajnosti. Zakaj rekli so, da modri nima poželjivosti, temveč voljo, nobenega veselja, temveč radost, nikakega strahú, temveč le previdnost; na njega

upliva in deluje le pamet. Zato so zanikavali, da bi modri mogel kdaj biti žalosten, ker se žalost ozira le na kaj slabega, kar se pripeti človeku, modrega pa ne more zadeti nobena nesreča, ker se po njih nauku nobenemu človeku drugače ne zgodi nič hudega, kakor po njegovi lastni krivdi.

In prav za prav, moj Teotim, ne mislijo tako napačno, da so le evpatije ali dobra nagnjenja v duševnem delu človekovem. Napačno pa so trdili, da v čutnem delu ni nobenih strastij, in da se žalost ne poloti srca modrijanovega. Da ne omenjam tega, da so sami bili žalostni, kar smo prav kar videli: naj-li nam modrost vzame usmiljenje, ki je krepostna žalost, in pride v naša srca, da vzbudi v nas hrepenenje, da rešimo bližnjega zla, radi katerega trpi? Tudi Epiktet, najkrepstnejši modrijan vsega poganstva, ni bil tega mnenja, da bi v srcu modrijanovem ne bilo nobenih strastij, kakor je izpričal tudi sv. Avguštin in dokazal, da je bila nejezdnost med stojiki in drugimi modrijani radi tega predmeta le v besedi.

Kar pa čutimo v pametnem delu naše duše, je bolj ali manj blago in duhovno, čim bolj ali manj vzvišeni so predmeti, in so sami na višji stopinji duševne popolnosti. V človeku se večkrat vzbudi čutje, vodi je čutna izkušnja, človek pa premišlja in sklepa; druga čutja izvirajo iz učenostnih pogovorov, druga pa se zopet vzbujajo, ako govorimo o veri. Dalje so pa tudi taka, ki izvirajo iz spoznanja resnice, ali če se duša popolno udá v voljo božjo. Prva čutja se imenujejo naravni nagibi. Zakaj kdo nima rad že po naravi, da je zdrav, da ima potrebno hrano in obleko in da ima prijetno in prijazno družčino? Druga se imenujejo pametna nagnjenja, ker izhajajo vsa iz duševnega spoznanja naše pameti, ki vzbuja našo voljo, da je srce mirno, skrbi za npravne kreposti, išče resnično čast in začne modroslovno premišljevatí večne stvari. Nagnjenja te vrste imenujemo krščanska, ker izvirajo iz naukov našega božjega Izveličarja, ki v nas vzbuja ljubezen za prostovoljno uboštvo, popolno čistost in nebeško veselje. Božja in nadnaravna pa se imenujejo nagnjenja najviše stopinje, ker imajo svoj smoter v Bogu, ker se nanašajo na Boga samega, in ker jih Bog vzbudi v notranjem svetišču naše duše brez kakega posredovanja ali vsled kake naravne luči naše duše; to se bo lahko razvidelo iz tega, kar homo

povedali pozneje, kako naj se človek Bogu daruje in kake občutke naj ima. Ta nadnaravna nagnjenja so pa navadno troja, namreč: duševna ljubezen vsled lepote verskih skrivnostij, ljubezen do onih dobrot v izveličanju, ki so nam obljubljene v večnem življenju, in ljubezen do najvišje dobrote najsvetejšega in večnega božanstva.

VI. Poglavje.

Ljubezen do Boga vlada vsako drugo ljubezen.

Volja vlada vse druge moči človeškega duha, njo samo pa vlada ljubezen, ki jo tako premeni, da postane, kar je ona sama. Med vsemi vrstami ljubezni pa nosi žezlo ljubezen do Boga in vladanje je bistveno njeni naravi in ji tako lastno, da se ne dá ločiti od nje, zakaj kakor hitro jenja vladati, tudi neha biti.

Izrael ni bil dedič s svojim mlajšim bratom Izakom; in Ezav je bil odločen, da služi svojemu mlajšemu bratu. Jožeta niso molili le njegovi bratje, temveč tudi njegov oče; da, v osebi Benjaminovi ga je molila celo njegova mati, kakor je videl v sanjah v svoji mladosti. Ni brez skrivnega pomena, da so imeli mlajši bratje prednost pred starejšimi. Izmed vsega pa, kar se godi v našem srcu, je božja ljubezen najmlajša, zakaj kakor govori sv. apostol, »najprej je, kar je živalsko, potem, kar je duhovno«. Ta mlajša pa podeduje vso moč in oblast. Lastna ljubezen je odločena, da ji služi; ne moli je le vse, kar se giblje v duši, temveč tudi um in volja, ki sta ji nekako oče in mati, sta ji podložna. Vse je podložno ti nebeški ljubezni, ki hoče biti kraljica, ali pa nič, ker ne more živeti, ako ne vlada in gospodari, tudi ne vlada drugače kakor samostojno. Izak, Jakop in Jožef so bili nadnaravni otroci, zakaj njih matere: Sara, Rebeka in Rahela so bile po naravi nerodovitne in so jih spočele po milosti nebeške dobrote, zato so bili tudi povzdignjeni, da so zapovedovali svojim bratom. Tako je tudi božja ljubezen čudežen otrok, ker človeška volja je ne more spočeti, ako je sv. Duh ne vlije v naša srca. Ker pa je nadnaravna, zato se ji spodobi prvenstvo in mora vladati vse, celó um in pamet.

In ako so v duši tudi druga nadnaravna čustva, n. pr. strah, miloba, močnodušnost in upanje, kakor sta bila tudi Ezav in Benjamin nadnaravna otroka Rebeke in Rahele, vendar je božja ljubezen gospodinja, dedinja in prednica, ker je otrok obljuje, zakaj le radi nje so bila ljudem obljubljena nebesa. Izveličanje se kaže veri, pripravlja se upanju, toda dá le ljubezni. Kakor ognjeni ali svetlotemni oblačni steber, kaže nam vera pot v obljubljeno deželo, in z mano lastne ljubeznivosti redi nas upanje na tem potu; toda kakor skrinja zaveze popelje nas vanjo ljubezen in nam dela pot skozi Jordan ali skozi sodbo. Ona sama ostane med ljudstvom v nebeški domovini, ki je bila obljubljena pravim Izraelcem; kamor ne pride ognjeni steber vere, tudi ne pada več mana upanja, da bi se duša redila ž njo.

Sveta ljubezen biva v najvišjem in vzvišenem delu našega duha, kjer daruje božanstvu svoj žgavni dar, kakor je storil nekđaj Abraham, in kakor se je naš Izveličar daroval na vrhu gore Golgate. S tako vzvišenega mesta pa se razlega njen glas, da jo čuje in sluša vse nje ljudstvo, namreč vse moči in čustva dušna, katera vlada s prečudno krotkostjo. Ljubezen namreč ne pozná ne sužnjev ne najetih hlapcev, temveč podjarmi vse stvari, da so ji pokorne s tako ljubeznivo oblastjo. Kakor ni ničesar močnejšega, nego ljubezen, prav tako tudi ni ničesar ljubeznivejšega, nego njena moč.

Čednosti so v duši, da urejujejo njena čustva, ljubezen pa kot prva med njimi vodi in vlada vse druge. Tako pa dela ne le zato, ker je pri vsakem redu prvo drugim nekako vodilo, temveč tudi, ker je Bog ustvaril človeka po svoji podobi in sličnosti, in hoče, da kakor v Njem, tako tudi v človeku vse urejuje ljubezen in sicer za ljubezen.

VII. Poglavje.

Kako se splošno razločuje ljubezen.

Tako tesna zveza je med voljo in dobrim, da se volja takoj k dobremu obrne, kakor hitro je zapazi. Namen ji je, da bi se nad njim razveseljevala, liki nad svojo lastjo. Volja je namreč tako tesno sorodna z dobrim, da moremo nje naravo

spoznati le po ti zvezi; kakor tudi naravo dobrega spoznamo le po ti sorodnosti z voljo. Resnično, moj Teotim, kaj pa bi bilo dobro, ako ne to, kar hoče vsakdo? In kaj je volja druga kakor moč, ki hrepeni po dobrem, ali po tem, kar ima za dobro?

Ako volja s spoznanjem opazi in čuti dobro, tedaj se vzbudi v njej veselje in naklonjenost; ljubeznivo in močno jo vleče do ljubezni vrednega predmeta, da bi se združila ž njim. Da se pa res združi, vsposodbôde jo naklonjenost, da porabi vsa sredstva, za to pripravna. Volja je torej v tesni zvezi z dobrim, in ta zveza vzbudi ono naklonjenost, da bi volja dobro čutila in gledala. Naklonjenost pa vzbudi voljo in jo vleče k dobremu in želi, da se ž njim združi, slednjič pa vzbujena in po zjedinenju hrepeneča volja poišče vsa sredstva, da se res združi.

Seveda, splošno rečeno, ima vse to ljubezen v sebi, da jo lahko primerjamo drevesu, katerega korenine so razmerje med voljo in dobrim. Podnožje temu drevesu je naklonjenost in deblo je prvo čutje; veje in mladike so poželenje, vedno iskanje in drugi trud; zjedinenje in uživanje pa je sad. Ljubezen torej obstoji iz teh petih delov, ki imajo pa še več malih delov, kakor bomo videli natančneje.

Da se izrazimo bolj razumljivo, hočemo premisliti ono mrtvo ljubezen med magnetom in železom, ker je res dobra podoba prave in radovoljne ljubezni. Železo ima namreč tako tesno razmerje z magnetom, da se takoj obrne k njemu, ko začuti njegovo moč. Začne se tresti, kar je začetek gibanja, da izraža s tem posebno naklonjenost. Potem pa se vedno bolj bliža magnetu in si poišče vsa mogoča sredstva, da se ž njim združi. Ne vidimo-li v podobi teh mrtvih predmetov izraženih vseh delov žive ljubezni?

In vendar, moj Teotim, je všečnost, nagnjenje, ali volja izlivajoča se v ljubeči predmet prav za prav ono, kar imenujemo ljubezen. Začetek ljubezni je, ako nam stvar ugaja; nagnjenje ali volja, izlivajoča se v predmet je pa prava, bistvena ljubezen; in ako tudi oboje imenujejo ljubezen, je razloček vendar-le velik. Zakaj kakor lahko imenujemo dan zjutraj, ko se dani, tako se tudi ta prva radost lahko imenuje ljubezen, ker je prvi občutek ljubezni. Kakor se pa pravi dan prične še-le, ko izide solnce

in traja do zahoda, tako je tudi prava ljubezen le v tem, da je srce nagnjeno in se hoče izliti v ljubljene predmet, kar pride précej za radostjo in se zvrši, ko se združita.

Recimo torej: dobro se polasti srca, ugrabi in uklene je z veseljem ali radostjo, z ljubeznijo pa je vodi in vabi k sebi. Z radostjo stori, da srce zapusti svoje stališče, z ljubeznijo pa, da gre na pot in konča potovanje. Po veselju se srce vzbudi, ljubezen pa je njegovo delovanje; radost stori, da srce vstane, ljubezen pa stori, da hodi; ker mu je kaj po godu, razpne srce svoje peruti, leti pa zaradi ljubezni. Ljubezen torej, da govorimo razločno in določno, ni nič drugega, kakor, da se srce bliža dobremu in se vanje razlije.

Mnogo imenitnih pisateljev ni imelo ljubezni za nič drugega, kakor za radost. In njih misel se vjema še precěj s pametjo; zakaj ne le, da prvo nagnjenje ljubezni izhaja iz všečnosti, katero občuti srce, ko se snide z dobrim, in se konča z drugo radostjo, ko se srce združi z ljubljenim predmetom, ampak ljubezen živi tudi le ob radosti, katera ji je mati in dojnica; zato jenja tudi ljubezen, ako ji ne ugaja več predmet. In kakor se rodi bučela v medu, živi se le z medom in leta le zaradi medú, prav tako se rodi tudi ljubezen v radosti, redi se po radosti in teži po radosti.

Teža pregiblje stvari, premika jih in jih zopet ustavlja. Kamenova teža premakne kamen in mu dá moč, da pade v globočino, ako je le vse odstranjeno, kar bi ga pri tem oviralo. Ta teža stori, da leti dalje navzdol, prav teža pa tudi stori, da obleži in počiva, kakor je priletel na svoj prostor. Isto je z veseljem ali radostjo zaradi kake stvari, ki tudi gane voljo. Všečnost gane namreč voljo in stori, da hrepeni po ljubljenem predmetu, in v njem počiva, kakor hitro je ž njim združena. Ker je torej ljubezen toliko odvisna od všečnosti v svojem rojstvu, izpopolnjevanju in dopolnjevanju in je vedno ž njim združena, zato ni nič čudno, da so oni veliki misleci menili, da sta ljubezen in všečnost jedna in ista stvar; dasi tudi je ljubezen dušna sila, ki vlada vsa druga nagnjenja in ne more biti le gola všečnost, temveč je v tem, da je ganjena volja, kar sledi še-le po všečnosti.

Ko je bila volja tako ganjena po všečnosti, traja to dalje, dokler se ne združi s predmetom in ga ne uživa. Ako hrepeni po kakem pričujočem predmetu, deluje takó, da vodi srce vedno k ljubljenu predmetu, da se mu bliža, in se tesno ž njim združi, potem ga uživa. In zato se imenuje ljubezen všečnosti; ko je namreč izšla iz prve radosti, konča se takoj z drugo, ki izhaja odtod, da se je združila s pričujočim predmetom. Ako pa nimamo še tistega dobrega, h kateremu je nagnjeno srce, ali kadar se ne moremo še tako tesno združiti ž njim, kakor želimo, tedaj se imenuje ta ljubezen, s katero se srce dalje premika in teži po odsotnem predmetu, hrepenenje, katero ni nič drugega, kakor da želimo in se veselimo stvari, katerih nimamo, pa jih hočemo imeti.

Ljubezen nas pa še drugače gane, da si želimo stvari, ki jih nikakor ne pričakujemo in po njih tudi ne hrepenimo, kakor če n. pr. rečemo: O, da bi bil sedaj v nebesih! Rad bi bil kralj! Da bi bil mlajši! O, da nisem nikdar grešil! itd. Sicer so to res želje, toda nepopolne, ki jih po mojem mnenju prav za prav imenujemo voščila. Ako smo tako ganjeni, ne rabimo gotovo istih besedij, s katerimi izražamo pravo hotenje. Zakaj, ako hočemo kaj v resnici, tedaj rečemo: »zahtevam«, ali »hočem«. Ko pa izražamo nepopolno hotenje pravimo: »želim, rad bi« itd. In sicer res lahko rečemo: »želel bi, da sem mlad«, nikdar pa ne rečemo: »hočem biti mlad«, ker to ni mogoče; ako smo torej tako ganjeni, tedaj pravimo temu 'voščilo', ali kakor pravi šola: polvolja, ker je le začetek volje, pa nima nikakih nasledkov; ker volja vidi, da je nemogoče, ali opazi veliko težavo, da bi dosegla svoj smoter; zatorej neha želeti in si le samo še vošči. Godi se ji, kakor bi rekla: »Dobro, ki je vidim in se ga ne morem polastiti, prijetno mi je sicer jako, in dasi ga ne morem ne hoteti, in ga dobiti, pa bi je vendar rada zahtevala in hotela, ako bi je le mogla zahtevati in hoteti.« Kratko: ta voščila so le majhna ljubezen, ki jo lahko imenujemo ljubezen naklonjenosti ker duša odobrava dobro, katero pozna, in ker ga ne more v resnici zahtevati, s tem naznanja, da bi je rada hotela in da je zahtevanja res vredno.

Toda to še ni vse, moj Teotim! So namreč še druge želje in druga voščila, ki so veliko bolj nepopolna, nego sedaj

omenjena, ker niso le nemogoča ali jako težka, temveč jih zadušijo tudi druga močnejša zahtevanja in druge volje. Te vrste zahteva je, ako hoče n. pr. bolnik jesti gobe ali buče, in jih vendar neče jesti, dasi jih ima, ker se boji, da se s tem ne shujša bolezen. Tak človek ima dvoje željá: da bi gobe jedel, in da bi bil zdrav. Ker je pa želja, da bi ozdravel, večja, zamori in ugonobi drugo željo in zabrani, da nima nikakega uspeha.

Jefte je želel ohraniti svojo hčer; ker pa se ta želja ni mogla zlagati z zahtevo, da izpolni svojo obljubo, tedaj je h o t e l, česar ni želel, namreč darovati svojo hčer, in je ž e l e l, česar ni hotel, ohraniti svojo hčer. Pilat in Herod sta oba želela: prvi rešiti Odrešenika, drugi ohraniti njegovega predhodnika (Janeza Krstnika). Ker se pa prvega želja ni strinjala z zahtevo, da ugodi Judom in cesarju, pri drugem pa z zahtevo, da se prikupi Herodijadi in njeni hčeri, zatorej sta bili ti njiju želji prazni in ničevni. Čim manj ljubeznivi so oni predmeti, ki se ne vjemajo z našimi željami, tembolj nepopolne so tudi te želje, ker jih tako zaduše le malo nasprotnne druge želje. Tako je bila bolj nepopolna želja Herodova, da naj ne umori sv. Janeza, kakor Pilatova; ker ta se je bal obrekovanja in nevolje ljudstva in cesarja, oni pa le razžaliti jedno samo žensko.

Te želje, ki ne jenjajo zaradi nezmožnosti, temveč, ker se ne zlagajo z močnejšimi, imenujejo se sicer tudi želje in zahteve, pa so prazne, gluhe in ničevne. Zaradi željá po nedosežnih stvareh pravimo: »Želim, pa ne morem«; zaradi željá po dosežnih stvareh pa: »Želel bi, pa nečem.«

VIII. Poglavje.

Primernost, ki vzbuja ljubezen.

Navadno pravimo: Oko vidi, uho sliši, jezik govori, um umeva, spomin se spominja in volja ljubi; zraven pa tudi vemo, da vrši človek ta tako različna in mnogovrstna opravila z raznimi močmi in pomočki. Ravno isti človek s svojo močjo, ki jo imenujemo voljo, teži po dobrem in se ga veseli: v njem je ono natančno razmerje do dobrega, ki je vir ljubezni.

Niso prav sodili oni, ki so mislili, da ljubimo le tiste stvari, ki so nam p o d o b n e. Komu ni znano, da najpametnejši

starčki nežno in srčno ljubijo male otroke, in nasprotno zopet ti ljubijo one. Učeni ljubijo nevedne, da se le dadó poučiti, in bolniki ljubijo svoje zdravnike. Ko bi mogli dobiti kako znamenje ljubezni med neživimi stvarmi, tedaj bi rad vedel, katera podobnost je med magnetom in železom, ki sili k magnetu. Nima-li magnet večje podobnosti z drugim magnetom ali kako drugo rudnino, kakor z železom, ki je vendar popolno različno od njega? Če tudi trdijo nekateri, ki izvajajo vse iz podobnosti, da železo vleče nase železo, vendar pa ne morejo povedati vzroka, zakaj vleče magnet železo nase, zakaj ne železo samega sebe. Tudi naj mi pové kdo, kako razmerje je med apnom in vodo, ali med vodo in gobo? Pa vendar oba, apno in goba, vodo silno rada sprejemata vase, in kažeta sicer brezčutno, pa vendar izredno ljubezen dó nje.

Jednaka je tudi človeška ljubezen. Večkrat se bolj ljubijo ljudje različnih lastnostij, nego oni, ki so si med seboj podobni. Primernost torej, ki vzbuja ljubezen, ni vedno v podobnosti, temveč v soglasju ljubljenega in ljubečega predmeta.

Podobnost torej ni vzrok, da bolnik ljubi zdravnika, temveč potreba prvega, v kateri mu more zdravnik pomagati; kakor tudi narobe ljubita zdravnik bolnika in učitelj svojega učenca, ker lahko na nju prevajata svojo učenost. Stari nikakor ne ljubijo nepremišljeno otrok, temveč ker otroška preprostost, slabost in nežnost povzdiguje modrost in trdnost starih in jo kaže jasneje, in taka nejednakost je prijetna. Narobe pa ljubijo otroci stare, ker se ti ž njimi pečajo, ukvarjajo in za nje skrbé, in ker ti mali po nekakem skrivnem čutu spoznavajo, da potrebujejo njih vodstva. Pri godbi izvirajo akordi iz nejednakih glasov, nepodobni glasovi se potem razlivajo v celoto in storé lepo soglasje, kakor tudi različni dragi kameni in različne cvetlice napravljajo lep nakras in prijetno mnogobarveno cvetlično gredico.

Ljubezen torej ne nastane vselej vsled podobnosti in prikupljivosti, temveč ako se vjemajo mnogotere stvari med seboj in so v pravem razmerju, namreč, da se oba dela izpopolnjujeta in postajata boljša, ako se združita. Gotovo glava ni jednaka telesu, tudi roka ne rami, vendar pa je med temi deli toliko soglasje in so tako dobro sklenjeni skupaj, da izpopolnjuje drug drugega. Ako bi vsak teh udov imel svojo dušo, tedaj bi se

med seboj popolno ljubili, in sicer ne zaradi svoje podobnosti, temveč zaradi soglasja, s katerim bi izpopolnjevali drug drugega.

Na ta način se večkrat prav zelo ljubijo čemerni in veseli, neprijazni in krotki ljudje; ker drug na drugega napravljajo take vtiske, da se zmanjšujejo nasprotja; ako pa k temu medsebojnemu soglasju pride še enakost, potem se seveda kaže ljubezen še močnejša. Zakaj podobnost je prava podoba jednodnosti; zato se zdi človeku, ako se združita dve podobni stvari zaradi soglasja, da je nastala jednota in ne združitev.

Razmerje ljubečega do ljubljenega predmeta je torej prvi vir ljubezni. To razmerje pa je v soglasju, ki ni nič drugega, kakor da se predmeti nanašajo drug na drugega in so tako pripravi, da se združijo in si med seboj izročujejo kako popolnost. To homo nadalje videli bolj natanko,

IX. Poglavlje.

Ljubezen hrepeni po združenju.

Veliki kralj Salomon popisuje ljubezen božjega ženina in pobožne duše v onem nebeškem delu tako prečudno in ljubeznivo, da se zaradi svoje ljubeznivosti imenuje pesem vseh pesmij — ali visoka pesem. Da bi nas bolj povzdignil k pre-mišljevanju one duhovne ljubezni, ki nastane med Bogom in nami, ako se vjema naše srce z navdihovanjem božjega veličastva, zato nam predstavlja ljubezen med čistim pastirjem in sramežljivo pastirico. Prve besede, ki jih poklada na jezik ti pastirici — govori namreč prva, ker jo sili ljubezen — so jednake ognjenim pušicam; pravi namreč¹⁾: *Naj me poljubi s poljubom svojih ustnic.* Glej, moj Teotim! kako naznanja duša, katero predstavlja ta pastirica, kot prvo željo to, da bi se čisto združila z ženinom, in zatrjuje, da ji je to jedini smoter, po katerem hrepeni in za katerega živi. Kaj drugega bi pač naznanjala s tem prvim vzdihom: *Naj me poljubi s poljubom svojih ust!*

Od nekdanj je bil poljub, kar je popolno naravno, podoba prave ljubezni, ker namreč predstavlja zjedinjenje src; in gotovo ne brez

¹⁾ Vis. pes. 1, 1.

vzroka. Svoje strasti in ona nagnjenja, ki jih ima naša duša skupno z živalmi, izražamo v očéh s premikanjem trepalnic, izražamo jih na čelu in drugih delih svojega obraza. *Po obrazu spoznamo človeka*¹⁾, pravi sv. pismo. Aristotel pové tudi vzrok, zakaj pri velikih možeh slikajo samo obraz; pravi da zato, ker nam obraz pové, kdo smo.

Svojih mislij, sklepov in nagnjenj, ki izhajajo iz našega uma, po katerem se ločimo od živalij, ne javljamo na enak način. Izražamo jih namreč z besedo, torej z usti, tako da se ne pravi »svojo dušo izliti« nič drugega, kakor: govoriti. *Stre-site svoja srca pred Bogom*²⁾ pravi kraljevi pevec, to se pravi: govorite in izrazite čustva svojega srca z besedo.³⁾ Ko je molila pobožna mati Samuelova, dasi tudi tako tiho, da je bilo komaj opaziti premikanje njenih ustnic, rekla je: *Izlila sem svojo dušo pred Bogom*.⁴⁾ Pri poljubu se pritisne ustnica na ustnico, kar izraža, da bi radi izlili dušo v dušo, da se tako združita in raztopita v jedno samo. Poljub je bil že nekdam tudi med najsvetejšimi ljudmi znamenje ljubezni in jedinstva. Zato je bil že tudi med prvimi kristijani splošen, kakor nam dokazuje veliki apostol sv. Pavel, opominjajoč Rimljane⁵⁾ in Korinčane: *Pozdravljajte se med seboj v svetem poljubu*. Mnogi mislijo, da je izdajalec Juda zato poljubil Gospoda, predno so ga ujeli, ker je božji Izveličar imel navado poljubljanja svoje apostole, ako jih je srečal. Ni pa poljubljal le svojih učencev, temveč tudi male otročiče, ki jih je ljubeznivo sprejemal v naročje, kakor se je zgodilo z onim, ko je Jezus tako slovesno opominjal svoje učence k ljubezni do bližnjega. Mnogi trdijo, da je bil ta otrok sv. Marcijal, kakor poroča škof Janzenij.

Ker je poljub živo znamenje združenja src, zato kliče nevesta, ki ne želi in ne išče nič drugega, kakor da se združi z ženinom: *Naj me poljubi s poljubom svojih ust!* Kakor da bi klicala: Ne bode-li toliko vzdihovanja, toliko gorečih pušic, ki jih moja ljubezen vedno pošilja proti njemu, nikdar izprosilo, po čemur moja duša tako hrepeni? Dolgo že letam in hitim; naj li nikdar ne dobim plačila, po katerem hrepenim, da se s srcem do srca, z duhom do duha združim s svojim Bogom, s svojim

¹⁾ Sirah. 19, 26. — ²⁾ Ps. 61, 9. — ³⁾ I. Kralj. 1, 13, — ⁴⁾ I. Kralj. 1, 15. — ⁵⁾ Rimlj. 16, 16.

ženinom, s svojim življenjem? Kdaj, da, kdaj bom izlila svojo dušo v njegovo srce, kdaj bo stresel svoje srce v mojo dušo, kdaj bova blaženo združena, nerazdružno živela drug pri drugem!

Ako hoče sv. Duh označiti popolno ljubezen, tedaj rabi skoro vselej besedi »jedinost, združitev«. *Množica vernih*, pravi sv. Luka¹⁾, *je bila jedno srce in jedna duša*. Naš Izveličar je prosil nebeškega Očeta za vse vernike, da bi bili jedno²⁾, in sv. Pavel nas opominja, da skrbno ohranimo *jedinost duha v zvezi mirú*. Ta tolikrat omenjena jedinost pomenja popolno ljubezen, ki mnogo duš raztopi v jedno samo. Tudi beremo³⁾, da je bila *Jonatanova duša zvezana z Davidovo*, to se pravi, kakor pristavlja sveto pismo: *Ljubil je Davida, kakor svojo lastno dušo*.

Veliki apostol Francoske, sv. Dionizij, piše po svojem mnenju in po mislih svojega Hieroteja v jednom samem poglavju »O božjih imenih«: mislim gotovo po stokrat, da ljubezen vse stvari raztopi v jedno, zedinja, zbira, združuje in vodi vse stvari v jednoto. Sv. Gregor Nacijanski in tudi sv. Avguštin pripovedujeta, da sta s svojim prijateljem imela le jedno dušo; in Aristotel, ki je že v svojem času potrjeval to govorico, pravi: »Ako hočemo povedati, kako ljubimo svoje prijatelje, tedaj pravimo: duša onega človeka in moja duša sta le jedna sama. Sovraštvo nas loči, ljubezen nas združuje.« Smoter ljubezni torej ni drugi, kakor da se združi ljubeči z ljubljenim predmetom.

X. Poglavje.

Združenje, po katerem hrepeni ljubezen, je duhovno združenje.

Ne smemo pozabiti, da so nekatera združenja naravna, kakor n. pr. zaradi podobnosti, sorodstva, ali kakor je vzrok združen z učinkom. Zraven so pa tudi druga, in ker niso naravna, imenujemo jih lahko radovoljna, zakaj dasi tudi so iz narave, vendar nastanejo iz naše volje. Takšno je razmerje, ki izhaja iz dobrot; tisto družu prejemalca dobrot z dobrotnikom samim. Prav to velja, če se družimo v občevanju in družbi, takisto je v drugih združitvah te vrste.

¹⁾ Dej. apost. 4, 32. — ²⁾ Jan. 17, 2. — ³⁾ I. Kralj. 18. 1.

Ako narava sama že hrepeni po združenju, tedaj nastane ljubezen; ta ljubezen pa nas vspodbada k drugi združitvi, ki je tudi v naravi in spopolnjuje prvo. Tako očeta in sina, mater in hčer, ali dva brata, ki so vsi združeni po naravni zvezi krvnega sorodstva, sili ta zveza k medsebojni ljubezni. Ta ljubezen pa jih privêde, da se združita volja in duh, kar je popolno radovoljno, če tudi je naravno, vendar se godi zaradi prostega premišljevanja. V tej naravni ljubezni ne smemo iskati drugega medsebojnega učinka, kakor tistega, ki izvira iz te združitve same. Narava namreč primora voljo, da odobruje, ljubi in spopolnjuje to združitev. Ta združitev šele sledi ljubezni, pa je vendar nje vzrok, ker ljubezen po njej hrepeni in teži. Kakor hrepeni ljubezen po združenju, tako zopet večkrat združenje povekša ljubezen. Ljubezen vzbudi želje po zakonski zvezi, zakonska zveza pa zopet vzdržuje in razširja ljubezen. In tako je v vsakem zmislu gotovo, da ljubezen hrepeni po združenju.

Toda po kaki združitvi hrepeni ljubezen? Nisi li opazil, moj Teotim, da sveta nevesta želi, da se s poljubom združi z ženinom, in da je poljub podoba duhovnega združenja, ki nastane, ako se duša izroči duši? Seveda, človek je, ki ljubi, toda on ljubi po svoji volji; tedaj je smoter njegove ljubezni tak, kakoršna je njegova volja. Njegova volja pa je duhovna, in zato je duhovna tudi zveza, po kateri hrepeni. In to tembolj, ker bi se njegovo srce, sedež in vir vse ljubezni, nikakor ne spopolnjevalo, ako bi se združilo s telesnimi stvarmi, temveč se jako ponižalo.

Kdo ne vé, moj Teotim, da se v človeku nahajajo tudi strasti, ki večkrat poganjajo iz ljubezni ali okoli nje, kakor na drevesih rastline zajedavke; pa vendar niso te strasti ljubezen in nimajo ž njo čisto nič skupnega. Te so le izrastki in divji brsti na drevesu ljubezni; ne ohranijo in ne spopolnijo ljubezni, temveč ji škodijo in jo oslabé in tudi popolno ugonobé, ako se ne odrežejo.

Poslušaj razloge! Naša duša se ozira na več opravil jedne vrste ali pa več vrst, in jih tedaj opravlja manj popolno in natančno; saj je njena moč omejena, kakor je omejeno njeno bistvo. Ako torej svoje moči porablja pri več opravilih, tedaj jih manj porablja za vsako posamezno delo. Ako pazijo ljudje

na več rečij najedenkrat, tedaj pazijo manj na vsako posamezno. Ni pač lahko pazno gledati poteze lepega obraza, zraven pa poslušati soglasje ubrane godbe; tudi ne more človek v istem času gledati črte in barve kakega predmeta. Ako hočemo dobro govoriti, ne moremo se zanimati za nič drugega.

Gotovo vem, kar se pripoveduje o Cezarju, in tudi verjamem, kar marsikateri veliki možje zagotavljajo o Origenu, da sta h krati obračala svojo pozornost na več predmetov; zraven pa pripoznava vsak, da na čim več predmetov sta jo obračala, tem manjša je bila pozornost pri vsakem posebej. Velik razloček je torej med tema le rečema: več videti, slišati in vedeti, bolj videti, slišati in vedeti; zakaj kdor bolje vidi, manj rečij vidi; in kdor več vidi, ne vidi tako dobro.

Redko se primeri, da oni, ki mnogo vedó, tudi dobro vedó, ker moč našega uma ni tako velika, ako je razdeljena na več stvarij, kakor če premišljuje le jeden sam predmet. Ako se torej duševna moč želenja ozira na različne strani ljubezni, tedaj je to njeno delovanje nekako manj močno in popolno.

Poznavamo pa trojno delovanje ljubezni: duševno, umsko in čutno. Ako torej ljubimo na vse tri načine, tedaj je bolj obsežna, a manj napeta; ako pa ljubimo samo na jeden način, tedaj je manj obsežna, pa bolj napeta. Vidimo, da napravi ogenj, simbol ljubezni, neizrekljivo velik učinek, ako se s silo vrže iz jednega topovega žrela; ta učinek bi pa bil mnogo manjši, ako bi prišel iz dveh ali treh odprtín. Ljubezen je delo naše volje, zatoorej mora vso njeno moč obračati na duševno delo, ako hoče, da ni le plemenita in velikodušna, temveč tudi močna in delavna. Kdor bi jo pa rabil za čutna opravila, ta bi za prav toliko pomanjšal njeno duševno moč. Pomnimo pa, da je bistvo ljubezni duševno.

Modrijani starega veka pravijo, da ljubezen razveseljuje; spoznali so dve vrsti razveseljevanja: prvo, ki človeka povzdiguje, drugo pa ga ponižuje. Natanko so pokazali s tem, da je človeška narava srednja narava med angeli in živalmi, in da spada po svojem pametnem delu k angelski naravi, po čutnem delu pa k živalski. Človek pa se te srednje narave tudi lahko iznebi s svojim življenjem, ako vedno pazi sam na-se. Takisto postane podobnejši angelom, kakor živalim ako se udá

duševnim delom svoje spoznavalne moči in jih tudi opravlja. Prav tako pa tudi človek zapusti svojo srednjo naravo in se tem bolj približa živalski naravi, čim bolj se udá čutnim opravilom. To veselje pa ni nič drugega, kakor da je človek nekako iz sebe. Veselje vznemiri človeka in ga spravi iz navadnega stanja.

Oni, ki odpirajo svoje srce božjemu in duhovnemu veselju in se mu popolno udadó, so gotovo iz sebe, to se pravi, njih stanje je nad naravo ali nad navado. Ker se je povzdignila njihova duša k takemu delu, kakoršno opravljajo angeli, so prav zato angeli po svojem delu, kakor so ljudje po naravi, zato jih lahko imenujemo človeške angele ali angelske ljudi. Kogar pa vlečejo čutne strasti, kdor se jim udá, da jih uživa njegova duša, ta zapusti svoje srednje stanje in se poniža do neumne živine. On zasluži s svojimi dejanji, da ga imenujemo žival, kakor je po svoji lastni naravi še vedno človek. Tak je jako nesrečen; pride namreč iz sebe in se potopi v stanje, v katerem je poteptana in uničena čast njegove narave.

Ako nas torej veselje ponižuje ali povišuje nad navadno stanje, tedaj tudi opovira našo dušo več ali manj, da se ne vrne lahko sama vase in ne opravlja navadnih opravil. Saj so ta opravila prav nasprotna temu razdraženemu veselju. Oni človeški angeli, ki so zamaknjeni v Boga in nebeške reči, ne morejo ob času zamaknjenja kar nič rabiti svojih čutov, ne premikajo se in sploh niso sposobni za telesno delovanje, ker duša rabi vso moč, da tem popolneje in pazljiveje gleda ta božji predmet, in privzame tudi druge sposobnosti ter jih obrača le nanj. Prav na ta način izgubé tudi oni živalski ljudje, zamaknjeni v čutno pohotnost, in posebno še v meseno poželenje, do cela pamet in spoznanje, ker se njih uboga duša popolno obrne od duhovnega opravila, da tem popolneje in pazljiveje občuti ono živalsko veselje, da se tako kar pogrezne v živalsko opravilo. V skrivnostnem zmislu posnemajo prvi Elija, ki je bil na plamenečem vozu vzdignjen med angele, drugi pa Nabuhodonozorja, ki je postal žival in zdivjal kakor žival.

Zato pravim, da je nemogoče, da bi ne oslabela tem bolj višja ljubezen, čim bolj obrne duša svojo ljubezen na čutne stvari, ki jo potegnejo pod-se. Prava ljubezen se torej

nikakor ne zveča in ohrani po združenju v čutni ljubezni, temveč postane vedno slabejša in nazadnje preneha popolnoma.

Jobovi voli so orali zemljo, brezkoristni osli so pa med tem použili pičo, ki je bila namenjena volom. Kadar dela pametni del naše duše za pošteno in krepostno ljubezen in jo vodi do predmetov, ki so nje vredni, primeri se prav mnogokrat, da čuti in moči spodnjega dela hrepené po onem združenju, katero je njim lastno in jim je v pašo: toda združenje se spodobi le srcu in duhu, ker le ta sta zmožna gojiti pravo in resnično ljubezen.

Ko je Elizej ozdravil Naamana Sirca, bil je zadovoljen z veseljem, da ga je s to dobroto primoral k hvaležnosti, in je veliko dušno odklonil zlato in srebro, katero mu je hotel darovati. Njegov nezvesti hlapec Giezi pa steče za njim, zahteva in vzame zoper voljo svojega gospoda vse, kar je sam odklonil. Duhovna in srčna ljubezen, ki vlada v naši duši, ali bi vsaj prav gotovo morala v nji gospodovati, zametuje vsako telesno in čutno združenje, zadostuje ji sama dobrohotnost. Moči čutnega dela pa, ki služijo duhu ali bi vsaj morali, zahtevajo, iščejo in vzamejo, kar je pamet zavrgla. Ne vprašajo nič za dovoljenje, temveč se vzdignejo in hočejo, da se zgodi njih nizko hlapčevsko združenje in osramoté čisti namen duha, kakor Giezi svojega gospoda. In ko se duša obrne k surovemu čutnemu združenju, obrne se proč od nežnega združenja duha in srcá.

Torej vidiš, moj Teotim, da združenje, ki hrepeni le po čutnem veselju in živalski radosti, nikakor ne skrbi, da se ljubezen ohrani, temveč ji je jako škodljivo in jo strašno oslabi.

Ako se prežilika, rožmarin, majaron, hisop, klinčki, cimet, moškatoivi orehi, citrone in mošek zmešajo in se tako pusté, tedaj razprostira ta zmes jako prijetno vonjavo; toda veliko bolj prijetno diši sok, kateri se izpari iz te mešanice. Vonjava teh dišav se namreč loči od njih teles, zmeša se bolj prijetno in se združi v bolj popolno vonjavo, zato veliko bolj diši, kakor zelišča sama. Prav tako se lahko nahaja ljubezen, ako se združijo čutne in duševne moči; toda ta ni nikdar tako popolna, kakor če se združita duh in srce, popolno ločena od vsega telesnega nagnjenja in ustvarita čisto duhovno ljubezen, zakaj

tak duševni vonj ni le veliko prijetnejši in boljši, temveč tudi živejši, delavnejši in močnejši.

Gotovo se nahajajo ljudje tako surovega, zemeljskega in nizkega duha, da vrednost ljubezni cenijo kakor denar, ki je tem boljši in sprejemljivejši, čim večji je in težji. Mislijo namreč, da mora biti surova čutna ljubezen močnejša, ker je bolj silna; trdnejša, ker je bolj surova in posvetna; večja, ker je bolj čutna in divja; narobe pa je ljubezen jednaka ognju, pri katerem je plamen tem svetlejši in lepši, čim nežnejša je njegova tvarina; tudi se ne more pogasiti, kakor če se pokrije z zemljo in se potlači. Čem bolj vzvišen in duševen je predmet ljubezni, tem bolj živa, samostojna in trdna je ljubezen; in na noben način se ljubezen ne pokonča poprej, kakor če se poniževalno združi z zemeljskim in sramotnim predmetom.

Med duševnim in telesnim veseljem je ta razloček, kakor pravi sv. Gregorij, da telesno veselje vzbuja hrepenenje, predno je človek uživa, stud pa, ko je doseže; duševno veselje pa vzbuja nevoljo, predno je človek doseže, radost pa, ko je je užil. Živalska ljubezen torej ima svoj namen v tem, da se združi z ljubljanim predmetom, da tako nasiti svoje nagnjenje in je spolni, toda s tem pa tudi podere vse veselje, studi se potem taka združitev, zato pravi oni modrijan: Vsaka žival postane žalostna, čemerna in osupla potem, ko je užila svoje najbolj plamteče in silno veselje. Taki ljudje so podobni kupcu, ki misli mnogo pridobiti, nazadnje pa vidi, da se je varal v svojih upih in se zamotal v velik nepričakovan dolg. Narobe pa je duševno veselje večje, nego smo upali, predno se ni ljubezen združila s svojim predmetom. Veselje se namreč spolni v združenju, ohrani se in čim dalje traja, tem tesnejša je zveza.

XI. Poglavlje.

V duši sta dve strani, in kako se ti dve vjemata.

Jedno samo dušo imamo, moj Teotim! in ta je nerazdeljiva. Vendar pa razločujemo različne stopinje dušne popolnosti, zakaj duša je živa, občutljiva in razumna. Po teh različnih stopinjah ima duša tudi različne lastnosti in nagnjenja, ki jo na-

gibajo, da nekatere reči sovraži, druge pa ljubi. Zakaj, kakor trta ljubi oljko, nekatere druge rastline pa sovraži, in kakor je ta zopernost mnogokrat tako velika, da ne more trta rasti s takimi rastlinami v jedni in isti zemlji, tako je tudi neko naravno sovraštvo med človekom in med kačo.

Nasprotno pa je velika ljubezen med človekom in ovco, in rada bivata skupaj. To nagnjenje pa ne izvira od tod, ker morda ljubeče se stvari že naprej vedó, da jim kaka zoperna stvar škoduje, in da jim nasprotno koristi ona, do katere čutijo nagnjenje, ampak to prihaja iz nekega skrivnega in tajnega svojstva, katero vzbuja nesamovoljno mržnjo in sovraštvo ali pa nagnjenje in ljubezen. — Drugič nosimo v sebi čutno želost, ki nas nagiba, da po kaki stvari hrepenimo ali se je pa bojimo, in zaradi tega čutimo v sebi neko znanje, katero imajo tudi živali; izmed njih želé nekatere to, druge pa drugo, kakor namreč spoznajo, ali jim je kaj koristno ali pa škodljivo. V tej želosti biva, ali pa iz nje izvira ljubezen, ki je čutna ali živalska, ki se torej prav za prav ne imenuje ljubezen, ampak pohotnost. Tretjič imamo kot razumna bitja voljo, ki nas nagiba, da hrepenimo po dobrem, ako smo dobro bodisi sami, ali pa po drugih spoznali kot táko. V naši duši pa, ki je razumno bitje, opazujemo dvojne popolnosti, katere imenuje sv. Avguštín in po njem vsi drugi učenjaki dvojno stran naše duše, namreč: nižjo in višjo stran. Nižja stran je ona, ki sodi in sklepa po tem, kar s čutili zaznava in zvé; višja stran pa ona, ki duševno, ne pa s spoznanjem, pridobljenim s čutili, sodi in sklepa, ki torej sodi in sklepa tako, kakor loči in sodi duh. Ta višja stran se navadno imenuje duh, nižja pa se imenuje čustvo, srce ali občutnost.

Višja stran torej lahko rabi pri svojih sodbah dvojno luč: bodisi naravno luč, kakor učenjaki in vsi oni, ki kako stvar znanstveno razpravljajo, ali pa nadnaravno luč, kakor bogoslovci in sploh kristijani, kateri svoje trditve utemeljujejo z vero in božjim razodenjem. To velja sosebnó o onih, katerim razsvetljujejo duha posebna razsvetljenja, navdihnjenja in nebeški nagibi. In prav to ima v mislih sv. Avguštín, ko pravi, da je višja stran naše duše ona, s katero smo podvrženi večni postavi, in ki nas nagiba, da se uklanjamo tej postavi.

Ko je bil Jakob v največji sili s svojo družino zaradi lakote, pripustil je, da je njegov ljubljenec Benjamin šel z brati v Egipt; to pa je storil proti svoji volji, kakor pravi sv. pismo. S tem je pokazal dvojno voljo: nižjo, v kateri ga je žalostilo, ker je Benjamin odpotoval; in višjo, v kateri je sklenil, da mora iti. Vzrok pa, zakaj ga je tako težko pustil, bil je ta, ker ga je veselilo, ako je videl svojega sina okoli sebe; bolelo ga je pa, ko se je ločil od njega, in gotovo sta ta vzroka tehtna. Da ga je naposled vendar le pustil na pot, bil je vzrok ta, ker je spoznal, kako se bliža njegovi družini velika stiska.¹⁾ — Zaradi nižje strani svoje duše je govoril Abraham angelu, ki mu je oznanil, da bo dobil sina, one nekako dvomljive besede: *Ali misliš, da se bo stoletnemu starcu rodil sin?*²⁾ Toda, zaradi višje strani je verjel Bogu, in to se mu je štelo za pravičnost. Zaradi nižje strani je bil v velikem strahu, ko je moral darovati sina v klavni dar, po višji strani pa je trdno sklenil, da ga hoče darovati.

Vsak dan se lahko prepričamo o resničnosti, da imamo dvojno nasprotujočo si voljo. Oče pretaka solze ob slovesu, kadar pošlje sina na dvor ali pa na visoko šolo, in s tem kaže očitno, da se mu zdi po nižji strani ločitev zoperna, čeprav z višjo stranjo privoli vanjo, da se sin izobražuje in v čednostih spopolnjuje. Če se tudi hči omoži z dovoljenjem svojih starišev, jočejo se ti vendar-le, kadar ji dajejo svoj blagoslov, in iz tega se razvidi, kako nižji del nasprotuje, če tudi dovoljuje višji del ločitev.

Zaradi tega pa ne pravimo, da ima človek dve duši ali dve naravi, kar so trdili Manihejci, ne, ampak duša je, kakor pravi sv. Avguštin v osmi knjigi svojih izpovedeb, sama s seboj razdvojena, kadar jo mikajo različne stvari, ali kadar jo vabijo različni vzroki, in se čuti nagnjeno na dve strani, dokler se radovoljno ne odloči na to ali ono stran. V tem slučaju torej zmaga močnejša volja, in v duši ostane le neka boleost, ki je posledica onega boja, in se imenuje nepovoljnost.

S tem se tudi čudovito strinja vzgled našega Izveličarja. Ako premišljujemo ta vzgled, ne dvomimo več o resničnosti, da razločujemo v naši duši višjo in nižjo stran. Nihče izmed

¹⁾ I. Mojz. 43. — ²⁾ I. Mojz. 15, 6; 17, 17.

bogoslovcev ne dvomi, da je bil Izveličar že v trenutku spočetja v deviškem telesu popolnoma božji, prečastit, in vendar je bil v istem času podvržen žalosti, trpljenju in srčnim stiskam. Ni pa treba misliti, da je trpel le telesno in le toliko dušno, v kolikor duša čuti. Zakaj on pravi sam, *da je njegova duša žalostna do smrti*¹⁾, še predno je videl svoje mučitelje. Potem pa je molil, naj bi bil *odvzet kelih njegovega trpljenja*²⁾, to je, naj bi ne trpel; s tem pa je očitvidno pokazal nižjo voljo svoje duše, katera je preudarjala žalostno in pretresljivo trpljenje, ki se mu je kazalo v domišljiji v živi podobi; ta nižja volja, preudarjajoča vse s svojo zdravo pametjo, je želela, da bi bilo odvzeto trpljenje, in v ta namen je prosila nebeškega očeta. Iz tega pa sklepamo, da nižji del duše ni isto kakor občutnost, in da se nižja volja ne sme zamenjati s čutnim poželenjem, zakaj niti čutno poželenje niti duša kot sedež občutkov nista sposobna želeti ali moliti, ker to je delo naše razumnosti, sosebno pa nista sposobna, da bi govorila z Bogom, ker to prevzvišeno bitje se ne dá nikdar s čuti zaznati, kakor se tudi ne more razodeti poželenju.

Ko je pa Izveličar končal delo nižje strani svoje duše, zaradi katerega se je hotel umakniti bolečinam in trpljenju, dokazal je tudi ob jednom, da ima njegova duša višjo stran, po kateri se je volji in sklepu svojega nebeškega Očeta popolnoma udal in rad sprejel smrt. Zato je vkljub nevolji nižje strani svoje pameti govoril: *Oče, ne moja volja, ampak tvoja naj se zgodi.*³⁾ Besede: *moja volja* se ozirajo na voljo nižje strani, in prav s tem, da je to prostovoljno izrekel, dokazal je svojo višjo voljo.

XII. Poglavje.

V dveh stranéh duše so štiri stopinje pameti.

V Salomonovem templu so bile tri veže. Prva je bila odločena za pogane in ptujce, ki so prišli v Jeruzalem Boga moliti in pomoči prositi. Druga je bila za Izraelce, za moške in ženske, (ker ob Salomonovem času še niso bile ločene ženske od moških). Tretja pa je bila odločena duhovnikom in levitom. Poleg teh

1) Mat. 26, 38. — 2) Mat. 26, 39. — 3) Luk. 22, 42.

vež je bilo v templu še najsvetejše, kamor je šel le jedenkrat v letu veliki duhovnik sam. Naša pamet, ali bolje, naša duša kot sedež pameti je v resnici tempel najvišjega Boga, ki v njej stanuje na prav poseben način. »Jaz sem te iskal izvan sebe«, pravi sveti Avguštin, »in nisem te našel, ker si bil v meni.« Tudi v tem skrivnostnem svetišču so tri veže, namreč tri različne stopinje pameti. V prvi preudarjamo in presojujamo z izkušnjami svojih čutov; v drugi preudarjamo in presojujamo, kakor nas uče človeške znanosti; v tretji pa preudarjamo in presojujamo, kakor nas uči sveta vera. Poleg teh treh vež pa je v naši duši še neka višava, še neka vzvišenost pameti ali dušne zmožnosti, katere ne vodi luč razsodnosti, niti pameti, ampak vodi jo nekako gledanje naše pameti in preprost čut naše volje; s tem se pa udá in ukloni naša duša resnici in volji božji.

Svetišče ali najsvetejši del judovskega templja nam prav dobro služi kot vzgled za to dušno vzvišenost, za to najvišjo zmožnost našega duha. Kakor v ono svetišče ni prihajala solnčna luč skozi okna, tako tudi ta najvišja dušna moč ne prejema svoje luči od človeške razsodnosti. Drugič je prihajala vsa luč v to svetišče skozi vhod: v to dušno zmožnost pa prihaja vse z vero, in z žarki sv. vere ogleda duša lepoto in dobrotljivost božje naklonjenosti. Tretjič nihče drug ni stopil v to svetišče, kakor le veliki duhovnik. Tako tudi v to dušno vzvišenost ne posega premislek in razsodnost. Bliža se ji le ono najvišje, vse obsegajoče mišljenje, da je treba božjo voljo brezizjemno ljubiti, vase sprejemati in uresničevati, in sicer ne samo v posameznih rečeh, ampak splošno in za vse reči, tudi ne za vse reči splošno, ampak za vsako posamezno posebej.

Četrtič je ob vstopu velikega duhovnika otemnela tudi še ona luč, ki je prihajala skozi duri, ker je zažigal v kadilnici mnogovrstna kadila, in dim je mračil svetlobo, ki je prihajala skozi duri. Tako je tudi na oni vzvišeni dušni višavi vsako gledanje prav za prav nemožno, ker je duši zakrivajo meglice neprenehane daritve zatajevanja in popolne udanosti. Zato neče duša gledati lepote resnice in resnice dobrotljivosti, katera se ji kaže, ampak ona se je z ljubeznijo oklene in jo moli; in

kakor hitro je spoznala vzvišenost in častiljivost božje volje, hoče oči zatisniti ter se ne muditi pri tem gledanju, in to le zaradi tega, da se je more tem tesneje in popolneje okleniti, združiti se ž njo z največjo radostjo in se ji podvreči.

Petič je bila v onem svetišču skrinja zaveze in so bile v njej ali vsaj poleg nje table postave, mana v zlati posodi in Aronova cvetoča palica, ki je v jedni noči pognala cvetke in sad. Dušna vzvišenost pa obsega prvič: luč sv. vere, katero predočuje ona skrivnostna mana, in zaradi katere verujemo resničnosti onih skrivnostij, katerih ne uvidevamo; drugič sad upanja, in predpoda tega je cvetoča in sadonosna Aronova palica. V tem upanju pričakujemo onih darov, katerih ne vidimo s telesnimi očmi. Tretjič: sladkost svete ljubezni, upodobljeno v božjih postavah, katere obsega; ako te spolnjujemo, združimo se v duhu z božjim duhom, če tudi to združenje komaj čutimo s svojimi čuti.

Dasi imajo vera, upanje in ljubezen svojo božjo moč, moč čez vse (bodisi od pameti ali pa od čutnosti odvisne) dušne zmožnosti in jih uravnavajo in uklanjajo svojemu pravičnemu uplivu na svet način: prebivajo in stanujejo vendar te čednosti zlasti in prav posebno v oni dušni vzvišenosti, od koder se razlivajo kakor živ studenec v mnogovrstnih curkih in potokih čez no-tranje zmožnosti in moči. — Razločujemo torej, ljubi moj Teotim, v višjem delu pameti dvojno stopinjo: na prvi premišljujemo stvari, ki so odvisne od vere in nadnaravne luči, na drugi pa vzbuja duša, ne da bi se naravna pamet s svojimi zaključki kaj vtikala vmes, vero, upanje in ljubezen. Duša sv. Pavla je hrepenela po dvojnem, popolnoma različnem namenu: prvič je hotela biti prosta telesnih spon in združena z Jezusom v nebesih, drugič je hotela biti na zemlji in tu delovati v izpreobrnjenje poganov. To dvojno hrepenenje je imelo svoj vir vsekako v višjem delu duše, ker obojno izvira iz ljubezni. Sklep pa, da se je duša nagnila k poslednjemu hrepenenju, ni prihajal od preudarka, ampak od samega gledanja, od opazovanja božje volje, kateri se je udala najvišja dušna zmožnost tega velikega služabnika božjega ne gledé na to, koliko prijetnost mu je kazalo preudarjanje.

Ako pa delujejo vera, upanje in ljubezen na najvišjem dušnem vrhuncu v sveti navdušenosti, kako morejo prav iste čednosti na nižji dušni stopinji opazovati reči, ki so odvisne od luči sv. vere? To se godi na prav tisti način, kakor se pri sodiščih mnogokrat prepirajo odvetniki, vsestransko preudarjajoč prepire in pravice svojih strank. Ako tudi višje sodišče ali senat stvar razsodi in s svojo javno razsodbo odpravi vse težave zamotanih slučajev, vendar ne nehajo odvetniki in poslušalci razpravljati razlogov, zakaj je sodišče tako razsodilo. Ako tudi, ljubi moj Teotim, preudarek, prav posebno pa milost božja nagiba našo najvišjo dušno zmožnost k veri, premišljuje vendar tudi razum o tem verskem prepričanju in preiskuje njegove razloge in nagibe. Toda ta bogoslovna preiskovanja se vršé v višjem delu naše duše, ko se godi sklep na prestolu ali na sodnem stolu najvišje dušne moči.

Ker je znanje teh štirih stopinj naše pameti jako potrebno, ako hočemo umeti duhovne spise, zato sem jih hotel pojasniti malo natančneje.

XIII. Poglavje.

Ljubezen je različna.

Dvojno ljubezen razločujemo: ljubezen naklonjenosti in ljubezen poželenja. Ljubezen poželenja je ona, s katero ljubimo kako stvar zaradi koristi, ki jo imamo od nje; ljubezen naklonjenosti je pa ona, s katero ljubimo kako stvar zaradi dobrega samega, ki je na njej, zakaj naklonjenim biti komu je prav tisto, kar dobro mu privoščiti in ga ljubiti. Drugič: Ako ima oni, kateremu želimo kaj dobrega, že v istini ono dobro, privoščimo mu to od srea, zadovoljni smo in se srčno veselimo, da uživa ono dobro. Na ta način se torej porodi ljubezen naklonjenosti, ki ni nič drugega, kakor delo naše volje, ki se oklene z radostjo, prijetnostjo in blagostjo ljubljene predmeta. Ako pa tisti, kateremu želimo kako dobro, tega še nima, potem želimo, da bi to imel, in zato se imenuje ta ljubezen ljubezen poželenja.

Tretjič: Ljubezen naklonjenosti, ki ni vzajemna, to je, ki se ne vrača k ljubečemu predmetu, imenujemo ljubezen

gole naklonjenosti. Ako pa je naklonjenost medsebojna, imenuje se taka naklonjenost prijateljstvo. To medsebojno razmerje pa ima tri pojave. Prijatelja se morata ljubiti, nadalje morata tudi vedeti za to medsebojno ljubezen, in poleg tega morata biti jednih mislij, zaupno pa prijateljsko občevati.

Četrtrič: Ako prijatelja tako ljubimo, da mu ne dajemo nobene prednosti pred drugimi, imenuje se tako prijateljstvo navadno prijateljstvo; če mu pa dajemo prednost, imenujemo tako ljubezen posebno ljubezen, zato ker ga izvolimo izmed več drugih prijateljev in ga ljubimo s posebno ljubeznijo.

Petič: Ako ljubimo prijatelja s tako posebno ljubeznijo, vendar ga pa preveč ne odlikujemo mimo drugih, potem je ta ljubezen navadno odlična; ako ga pa odlikujemo na prav poseben način, potem je ta prav posebno odlična ljubezen.

Šestič: Če je ljubezen in spoštovanje, s katerim ljubimo prijatelja, sicer velika, vendar pa se dá primerjati kaki drugi ljubezni, potem se imenuje tako prijateljstvo vzvišena ljubezen. Prijateljstvo pa, ki je vzvišeno nad vsako primero in ki se nikakor ne dá staviti v isto vrsto s kakim drugim, je nedosežna, neomejena, čez vse vzvišena ljubezen, ona ljubezen, ki se v latinščini imenuje *caritas*¹⁾, in ki pristoja le Bogu samemu. Beseda »*carus* — *drag*« znači v istini nekaj posebno dragocenega. Kakor rabi navadno ljudstvo pojem »človek« sosebn o moškem, bolj odličnem spolu, in kakor se pojem »moliti koga« more rabiti le o Bogu kot najvišjem bitju, tako znači tudi beseda »*caritas*« ljubezen božjo kot najvišjo, neomejeno ljubezen.

XIV. Poglavje.

Da se more „caritas“ imenovati ljubezen.

Origen pravi nekje²⁾, da rabi po njegovem mnenju sveto pismo mesto besede »ljubezen«, ki bi kakega slabotneža lahko zapeljala na napačno pot, ker bolj znači meseno strast, kakor pa dušno stanje, dve drugi dostojnejši besedi (v latinščini), namreč:

¹⁾ *Reci: caritas*, t. j. čustvo, s katerim imamo koga radi ali za dragega; »*carus*« se pravi drag, ljub. Uredn. — ²⁾ *Homil. II. in Cant.*

»caritas« in »dilectio«. Poslednja beseda bi se prevêla po naše z »vnemo« ali »vnetostjo« za kako stvar.¹⁾

Sv. Avguštin²⁾ pa, ki je bolj temeljito preiskoval pomen in porabo božje besede, odločno trdi, da je beseda »ljubezen« (amor) nič manj dostojna kakor kaka druga beseda, ki znači prav isto; saj značijo tudi druge besede sedaj sveti nagon, sedaj meseno strast, in to dokazuje učenik sklicujoč se na več mest sv. pisma.

Veliki sv. Dionizij³⁾, ki tako izvrstno premišljuje lastnosti sv. imen, govori še mnogo ugodneje o imenu »ljubezen« (amor). Ta svetnik uči, da bogoslovci (ti so apostoli in njihovi prvi učenci, zakaj le te je mogel imenovati bogoslovce) rajši rabijo za božje reči ime ljubezen (amor), kakor kako drugo ime istega pomena, to pa zato, da so navadnemu ljudstvu, ki je ime »ljubezen« rabilo v čutnem pomenu, odvzeli to napačno mnenje in očistili domišljijo. Ako tudi so bili torej prepričani, da vsako ime, ki izraža pojem ljubezni, isto pomenja, menili so vendar nekateri izmed njih, da je ime »ljubezen« veliko bolj dostojno in lastno Bogu, kakor vsako drugo ime istega pomena, in zato piše sv. mučenec Ignacij izrečno: »Moja ljubezen je križana!«

Kakor so oni nekdanji bogoslovci ime »ljubezen« rabili v pomenu božje ljubezni, da so mu tako odvzeli postranski pomen nečistosti, s katerim ga je svet rad spajal, tako so tudi radi ono drugo ime, ki pa nima postranskega pomena čutnosti, rabili v pomenu človeške čutnosti, in zato piše nekdo izmed njih, kakor poroča sv. Dijonizij: »Tvoja iskrena vnema (dilectio) je posegla v mojo dušo kakor iskrena vnema kake ženske.« Slednjič znači ime »ljubezen« (amor) bolj kakor »iskrena vnema (dilectio)« gorečnost in vsestransko delavnost, in celó pri Latincih izraža to ime veliko manj kakor prvotno ime, ljubezen. In zato se je izrazil tudi njih najslavnejši govornik tako-le: »Klodij je zame jako vnet, da, še boljše, on me ljubi.« Zato se ime »ljubezen« kot najbolj vzvišeno ime po vsi pravici pripisuje onemu neomejenemu, preblagemu čutstvu; in zato sem tudi jaz, vse to dobro preudarjajoč, to delce imenoval »r a z p r a v o

¹⁾ »Diligere« je v latinščini ne samo »ljubiti«, ampak za kako stvar vnemati se in jo »pridno« obdelovati. Od tod tudi »diligens« — priden. Uredn.

— ²⁾ De civitate Dei, l. XIV, 4. 7. — ³⁾ Lib. de Div. nom. c. IV.

o ljubezni božji«, to pa zato, ker me ni bilo toliko volja pisati o njej kot o pridobljeni čednosti, marveč jo popisati po njenem notranjem delovanju.

XV. Poglavje.

Kakšno je razmerje med Bogom in človekom.

Človek, ki misli dalj časa pazljivo na Boga, čuti v svojem sreću neko sladkost, ki priča, da Bog je Bog človeških src. Tudi naše spoznanje se nikoli tako ne veseli, kakor prav spominjajoč se Boga, ker je vsako spoznanje božjega bitja po Aristotelu, kralju vseh modroslovcev, veliko več vredno, kakor znanje vseh drugih rečij, istotako kakor prekaša najmanjši solčni žarek najsvetlejši žarek lune in zvezd, ker nam daje solnce več svetlobe kakor luna in zvezde skupaj. Če se naše srce prestraši zaradi kake nezgode, zateče se hitro k Bogu, in prav s tem pokaže, da mu je Bog največje dobro, zavetišče in obramba vsake nevarnosti.

To veselje človeškega srca nad Bogom in to zaupanje do njega pa ne more izvirati od drugod kakor iz tesnega razmerja, ki je med božjo dobrotljivostjo in našo dušo. To razmerje je prisrčno a tudi skrivno: vsak je more spoznati, a le malo jih je, ki bi je razumeli, ker se ne dá utajiti, toda tudi ne umeti. Ustvarjeni smo po božji podobi; in kaj se pravi to drugega, kakor da smo v tesnem razmerju z božjim veličastvom? Naša duša je nerazdeljiva in neumrljiva, spoznava, gleda in radovoljno hoče; sposobna je, da preudarja, vé in goji čednost, in v tem je podobna Bogu. Vsa prebiva v vsem telesu, in vsa v vsakem posameznem delu telesa, kakor prebiva Bog ves na vsem svetu in ves v vsakem posameznem delu. Človek spoznava in ljubi samega sebe, in to se kaže v delih njegove pameti in njegove volje, in ta dela, akoprav izvirajo iz pameti in volje, (ki se bistveno razločujeta med seboj), so vendar nerazdeljiva v duši in v njenih močeh. Tako izhaja Sin kot izraženo spoznanje iz Očeta in ravno tako sv. Duh kot vzajemna ljubezen iz Očeta in Sina, in če sta tudi te dve božji osebi med seboj in od Očeta različni, vendar-le sta nerazdeljivi in jedno, da, jedni in isti najvišji jednoviti Bog.

Razven tega razmerja podobnosti je še neko drugo čudovito razmerje med Bogom in človekom, ki je utemeljeno v medsebojni popolnosti. To pa ni tako umeti, kakor da bi Bog kako popolnost prejel od človeka, ampak kakor se spopolnjuje človek po božji dobrotljivosti, tako se tudi božja dobrotljivost izven sebe nikjer tako ne javlja, kakor uprav v človeštvu. Velika je namreč človeška potreba in sprejemljivost za dobro, in velika je obilica in božje nagnjenje, ki hrepeni to dobro oddati. Nič se tako dobro ne vjema kakor od prve strani potreba, od druge strani pa obilna radodarnost, in nič ni radodarnosti tako ljubo, kakor potreba in pomanjkanje; čim večja je obilnost, tem večje je tudi nagnjenje, od te obilnosti podeliti drugim. Če je ubožnost kakega siromaka zelo velika, zagradi hlastno za vsak dar, kakor je tudi prazna posoda najpripravnejša, da jo napolnimo. Spajanje radodarne obilnosti s siromaštvom je torej sladko in veselo, in težko bi bilo reči, je-li večje veselje onega, ki daje radodarno od svoje obilnosti, ali pa tistega, ki prejema v svojem siromaštvu, ako bi ne rekel Izveličar sam: »Boljše je dajati, kakor prejemati.« Kjer pa je večja sreča, tam je tudi večje veselje, zato je veselje Boga, ki deli dobrote, večje, kakor pa naše veselje, ki prejemamo njegove dobrote.

Včasih so materine prsi tako polne mleka, da je mati primorana dojiti. Če torej otrok željno sesa, je vendar tega še bolj vesela dojnica: otrok pije, ker je potreben, mati pa doji, ker jo sili obilnost.

Nevesta v visoki pesmi je hrepenela po poljubu združenja in je klicala: *Naj me poljubi s poljubom svojih ust!* Mar je, o preljuba preljubljenega, med teboj in tvojim ženinom taka prisrčnost, da se moreš kdaj na ta način združiti? Vsekako govori ona: »Daj mi poljub združenja, o ljubljenc moje duše, zakaj tvoje prsi so lepše od vina, in bolj dišeče kakor dragocene vonjave. Novo vino vrè in se po svoji lastni moči zboljša tako, da nima prostora v sodih. Toda tvoje prsi so boljše, in brez prenehleja sili njih obilica tvoje milo srce, da deliš in vabiš svoje otroke k sebi in jih dojiš, in pri tem diše slaje kakor vse druge dragocene dišave.«

Tako, ljubi Teotim, je zavisna naša ubožnost in pomanjkljivost od božje obilice; toda božja obilnost potrebuje naše

revščine, da se kaže božja popolnost in dobrotljivost. S tem pa, da se božja dobrotljivost razodeva in od svoje obilnosti podeljuje, ne zboljša se nič in tudi nič ne pridobiva, marveč le oddaja. Naša ubožnost pa bi trpela največje pomanjkanje in bi bila za vselej siromašna, ako bi je ne podpirala obilnost božje dobrotljivosti.

Vidimo torej, da se naša duša z nobeno stvarjo ne zadovolji in da nič na svetu ne nasiti njene sprejemljivosti. Ako pa uvidi, da njeno spoznanje hrepeni po vedno večjem spoznanju in njena volja po vedno večji ljubezni, potem mora vzklikniti: O za ta svet nisem ustvarjena! Vem, da je neko najvišje bitje, od katerega sem odvisna, neki vzvišen mojster je, ki je vcepil vame to iskreno hrepenenje po spoznanju in to nenasitljivo hotenje. Zato moram po njem hrepeneti in se k njemu vspeti, da se združim z njegovo dobrotljivostjo, od katere sem popolnoma odvisna. To je naše razmerje do Boga.

XVI. Poglavje.

Naravni nagon nas žene, da ljubimo Boga nad vse.

Človek, ki bi živel v prvotni nedolžnosti in pravičnosti, v kakoršni je bil Adam précej po stvarstvu, bi tudi brez posebne božje pomoči, opirajoč se samo na pomoč, ki je dana vsakemu bitju v dosego svojega namena, čutil v sebi ne le naravno nagnjenje, ljubiti Boga čez vse, ampak on bi tudi to nagnjenje utešil na naraven način. Bog, stvarnik in gospodar narave, daje ognju moč, da se vpenja; vodi, da se vliva v morje; težkim stvarém, da padajo in na tleh ostajajo. Tako bi tudi zahtevala ljubezen božje previdnosti, da bi človeku, ki je na ta način srečen, podelila potrebno pomoč, da si uteši ono nagnjenje, to pa zato, ker je Bog sam zasadil v človeško srce posebno naravno hrepenenje, da ljubi ne samo, kar je splošno dobro, marveč da ljubi božje dobro, največje dobro, ki je jedino ljubezni vredno. Ta pomoč bi bila na jedni strani naravna, ker bi se zlagala z našo naravo in bi merila na Boga kot stvarnika in neomejenega gospoda vsega stvarstva, na drugi strani pa bi bila nadnaravna pomoč, ker bi ne bila primerna naši navadni

naravi, ampak naravi, katero diči in krasi prvotna pravičnost, ki je pa nadnaravna lastnost in izvira iz prav posebne milosti božje.

Ljubezen do vseh stvarij, katero bi gojil človek brez te posebne pomoči, bila bi naravna ljubezen; vzrok, zakaj bi se tako imenovala, je ta, ker se imenujejo čednostni čini po stvareh, na katere merijo, in po vzrokih, iz katerih izvirajo. Ta ljubezen pa, o kateri tu govorimo, merila bi na Boga kot stvarnika, gospodarja in končni smoter stvarstva, katerega doumevamo po svojih naravnih zmožnostih, in katerega bi častili že po naravnem in prirojenem nagnjenju kot ono bitje, ki je vredno večje ljubezni in večjega spoštovanja kakor vsa druga bitja.

Četudi naša sedanja človeška narava nima one prvotne nedolžnosti in pravičnosti, ki je krasila prvega človeka po stvarjenju, in smo prav nasprotno po grehu oslabeli, ostalo nam je vendar neko sveto teženje, da ljubimo Boga čez vse, kakor nam je tudi ostala ona naravna luč, po kateri spoznavamo, da je njegova neskončna dobrotljivost vredna največje ljubezni. In ko bi človek le po naravnem preudarjanju prišel do natančnega premišljevanja božjega bitja, vspel bi se vendar do neke stopinje ljubezni, katero nam je zasadila narava v srce, in vsled katere se takoj vzbudi volja, da čuti veselje nad najvišjim bitjem.

Pravijo, da jerebica pogosto kaki drugi jerebici vzame jajca, da jih potem sama izvali, bodisi ker hoče postati mati, bodisi iz nevednosti, ker ne pozná svojih lastnih jajc. Pri tem se pa mnogokrat zgodi, da izvaljeno in pod perutmi ptuje jerebice vzraslo pišče, zaslišavši glas svoje prave matere, tatinsko jerebico zapusti in se povrne k svoji pravi materi. Vzrok tej prikazni je v medsebojnem razmerju, ki je utemeljeno v prvotnem početku, ki pa ni prišlo na dan, ampak ostalo skrito in tajno, dokler se ni na mah vzbudilo ob oni priliki, ko se je vzbudil v piščetu naravni nagon.

Moj Teotim, prav isto se godi v našem srcu. Če naše srce obdajajo posvetne nizke in minljive stvari, in je bilo takorekoč pod perutmi narave izvaljeno in negovano, vendar se vzbudi precej ob prvem pogledu na Boga, ob prvem spoznanju njegovega bitja prvotno in naravno nagnjenje ljubezni

do Boga, in to nagnjenje, ki je doslej spalo in tlelo neopaženo, prikaže se mahoma kakor iskra pod pepelom in oživlja našo voljo, da ljubimo najvišjega gospoda in stvarnika vseh rečij, kakor se spodobi.

XVII. Poglavje.

Po svoji naravi smo zmožni, da ljubimo Boga čez vse.

Orli so pogumne ptice in letajo jako spretno. Še bolj se pa odlikujejo s svojim vidom, ker dalje kakor peruti sega njih oko. Tako ima tudi naša duša v svojem hrepenenju po Bogu veliko jasnejšo pamet, da izprevidi, kako je Bog ljubezni vreden, kakor pa tako vstrajno voljo, da bi ga v istini tudi tako ljubila. Človeška volja je namreč po grehu veliko bolj oslabela, kakor pa je otemnela pamet. Sicer je tudi pamet oslabela vsled poželjivosti, vendar pa je ta veliko bolj naperjena proti volji, tako da itak slaba volja v neprestanem boju s poželjivostjo v ljubezni do Boga ne more tako napredovati, kakor zahteva pamet in naravno nagnjenje.

O moj Teotim, kako lepo nam pričajo o tem oni veliki modroslovci: Sokrat, Platon, Trismegist, Aristotel, Hipokrat, Seneca, Epiktet! Ti niso samo mnogo vedeli o Bogu, ampak čutili so tudi veliko nagnjenje, da bi ga ljubili. Sokrat, najslavnejši med njimi, spoznal je natančno, da je Bog le jeden sam, in gnalo ga je toliko nagnjenje, naj bi Boga ljubil, da je svoje nravno modroslovje, kakor priča sv. Avguštin o mnogih, ki so bili tega mnjenja, učil le zaradi tega, da je očistil srca in jih privedel k boljšemu premišljevanju najvišjega jedinega Boga. Jako natančno se izraža o tem tudi Platon v svojem slovečem popisu modroslovja in modroslovca; pravi namreč: Modrovati ni nič drugega kakor Boga ljubiti, in modroslovec nič drugega kakor prijatelj Božji. In kaj naj rečem o velikem Aristotelu, ki s tolikim poudarkom dokazuje jedotnost Božjo in ki na mnogih krajih z največjim spoštovanjem govori o Bogu!

Toda, o neskončni, večni Bog, vsem tem dušnim velikanom, ki so imeli toliko znanosti o Bogu in toliko nagnjenja, da bi Boga ljubili, nedostajalo je moči in poguma, da bi Boga tudi v resnici tako ljubili, kakor se mu spodobi. *Kar je nevidlji-*

vega na njem, se od stvarjenja sveta sem po tem, kar je ustvarjenega, spoznava in vidi, pravi veliki apostol narodov, in zato nimajo izgovora, ker niso, Boga spoznavši, ga tudi častili kot Boga in se mu zahvaljevali.¹⁾ Sicer so ga nekoliko častili in mu tudi pridevali vzvišeno častno ime, toda oni ga niso častili nad vse stvari kakor se spodobi Bogu, ker niso imeli toliko poguma, da bi se odpovedali malikovalstvu. V svojem občevanju z malikovalci so nepošteno ovirali spoznano resnico v svojem srcu in s tem, da so se trudili bolj za svojo čast in slavo, kakor pa za čast, ki se spodobi le Bogu, pregrešili so se v svojih ničemurnih pogovorih.

Ali nismo globoko ganjeni, moj Teotim, ako slišimo, kako govori umirajoči Platon o bogovih, kakor bi jih bilo več in tako ravná Platon, ki je dobro vedel, da je le en Bog. Ali bi ne jokali, ako ravno isti Platon, ki je bil o jedinstvi božjega bitja tako prepričan, ukazuje darovati bogovom? In ali ni največjega obžalovanja vredno, da Merkur Trismegist tako bojazljivo jadikuje, ker se je malikovanje zatrlo, ko vendar na tolikih krajih v svojih spisih tako dostojno govori o Bogu?

Posebno pa se čudim ubogemu Epiktetu, čegar nauki in modri reki se v lepi prestavi učenega in prisrčnega očeta Janeza od sv. Frančiška, provincijala reda sv. Bernarda, tako prijetno glasé v našem (t. j. francoskem) jeziku. Zakaj srčno usmiljenje moramo čutiti, ako beremo, kako ta izvrstni modroslovec tolikokrat o Bogu govori s toliko prisrčnostjo, s tolikim občutkom in vnemo, da bi menili, da slišimo kristijana, ki je bil prav kar utopljen v premišljevanje svetih in globokih resnic. In vendar govori uprav isti sem ter tje o bogovih popolnoma pogansko. O, zakaj ni imel ta dobrosrčni mož, ki je spoznal tako natančno, da je le jeden Bog, tudi tolike vneme za božjo čast, da bi ne hodil na levem potu, in da bi se odločno izrekel za stvar tolikega pomena! Sicer pa, moj Teotim, je naša po grehu oslABLJENA narava slična palmovemu drevesu, ki je presajeno iz rodne zemlje k nam, in ki sicer tudi pri nas nekoliko poganja in izkuša obroditi sad, toda popolnoma dozorelih in vkusnih datlov more obroditi le v onih srečnejših krajih. Tudi naše človeško srce more ponaravno Boga nekoliko ljubiti, toda Boga čez vse ljubiti, kakor se spodobi njegovi najvišji ljubezni,

¹⁾ Rimlj. 1, 20. 21.

to morejo le taka srca, ki so oživljena in okrepečana po božji milosti in ki živé v stanu svete ljubezni. Ta neznatna in nepopolna ljubezen, ki nam je naravna, je le neko slabo hotenje, neka volja, ki bi rada hotela, pa vendar neče; neko neplodovito hotenje brez učinkov, neko v resnici mrtvoudno hotenje, ki sicer vidi zdravilno vodo Bethesdo svete ljubezni, ki pa nima moči, da bi vanjo šla. izkratka: to hotenje je nezrel sad dobre volje, kateri pa nadostaje potrebne moči, da bi Boga v resnici nad vse postavila in o kateri govori apostol kot grešnik: *Hotenje je sicer v meni, storiti pa dobro, tega ne najdem.*¹⁾

XVIII. Poglavje.

Naše naravno nagnjenje, Boga ljubiti, ni brezuspešno.

Ako Boga ne moremo ljubiti nad vse, zakaj nas pa k temu sili naravno nagnjenje? Ali ne dela narava brezuspešno, če nas nagiba ljubiti, ako nam pa ljubezni dati ne more? Zakaj vzbuja v nas žejo po najboljši vodi, ako nam ne more ž njo žeje utešiti?

O moj Teotim, kako velika je dobrotljivost božja do nas! Nehvaležnost, s katero smo se zoper njega pregrešili, zaslužila bi gotovo, da bi nam odtegnil vse dokaze svoje ljubezni, s katerimi je oblagodaril našo naravo, ko jo je ustvaril in vpodobil po svojem obličju, in ko je našemu srcu utisnil čutstvo ljubezni do Boga, tako da bi angeli, zagledavši tako globoko propalega človeka, morali vzklikniti v največjem usmiljenju: »Ali je to ono bitje, ta krasota prelepe zemlje?«

Toda božja ljubezen ni mogla tako ostro kaznovati dela svojih rok. Videla je, da smo meseni, podobni vetru, ki pride in zopet mine. Zato nas po svojem neskončnem usmiljenju ni hotela popolnoma pokončati in tudi nam ne popolnoma izbrisati znamenja milosti, katero smo izgubili, da bi tako, spoznavši in uvidevši to znamenje in nagnjenje, tudi v resnici po njej hrepneli in da bi nikdo ne mogel reči: »Kdo mi bo pokazal dobro?« Četudi ne bi mogli samo vsled tega nagnjenja tako srečni postati, da bi Boga ljubili čez vse, vendar bi nam, ako

¹⁾ Rimlj. 7, 18.

bi bili pokorni, Bog pomagal k nadaljnemu napredovanju. Ako bi porabili prvo pomoč, poslala bi nam božja očetovska dobrotljivost drugo, bolj uspešno, in tako bi nas vodila od dobrega do boljšega in v vsi sladkosti nas dovêdla do najviše ljubezni, po kateri hrepeni naše naravno nagnjenje. Saj je brez dvombe, da božja dobrotljivost človeku, ki je v malih rečéh zvest, in ki stori, kar je v njegovih močéh, nikdar ne odreče svoje pomoči, da ga tako vodi vedno više in više.

Ni torej brezuspešno naravno nagnjenje naših src, Boga čez vse ljubiti, ampak to nagnjenje dela, da nas Bog po njem pristrčno k sebi vabi, in vidi se, kakor da bi imela božja dobrotljivost naša srca po teh občutkih v nežnih vezilih, s katerimi nas k sebi vleče, kadar se nas hoče usmiliti. Nam pa je to nagnjenje nekako znamenje in nekak spomin našega začetnika in stvarnika, katerega nas sili ljubiti, spominjajoč nas, da smo njegova last. Knezi zapovedó včasih, da se jelenom obesijo okoli vratú zavrtniki, kamor je pritrjen njih grb, in potem jelene zopet izpusté v gozd. Taki jeleni torej ne pričajo samo vsakomu, da so bili nekđaj ujeti od kneza, katerega grb nosijo, ampak da so tudi še sedaj njegova last. Na ta način so spoznali visoko starost nekega jelena, katerega so baje tristo let po Cezarjevi smrti našli v gozdu, ker je imela žival zavrtnik, kjer je bilo zapisano: »Cezar mi je dal prostost.«

To od Boga v našo dušo utisnjeno nagnjenje kaže našim prijateljem in neprijateljem, da nismo le pripadali svojemu stvarniku, ampak da smo vkljub svoje prostosti, ki nam dovoljuje pot na vse strani, še vedno njegova last, in da si je pridržal pravico nas k sebi vabiti in tako rešiti, kadarkoli zahteva njegova sveta previdnost.

Zato imenuje kraljevi pesnik to nagnjenje ne le luč, ki nam kaže pot do smotra, marveč je imenuje tudi veselje in radost, ker nas tolaži v naših zmotah. Ob jednom nam pa tudi daje upanje, da bo tisti, ki nas je zaznamoval s svojim pečatom in nam je zapustil to znamenje našega početka, tudi želel in hrepenel, da nas privede do tje, ako smo le tako srečni, da privolimo vnovič, naj nas vodi božja dobrotljivost.

Druga knjiga.

Zgodovina nebeškega početka in rojstva božje ljubezni.

I. Poglavje.

Božje lastnosti so le jedna sama, toda neskončna lastnost.

Ako je vshajajoče solnce rdeče in kmalu potem zopet temno in megleno, ali pa če zahaja blede in brezbarvno, potem pravimo, da je to znamenje, da bo kmalu deževno vreme. Moj Teotim, solnce ni rdeče, ne črno, ne rmeno, ne sivo in tudi ne zeleno. To veliko nebeško svetilo ni izpremenljivo, in njegova barva je čista, večna luč, ki ostane neizpremenjena, dokler je božja volja. Vendar pa tako govorimo zato, ker se nam solnce različno kaže, bodisi zaradi soparice, ki je med nami in solncem, bodisi, ker so naše oči različne.

Podobno govorimo tudi o Bogu, in sicer ne kot takem, kakoršen je na sebi, ampak kakoršnega spoznavamo iz del. Po različnih stališčih, s katerih ga premišljujemo, imenujemo ga tudi različno, kakor da bi bilo v njem veliko prednostij in veliko popolnostij. Ako ga imamo pred očmi, če kaznuje grešnike, imenujemo ga pravičnega; ako ga premišljujemo, kako se mu smilijo siromaki, nazivljemo ga usmiljenega. Če premišljujemo, kako je ustvaril vse reči in storil velika čuda, imenujemo ga vsemogočnega; če ga gledamo, kako spolnjuje svoje obljube, pravimo mu, da je zvest, in če imamo pred očmi, kako vse v najlepšem redu urejuje, pravimo mu, da je neskončno moder, itd. po različnosti njegovega delovanja.

Toda pri Bogu ni razlike v popolnostih, ampak on sam je jedna in najvišja popolnost, ker vse, kar je v njem, je on sam, in vse neskončne lastnosti, katere si mislimo tako različne, združene so v njem v jedno samo jednoto. Da, še več. Kakor solnce nima barv, katere mu pripisujemo, ampak je jedna sama,

zelo svetla luč, ki presega vsako barvo in vse barve učinja in stvarja, tako tudi pri Bogu ni popolnostij v tem zmislu, kakor si jih mislimo, ampak neka vse popolnosti presegajoča vzvišenost, ki pa dela vse popolno, kar je popolno.

Te neskončne vzvišenosti, ki obsega v svoji jednoti in prekaša vse popolnosti, s pravim imenom ne more označiti niti človek, niti angel. Saj pravi on sam v Skrivnem razodenju¹⁾: *Gospod ima ime, katerega nihče ne vé, kakor on sam*, to pa zato, ker on jedini umeva neskončnost svojih popolnostij in jih zato tudi more imenom označiti. Stari so gledé na to resnico naravnost rekli, da ni nikdo bogoslovec kakor Bog sam, ker nikdo ne more umeti neskončne popolnosti božje in torej tudi ne imenom izraziti, kakor le on sam.

Ko je vprašal Samsonov oče angela, ki je govoril z njim v božjem imenu, kako mu je ime, odgovoril mu je ta: *Zakaj me vprašaš za ime, ki je čudovito?*²⁾ Kakor da bi hotel reči: Stvari morejo sicer to ime občudovati, toda nikakor ga ne morejo izgovoriti. Moliti ga morejo, toda jedino le jaz ga morem razumeti, ker le jaz izražam ž njim resnično in istinito svojo vzvišenost.

Naš duh je preslab, da bi si mogel misliti tako neizmerno vzvišenost, ki v svoji najjednostavnejši in najvišji popolnosti obsega vse druge popolnosti brez zmede in brez mej, in sicer tako odlično, tako posebno, da si tega še misliti ne moremo. Prisiljeni smo torej, da rabimo različna imena, kadar govorimo o Bogu, in zatorej pravimo, da je dobrotljiv, moder, vsemogočen, resničen, pravičen, svet, neskončno neumrljiv, nevidljiv. In Bog je tudi res vse to, ker je še več kot to, zakaj vse to je v njem tako čisto in vzvišeno, da v svoji najvišji popolnosti obsega moč, vrednost in vzvišenost vseh popolnostij.

Tudi mana je bila le jedna sama jed, ki pa je imela v sebi okus in moč vseh drugih jedij, tako da se je lahko reklo, da ima slast citrone, melone, grozdja, češplje in hruške. Še bolj po pravici bi pa rekli, mana ni imela toliko posameznih okusov, marveč le jeden sam njej pristen okus. Ta okus pa je imel v sebi vse, kar je prijetnega in slastnega v vseh drugih

¹⁾ 19, 12. — ²⁾ Sodn. 13, 18.

okusih. Tako je tudi po poročilu Plinijevem rastlina z imenom dodekatos ozdravljala vse bolezni in vendar ni bila ta rastlina niti rabarbara, niti senesovo listje, niti vrtnica, niti betonija, niti volovski jezik, ampak neka navadna rastlina, ki je imela v jednovitosti svojih lastnostij tolike zdravilne moči, kakor vse druge zdravilne rastline skupaj.

Brezdno božjih popolnostij, kako čudovito si! V jedni sami popolnosti so vse vzvišene popolnosti na tako čudovit način združene, da tega nikdo ne ume, kakor le ti, o Bog! Sv. pismo pravi¹⁾: *Veliko bi povedali, pa nam nedostaje besedij; konec našega govorjenja pa je: On je v vseh rečeh. Ako ga hvalimo, koliko zmore naša moč? Zakaj on je vsemogočen čez vsa svoja dela. Gospod je strašan in silno velik in čudovitna je njegova moč. Častite Gospoda, kolikor morete: on je vendar še višji in čudovito je njegovo veličastvo. Hvalite Gospoda, povišujte ga, kolikor morete; zakaj on je večji kakor vsaka hvala. Povišujte ga iz vse moči, vendar pa se ne trudite, saj ga ne bodele dosegli.*

Ne, moj Teotim, nikdar ga ne bomo doumeli, ker je po besedah sv. Janeza *večji kakor naše srce.*²⁾ Vsi duhovi pa naj hvalijo Gospoda in naj ga imenujejo z najbolj vzvišenim imenom, ki se more kdaj izumiti, in mesto največje hvale, ki bi mu jo mogli dajati, le pripoznajmo: nikdar ga ne moremo zadostno hvaliti; in mesto najčastitljivejšega imena, ki bi mu je mogli prilastovati, recimo: njegovo ime je čez vsa imena, in nezmožni smo, da bi ga vredno imenovali.

II. Poglavje.

Bog deluje le na jeden sam način, in to delovanje je on sam.

Jako različne so naše moči in zmožnosti, različno tudi delovanje, ki iz njih izvira in ki provzroča mnogo raznovrstnih činov. Različne zmožnosti, da slišimo, pokušamo, tipljemo, živimo, umevamo, hočemo; različne so zmožnosti, zaradi katerih govorimo, hodimo, igramo, pojemo, letamo, skačemo, plavamo.

¹⁾ Ekkli. 43, 29 nasl. — ²⁾ I. Jan. 3, 20; Ps. 140 6.

Tako so tudi čini in dela, ki izvirajo iz teh močij in zmožnostij, jako različna.

Toda pri Bogu je to drugače. V njem je le jedna sama, neizmerna popolnost, in ta popolnost je samo jeden čin ali, da njegovi svetosti bolj primerno govorimo: Bog je samo jedna, najvišja, jedina in najbolj vzvišena popolnost, in ta popolnost je samo jeden, najčistejši, popolnoma jednostaven, čist čin, in ker ta ni nič drugega, kakor prava, božja bitnost, je vedno isti in večni.

In vendar govorimo — uboge stvari — o božjem delovanju tako, kakor da bi Bog vsak dan mnogovrstno in mnogostransko deloval. A to ni tako. Toda, moj Teotim, k temu nas sili naša slabost, zakaj govorimo tako, kakor umevamo; umevamo pa tako, kakor smo navajeni reči opazati. Pri čisto naravnih stvareh vidimo različne učinke samo tam, kjer je različno delovanje; in ker vidimo tako različna dela in toliko razlike v ustvarjenih rečeh in tolika čuda božje vsegamogočnosti, zdi se nam, da prihaja ta velika razlika iz prav toliko posameznih delovanj, kolikor vidimo različnih uspehov. Govorimo tako, ker tudi tako umevamo stvari; moramo se tako izražati, ker nam je to prirojeno in smo tako navajeni.

S tem pa ne grešimo zoper resnico. Če tudi pri Bogu ne moremo govoriti o mnogih činih, ker pri njem poznamo le jeden sam čin, ki je njegovo božanstvo samo, vendar je ta jedini čin tako popoln, da obsega na vzvišen način vsa dejanja z vso njihovo močjo in silo, ki je potrebna, da tvori ono različnost učinkov, katero opazamo.

Jedno samo besedo je izpregovoril Bog, in vsled te besede je začelo bivati solnce, luna, brezštevne zvezde, različne v svetlobi, v gibanju in v lastnostih. Dejal, velél je, in se je zgodilo. Takoj je bilo vseh stvari število.

Le jedno besedo je izpregovoril Bog, in po zraku so letale ptice, v vodi plavale ribe, zemlja je rodila vsa zelišča in živali, katere vidimo. Četudi pisatelj svetih zgodeb zaradi naše slabe doumljivosti pravi, da je Bog oni vseмогоčni *bodi!*¹⁾ pri stvarjenju večkrat rabil, bila je vendar ta beseda v pravem pomenu

¹⁾ I. Mojz. 1.

le jedna sama. Zato pravi David, da je bila le *sapa božjih ust*¹⁾, jeden sam čin njegove vsemogočne volje, ki je tako mogočno deloval na različnost vsega stvarstva, da se nam zdi ta čin prav tako mnogobrojen in različen, kakor so njegovi učinki različni, akoprav je po svojem bistvu jednovit. Tudi sv. Kri-zostom pravi, da sv. Janez vse ono, kar Mojzes z mnogimi besedami pripoveduje o stvarstvu, le v jedni sami besedi izraža, namreč: *Po Besedi* (to je po večni Besedi, po Bogu Sinu) *je bilo vse storjeno*.

Ta Beseda torej, moj Teotim, četudi najjednostavnejša, jedina beseda, stori vendar vso različnost v stvarstvu; četudi neizpremenljiva, učini vendar vse dobre izpremembe; četudi že od vekov jednaka, deli vendar vsem rečem trdno zvezo, med-sebojni vpliv, red in vrednost. Poskusimo to resnico pojasniti z vzgledom.

Mislimo si slikarja, ki je naslikal Gospodovo rojstvo. (Rabim ta vzgled, ker to pišem prav v času, ko se praznuje ta skrivnost.) Slikar bo moral pri svojem delu tisoč in tisočkrat potegniti s čopičem in bo rabil za svoj predmet ne le dneve, ampak tedne in mesece, kolikor oseb in predmetov ravno hoče naslikati. Sedaj si pa tudi mislimo bakrorezca, ki polaga list na ploščo, kjer je vrezana ista skrivnost božjega rojstva. Le jedenkrat pritisne na stiskalnico, in že je dokončal delo; mahoma potegne podobo s stiskalnice, ki v prijazni obliki kaže vse, kar mora biti po sv. zgodbah na njej. Po jednom samem pritisku so nastale različne osebe in različne stvari na sliki, ki se vse dobro ločijo, in vsaka teh stvarij je v primernem redu, v pri-lični bližini, daljavi in razmerju na svojem mestu, tako da bi se vsakdo, nevesč skrivnostne umetnosti, moral čuditi, da je jedno hipno dejanje provzročilo toliko različnih učinkov.

Narava deluje podobno onemu slikarju, različno in nepre-stano, kakoršna so njena dela, in potrebuje veliko časa, da stori velike učinke. Bog pa je ustvaril jednako onemu bakro-rezcu vse te različne stvari, ki so kdaj bile, ki so in ki bodo, z jednim samim vsemogočnim činom. Vzel je iz svoje večne misli (kakor bakrorezec z bakrene plošče) to čudovito različ-

¹⁾ Ps. 32, 6.

nost v osebah in drugih rečeh, ki se vrsté v različnih časih, starostih in stoletjih, kakor so bile ustvarjene.

Ta skrajna jednojnost božje volje pa je nasprotna le zmešnjavi in neredu, nikakor pa ne različnosti in mnogovrstnosti, katera služi Bogu prav v to, da urejuje stvarstvo. Vso različnost in mnogovrstnost spravlja v razmerje in to razmerje vodi k redu, ki zopet učinja jednojnost v stvarstvu. Stvarstvo pa obsega vsa ustvarjena bitja, vidna in nevidna, in prav zaradi tega je imenujejo latinci »universum«, kar vsa razlika brezštevilnih bitij je jedna celota, za katero bi bilo prav za prav pravilno ime »unidiversum«, t. j. jednojnost v različnosti, jednota z razliko in razlika z jedното.

Najvišja božja jednojnost pomnožuje sploh vse, in njena nepremeljiva vekovitost daje vsem rečem razliko, to pa zato, ker njegova popolnost mnogo presega vsako razliko in mnogovrstnost te jednojnosti in ima tudi zmožnost, da ustvarja in učinja vso različnost ustvarjenih popolnostij. To nam potrjuje sv. pismo. Odkar je namreč govoril Bog v začetku: *Naj bodo luči na nebu in naj ločijo dan in noč, in naj bodo v znamenja časom in dnevom in letom*¹⁾, vidimo tudi še sedaj to vedno izpremembo, vspored in razliko v letnih časih, ki bo trajala do konca.

In rekel Bog besedo jedno,
In gibanje še traja védno.

In zakaj to? — Zato, ker jedina in večna volja veličastnega Boga s svojo močjo obsega vse od časa do časa, od večnosti do večnosti, vse, kar je, kar je bilo in kar bo! In vsaka stvar biva le, ker ji je dal bivanje ta jedini, jednostavni, večni božji čin, kateremu bodi čast in hvala vekomaj. Amen.

III. Poglavje.

Splošne stvari o božji previdnosti.

Bog torej, ljubi moj Teotim, ne deluje različno, in njegovi vsemogočnosti zadostuje jeden sam božji čin, ki proizvaja vso različnost v njegovih delih, ker je ta čin čez vse po-

¹⁾ I. Mojz. 1, 14.

poln. Toda omejeni umrljivi ljudje moramo govoriti tako, kakor se prilega naši umnosti. Da bomo torej tako govorili o božji previdnosti, hočemo si predstaviti kraljestvo velikega Salomona, ki nam je vzor dobrega vladarja.

Ker je ta veliki kralj po božjem navdihnjenju vedel, da je razmerje med državo in vero tisto, kakoršno je med telesom in dušo, in razmerje vere do države táko, kakoršno je med dušo in telesom, zato je v svojem duhu vse uravnal, kar je bilo potrebno, da je postavil ne le vero, ampak tudi državo na trdno podlago. Gledé na vero je sklenil, da postavi tempel, kateremu je določil dolžino, širokost in visočino, vêže, preddvore, okna in vse drugo, kar je bilo potrebno. Tudi je določil število duhovnikov, pevcev in drugih služabnikov v templu.

Gledé na državo pa je odredil, da se ima zidati kraljeva palača, zadosti prostorna za bivališče vsemu dvoru. Tudi je določil število dvornih hišnikov, kraljevskih strežajev in drugih poslov na dvoru. Ljudstvu je postavil sodnike in drugo gosposko, da so čuvali pravico. Da je v kraljestvu ohranil mir in utrdil javno varnost, imel je mogočno vojno z dvesto in petdeset vojskovodji različnega dostojanstva; redil je štiridesettisoč konj in priredil je vse one velikanske priprave, ki so nam znane iz sv. pisma in iz poročil zgodopiscev.

Ko je vse to pripravil in uredil, kar je bilo potrebno, da se je kraljestvo utrdilo, začel je zvrševati svoje načrte. V svojem duhu je preračunal, koliki bodo troški za zidanje templja, za vzdrževanje božjih služabnikov in tempelskih uradnikov. Sklenil je, da se pogodi s kraljem Hiramom zaradi potrebnega lesa za zgradbo; povzdignil je kupčijo, razpošiljal ladije v Ofir in ukrenil vse, česar je potreboval za svoje podjetje.

Toda ob tem še ni miroval, moj Teotim, ampak ko je bil naredil načrte in dobro preudaril pripomočke, lotil se je kralj tudi dela. Postavil je v resnici vse uradnike, kakor je bil sklenil, in je tudi modro skrbel za vse, česar je bilo treba za njihovo življenje in sploh za vse, kar je spadalo v njihov delokrog. Tako torej ni bil samo večč dobremu vladarstvu, ampak je tudi zvršil svoje načrte, in se tako pokazal dobrega vladarja.

Pokazal je torej ta kralj svojo spretnost v vladanju, ki se je že javila v načrtih in namenih, popolno pa v tem, da je v

istini postavil uradnike za primerno vladanje in vodstvo. Brez-uspešen bi bil načrt brez zvršitve, to je, ako bi se ne bile postavile gosposke in uradniki. Toda tudi to bi bilo brezuspešno brez previdnosti, ki skrbno pazi na vse, kar je treba za vzdrževanje onih uradnikov. Ker pa ta skrb za postavljene uradnike, ki je utemeljena v dobri vladi, ni nič drugega, kakor dejanska previdnost, zato se imenuje ne le načrt, ampak tudi zvrševanje tega načrta in dobro vodstvo Salomonovo: »previdnost«, kakor imenujemo le onega človeka previdnega, ki kako stvar dobro vodi.

Ako se torej hočemo, ljubi moj Teotim, o božjih rečeh človeško pogovoriti na ta način, kakor smo ga vprav premišljevali, moramo se nekako tako izraziti: Bog, ki je od vekomaj neskončno popolno vedel, kako naj ustvari svet k svoji časti, uravnal je pred vsem v svojem spoznanju najvažnejši stvari, ki služita njegovi časti, namreč angelsko in človeško naravo. Pri angelih je določil različnost v vrstah in v korih, kakor nas uči sv. pismo in sv. očetje, a tudi pri človeku je pripustil veliko različko, katero vidimo z lastnimi očmi. Potem je v isti večni misli spoznal vsa sredstva, ki so človeku in angelom potrebna, ako hočejo dospeti do smotra, za katerega so ustvarjeni.

Toda Bog še ni ostal ob tem, ampak je res ustvaril angele in ljudi, in da je svoj namen uresničil, dodelil je, in še vedno deli vsem razumnim stvarjem vse, kar jim je potrebno za srečo. Da torej povemo vse ob kratkem, rečemo: božja previdnost ni nič drugega, kakor sklep, po katerem hoče Bog ljudem in angelom podeliti potrebna sredstva, da dosežejo svoj namen. Ker pa so ta sredstva različna, zato ima tudi »previdnost« različna imena: naravna in nadnaravna previdnost, in ta je zopet ali splošna, ali posebna, ali posamezna.

Ker te hočem pozneje, ljubi moj Teotim, opominjati, da svojo voljo popolnoma podvržeš božji previdnosti, zato ti sedaj, dokler sem še pri tem, nekoliko povem o naravni previdnosti.

Ko je torej Bog človeku dal sredstva, ki so potrebna njegovi naravi, da more hvaliti božjo dobrotljivost, ustvaril je zaradi njega različne živali in rastline. Zaradi teh živalij in rastlin pa je ustvaril različna zemljišča, različne letne čase, studence, vetrove in dež. Tako je torej zaradi človeka, kakor tudi zaradi onih stvari, ki so njegova last, ustvaril prvine, nebo in zvezde,

in je ustanovil tako čudapoln red, da si skoro vse stvari služijo med seboj. Tako nas konji nosijo, mi pa jih redimo; ovce nas hranijo in nam dajó obleko, mi pa jih pasemo. Zemlja daje zraku sopar, zrak pa daje zemlji dež. Roka služi nogi, noga pa nosi roko.

O, kdor vidi to medsebojno zvezo in to splošno menjavo, ki je tako različna v stvaréh po svojih učinkih, ta pač čuti ljubezen v svojem srcu do najvišje modrosti in ganjen mora vzklikniti: Tvoja previdnost, o neskončni večni oče, vlada vse stvari! Sv. Bazilij in Ambrozij v svojem popisovanju stvarstva (Hexaëmeron), slavni Ludovik Granaški v svojem »Uvodu v apostolsko vero«, kakor tudi Ludovik Richeome na več mestih svojih lepih manjših del navajajo različne vzroke, zakaj se čutijo dobre duše vzpodbujene, da močno ljubijo in občudujejo sveto previdnost.

Tako se torej, ljubi moj Teotim, božja previdnost razteza na vse strani, vse vlada in vse nagiba k božjemu češčenju. Res je sicer, da se dogajajo nepričakovani slučajji in dogodki, toda ti so le gledé na nas nepričakovani in nenadni, božja previdnost pa zanje vé in jih ureja v splošno blaginjo. Taki slučajni dogodki so posledica različnih vzrokov, ki nimajo med seboj nikake zveze in katerih vsak ima svoj učinek. Ti učinki so vsi preračunjeni tako, da nastane popolnoma navaden učinek, ki pa je provzročen po vseh onih različnih vzrokih, ne da bi se zato poprej vedelo.

Popolnoma v redu se je torej zgodilo, da je bila kaznovana prazna vera pesnika Ajshila. Ta je vprašal vedečevalca, koliko časa mu je še živeti, in dobil je odgovor, da se bo še tisti dan hiša nanj podrla in ga ubila. Zato se je hotel odtegniti tej osodi in hodil ves dan po polju. Ko je tukaj stal, zagleda pesnikovo plešo jastreb, ki je nosil v svojih krempljih želvo, in misleč, da je pesnikova pleša gola skala, spusti želvo prav na njegovo glavo, in tako je mahoma umrl Ajshil, ubit od hiše in stanovanja neke želve.

Vsekako je bil to le slučaj, zakaj Ajshil ni šel na polje, da bi tam umrl, ampak, da bi se odtegnil smrti. Tudi ni namerjal jastreb razbiti glave pesnikove, pač pa je hotel razbiti čepino želve, da bi snedel njeno meso. In vendar se je zgodilo

prav narobe: želva je ostala cela, ubogi Ajshil pa je bil ubit. Po našem mnenju je bil ta slučaj popolnoma nepričakovan. Toda božja previdnost, ki že naprej vé, kako se bodo vzroki strinjali, vzela je ta slučaj v poštev, da se je pokazala pravičnost božja v kaznovanem praznoverju tega moža.

Čudoviti so tudi dogodki egiptovskega Jožefa po svoji različnosti in svojem prehodu iz največje nesreče k največji sreči. Bratje so ga prodali, da bi ga uničili; a kako so se začudili, ko so ga našli v Egiptu kot podkralja. V največjem strahu so trepetali in se bali, da se bo nad njimi maščeval zaradi storjene krivice. Toda on jih je potolažil rekoč: *Ne po vašem naklepu, ampak po božji volji sem poslan semkaj.*¹⁾ *Vi ste mislili hudo, Bog pa je obrnil tisto v dobro.*²⁾

Glej, moj Teotim! Kar bi imenoval svet slučaj ali nepričakovan dogodek, to imenuje Jožef voljo božjo, ki uravnava vse stvari in jih obrača v svoj prid. In tako se godi sploh na svetu. Celó pošasti in spake pomnožujejo lepoto popolnih bitij, in v nas vzbujajo občudovanje in pobožne misli, s kratka: oni so v stvarstvu to, kar je senca na sliki, ki tudi pomnožuje lepoto in poživlja barvo.

IV. Poglavje.

O nadnaravni božji previdnosti do umskih stvarij.

Vse, kar je Bog storil in ustvaril, steka se v blaginjo ljudij in angelov. Oglejmo si torej oni red, po katerem se ravna božja previdnost, v kolikor moremo po sv. pismu in po naukih sv. očetov s svojo slabo umnostjo spoznati in o njem govoriti.

Od vekomaj je vedel Bog, da mu je mogoče ustvariti nebrojno število bitij različnih popolnostij in lastnostij, katerim bi se mogel razodeti. Nobeno razodenje pa ni bilo tako popolno, kakor združenje božje narave z ustvarjeno naravo, po katerem je stvar prav za prav vcepljena božanstvu in ji vtelesena, da sta obe jedna sama oseba. Božja neskončna dobrotljivost, vedno pripravljena, da se razodene, sklenila je to storiti. Kakor se Bog od vekomaj razodeva, namreč tako, da Bog Oče

¹⁾ I. Mojz. 45, 8. — ²⁾ I. Mojz. 50, 20.

svoje neskončno in nerazdeljivo božanstvo deli Bogu Sinu, Bog Oče in Bog Sin pa svojo jednojno božanstvo delita Bogu sv. Duhu, ki izhaja iz obeh, tako je hotel Bog to neskončno sladkost podeliti tudi še drugemu bitju v tako popolni meri, da bi ohranilo ustvarjeno bitje, kakor tudi božanstvo, svoje lastnosti, a vendar bi bili obe naravi tako tesno spojeni, da bi bili le jedna sama oseba.

Izmed vseh bitij pa, katere je ustvarila božja vsemogočnost, hotela je izvoliti prav isto človeško naravo, ki se je v času resnično združila z osebo božjega Sina, in tej naravi je božja vsemogočnost odmenila nad vse vzvišeno čast osebnega združenja z božjim veličastvom, da je na ta način prav posebno uživala zaklade neskončne slave vso večnost.

Ko pa je Bog presveto človeško naravo našega Izveličarja odločil za to vzvišeno čast, sklenil je ob jednom tudi, da se naj njegova dobrotljivost ne razliva jedino le na osebo tega ljubljene Sina, marveč naj so je zaradi njega deležna tudi še mnoga druga bitja. Zato je izvolil iz brezštevilne množice ustvarjenih bitij angele in ljudi, da so tako rekoč tovariši njegovemu Sinu: ti naj bodo deležni njegovih milostij in njegove slave in naj ga molijo in časté vekomaj. Ker je Bog vedel, da more človeško naravo svojega Sina ustvariti na različne načine in ga kot človeka upodobiti kakor mu drago, bodisi, da mu ustvari človeško naravo, dušo in telo, iz ničesar, bodisi, da ga ustvari kakor Adama in Evo iz neke poprej ustvarjene snovi, ali pa po naravnem potu iz moža in žene, ali pa na nadnaraven način samo iz žene in brez moža, odločil se je Bog za poslednji način. Izmed vseh žená, katere bi bil lahko izvolil, izvolil si je preblašeno Devico, našo ljubo Gospo, po kateri je postal Odrešenik naših duš ne le človek, ampak otrok iz človeškega rodú.

Poleg tega je sklenila božja previdnost tudi vse druge stvari, naravne in nadnaravne, ustvariti zaradi Izveličarja, da mu ljudje in angeli služijo in se tako udeležé njegove slave. Četudi je Bog ustvaril angele in ljudi kot prosta bitja, t. j. kot bitja, ki se lahko odločijo za dobro ali pa za hudo, vendar jih je ustvaril kot priče, ki naj spričujejo, da so od božje dobrotljivosti odmenjeni za dobro in za srečo. Ustvaril jih je vse v prvotni pravičnosti, to je v sladki ljubezni, ki jih je pripravljala

na večno srečo in jim do nje kazala pot. — Ker pa je najvišja modrost sklenila, da se ima ta prvotna ljubezen tako združiti s prosto voljo svojih bitij, da ljubezen ne sili volje, ampak ji daje prostost, zato je Bog naprej vedel, da bo mal oddelek angelov prostovoljno popustil stanje te svete ljubezni in zaradi tega izgubil večno slavo. Angeli pa so padli v ta greh iz lastne hudobnosti brez izkušnjav in brez kakega drugega vzroka, ki bi jih mogel opravičiti. Zato, in ker je vendar le večji del angelov ostal stanovit in v svoji službi, hotel je Bog poveljati tudi svojo pravičnost, kakor je nad vse poveljčal svoje usmiljenje po stvarjenju angelov, in je v ta namen v svoji jezi za vselej zapustil ono nesrečno in nezvesto množico angelov, ki se mu je uprla in ga tako nehvaležno zapustila.

Toda Bog je tudi vedel, da bo prvi človek zlorabil svojo prostost, zapustil milost in izgubil večno srečo. A Bog ni hotel človeka kaznovati z isto ostroostjo kakor angele. Izvolil je namreč človeško naravo, da jo osreči in jo združi s svojo božjo naravo. Videl je nadalje, da je ta narava slabotna, podobna vetru, ki piše in se nič več ne povrne, ampak v pihu izgine. Oziral se je tudi na prevaro, s katero je prevaral satan prvega človeka, in na velikost izkušnjave, ki ga je premagala. Tudi je izprevidel, da je ves človeški rod nesrečen zaradi zadolženja jednega samega, in iz vseh teh vzrokov se je usmilil človeške narave in jo je zopet sprejel v milost.

Da pa je milostno usmiljenje povikšalo lepoto njegove pravičnosti, sklenil je Bog, da se ima človek pogube oteti le po zadostnem odrešenju. To pa se je moglo zgoditi jedino le po njegovem Sinu. Zato je sklenil Bog, naj njegov ljubljani Sin človeka odreši ne le po enem samem činu svoje ljubezni, ki bi bil itak zadosten za odrešenje brezštevilih svetov, ampak da ga naj odreši po vseh činih svoje ljubezni in svojega mučnega trpljenja, katere naj vrši prav do svoje smrti, in sicer do smrti na križu, ki mu je bila namenjena. Na ta način je hotel, da nam naj bo božji Sin tovariš v trpljenju, kakor nas je pozneje storil tovariše svoje slave. Tako je torej Bog izkazal svojo neskončno dobrotljivost s tem, da nas je odrešil na tako bogat, obilen, krasen in vse presegajoč način. To preobilno odrešenje

nam daje vsem sredstva, da zopet dosežemo večno srečo, in nikdo se ne more pritožiti, češ, da ima premalo božje usmiljenosti.

V. Poglavje.

Nebeška previdnost je priskrbela ljudem jako obilno odrešenje.

Toda, ljubi moj Teotim, ako pravimo, da je Bog najprvo jedno in potem drugo videl in hotel, in se torej ravnal v svojem hotenju po nekem redu, moramo to tako razumeti, kakor je bilo zgoraj omenjeno, namreč: Če se je tudi vse to zgodilo le po jednom samem, popolnoma jednjem činu božje volje, pokazal se je vendar v stvaréh red, razložek, vspered, učinek in odvisnost, kakor bi se bilo v spoznanju in v volji božji vršilo več dejanj. Naravni red pa zahteva, da dobro uravnana volja izmed več navzočih rečij najbolj in pred vsem ljubi ono, katera je vredna večje ljubezni. Zato se je božja previdnost v večnem načrtu stvarstva, po katerem je hotela vse reči ustvariti, pred vsem oklenila v največji ljubezni onega nad vse vzvišenega bitja, ki je bilo njene ljubezni najbolj vredno, Izveličarja namreč, in potem šele je ljubila tudi druga bitja po tem redu, kakor služijo časti in slavi božjega sina.

Vse je bilo torej ustvarjeno zaradi božjega Sina, ki se zaradi tega imenuje *prvorojenec* pred vsemi stvarmi¹⁾ oni, katerega je imel Gospod v začetku svojih potov, *predno je kaj storil od začetka*, oni, ki je bil *postavljen od vekomaj, predno je bila zemlja*²⁾, *ker v njem je vse ustvarjeno v nebesih in na zemlji, in on je pred vsemi, in vse v njem obstoji, in on je glava telesa, cerkve, da ima med vsemi prvo mesto.*³⁾ Zaradi sadú najprej zasajajo vinograd; sad torej najbolj želé in namerjajo ljudje, prvi namen, četudi že pred njim poganjajo listi in cvetke.

Tako je bil torej tudi véliki Izveličar prvo, kar je namerjal in hotel Bog po svoji previdnosti in po večnem načrtu stvarjenja. Zaradi tega zaželenega sadú je bil zasajen človeški vinograd in je bila določena dolga vrsta rodov, ki je bila pred njim kakor listje in cvetovi pred sadom, in ki je pripravljala zemljo za ta čudapolni sad, in katerega krasen okus nevesta v

¹⁾ Kološ. 1, 15. — ²⁾ Preg. 8, 22. — ³⁾ Kološ. 1, 16. 17. 18.

visoki pesmi tako hvali in čegar sladkost razveseljuje Boga in ljudi.

Kdo bi torej še dvomil, moj Teotim, da je sredstev za izveličanje obilno, ker imamo tako velikega Izveličarja, kateremu v slavo smo ustvarjeni in ki nas je odrešil po svojem zasluženju. Zakaj on je umrl za vse, ker so vsi umrli, in bolj uspešno je bilo njegovo usmiljenje, da je odrešil človeški rod, kakor je bil uspešen Adamov nesrečni padeč, po katerem se je pogubil človeški rod. Tako malo je prevladal Adamov greh nad božjim usmiljenjem, da je greh prav nasprotno to usmiljenje vzbudil in vzdramil. Vnel se je prijazen in ljubezniv prepир, v katerem je neskončno usmiljenje vpričo svojega sovražnika greha z novo močjo pomagalo k zmagi milosti tam, kjer je že gospodoval greh in dalo še *obilnejšo milost* tam, kjer je bil *obilen greh*.¹⁾

Zaradi tega vzklikne sv. cerkev na predpraznik vstajenja: »O prepotrební greh Adamov, ki si bil zbrisan po smrti Jezusa Kristusa! O srečni greh, ki si zaslužil tolikega Odrešenika!« Zares, moj Teotim, reči moremo z onim starim modrijanom: »Bili bi pogubljeni, ako ne bi bili izgubljeni.« Naša izguba nam je bila namreč v dobiček, ker je človeška narava po odrešenju božjega Izveličarja pridobila več milostij, kakor bi jih kdaj prejela, ako bi bil Adam ostal v stanu prvotne nedolžnosti.

Četudi ravná božja previdnost navzlic svoji milosti vendar nekoliko ostro, kar se kaže v težkem delu, v boleznih, v neobhodni smrti, v razdraženosti čustev in v drugih zléh, uporablja vendar božja usmiljenost vsa ta zla z milim načinom v prid onim, ki jih ljubijo. Usmiljenost stori, da se privadimo z delom potrpežljivosti, da zaradi neobhodne smrti zaničujemo svet, in poželjivost nam pripomore k brezštevilnim zmagam.

O nekem trnju, po imenu »aspalatus«, pravijo, da dobi duh, ki presega vonjavo dišeče lilije, ako se ga dotakne mavrica; istotako postane v resnici naše trpljenje pod odrešenju Kristusovem veliko koristnejše in prijetnejše, kakor bi bilo v stanu prvotne nedolžnosti. Zakaj *večje je veselje angelov v nebesih nad jednim samim spokornim grešnikom, kakor je veselje nad devet-*

¹⁾ Rimlj. 5, 20.

indevedeseterimi pravičnimi, ki pokore ne potrebujejo. Toliko boljše je odrešenje, kakor prvotna nedolžnost! Postali smo, poškopljani po izopu sv. križa s krvjo božjega Izveličarja, nedosegljivo svetlo-beli, bolj beli kakor v snežni nedolžnosti, in zapustili smo kakor Naaman izveličalno reko čistejši, kakor bi bili čisti, ko ne bi bili nikdar gobavi. Spodobilo se je božjemu veličastvu, da se ni pustilo premagati od greha, saj je tudi nam zapovedal Bog, da se ne damo *premagati hudemu*, ampak da *premagamo hudo z dobrim*.¹⁾ Usmiljenje naj bi prevladalo sodbo kot blažilno sveto olje, in milost naj kraljuje nad vsemi deli božje vsemogočnosti.

VI. Poglavje.

O onih posebnih milostih, katere je podarila božja previdnost človeškemu rodu z odrešenjem.

Različnost, katera se kaže v stvarstvu, priča nam o brezmejnem bogastvu božje vsemogočnosti. Toda še bolj čudovito se kažejo brezmejni zakladi njegove dobrotljivosti v čudapolni različnosti darov njegove milosti. Zakaj, moj Teotim, Bogu ni bilo zadosti v njegovi brezmejni usmiljenosti do njegovega ljudstva, človeškega rodú, da bi učinil le neko splošno odrešenje, s katerim bi se lahko rešil vsakdo, ampak pomnožil je to odrešenje na tako različen način, da njegova radodarnost v tej različnosti krasno odseva, in nasprotno lepša in množi ta različnost njegovo radodarnost.

Tako je torej dovolil pred vsem svoji najsvetejši materi prednost, kakoršna je bila potrebna za mater, katero si je izbral najsvetejši, najmodrejši in najboljši Sin po svoji volji. Po njegovi volji naj bi bilo odrešenje sredstvo, po katerem naj bi bila obvarovana greha, katerega je podedoval rod za rodom. Na tako vzvišen način je bila torej ona odrešena, in podedovani greh, ki je kakor reka valil svoje valove proti brezmadežnemu spočetju te preblazene device, ni se drznil prepluti nje, ampak se je ustavil mahoma, kakor se je nekdej ob času Jozveta ustavil Jordan iz istega spoštovanja. Spoštljivo namreč je ustavila reka svoje vode, da je mimo šla skrinja zaveze, in ustavil

¹⁾ Rimlj. 12, 24.

je izvirni greh svoje valove in se je prestrašil, ko je zagledal pravo skrinjo večne zaveze.

Tako torej Bog ni pripustil, da bi imel greh kako oblast čez njegovo prevzvišeno mater, in podelil ji je dvojno srečo človeške narave: prejela je namreč nedolžnost, katero je izgubil Adam, uživala pa je tudi odrešenje, katero ji je pridobil drugi Adam. Zato je ona v vseh popolnostih cvetoča kakor izvoljen vrt, ki naj rodi sad večnega življenja; zakaj Sin večne ljubezni je okrasil svojo mater z zlato obleko, lesketajočo se v raznovrstni lepoti, da se kaže na njegovi desnici kot kraljica, to je, da je prva med izvoljenimi, ki naj uživa radosti desnice božje.

Ta preblažena, božjemu Sinu odločena mati ni bila torej samo rešena pogube, ampak rešena je bila po njem tudi vsake nevarnosti, da bi se kdaj pogubila, ker podelil ji je milost in popolnost milosti, da je vshajala kakor krasna jutranja zarja, ki je postajala od svojega početka vedno svetlejša, da je slednjič napočil dan. O čudovito odrešenje, dovršeno delo Odrešenikovo in prvina vsakega odrešenja! Sin je z otroškim srcem hitel svojo mater blagoslavljat in jo je s tem v sveti ljubezni obvaroval jednako angelom ne le greha, ampak tudi vsake nevarnosti, da bi kdaj grešila in vseh zaprek in ovir. Pričal je tudi, da je izmed vseh razumnih bitij, katere je izvolil, ta mati njegova nad vse popolna in nad vse ljubljena nevesta.

Tudi še druge milosti je Bog odločil za neko malo število izvoljencev, katere je hotel obvarovati pogube. Tako je božja previdnost sv. Janeza Krstnika in skoro gotovo tudi preroka Jeremija in še nekaj drugih že v materinem telesu poiskala in jih je že takrat potrdila v svoji vedni milosti, da so ostali v njegovi vedni ljubezni, če tudi imajo nepopolnosti, ki so sicer nasprotno popolni ljubezni, nikakor pa ne ljubezni sami. Take duše so kakor kraljice vedno venčane s sveto ljubeznijo, in imajo v ljubezni do Izveličarja prvo mesto po njegovi preblaženi Materi, kraljici vseh kraljic, ki ni samo venčana z ljubeznijo, ampak s popolno ljubeznijo in sicer po svojem Sinu, najvišjem predmetu ljubezni, ker otroci so krona svojih starišev.

So pa tudi še druge duše, katere je pustil Bog v nevarnosti, da izgubé ne sicer izveličanje pač pa njegovo ljubezen. In res, izgubile so jo, ker jim je ni zagotovil za vse življenje,

ampak le za del življenja, t. j. pred smrtjo. Taki so bili apostoli, David, Magdalena in še mnogo drugih, ki so nekaj časa živeli brez božje ljubezni, toda kakor hitro so se resnično izpreobrnili k Bogu, bili so do smrti potrjeni v milosti. Bili so sicer udani nekaterim slabostim, toda prosti so bili smrtnega greha in torej tudi one nevarnosti, da bi kdaj izgubili božjo ljubezen. In kot posvečene prijateljice ženinove so bile ozaljšane z ženitovanjsko obleko njegove svete ljubezni, toda kronane niso bile, ker je krona kras glave, ki je prvi in najznamenitejši del telesa. Ker pa je bil ta znameniti del onih duš udan ljubezni do posvetnih rečij; zato ne morejo nositi krone nebeške ljubezni. Zadostuje pa, da nosijo njeno praznično obleko, ker s tem dosežejo milost, da se smejo udeležiti veselja nebeškega ženina in da so ž njim večno srečne.

VII. Poglavje.

Kako čudovita je božja previdnost, ki podeljuje raznovrstne milosti.

Božja previdnost je pripravila kraljici vseh kraljic, materi lepe ljubezni, oni, ki je jedina popolna, tako milost, katera se ne dá ničemur primerjati. Pripravila pa je tudi posebne milosti nekaterim svetim dušam. In potem je ta največja dobrotljivost razlila polnost svojih milostij in svojega blagoslova na ves človeški rod in na angelsko naravo, in kakor žarki so se razlile milosti na vse, na dobre in slabe. Vsi so bili razsvetljeni s to lučjo, ki razsvetljuje vsakoga, ki pride na ta svet. Vsi so prejeli delež milosti kakor neke setve, ki pade ne le na dobro zemljo, ampak tudi na pota in med trnje in med kamenje, da se nikdo pri Izveličarju ne more izgovarjati, ako ni porabil tega preobilnega odrešenja v svoje izveličanje.

Moj Teotim, vse te brezmejne milosti so se razlile čez vso človeško naravo in vsi smo si v tem jednaki, da se nam ponuja ta obilni blagoslov; a pri vsem tem je vendar različnost teh milostij tako velika, da se ne more reči, kaj je večjega občudovanja vredno, ali obilnost teh milostij ob toliki različnosti, ali pa različnost ob toliki obilnosti. Kdo ne bi razvidel, da imajo kristijani večja in krepkejša izveličalna sredstva, nego

pogani? In tudi med kristijani se nahajajo ljudstva in mesta, kjer so dušni pastirji sposobnejši in torej pridobé več sadú, nego v drugih krajih. Ako bi pa kdo tajil, da niso ta vnanja sredstva milosti božje previdnosti, in bi dvomil, da ne služijo izveličanju in izpopolnjenju duš, ta bi jako nehvaležno ravnal proti božji previdnosti in bi hotel na laž staviti vsakdanjo izkušnjo, ki nas uči, da so notranja sredstva uspešnejša in plodovitejša tam, kjer je več vnanjih sredstev.

Kakor ni móči dobiti dveh oseb, ki bi si bili popolnoma jednaki po naravnih zmožnostih, tako se tudi nikjer ne nahajata dva človeka popolnoma jednaka po nadnaravnih darovih. Angeli so prejeli, kakor menita sv. Avguštin in sv. Tomaž, milost po različnosti svoje naravne stopinje; vsi angeli pa so razdeljeni v različne vrste, in vsak ima svoje posebnosti, po katerih se razločuje od drugih. Kakor so torej angeli različni, tako so tudi različne njih milosti. Ljudem sicer ni dal Bog svojih milostij tako, da bi se bil pri tem ravnal po bistvenem razločku njih narave, vendar pa hoče božja dobrotljivost učiniti vedno nove milosti, in to jo najbolj veseli. In na nebrojne načine pomnožuje svoje milosti, da se vedno lepše lesketa neizmerna lepota odrešenja in usmiljenja, o katerem poje sv. cerkev na praznik škofa spoznavalca: »Ni ga bilo njemu jednakega.«

V nebesih dobi vsak svetnik novo ime, ki je le njemu primerno, ker ime vsakega svetnika označuje njegovo novo stanje in stopinjo njegove slave. Prav tako dobi tudi na zemlji vsak tako posebno milost, da se po njej razlikuje od vseh drugih. Zato primerja tudi Izveličar svoje milosti biserom, ki so po Pliniju jedini t. j. vsak biser je tako ustvarjen, da mu ni para. In kakor se razločuje zvezda od zvezde po svojem svitu, tako se bodo tudi ljudje razločevali v poveličanju, ker so se poprej razločevali po milostih. In ta razlika v tolikih milostih, ali tolika milost v toliki razliki dela največjo in sveto lepoto in dražestno soglasje, ki razveseljuje ves nebeški Jeruzalem.

Toda človek ne sme preiskavati, zakaj je neskončna močnost rajša temu kakor pa onemu dala posebno milost, in zakaj razliva svoje milosti bolj sem kakor pa tje. Ljubi Teotim, ne bodi nikdar tako radoveden, zakaj, ako ima vsakdo zadosti in celó v

preobilni meri, česar potrebuje za svoje izveličanje, zakaj bi se pritoževal, ako je Najvišjemu všeč, da svoje milosti podeljuje prvemu v večji meri kakor pa drugemu?

Ako bi kdo vprašal, zakaj je Bog ustvaril buče večje od jagod, in lilije večje od vijolic, zakaj ni rožmarin roža, in klinček ne narcisa, zakaj je pav lepši od netopirja in zakaj je smokva sladka in citriona kislá — smejal bi se mu pač vsak zaradi takih vprašanj in mu odgovoril: Prijatelj, prav v razliki obstoji lepota sveta; zato morajo biti stvari različne po popolnosti in nobena ne sme biti to kar druga. Zato so nekatere majhne, druge pa velike, nekatere sladke, druge pa kisle, nekatere lepše od drugih.

Prav tako je tudi pri nadnaravnih rečeh. Vsak ima svoje darove, »prvi tako, drugi pa tako«, pravi sveti Duh. Kazni vreden je torej oni radovednež, ki vprašuje, zakaj nima Peter milosti Pavlove in Pavel milosti Petrove, zakaj ni bil Antonij Atanazij, in Atanazij ne Hijeronim. Odgovoriti bi se moralo na taka vprašanja: Cerkev je vrt, v katerem se leskečejo različne cvetlice; potrebno je torej, da so te cvetlice različne po velikosti, po vonjavi in po popolnosti. Vsaka ima svojo vrednost, lepoto in svoj lesk. Vse pa združene v različnosti svojih lastnostij činijo le jedno samo mično, prijetno in lepo popolnost.

VIII. Poglavje.

Kako želi Bog, da ga ljubimo.

Akoprav se podeljuje odrešenje na toliko načinov, kolikor je duš, vendar je ljubezen glavno sredstvo našega izveličanja. Ta mora biti združena z vsem, in brez nje ni nič izveličalnega, kakor bomo videli na drugem kraju. Zato je nosil kerub¹⁾ pri rajskih durih ognjen meč v rokah v znamenje, da nikdo ne pojde v nebeški raj, ako ga ni prebodel meč ljubezni.

Zaradi tega, moj Teotim, hrepeni ljubeznivi Jezus, ki nas je odrešil s svojo krvjo, iskreno po naši ljubezni, da postanemo tako večno srečni; in on želi našega izveličanja, da ga vedno ljubimo, in tako meri njegova ljubezen na naše izveličanje,

¹⁾ I. Mojz. 3, 24.

naše izveličanje pa je odvisno od njegove ljubezni. Rekel je: *Prišel sem ogenj prineset na zemljo, in kaj hočem drugega, kakor da se vname?*¹⁾ In da nám je to žarečo ljubezen pojasnil še bolj, zaukazuje nam jo v teh-le čudovitih besedah: *Ljubi Gospoda svojega Boga iz vsega svojega srca, iz vse svoje duše in iz vse svoje misli. To je največja in prva zapoved.*²⁾

Da, moj Teotim, iskreno hrepeni božje srce po naši ljubezni. Ali bi ne bila že velika milost, ako bi nam dovolil, da ga ljubimo, kakor je Laban dovolil Jakopu, da ljubi lepo Rahelo in jo zasluži? Toda njemu to ni dovolj: on kaže očitno, kako ljubeznivo po nas hrepeni, in nam zaukazuje, da ga ljubimo iz vseh močij zato, da nas ne bi v ljubezni oviral strah zaradi tolikega razločka, ki je med njegovim veličastvom in našim siromaštvom, ali pa kak drug izgovor. S tem pa, moj Teotim, kaže se vsekako, da nam Bog ni zastoj vsadil onega naravnega nagnjenja, da ga ljubimo, in da ni to nagnjenje brezuspešno; zato nas sili, da spolnujemo ono splošno zapoved. In da ono najvišjo zapoved tudi moremo spolnjevati, daje Bog vsakemu človeku na svetu brez izjeme vsa potrebna sredstva v obilnosti.

Solnce, ki se nad nami suče, razpošilja na vse strani svojo blagodejno gorkoto in podeljuje vsem stvarjem potrebno rodno moč, kakor da bi ljubeče objemalo vse reči, ki so na svetu. Jednako poživlja tudi božja milost duše in vspodbuja vsa srca k ljubezni, in nikdo ni skrit pred njenimi žarki. *Modrost*, pravi Salomon³⁾, *uči zunaj, na ulicah povzdiguje svoj glas Pred množicami vpije, pri mestnih vratih govori svoje besede, rekoč: Otročaji, doklejš bodete ljubili otročarijo, doklejš bodo neumneži želeli, kar jim je škodljivo, in nespametniki vednost sovražili? Izpreobrnite se na moje svarjenje! Glejte, svojega duha vam bom razodela in svoje besede vam bom oznanila.*

In ista *Modrost* govori tako-le po Ezechijelu⁴⁾: *Tako ste govorili in rekli: Naše krivice in naši grehi so nad nami, in mi v njih omagujemo; kako bomo torej mogli živeti? Reci jim: kakor resnično jaz živim, pravi Gospod: Nečem smrti hudobneža, temveč, da se hudobnež vrne s svojega pota in živi. Živeti pa po Bogu, to se pravi ljubiti, in kdor ne ljubi, ostane v smrti.*⁵⁾

¹⁾ Luk. 12, 49. — ²⁾ Mat. 22, 49. — ³⁾ Preg. 1, 20 sl. — ⁴⁾ 33, 10. 11. — ⁵⁾ I. Jan. 3, 14.

Glej torej, moj Teotim, ali ne zahteva Bog, da ga ljubimo? — Tcda s tem se ne zadovoljuje, da nam očitno kaže to iskreno hrepenenje po ljubezni in da tako vsakogar prijazno in ljubeznivo vabi k ljubezni, ampak on hodi od vrat do vrat in trka in nam zatrjuje¹⁾: *Glej, stojim pri vratih in trkam; ako kdo moj glas posluša in mu vrata odpre, pojdem noter k njemu in bom ž njim večerjal in on z menoj*, to je: izkazoval mu bom vsakovrstno milost in naklonjenost.

Moj Teotim, kaj se kaže v tem drugega, kakor da nam Bog podeljuje ne le potrebna in zadostna sredstva v ta namen, da ga ljubimo in postanemo srečni, ampak podeljuje nam ta sredstva v toliki obilici in s toliko radodarnostjo, kakor se spodobi njegovi brezmejni dobrotljivosti. Zato govori svetovni apostol²⁾ trdovratnemu grešniku: *Ali zaničuješ bogastvo njegove dobrotljivosti in potrpežljivosti in prizanesljivosti? In ne veš, da te božja dobrotljivost vodi k pokori? Po svoji trdovratnosti pa in nespokornem srcu si nakopuješ jezo na dan jeze in razodenja pravične sodbe božje.*

Moj Teotim, Bog ne podeljuje samo potrebnih sredstev, da se izpreobrne trdovratni grešnik, ampak odpira mu tudi zaklade svoje dobrotljivosti. Kakor vidimo, primerja apostol bogastvo milosti božje z bogastvom hudobnosti trdovratnega srca, in pravi, izprijeno srce je tako polno hudobnosti, da celó zaničuje zaklade božje milosti. Da, ne samo, da zaničuje izprijeno srce bogastvo božje milosti, ampak tudi bogastvo dobrotljivosti, ki je vodi k pokori, in katerega ne more grešnik prezirati.

Na brezštevilnih krajih nam kaže sv. pismo, kako radodarno podeljuje Bog grešniku mnogo in preobilno sredstev, da ga vabi k ljubezni. Glej, kako hodi ta ljubeznivi Bog od vrat do vrat, kako trka in čaka! Glasno kliče duši³⁾: *Vstani, hiti, moja prijateljica, moja golobica, in pridi!* Na zapah položi roko in ga poskuša odpreti.⁴⁾ Sredi ulic pridiguje, in njemu to še ne zadostuje, ampak glasno kliče in gromovito se razlega njegov glas, naj se izpreobrne duša, in kakor da ne bi še to bilo zadosti, nadaljuje⁵⁾: *Vrnite se, vrnite se s svojih prehudobnih potov! in zakaj bi umrli, hiša Izraelova?* Božji Izveličar kratkomalo ne

¹⁾ Skrivno razod. 3, 20. — ²⁾ Rimlj. 2, 4. 5. — ³⁾ Vis. pes. 2, 10. —

⁴⁾ Vis. pes. 5, 6. — ⁵⁾ Ezech. 33, 11 sl.

opušča ničesar, da nam dokaže, kako presega njegovo usmiljenje vsa njegova dela, da presega usmiljenje sodbo, da je njegovo odrešenje obilno, njegova ljubezen neskončna, in da je, kakor pravijo apostoli, njegovo usmiljenje radodarno tako, da želi storiti vse ljudi srečne in nobenega ne pogubiti.

IX. Poglavje.

Kako večna ljubezen božja do nas navdaja naša srca in jih nagiba, da ga ljubimo.

Z večno ljubeznijo te ljubim, zato te iz usmiljenja k sebi vlečem. Zopet te bom zidal, in zidana boš, devica, Izrael! ¹⁾ To so besede božje, ki obetajo, da bo bodoči Odrešenik na zemlji ustanovil novo kraljestvo, sv. cerkev namreč, ki je deviška nevesta in resnična duhovna hči Izraelova.

Glej, moj Teotim! Nismo odrešeni po zasluženju dobrih del, poprej storjenih, ampak odrešilo nas je njegovo usmiljenje po oni večni ljubezni, ki je nagibala previdnost božjo, da nas je vabila k sebi. Ako nas ne bi vabil Oče, nikdar ne bi prišli k Sinu, svojemu Izveličarju, in torej nikdar ne bi dosegli izveličanja.

Aristotel govori o neki vrsti ptičev, katere imenuje apode t. j. ptice brez nog, ker so njihove noge tako kratke in tako brez moči, da jih ne morejo prav nič rabiti. Če padejo te ptice na zemljo, potem so tu kakor ujete in se ne morejo več dvigniti kvišku, ker ne morejo rabiti nog, da bi vzletele v zrak. Zato obtičé na tleh in poginejo, ako jim ne pomaga prijazni veter, ki jih vzdigne s tal in odnese naprej, zakaj le v tem slučaju razprostró peruti in si pomagajo z vetrom. Veter jim potem še naprej pomaga in jih ponese vedno više in više.

Moj Teotim, angeli so podobni pticam, katere imenujemo zaradi njih velike lepote rajske ptice in ki so tako redke, da se drugače ne vidijo na zemlji, kakor le mrtve. Ko so ti nebeški duhovi zapustili božjo ljubezen in se udali samoljubju, padli so kakor mrtvi v globino in obležali v peklju. Kakor namreč

¹⁾ Jerem. 31, 3, 4.

loči smrt ljudi za vselej od zemeljskega življenja, tako je ločil padec angele za vselej od večnega življenja.

Mi ubogi umrljivi ljudje pa smo podobni onim pticam brez nog. Ako namreč zapustimo ono vzvišenost svete ljubezni in se napotimo na zemljo in oklenemo ustvarjenih rečij — in to storimo vsegdar, kadar razžalimo Boga z grehom —, potem umrjemo, pa vendar ne tako popolno, da ne bi nam ostalo še nekoliko moči, nekake noge t. j. slabotno nagnjenje, s katerim težimo še nekoliko po ljubezni. Vendar pa je to teženje tako slabotno, da nismo zmožni srca od greha odtrgati, in tudi se ne moremo vspeeti k ljubezni, katero smo nesrečneži popustili prostovoljno in tako nezvesto.

Gotovo bi zaslužili, da nas zapusti Bog, ker smo ga sami zapustili v toliki nezvestobi. Vendar pa njegova ljubezen zabranjuje pravičnosti, da bi tako ostro postopala, in ga nagiba, da nas reši tolike nesreče. To se pa zgodi po onem svetem navdihovanju, ki veje kakor prijazen veter v naša srca; z neko ljubko silo jih drami in omečuje, da se dvigajo naše misli kvišku, in ki povzdiguje naše nagnjenje v višave božje ljubezni.

Ta prvi vzlet ali ta stres, katerega napravi Bog v naših srcih, da bi jih vzdramil k dobremu, godi se vsekako v nas, pa ne z našim zasluženjem, zakaj to pride mahoma, predno smo nanj mislili ali pa le misliti mogli, ker sami iz sebe ne moremo imeti nikake izveličalne misli. *Vsa vaša zmožnost je iz Boga*¹⁾, ki nas je ljubil, še predno smo bili ustvarjeni, da, ki nas je tako zeló ljubil, da nam je dal življenje in svetost. Zato nas pa tudi *prehiteva z blagoslovi svoje sladkosti*²⁾, kliče nas v svoji očetovski milobi, in naša srca vzbuja k obžalovanju in poboljšanju.

Premišluj, moj ljubi Teotim, prvaka apostolov, kako je bil v svojem grehu trdovraten ono noč pred smrtjo božjega Izveličarja! Kako malo se je kesal svojega greha, kakor da ne bi nikdar poznal svojega božjega Izveličarja!³⁾ Kakor one ptice brez nog, tako ne bi se bil tudi on nikdar vzdignil, ako ne bi bil slišal petelinovega klica, ki je bil orodje božje previdnosti, in ako bi ga ne bil pogledal Izveličar tako ljubeznivo, da je zadel ta pogled njegovo kamenito srce kakor pušica. In kakor

¹⁾ II. Kor. 3, 5. — ²⁾ Psalm 20, 4. — ³⁾ Luk. 22. pogl.

je Mojzes¹⁾ udaril ob skalo in se je ulila voda, tako so se tudi Petru ulile solze.

In premišljuj zopet tega svetega apostola, kako spi v ječi, kamor ga je dal zapreti Herod. Tu je kot mučenec v verigah, in vendar je tudi podoba ubogega človeka, ki spi kot jetnik in suženj v svojem grehu. Oh, kdo ga bo rešil? — A glej: angel stopi iz nebes, on se dotakne velikega jetnika, vzbudi ga in reče: *Vstani!*²⁾ Tako vzbuja kakor angel neba tudi grešnika sveto navdihnjenje, pride v njegovo srce in ga vzdrami, da popusti greh.

Resnično je torej, ljubi Teotim, da oni prvi nagib, katerega čuti duša, ako jo prehití Bog s svojo ljubeznijo, dušo ozdravi in nagne, da popusti greh in se vrne k Bogu. In ne le ta nagib, ampak tudi, da se duša vzdrami, prihaja v nas in za nas, a nikakor ne iz nas. Vzdramimo se, a ne sami iz lastne moči. Navdihovanje nas vzbuja, in da se vzbudimo, nas pretresa milost. *Jaz spim*, pravi ona sveta nevesta, *a moje srce čuje. Glas mojega ljubega, ki trka.*³⁾ Glej, tu je in me budi in me kliče po imenu najine ljubezni, in glas njegov mi je znan. Na mah in nagloma nas kliče Bog in nas vzdrami po svojih svetih navdihih. In v tem početku nebeške milosti ne storimo sami prav nič, pač pa čutimo nagib, ki ga učini Bog v nas, a brez nas, kakor pravi sv. Bernard.

X. Poglavje.

Mnogokrat se ustavljamo navdihu in se branimo ljubiti Boga.

*Gorjé tebi, Korozain! gorjé tebi, Betsajda! Zakaj, ako bi se bili v Tiru in Sidonu godili čudeži, kateri so se godili pri vas, izdavna bi se bili pokorili v ostrem oblačilu in v pepelu.*⁴⁾ — Tako naš Izveličar. Glej, ljubi Teotim, kako so Korozajncani in Betsaidjani, vešči pravega božjega nauka, prejeli tako velike milosti, da bi se po njih bili izpreobrnili celó pogani, in vendar so ostali trdovratni in niso nikdar rabili milosti, ampak bogokletno se se uprli in to sveto luč zavrgli.

¹⁾ IV. Mojz. 20, 11. — ²⁾ Dej. apost. 12. — ³⁾ Vis. pes. 5, 2. — ⁴⁾ Mat. 11, 21.

Gotovo bodo ob svetovni sodbi vstali Ninivljani in Sabska kraljica zoper Jude in jih bodo obsodili v pogubo. Ninivljani so se namreč, četudi so bili pogansko in malikovalsko ljudstvo, vendar izpreobrili in spokorili po preroku Jonu. Sabska kraljica je vkljub vladar-kim opravičilo vse popustila, kakor hitro je slišala o veliki modrosti Salomonovi, in se je napotila k njemu, da bi ga slišala. Judje pa, ki so slišali božjo modrost resničnega Salomona, Odrešenika sveta z lastnimi ušesi, ki so gledali njegove čudeže z lastnimi očmi, in ki so prijeli njegove čudeže in božjo moč z lastnimi rokami, protivili so se milosti, ki jim je bila na ponudbo. Glej, torej Teotim, tudi tukaj so delali pokoro tisti, katere je milost manj vabila, oni pa so ostali trdovratni, ki so prejeli večje milosti. Tisti, ki imajo manj vzroka priti, gredó v šolo modrosti, oni pa, ki imajo veliko vzrokov, ostanejo trdovratni v svoji neumnosti.

To je torej ona sodba, o kateri govori po mnenju vseh cerkvenih učiteljev Izveličar v priliki, da tisti, ki so prejeli več milosti, ustavljajo se vendar-le božjemu usmiljenju, drugi pa s tisto ali še z manjšo milostjo sodelujejo in se spokoré. In kako bi mogli drugače po pravici očitati nespokornikom nespokornost, kakor če jih primerjamo onim, ki so se spokorili?

Jasno je govoril Kristus in nihče ne more drugače razumeti njegovih besedij, kakor v tem zmislu, da bodo Judje v oni pravični sodbi obsojeni zaradi Ninivljanov, ker so prejeli mnoge milosti in niso imeli ljubezni, ker so imeli veliko pomoč in niso kazali spokornosti. Ninivljani pa so dobili le malo milosti in majhno pomoč, a kazali so veliko ljubezen in veliko spokornost.

Tudi sv. Avguštin natančno pojasnjuje to resnico in jo z veliko bistrumnostjo in poudarkom utemeljuje v dvanajsti knjigi »de civitate Deo« (o božjem mestu), zlasti v šestem, sedmem, osmem in devetem poglavju. Sicer govori tu v prvi vrsti o angelih, vendar pa jim primerja ljudi in omenja, da se dá tudi o njih reči, kar velja o nebeških duhovih.

V šestem poglavju nam kaže dva človeka, ki sta si čisto jednaka po naravnih zmožnostih in pridobljenih čednostih in lastnostih. Obadva sta izpostavljena isti izkušnji, in vendar pravi Avguštin, da je mogoče, da se bo jeden ustavil sovražniku,

drugi se mu bo udal. In ko je dokazal v devetem poglavju, da so bili vsi angeli ustvarjeni v ljubezni (v stanu milosti), kaže tudi, da je bila pač ta ljubezen vseh jednaka. Potem vpraša, kako je bilo mogoče, da so nekateri ostali dobri in tako napredovali v dobrem, da so dospeli do veličastva (glorije), drugi pa so postali hudobni in so se v hudobiji pogubili. In sam odgovarja, da ni drugega vzroka, kakor ta, da so oni ostali po Stvarnikovi milosti v čisti ljubezni, katero so prejeli pri stvarjenju, drugi pa so postali iz lastne volje iz dobrih angelov slabi.

Ako pa je resnično, kar sv. Tomaž tako lepo dokazuje, da je bila milost v angelih po različnosti naravnih darov različna, imeli so gotovo serafi veliko večjo milost kakor navadni angeli poslednjega kora. Kako pa je bilo mogoče, da so nekateri serafi, in da je po starem in jako razširjenem mnenju morda celó prvi seraf padel, ko je brezštevlna množica drugih, po naravi in po milosti nižje stoječih, angelov ostala tako pogumno in hvalevredno stanovitna v zvestobi? Vsekako so se imeli oni, ki so ostali zvesti, zahvaliti Stvarniku zaradi te milosti, zakaj Stvarnik jih je v svojem usmiljenju dobre ustvaril in ohranil. Komu bi smeli Lucifer in njegovi tovariši očitati svojo nesrečo kakor po mnenju sv. Avguščina svoji lastni volji, ker so bili prosti in so popustili milost, ki jih je prehitela tako ljubeznivo?

O, kako si padel z neba, Lucifer, ki si vshajal zjutraj? ¹⁾ Vshajal si, kakor jutranja zarja v onem nevidnem svetu, okrašen s prvotno ljubeznijo kakor prvi začetek lepega jutra, ki bi se imel razviti do poldneva večne slave.²⁾ Ni ti manjkalo milosti, imel si jo po svoji naravi, ki je najkrasnejša. Ni te zapustil Bog in te tudi ne oropal svoje večne ljubezni; ti pa nisi s to ljubeznijo sodeloval. Nikdar bi te ne bil zavrgel Bog, ko ne bi zavrgel ti njegove ljubezni. O neskončno dobrotljivi Bog, ti zapustiš le one, ki tebe zapusté; nikdar nas ne oropaš svojih milostij, ako te mi ne oropamo svojih sre.

Bogu unesemo dobrote, ako hvalimo sami sebe zaradi izveličanja; onečaščujemo njegovo usmiljenost, ako rečemo, da

¹⁾ Izaj. 14, 12. — ²⁾ Preg. 4, 18.

je imamo zadosti. Njegovo dobrotljivost žalimo, ako ne pripoznavamo njegovih dobrot; oskrunjamo pa njegovo dobroto, ako tajimo, da nam ni pomagala in nas podpirala. Sploh doni glas božji močno in razločno v naša ušesa: *Sam sebi si poguba, o Izrael; le pri meni je pomoč za-te.*¹⁾

XI. Poglavje.

Božja ljubezen ni kriva, ako ne doseže naša ljubezen tako visoke stopinje.

O, moj Teotim, ako bi nebeške navdihe z vsem obsegom njih moči sprejeli vase, kako bi napredovali v kratkem času v popolnosti! Studenec, če je še tako obilen, vendar ne razlije vse svoje vode hkrati, ampak le toliko, kolikor to dopuščajo vodne cevi. Če tudi sv. Duh kakor studenec žive vode naše srce obliva od vseh strani, da bi v dušo vлил svoje milosti, vendar jih vlije le toliko kolikor smo za to sprejemljivi in kolikor sodelujemo; to pa zato, ker nam milost po njegovi volji prihaja le po privoljenju naše volje. Zaradi onega razmerja med našim privoljenjem in milostjo imenuje sv. zbor po mojem mnenju sprejetje milosti *radovoljno sprejetje*.

V tem zmyslu nas opominja sv. Pavel, *da ne bi zastonj prejemale milosti božje.*²⁾ Bolnik, ki vzame zdravilo v roko, pa ga ne spravi v želodec, prejel je sicer zdravilo, a ni ga zaužil, t. j. on je zdravilo prejel brez uspeha in brez koristi. Tako prejmemo tudi božjo milost brezuspešno, ako jo pustimo priti le do durij naših src in je ne sprejmemo v srca s svojim privoljenjem. Na ta način jo sicer prejmemo, a vendar je ne sprejmemo, ker jo prejmemo brezkoristno, zakaj brez koristi je, čutiti navdihovanje, ako mu ne pritrjujemo.

Kakor nadalje zdravilo, katero vzame bolnik v roke in katero le pokusi, le deloma koristi, ne pa popolnoma ozdravi, tako se tudi godi, ako nam pošlje Bog močno navdihnjenje, pa ga ne prejmemo celoma, da se tudi po tem navdihnjenju le deloma kaže učinek. Bog nas nagiblje, da bi veliko storili, mi pa ne privoljujemo v ta nagib celoma, ampak le deloma in

¹⁾ Oz. 13, 9. — ²⁾ II. Kor. 6, 1.

tako ravnamo kakor oni ljudje v sv. evangeliju, ki so bili tudi povabljeni iti za gospodom, pa so se izgovarjali in sicer prvi s tem, da hoče še poprej pokopati očeta, drugi s tem, da se hoče še poprej posloviti od svojcev.¹⁾

Dokler je imela ona uboga vdova prazne posode, ni nehala teči čudovito, po Elizeju pomnoženo olje. Ko je pa zmanjkalo posod, zmanjkalo je tudi olja.²⁾ Kolikor se naše srce širi, ali bolje, kolikor se pusti širiti in se njegova praznота ne ustavlja božjemu usmiljenju, vliva in pomnožuje tudi ta svoje navdihe brez prenehljaja, in to učinja, da tudi v nas vedno bolj in bolj raste sveta ljubezen. Ako pa ni več praznote in tudi več ne privolimo, potem poneha navdihovanje.

Kaj je torej vzrok, da ne dosežemo one ljubezni do Boga, kakor na primer sv. Avguštín, sv. Frančišek, sv. Katarina Sijenska, sv. Frančiška? Gotovo to, da nam ni dal Bog tolike milosti. Zakaj nam pa ni dal Bog tolike milosti? Zato ker nismo bili zadostno poslušni njegovemu navdihovanju. In zakaj nismo bili poslušni? Zato, ker smo bili prosti, pa smo svojo prostost zlorabili. Zakaj pa smo zlorabili prostost? — Nikar ne naprej, moj Teotim! Sv. Avguštín pravi, da ne izvira naša popačena volja iz kakega vzroka, ampak iz pomanjkanja vzroka, in od tod pride greh. Ne smemo namreč misliti, da moremo navêsti vzrok za zadolženje, ki je v grehu: zakaj zadolženje ne bi bilo pregrešno, ko ne bi bilo brez vzroka.

Pobožni brat Rufin je v duhu videl veličastvo, katero je bilo pripravljeno sv. Frančišku zaradi njegove ponižnosti; zato vpraša svetnika: Povejte mi, oče, kaj mislite sami o sebi? Ko mu svetnik odgovori: Jaz se imam brezdvomno za največjega grešnika na zemlji in za človeka, ki Bogu služi najslabše, odgovori mu Rufin: Kako morete to trditi, ko je vendar toliko grešnikov, katere lahko z lastnimi očmi vidimo in kateri imajo na sebi grehe, katerih vi, hvala Bogu, nimate? — Na to odgovori sv. Frančišek: Ako bi Bog tem grešnikom izkazal toliko milosti, kakor meni, potem sem prepričan, da bi bili navzlic svoji hudobiji za božje dobrote hvaležnejši in bi mu zvesteje

¹⁾ Mat. 8, 21. — ²⁾ II. Kralj. 4. pogl.

služili kakor jaz. In ako bi me moj Bog zapustil, storil bi jaz gotovo več hudobij, kakor vsakdo drugi.

Tako torej, ljubi moj Teotim, je govoril ta človek, ki skoro ni bil človek, ampak seraf na zemlji. Pripoznavam sicer, da je tako govoril iz ponižnosti, vendar pa je bil prepričan o nedvomljivi resnici, da izmed dveh grešnikov, če sta tudi prejela isto milost in isto usmiljenje, vendar more prvi izkoristiti to milost bolje kakor drugi. Zato mi velja izrek tega velikega svetnika kot orakel, svetnika, ki je bil vzgojen v šoli svetega križa, in ki je živel prav za prav ob svetih navdihih. Tudi so bile istega mnenja vse pobožne duše za njim, in nekateri mislijo, da je v istem zmislu govoril tudi veliki apostol Pavel, ki pravi, da je *prvi izmed grešnikov*.¹⁾

Sv. mati Terezija Jezusova, tudi serafska devica, govori tako-le o molitvi dušnega miru: »Nekatere duše dospó do te vzvišenosti; one duše, ki še pridejo dalje, so jako redke. Kaj je vzrok temu, tega ne vem. Gotovo pa ni Bog vzrok, zakaj, ako nam božje veličastvo pomaga in nas podpira z milostjo, da pridemo do tje, storil bi Bog gotovo še več, ko ne bi bila krivda naša, ker se ustavljamo. Bodimo torej čuječi, da napredujemo v ljubezni do Boga, zakaj ljubezen, s katero nas on ljubi, ne bo nas nikdar zapustila.«

XII. Poglavje.

Božja milost nam pušča popolno prostost, da se ji udamo ali jo zavržemo.

Tukaj, o Teotim, ne bom govoril o onih čudežnih milostih, katere so skoro v trenutku volkove izpremenile v pastirje, skale v vodo, pregnjalce v navdušene oznanjevalce svete vere. Za sedaj izpustim vse tiste vsemogočne besede, vse tiste silne nagibe, s katerimi je Bog nekatere izvoljene duše kar hipoma iz brezna pregreh povzdignil do vrhunca milosti, kakor se je zgodilo velikemu apostolu narodov, ki je iz Savla pregnjalca postal mahoma Pavel, posoda milosti. Te presrečne duše je treba soditi na poseben način; Bog jih je prav obsul

¹⁾ I. Tim. 1, 15.

z darovi svoje milosti, in na njih je razodel, kako velika je njegova ljubezen.

Pravični Bog nas na tem svetu kaznuje s kaznimi, katere včasih komaj opazimo in spoznamo, ker so navadne. Dostikrat pa tudi pošlje nad nas vso težo svojih kaznij, da se zavemo in bojimo njegove ostre jeze. Prav tako pa usmiljenje božje izpreobrača duše in jim svojo milost izkazuje navadno tako milo, tako prijazno in nežno, da komaj opazimo njeno delovanje; ali velikokrat se zgodi, da ta dobrotljivost božja prestopi svoje meje. Takrat pa razlije svoje milosti, kakor od deževja narastla reka svoje valove, s tako silo, da kako dušo hipoma obsuje z vsemi dobrotami, in da s tem razodene vse bogastvo svoje neskončne ljubezni. Kakor torej Bog na navaden način razodeva pravičnost svojo, in le včasih na nenavaden način, tako nam tudi svojo dobrotljivost proti vsem ljudem kaže na navaden način, proti nekaterim pa z nenavadnimi sredstvi.

Ali katere so tiste navadne vezi, s katerimi previdnost božja navezuje naša srca nase? To so tiste vezi, katere nam Bog sam naznanja, ko popisuje sredstva, s katerimi je Izraelce iz Egipta in potem iz puščave izpeljal v obljubljeno deželo. — *Vlekel sem jih s človeškimi vezmi, z vezmi ljubezni*, pravi prerok.¹⁾ — Sevé, Bog nas ne navezuje nase z železnimi verigami, kakor divje živali, ampak s tem, da nas prijazno vabi k sebi, in nas navdihuje s svetimi mislimi in željami. Samo te vezi so primerne človeškemu srcu, katero je po naravi prosto.

Prva vez za človeško srce je veselje. Sv. Avguštin pravi: Otroku pokažemo orehe, in tako ga pridobimo z ljubeznijo in veseljem, navežemo ga nase z vezmi, toda ne s telesnimi, ampak z vezmi srca. — Glej torej, kako nas nebeški Oče nase navezuje! — S tem, da nas uči, nas razveseljuje, toda ne sili; duhovno veselje položi kot neko sveto vado v naša srca; in tako nas na prijeten način pridobi, da sprejmemo in okusimo sladkobo njegovih nauk.

Iz tega torej, o Teotim, spoznaš, da milost naše volje ne sili, ampak volja je popolnoma prosta, četudi je milost vse-

¹⁾ Oz. 11. 4.

mogočna sila usmiljenja božjega, ki dušo s tolikimi navdihljeji, opomini in vabili nagiba, obdaja in navezuje. Tako ljubka je milost in tako ljubeznivo objema naša srca, ako si jih hoče pridobiti, da s tem prav nič ne moti prostosti naše volje. Veliko moč ima milost, ali ne zato take, da bi srce silila, ampak, da je pridobi; sveto moč ima, ali ž njo ne dela nobene sile naši prostosti, temveč le k ljubezni jo nagiblje; mogočno deluje, ob jednom pa tako ljubeznivo, da njeno delovanje ne ovira naše volje; priganja nas, pa ne sili; in kljubu vsej njeni moči moremo v njene nagibe privoliti, ali pa se jim ustaviti.

Ako torej naša volja prijaznemu klicu milosti sledi in se udá božjim nagibom, tedaj je resnično, da njenemu glasu tako prosto sledi, kakor se mu prosto ustavi, če se mu ustavi: čeprav izvira privoljenje v milost veliko več iz milosti, kakor iz volje, upor proti milosti pa jedino le iz volje. Tako čudovito deluje milost božja pri nagibanju naših src. Ako nam hoče svojo moč podeliti, pa ne vzeti prostosti, ako hoče s svojo močjo na nas delovati, pa ne ovirati sile našega hotenja, je v tem tolika njena sveta spretnost, da nam njena moč prijetno podeljuje zmožnost, da dobro delamo, ljubeznivost njena pa nam ohranja prosto voljo v vsej moči,

*Ako bi poznala dar božji, in kdo je, kateri ti pravi: Daj mi piti, bila bi ti njega morda prosila, in bi ti bil dal žive vode.*¹⁾ Glej, Teotim, kako prikupljivo govori tukaj Gospod o svoji milosti! Ako bi poznala dar božji, to je pomen njegovih besedij, gotovo bi te to ganilo in nagibalo, da bi želela vode večnega življenja, in morda bi je tudi želela. Lahko bi je želela, in vspodbujala bi te moja milost, a ne bi bila primorana je želeli, ampak le morda bi je želela.—To so besede Izveličarjeve po navadni izdaji, tako jih razlaga sv. Avguštin po evangeliju sv. Janeza.

Sicer pa, ko bi kdo trdil, da naša volja ne deluje slobodno, kadar se udá milosti, s katero jo Bog nagiblje, ali da nima moči, milost božjo zavreči in ji svoje privoljenje odreči, ta bi prišel v nasprotstvo s sv. pismom, z naukom cerkvenih očetov in z izkušnjo, in vsled tridenškega cerkvenega zbora bi zapadel cerkvenemu prokletstvu.

¹⁾ Jan. 4, 10.

Vendar, če trdimo, da se moremo ustaviti milosti božji, s tem nikakor ne pravimo, da moremo Bogu ubraniti, da naših src ne nagiblje in nam svoje milosti ne deli. Zakaj to se zgodi v nas in brez nas. Take milosti so, katere nam Bog deli, predno to mislimo; vzbudi nas, ko spimo; tedaj smo vzbujeni, predno smo na to mislili. Mi pa potem lahko vstanemo, ali pa tudi ne, kakor hočemo; četudi nas je vzbudil brez nas, vendar nas neče dvigniti brez nas.

Tisti se pa ustavlja vzbujenju, ki ne vstane in zopet zaspí; zakaj, le zato je bil vzbujen, da bi bil vstal. Tako tudi mi ne moremo ubraniti, da bi nas milost božja ne vzbudila in pretresla; ako jo pa odrivamo od sebe, da bi ne bilo treba slušati njenih nagibov, potem se ji ustavljamo.

Če tudi se veter upre v one ptice, o katerih pravijo, da nimajo nog, in jih privzdigne od tal, vendar jih ne more daleč nesti, ako ne razprostrejo svojih perut in tako same ne sodelujejo s tem, da se dalje zaganjajo v zrak, kamor so bile dvignjene. Ako jih pa kaj zelenega zvaži, da se spusté zopet na zemljo, ali pa, če od predolgega bivanja na zemlji otrpnejo in olené in svoje peruti stisnejo, nikar da bi jih razprostrle, ko začne veter v nje pihati: potem so sicer sprejele od vetra sunljej ali pomoč, toda brez uspeha, ker ga niso porabile.

Teotim! Milost nas prehiti in se razodene našemu srcu, še predno nanjo mislimo. Ako pa začutimo njeno delovanje, potem je od nas odvisno, hočemo-li privoliti, ž njo delovati in njenemu gibanju se udati, ali pa jo odbiti in zavrniti.

XIII. Poglavje.

O prvih čutih ljubezni, katero vzbudi milost božja v duši, še predno ta sprejme vero.

Ako dvigne veter od tal tiste ptice brez nog, o katerih je bilo prej govorjenje, uprè se najprej v njihova peresa, ker so ložja. Tako spravi tudi njih peruti v gibanje, in ptice sedaj lahko svoje peruti razprostró in razširijo. Potem pa veter vsega ptiča zgrabi in ga zanese v zrak. Ako torej ptič svoje lastno gibanje združi z gibanjem vetra, potem mu isti veter, ki mu

je pomagal od tal, tudi pomaga, da leti vedno lože in lože. — Prav tako, o Teotim, dela tudi sveti Duh. Ako nas hoče dvigniti v višave sv. ljubezni, začne pri naši volji. Najprej to našo voljo omeči, razširi in jo s kakim nebeškim tolažilom tako nagne k dobremu, da prav s tem nagnjenjem pridobi naše srce. Pa vse to se zgodi, kakor je bilo že omenjeno, sicer v nas, toda brez nas; zakaj milost božja nas tako prehití.

Ako se srce udá tej milosti božji, katera nas je prehitela in vzbudila, o kako srečno je potem! In milost, ki nas je vzbudila, združi svoje delovanje z našim privoljenjem in oživlja naše slabo sodelovanje s svojo močjo, pomaga nam, vodi in spremlja nas od ljubezni do ljubezni in nas pripelje do onega dejanja sv. vere, ki je potrebno za naše opravičenje ali spokorjenje.

O moj Teotim! kako sladka tolažba je to, če premišljujemo, kako čudovito vliva sv. Duh prve žarke in občutke svoje luči in svoje goreče ljubezni v naša srca! O dobrotljivi Jezus! koliko sladkost uživamo, ko gledamo nebeško ljubezen, to solnce vseh čednostij, kako polagoma narašča, kako razodeva svojo svetlost v duši z občutki, ki so čim dalje močnejši, in šele takrat preneha, kadar nad njo razlije vso svojo bliščobo in ji podeli vso lepoto svojega dneva! Kako radosten, kako mil in prijeten je začetek tega dné! Res je sicer, začetek dneva še ni dan; ali če je tudi, vendar je le vshajajoči dan; zora dneva je bolj otroška doba dneva, kakor pravi dan. Ti občutki ljubezni namreč, ki se javljajo v duši, predno nastopi ona vera, ki je potrebna za opravičenje, ti občutki ali še niso ljubezen v pravem pomenu, ali pa so le začetek ljubezni, nepopolna ljubezen. To so prvenci, podobni brstečemu popju, katero duša, rekel bi, kot skrivnostno drevo, poganja v svoji pomladi, kadar jo ogreva solnce milosti božje; to so znamenja sadú, ne pa pravo sadje.

Sv. Pahomij je v svojih mladih letih, ko je bil še pogan, služil za vojščaka cesarju Konstantinu, ko se je ta vojskoval z Maksencijem. Zgodilo se je, da je tisti četi, v kateri je služil, bilo odkazano stanovanje v nekem malem mestu blizu mesta Tebe; on in vsa vojska je morala trpeti pomanjkanje, ker niso imeli živeža. Ko so za to zvedeli meščani — bili so kristijani in torej prijazni in usmiljeni do bližnjega — preskrbeli so hitro vsega, kar je bilo vojakom treba, in so jim pomagali s tako

modrostjo in ljubeznijo, da je Pahomij ves čudeč se vprašal, kako ljudstvo je to, ki je tako dobrotljivo, prijazno in ljubeznivo. Rekli so mu, da so kristijani, in ko je naprej popraševal o njih postavah in življenju, zvedel je, da verujejo v Jezusa Kristusa, jedinorojenega Sinu Božjega, in da dobrote skazujejo vsakomur, ker za trdno upajo, da jih bo za to poplašal Bog sam.

Moj Teotim! četudi je dobri Pahomij imel nepopačeno srce, spal je vendar takrat na ležišču svojega poganstva; ali glej, nenadoma stopi Bog pred vrata njegovega srca, in kakor s prijaznim glasom ga vzbudi z vzgledom teh kristijanov iz njegovega spanja, pokliče ga, in mu vlije v srce prve občutke svoje ljubezni. Zakaj, ko zasliši o zapovedih Izveličarjevih, napolni ga neka nova luč in tolažba. Šel je proč, začel je premišljevat in slednjič je povzdignil roke k nebu in je vzdihnil: »Gospod Bog! ki si ustvaril nebo in zemljo: ako upreš svoje oči na-me, ubogega človeka, in me dvigneš do spoznanja tvojega božanstva, potem obljubim, da ti hočem služiti in do konca življenja tvoje zapovedi spolnjevati.« Po tej molitvi in obljubi je v njem tako rastla ljubezen do jedino dobrega Boga in do pobožnosti, da je postal vojščak Kristusov in da ni nikdar odnehal vaditi se v vseh krepostih.

Zdi se mi, ko premišljujem ta vzgled, da vidim slavca, ki se ob svitu zore vzbudi, kako se začne otresati, kako perje razprostira, s peruti maha, in polagoma, od veje do veje skakljaje, ubira milo pesem. Zakaj, kdo ne opazi, kako je dobri vzgled onih milosrčnih kristijanov hipoma vzbudil sv. Pahomija? Njegovo iznenadenje in začudenje gotovo ni bilo drugega, kakor njegovo vzbujenje, katero je Bog storil — kakor če solnce svoj svetli žarek upre na zemljo — in katero mu je napravilo toliko duhovnega veselja. Zatorej je précej otresel vse, kar ga je raztresalo, in da bi okušal milost bolj pazljivo in gotovo, šel je proč premišljat, povzdignil je potem svoje srce in svoje roke proti nebu, kamor ga je vleklo navdihovanje, in omahujoč med nezaupanjem do samega sebe in med zaupanjem do Boga je slednjič v ponižnem glasu ljubezni začel peti pesem izpreobrnitve, v kateri kaže précej od začetka, da že spoznava jedinega Boga, stvarnika nebes in zemlje, pa tudi vé dobro, da ga še ne pozna toliko, da bi mu mogel prav služiti; zato pa goreče

prosi večjega razsvetljenja, da bi tako popolnoma služil veličastvu božjemu.

Iz tega torej vidiš, o Teotim, kako prijazno, kako nežno in lahno Bog deluje, kako svoji milosti vedno večjo in večjo moč daje v srcih, ki se ji udajo, in kako jih, kakor po Jakobovi lestvi ¹⁾ od stopinje do stopinje vodi vedno bliže k sebi.

Pa katere so vezi njegove? Prvo, s katero nas prehiti in iz spanja vzbudi, priveže On sam v nas, ali brez nas: druge tudi priveže sam v nas, vendar ne brez nas. *Vleci me za seboj*, pravi nevesta v visoki pesmi. ²⁾ Začni prej ti, zakaj jaz se ne morem sama od sebe vzbuditi; še ganiti se ne morem, ako me ti do gibanja ne spraviš. Ako si pa gibanje podelil, potem bodeva tekla skupaj, o ljubljeni ženin moje duše; pred menoj boš tekel ti, jaz pa se bom udala tvoji milosti in bom tekla za teboj. Nikdo pa naj ne misli, da me vlečeš za seboj kakor zvezano sužnjo, ali kakor mrtev voz! Nikakor ne, ampak ti me vabiš, da naj grem za sladkim duhom tvojih tolažil; ako pa grem za teboj, storim to ne, ker me ti vlečeš, ampak zato, ker me vabiš; mogočna so tvoja vabila, ali ne silna. Vsa njih moč je v njih prijetnosti. Te sladke vonjave nimajo druge moči, da k sebi vabijo, kakor v svoji ljubeznivosti; ali pa more ljubeznivost drugače vleči za seboj, kakor ljubeznivo in prijetno?

XIV. Poglavje.

O občutkih ljubezni, katere zadobi duša po veri.

Ako nam Bog podeli vero, potem pride prebivat v našo dušo, in govori našemu duhu ne z besedami, ampak z navdihovanjem; vsi predmeti vere postanejo pameti tako verjetni, da ima volja nad njimi veselje, in da zato ukaže spoznanju privoliti in resnico brez dvoma in nezaupanja priznati. Čudno pri tem je to, da Bog naši duši verske skrivnosti razodeva v temi in mraku tako, da resnice prav za prav ne vidimo, ampak jo le opazimo; kakor se tudi včasih zgodi, ko je zemlja pokrita z meglo, da solnea ne moremo videti, pa je opazimo tam,

¹⁾ 1. Mojz. 28, 12. — ²⁾ Vis. pes. 1, 3.

kjer je vendar nekoliko več svetlobe, in je tako rekoč vidimo, pa vendar ne gledamo. Tako slabo ga pa tudi ne vidimo, da bi mogli reči: ne vidimo ga; to izražamo z glagolom: opaziti. — Ako pa pride ta napol-svetloba vere v naše sree, ne zaradi kakega mogočnega govora, ne zaradi verjetnih dokazov, ampak jedino zaradi svoje prijetnosti, potem prisili pamet v vero in pokorščino s tako silo, da se ne more pamet z ničemer ustavljati; tako gotova, tako trdna se nam kaže resnica, zakaj gotovost ali trdnost vere je večja kakor vsaka druga; vera si tako podvrže in pridobi pamet in vse njeno sklepanje, da je v primeri z vero vsaka druga gotovost, vsako drugo sklepanje brez pomena.

Ne vem, o Teotim, ali bom mogel prav povedati, kar mislim tukaj razjasniti. Vera je največja prijateljica našega duha, in gotovo dela prav, ko govori človeškim vedam, ponašajočim se, da so jasnejše in svetlejše od nje, kakor je govorila nekdanja nevesta v visoki pesmi drugim pastiricam: *Črna sem, pa lepa!*¹⁾ — O, človeški sklepi, pridobljene vednosti! črna sem; le skozi temo razodenja me gledate, in ker razodenje nima one, navidezne jasnosti, zdim se vam črna in skoro neznatna, neumevna. Vendar sem lepa sama na sebi zaradi svoje neskončne gotovosti; in ko bi me mogle človeške oči videti tako, kakoršna sem po svoji naravi, imeli bi me gotovo za lepo. Ali, čez vse ljubezniva sem vendar, ker sem kljub trdi temi in gosti megli, ki me zakriva, tako vabljiva, da me duša ljubi bolj kakor vse drugo, in da vse drugo spoznanje odrine na stran in meni dá prostor, ter me na veličastnem prestolu svoje palače sprejme za kraljico.

Resnično: tako je, moj Teotim! Vojvode izraelske vojne so slekli oblačila, zložili so jih na kup in so iz njih napravili kakor neki kraljevski prestol in so nanj posadili Jehu-a, rekoč: *Jehu je kralj.*²⁾ Tako zavrže tudi naše spoznanje vpričo vere vse sklepe, ukloni se veri, in jo povzdigne za kraljico na svoj prestol ter zakliče veselo: »Živela vera!« Pametno premišljevanje, dokazi in čudeži sicer delajo krščansko vero verjetno in umevno: pa le vera stori, da vanjo verujejo in jo spozna-

¹⁾ Vis. pes. 1, 4. — ²⁾ IV. Kralj 9, 13.

vajo; zakaj ona naredi, da človek ljubi lepoto njene resnice in veruje v resnico njene lepote, in sicer zaradi prijetnosti, s katero napolnjuje voljo, in zaradi gotovosti, katero daje razumu.

Judje so pač videli čudeže Gospodove in slišali so njegove vzvišene nauke; ker pa niso bili naklonjeni veri in niso bili voljni sprejeti jo, to je, ker zaradi trpkosti in hudobije njihovega srca njih volja ni bila sprejemljiva za sladkobo in prijetnost vere, zato so ostali neverni. Čutili so res moč in silo dokazov, pa ni jih nagibala njihova prijetnost, in zato niso sprejeli resnice; dejanje vere pa je v tem, da se naš duh popolnoma udá resnici, in potem, ko spozna njeno prijetno luč, izroči se ji s prijazno, mogočno in trdno gotovostjo; to pa, kar se mu razodene, ima za nedvomljivo resnico.

Gotovo si že slišal, moj Teotim, da v občnih cerkvenih zborih dolgo preiskujejo in z govori in bogoslovskimi dokazi premišlujejo resnico. Ko je vprašanje pojasnjeno, potem se očetje, namreč škofje, posebno pa papež, glavar vseh škofov, odločijo in izrekó svojo razsodbo; kar je pa jedenkrat sklepjeno, to ima vsak za resnico in se mu popolnoma udá, in sicer ne zaradi razlogov, katere je malo prej slišal pri premišljevanju in preiskavanju, ampak zaradi veljave sv. Duha, ki je pri cerkvenih zborih nevidno pričujoč in ki je sklepal in izrekel razsodbo po svojih služabnikih, ki jih je postavil za pastirje v svoji cerkvi.

V preddvoru duhovnikov in učenjakov se torej vprašanje predloži in premisli; sprejme se pa in sklepa o njem v notranjem svetišču, kjer je sv. Duh, ki oživlja svojo cerkev, govori po njenih poglavarjih, kakor je to obljubil Sin Božji. Tako znese v Lybiji noj svoja jajca na pesek; pa le solnce izvali iz njih mladiče. Učenjaki predložé resnico s svojim preiskovanjem in razlaganjem; pa le žarki iz solнца resnice ji dadó gotovost.

Lahko torej spoznaš, o Teotim, da se ta gotovost, katero človeški duh najde v razodetih resnicah in v skrivnostih svete vere, začne z nekim prijetnim čustvom dobrohotnosti, katero ima volja do lepote in prijetnosti predložene resnice; in da ima vera v sebi neki začetek ljubezni do božjih rečij, katero občuti naše srce.

XV. Poglavje.

O močnem čutju ljubezni, katero dobimo po svetem upanju.

Če stopimo opoldne na solnce, že občutimo njegovo vročino, ko ugledamo svetlobo. Tako tudi naša volja précej občuti sveto gorkoto nebeške ljubezni, kakor hitro obsije luč vere naš razum s svojimi žarki. Vera nam z neovrgljivo gotovostjo pové, da je Bog — Bog, in da je neskončno dobrotljiv; da se nam more razodeti; pa ne le, da se more, ampak tudi, da se hoče razodeti, in sicer tako, da nam je v svoji neskončni ljubezni pripravil vse pripomočke, s katerimi pridemo v nebeško veselje.

Imamo pa vsi neko naravno nagnjenje do najvišje dobrote, in zaradi tega čuti naše srce v sebi neko hrepenenje in veden nemir, in ne more nikoli mirovati, ampak vedno razodeva, da nima popolne zadovoljnosti in stalnega veselja. Ako pa pokaže našemu duhu sv. vera lepoto predmeta, po katerem hrepeni že po naravi, o Teotim: koliko je potem njegovo veselje, njegova radost! Kako trepeče naša duša v radostnem čudenju, ko gleda tako vzvišeno lepoto! »Kako si lep«, tako potem zakliče »o kako si lep, moj ljubi!«

Elijezer je iskal neveste za sina Abrahamovega, svojega gospoda, in jako v skrbeh in nemirno je bilo njegovo srce, ker ni vedel, bo-li našel tako, kakoršno je iskal, lepo namreč in ljubeznivo. Ko je pa zagledal Rebeko pri studencu in videl, kako je lepa in prijazna, posebno, ko so mu jo obljubili, molil je Boga in hvalil ves vesel. Tako hrepeni človeško srce zaradi naravnega nagnjenja k Bogu, če tudi ne vé, kakšen je; ako ga pa najde pri izvirku vere, in vidi, kako je dobrotljiv in lep, kako je do ljudij prijazen in milostljiv, in da je v svoji dobrotljivosti pripravljen vsem se razodeti, ki ga iščejo: o koliko veselje uživa potem duh, kako se raduje človek v svojem srcu, kako hrepeni na veke zjediniti se s to dobroto! Našla sem vendar, tako govori duša, našla sem, česar sem iskala, in sem srečna. Ko je Jakop videl Rahelo in jo je poljubil s svetim poljubom, prevzelo ga je veselje tako, da je jokal; ako je pa

naše ubogo srce našlo Boga in od njega sprejelo poljub sv. vere, potem se topi v milosti ljubezni zaradi neskončne dobrote, katero ugleda v tej največji lepoti.

Včasih občutimo neke radostne občutke, ki se takorekoč nenadoma v nas vzbudé, četudi jih nobena zunanja reč ne provzroči, in dostikrat so predobčutki kakega večjega veselja. Mnogo jih misli, da nam to čutje vdihujejo angeli varihi, ki že naprej vedó, kaj nas dobrega čaka, kakor tudi strah in grozo v nas vzbujajo, ako nas čakajo velike nevarnosti, zato, da Boga pomoči prosimo in se varujemo. Ako potem pride tako naznanjena sreča, sprejme jo srce naše radostno; in spominjajoč se prejšnjega veselja, za čegar vzrok ni vedelo, spozna sedaj, da je bilo takorekoč poslanec sedanje blaženosti.

Tako, o Teotim, vzdihuje naše srce samo od sebe dolgo časa po najvišji dobroti, čeprav ne vé, kam da hrepené ti vzdihljeji; ko pa človeku to pokaže vera, spozna précej, da je ta bil oni predmet, za katerim je hrepenela njegova duša, katerega je njegov duh iskal, in proti kateremu so bile vedno obrnjene njegove želje.

Ako hočemo, ali ne: na vsak način hrepeni naš duh po najvišji dobroti. Ali kaj je to, najvišje dobro? — Podobni smo onim Atencem, ki so darovali pravemu Bogu, četudi ga niso poznali, dokler ni prišel k njim veliki apostol narodov in jih ni o njem poučil. Prav tako hrepeni tudi naše srce iz nekega notranjega in skrivnega nagona v vseh svojih dejanjih po sreči in je išče tu in tam, četudi ne vé, kje je, niti, v čem je, dokler mu je ne pokaže vera in ne popiše njenih neskončnih čudežev. Nepopisljiva pa je potem njegova radost in ljubezen, ko najde tako zaželeni zaklad. *Našla sem ga*, tako zakliče radostna, *našla sem ga, katerega je iskala moja duša*¹⁾, četudi ga nisem poznala! Oh, zakaj nisem vedela, kam sem hrepenela, ko nisem našla zadovoljnosti v nobeni reči, katere sem želela. V resnici nisem vedela, česa sem želela. Ljubiti sem hotela, pa nisem vedela, kaj naj ljubim; ker pa moje želje niso našle svoje prave ljubezni, zato je moje srce vedno vzdihovalo in hrepenelo po resničnem, če tudi neznanem predmetu svoje ljubezni. Dovolj

¹⁾ Vis. pes. 3, 4.

močan je bil sicer predobčutek moje ljubezni, da je mogel živo ohraniti moje hrepenenje; da bi pa mogla v resnici ljubiti, pa ni bilo moje čustvo dovolj prevzeto od dobrote, katero sem morala ljubiti.

XVI. Poglavje.

Kako se kaže ljubezen v upanju.

Ako človeški um z notranjim očesom opazuje, kar mu vera razodeva o najvišjem dobrem, potem dobi tudi volja nenavadno veselje nad tem božjim predmetom, in ker ga še nima, vzbudi se v njej goreče hrepenenje po njegovi navzočnosti. In prevzeta od tega hrepenenja, zakliče duša kakor nevesta v visoki pesmi¹⁾: *Poljubi naj me s poljubom svojih ust!*

Za Te, Gospod, gorí srcé,
Le kvišku mi hité željé.

Kakor hoče sokol takoj zleteti, ko mu sokolar sname čepico in ptič zagleda svoj plen, in ako mu vrvice to brani, bije z nenavadno silo po roki sokolarjevi okrog sebe: tako se vzbudi tudi v našem srcu nenavadno hrepenenje, ako vera odgrne zastor nevednosti in nam pokaže naše najvišje dobro, katerega še nismo mogli imeti, ker smo bili nekako zvezani z vezmi minljivega življenja.

Kot jelen hitro teče,
Če solnce vroče peče,
Iskat si studenčnine:
Tako mi vsled miline,
O Bog, srce razvneto,
V želj hitri tok ujeta,
Hlepí po luči večni.
O, daj mi k Tebi priti!
Kdaj mogel bom stopiti
Pred Tebe, človek srečni?

In opravičeno je to hrepenenje, moj Teotim, zakaj, kdo naj bi ne hrepenel po tako dragoceni dobroti? Vendar bi bilo to hrepenenje prazno, ko bi nam ne bilo zagotovljeno, da se nam bo jedenkrat spolnilo; da, vedno trpljenje bi nastalo iz tega

¹⁾ Vis. pes. 1, 1.

našemu srcu. Kaj bi storil oni, ki je rekel, da so solze noč in dan njegov kruh, ker še ni poleg svojega Boga, in ga sovražniki poprašujejo: Kje je tvoj Bog? Kaj bi bil storil, ako bi ga ne bilo podpiralo upanje, da bo kdaj užival ono dobro, to, po katerem sedaj tako vzdihuje in hrepeni?

Tudi božja nevesta v visoki pesmi hodi okrog in joče ter omaguje od ljubezni, ker ne najde tako hitro svojega ljubega, kakor ga hrepeni najti. Ta ljubezen do božjega ženina je vzbudila v njej ogenj gorečnosti, s katero ga je iskala; in tako silno je nanjo delovala ta gorečnost, da bi bila onemogla, ko bi je ne bila krepčala nada, da bo našla njega, katerega je tako iskreno iskala. Da bi nam torej nemir in globoka boleost, katero vzbuja v naših srcih teženje svete, hrepeneče ljubezni, ne vzela moči in srčnosti, in bi nas ne spravila v obupnost, zato nam isto najvišje dobro, ki v nas vzbuja hrepenenje, na neštivilnih mestih sv. pisma in s svojim svetim navdihovanjem obeta, da moremo to prav lahko doseči, če le rabimo tiste pripomočke, katere nam je zato pripravil in nam jih ponuja.

Čudno je pa, da te božje obljube in ta zagotovila v nas pomnože vzrok nepokoja; in vendar v istem razmerju, kakor ta vzrok množe, tudi njegovo delovanje ustavljajo in razdirajo. Bog torej v nas, moj Teotim, zelo pomnoži hrepenenje po nebesih, ako nam zatrjuje, da so nam odločena; vendar pa manjša in odganja boječnost in nemir, katerega bi moralo to hrepenenje v nas vzbuditi, ker naša srca v svoji božji dobrotljivosti s svojimi svetimi obljubami pomirjuje, in to pomirjevanje je korenina oni sveti kreposti, kateri pravimo upanje. Zakaj, ako volja dobi od vere zatrdilo, da bo dosegla svoje največje dobro, in če sicer porabi vse zato potrebne pripomočke, potem obudi dvojno dejanje kreposti: z jednim dejanjem pričakuje od Boga uživanje njegove največje dobrote, z drugim pa teži po tem užitku.

Hrepeneti po čem in upati, moj Teotim, to se razločuje v tem, da upamo tiste reči, katere pričakujemo od pomoči drugih, težimo pa po rečeh, katere zadobimo sami z lastnimi močmi. Čeprav le po posebni milosti in usmiljenju božjem pridemo do gledanja božjega, pa vendar isto usmiljenje hoče, da

ž njegovo milostjo sodelujemo in svoje slabo privoljenje združimo z močjo njegove milosti.

Upanje naše torej ni brez teženja; tudi ne smemo samo upati, ne da bi želeli, kakor tudi ne smemo nikdar težiti po čem, ako tega, česar pričakujemo, ne upamo od dobrotljivosti božje. Upanje ima torej vedno prednost, ker se opira na milost božjo, brez katere na naše največje dobro niti misliti ne moremo tako, kakor moramo misliti nanje, da je dosežemo; ravno tako nam pa ni mogoče po njem hrepeneti, kakor moramo težiti po njem, da ga zadobimo.

Teženje je, kakor vidiš, le sad upanja, kakor je naše sodelovanje sad milosti, in kakor oni, ki hočejo upati, pa ne po tem hrepeneti, zaslužijo, da jih Bog zavrže kot lenuhe in nemarneže, tako so tudi predrzni in prevzetni oni, ki težijo po čem, pa nečejo upati. Ako pa upanje spremlja teženje, potem, moj ljubi Teotim, premeni se vsled teženja upanje v srčni sklep, teženje pa premeni upanje v skromno hrepenenje, ker upamo in težimo, k čemur nas nagiblje že milost božja.

Oboje pa izvira iz one goreče ljubezni, ki hrepeni po naši največji dobroti, katero toliko iskreneje ljubimo, kolikor trdneje jo upamo. Upanje torej ni nič drugega, kakor ljubezni-polno veselje, katero imamo, ko pričakujemo svoje največje dobrote. Vse je ta ljubezen, moj Teotim! Prácej, ko mi je vera pokazala mojo največjo dobroto, ljubil sem jo, in ker je še nisem imel, hrepenel sem po njej, in ker sem vedel, da se mi hoče dati, zopet sem jo ljubil in hrepenel po njej, in sicer še bolj iskreno, zakaj dobrotljivost je ljubezni in hrepenenja tem vrednejša, čim bolje je pripravljena pokazati se.

Tako napredujoč, premeni ljubezen svoje hrepenenje v upanje, poželenje in pričakovanje; in ker je Bog največje dobro, katero pričakuje upanje, in ker je pričakuje le od Boga, v katerega upa in po katerem hrepeni, in ker ima ta sveta krepost povsodi le Boga za svoj cilj: zato se imenuje božja čednost.

XVII. Poglavje.

Ljubezen, ki izhaja iz upanja, je prav dobra, če prav nepopolna.

Ljubezen, ki izhaja iz upanja, moj Teotim, ima sicer Boga, pa tudi nas same za namen; ozira se sicer na Boga, ob enem pa gleda na svoj lastni dobiček; hrepeni sicer po tej največji popolnosti, pa tudi želi uživati jo; vodi nas torej k Bogu, ne zato, ker je Bog sam od sebe neskončno dober, ampak, ker je do nas neskončno dobrotljiv: iz tega torej vidiš, da iščemo sami sebe in svoje koristi. Ta ljubezen je sicer ljubezen, ali ljubezen iz poželenja.

Ne mislim pa s tem reči, da ima ta ljubezen tako nas same za predmet, da bi Boga ljubili jedino zaradi sebe. Bog varuj, moj Teotim, zakaj duša, ki bi Boga ljubila jedino zaradi sebe in zaradi svoje koristi, storila bi res velik božji rop. Žena, ki bi svojega moža ljubila samo zaradi njegovega hlapca, ljubila bi moža kot hlapca, hlapca pa kot moža; in duša, ki Boga le zaradi sebe ljubi, ljubi samo sebe kot Boga, Boga pa, kakor bi morala ljubiti sebe.

Jako različne so pa besede: Ljubim Boga zaradi blaženosti, katere pričakujem od njega; in: Ljubim Boga jedino zaradi blaženosti, katere pričakujem od njega, kakor je tudi velika razlika v besedah: Ljubim Boga za sebe, in: Ljubim Boga zaradi sebe. Ako rečem: Ljubim Boga za sebe, potem rečem s tem: Veselim se, da je Bog moj delež, moje največje dobro, in hrepenim ga imeti; in to je gotovo sveto čustvo, čustvo ljubezni, katero je popolnoma prevzelo nevesto v visoki pesmi, da je pač stokrat s srčnim veseljem zaklicala: *Moj ljubi je ves moj, in jaz sem vsa njegova.*¹⁾ Kdor bi pa rekel: Ljubim Boga zaradi samega sebe, ta bi nekako to povedal: Ljubezen, katero gojim do samega sebe, ta je namen, zaradi katerega Boga ljubim; in pri tem bi bila ljubezen do Boga odvisna od ljubezni do samega sebe, in manjša kakor ta in nji podložna; to pa bi bila jako velika brezbožnost.

¹⁾ Vis. pes. 2 16.

Ta ljubezen torej, kateri pravimo upanje, je ljubezen iz poželenja, toda iz svetega in dobro urejenega poželenja, s katerim si hočemo pridobiti Boga ne za-se ali za svoje koristi, ampak, da bi se združili ž njim, ki je namen in konec naše največje blaženosti. Zaradi te ljubezni ljubimo sebe in Boga ob jednom, vendar pa ne dajemo sami sebi prednosti pred njim, niti ne štejemo sebe njemu enakih. Naša ljubezen do Boga je pomešana z ljubeznijo do nas samih, vendar pa je ljubezen do Boga močnejša; sicer se res včasih prikrade vmes ljubezen do samega sebe, pa le kot čisto preprost nagib, ne kot pravi namen. Naš dobiček ima pač zraven nekaj prostora; Bog pa ima najvišje mesto.

Tako je, moj Teotim! Ako namreč ljubimo Boga kot največje dobro, ne ljubimo ga zaradi take lastnosti, s katero je on sklenjen z nami, ampak zaradi take, s katero smo mi sklenjeni ž njim, to je: Boga ne nanašamo nase, ampak sebe nanašamo na Boga.

Mi nismo njegov namen, mi nismo njegovo hrepenenje, ne njegova popolnost, ampak on je naša popolnost. On ni naš, temveč mi smo njegovi; on ni od nas odvisen, pač pa mi od njega, in sploh on, kot največje dobro, ne sprejema ničesar od nas, ampak mi sprejemamo od njega. On nam deli od svoje obilnosti, iz zaklada svoje dobrotljivosti; mi pa mu ne dajemo ničesar za to, ker nimamo drugega kakor siromaštvo in pomanjkanje. Ako torej ljubimo Boga kot največje dobro, ljubimo ga z jako častitljivim namenom, in tako pričamo, da je naša popolnost, naš mir in naš konec, da je to vsa naša blaženost, ako uživamo njega. Nekatere reči nam služijo, kadar jih rabimo. To so naši služabniki, naši posli, konji, oblačila, itd; in ljubezen, katero imamo do njih, je ljubezen iz samega poželenja; zakaj ljubimo jih jedino zaradi dobička. So pa tudi druga dobra, ki nam koristijo, nasprotno pa tudi mi njim koristimo; v to vrsto spadajo naši prijatelji. Zakaj ljubezen, katero gojimo do njih, ker nas razveseljujejo, je prava ljubezen in tudi poželenje, vendar pošteno poželenje, v katerem so oni naši in mi njihovi. So pa slednjič tudi dobrote, ki nam napravljajo veselje, katero je v odvisnosti in pokorščini; sèm spada dobrohotnost naših dušnih pastirjev, naših knezov, starišev, ali pa njih prisotnost

in naklonjenost. Zakaj ljubezen, katero imamo do njih, je sicer tudi neka ljubezen iz poželenja, ako jih ljubimo, v kolikor so naši knezi, dušni pastirji in stariši; ker jih ne ljubimo zato, ker so pastirji, knezi ali stariši, temveč ker so naši pastirji, naši knezi in naši stariši in ker imamo korist od njih.

Vsejedno pa tudi ta, čeprav samopridna ljubezen, ni brez spoštovanja, zakaj ne ljubimo zato svojih starišev, ker so naši, ampak ker smo mi njihovi. Prav tako ljubimo Boga z upanjem, ne, ker je naše dobro, ampak, ker je dobro; ne, da naš postane, ampak ker smo mi njegovi; ne, kakor da bi on bil zaradi nas, ampak ker smo mi zaradi njega.

Zapomni si, moj Teotim, še to, da v tej ljubezni razlog, zaradi katerega ljubimo, ni nič drugega kakor to, da je naša dobrota to, po čemer hrepenimo; mera in velikost te ljubezni pa se ravna po tem, kako izvrstno in koliko vredno je dobro, katero ljubimo. Tako ljubimo svoje dobrotnike zato, ker so naši dobrotniki; ljubimo jih pa bolj ali manj, kolikor bolj ali manj so proti nam dobrotljivi. Zakaj torej, moj Teotim, ljubimo Boga s to ljubeznijo poželenja? Zato, ker je naše dobro. Zakaj ga pa ljubimo najbolj? Ker je naše največje dobro.

Ako pa rečemo, da v upanju Boga najbolj ljubimo, ne pravi se to, da Boga ljubimo s popolno ljubeznijo, zakaj taka popolna ljubezen, ki ima za cilj neskončno dobroto božjo, kakoršna je sama na sebi, — taka ljubezen se nahaja le v pravi čednosti svete ljubezni, ki je zato sama vredna tega imena; v upanju pa je le nepopolna ljubezen, ker ne teži po njegovi brezkončni dobroti, kakoršna je sama na sebi, ampak kakoršna je za nas. Ker pa nagib te ljubezni izvira iz premišljevanja največje dobrote, zato pravimo, da zaradi tega Boga najbolj ljubimo. Sicer pa nihče ne more zapovedij božjih spolnjevati in si večnega življenja zaslužiti samo s to ljubeznijo, ker bolj hrepeni, kakor deluje, v kolikor jo ne spremlja popolna ljubezen.

XVIII. Poglavje.

O ljubezni, ki se kaže v pokori, in da je pokora raznovrstna.

Pokora je kesanje, da govorim splošno, zaradi katerega se nam naši grehi studijo in zaradi katerega trdno sklepamo

po svojih močeh z zadostovanjem popraviti razžaljenje in krivico, katero smo storili. Trdni sklep, da zadostim za razžaljenje, zvezal sem s pokoro, zakaj tisti nima pravega studa nad svojimi grehi, ki se sicer kesa zaradi hudobije, pa njen poglavitni učinek, namreč razžaljenje in krivico, še pusti. Pusti ga pa, ako more kolikor toliko popraviti, pa tega ne stori.

Ne bom govoril tu o pokori tistih poganov, o katerih pripoveduje Tertulijan. Bili so namreč med njimi nekateri, ki so le navidezno pokoro delali, ki je pa bila tako ničeva in narobe, da so se dostikrat kesali, ako so kaj dobrega storili. Tu govorimo le o kreposti pokore, ki je raznovrstna, kakor so raznovrstni razlogi, iz katerih izvira.

Jedna vrsta pokore je samo npravna in človeška krepost. Taka je bila pokora Aleksandra Vel., ki je umoril ljubljenea svojega, Klita, potem pa je zaradi tega tako žaloval, da ni hotel nobene jedi uživati in da je hotel od lakote umreti. Tolika je bila moč kesanja, pravi Ciceron. Táko je bilo tudi kesanje Alkibijadovo, ki je začel bridko jokati, ko ga je Sokrat prepričal, da ni moder, in ki je bil po besedah sv. Avguščina zato žalosten in otožen, ker ni bil tak, kakoršen bi bil moral biti. Tudi Aristotel pozna to vrsto kesanje in zatrjuje, da se tisti ne more poboljšati, ki se prostovoljno udá pregrešnemu poželenju, in sicer zato, ker se ne more kesati, in ker je tisti neozdravljiv, ki je brez kesanja in brez pokore.

Brez dvoma so poznali kesanje Seneka, Plutarh in Pitagorejci, ki tako priporočajo izpraševanje vesti, posebno prvi, ki tako zgovorno pripoveduje o nepokoju, katerega napravlja v duši očitajoča vest. Modri Epiktet pa popisuje tako mojstersko, kako naj sami sebe grajamo, da boljšega skoro ni mogoče povedati.

Je pa še neka druga pokora, ki je sicer tudi npravna, pa objednem bogaboječa in v nekem pomenu božja, ki izhaja iz tega naravnega spoznanja, da smo Boga razžalili. Zakaj v resnici je bilo nekaterim modrijanom znano, da je Bogu ljubo, ako krepostno živimo, in torej tudi, da ga žalimo s pregrešnim življenjem.

Blagi Epiktet je želel tako umreti, kakor more le kristijan želeti, in verjetno je, da se mu je želja spolnila. Tako pravi,

da bi bil zelo vesel, ko bi umirajoč mogel roke vzdigniti proti Bogu in reči: »Kolikor je bilo v mojih močeh, o Bog, nisem ničesar storil, s čimer bi bil tvojo čast razžalil!« Dalje hoče, da naj njegov učenec s prisego potrdi, da ne bo nikdar veličastvu božjemu nepokoren, da ne bo nikdar grajal in dolžil, da se sploh ne bo nikoli pritoževal čez to, kar se mu bo zgodilo po naredbi božji; drugje pa uči, da sta Bog in naš dobri angel pri vseh naših dejanjih pričujoča. Vidiš torej, moj Teotim, kako dobro je ta še poganski modrijan vedel, da greh Boga žali, kakor ga čednost časti, in da je zato zahteval, da naj hudo obžalujemo, ker je celó ukazal zvečer svojo vest izpraševati. Zakaj on in Pitagora sta nam zapustila oni lepi pregovor:

Če si storil kaj hudega, bridko žaluj!

Če si storil kaj dobrega, iz srca se raduj!

To kesanje, izvirajoče iz naravnega spoznanja in iz naravne ljubezni božje, spada torej v naravno in nravno verstvo. Gola pamet je pa poganske modrijane navajala bolj k spoznanju božjemu, kakor k ljubezni, ker niso Boga v isti meri ljubili, kakor so ga spoznavali; zato jim je pa tudi narava dajala več svetlobe, da so spoznali, kako greh Boga žali, kakor pa gorečnosti, da bi to razžaljenje tako obžalovali, kakor je bilo potrebno za zadostovanje.

Sicer so tudi nekateri poganski modrijani poznali nekoliko bogaboječe kesanje, ali teh je bilo malo, in poznali so je tako slabo, da so celó tisti, ki so sloveli kot krepostni možje, namreč stojiki, trdili, da modrijan ni nikdar žalosten. Ta trditev je pa pameti tako nasprotna, kakor je nasproten izkušnji razlog, na katerega so se opirali. Ta razlog pa je bil, da modri nikdar ne greši!

Po vsi pravici moremo torej reči, moj Teotim, da je pokora izključljivo krščanska čednost, zakaj pogani so jo tako slabo poznali, pravemu kristijanu pa je njeno spoznanje tako bistveno, da je to samo že velik del evangelijske modrosti; zato je norec tisti, ki pravi, da ne greši; in kdor veruje, da more brez pokore za svoje grehe zadostiti, ta je nespameten; zakaj opomin vseh opominov Izveličarjevih so besede: *Delajte pokoro!* Ta čednost pa ima te-le stopinje:

Najprej spoznamo, da z grehom Boga žalimo, zaničujemo, zasramujemo, da smo mu nepokorni in se upiramo Njemu, katerega greh žali, jezi in zasramuje, ker on hudobijo sovraži in zametuje. Iz tega resničnega spoznanja izhaja potem več nagibov, ki vsi skupaj ali pa posamezni v našem srcu vzbudé kesanje.

Včasih namreč pomislimo to, da je Bog ostro kazen pripravil v peklu za grešnike, ki so ga razžalili, in da jim je za vekomaj zaprl nebesa, katere so odločene za krepostne duše. Kakor je pa hrepenenje po nebesih vse hvale vredno, tako moramo pohvaliti tudi strah, da bi jih ne izgubili; da, ker je hrepenenje po nebesih priznanja vredno, tako je nasprotno tudi strah pred peklom izveličaven in vse hvale vreden. Kdo bi se ne bal tolike izgube, tolike kazni? Ta dvojni strah se imenuje jeden h l a p č e v s k i, drugi pa s t r a h n a j e m n i k o v: pa obojni nas nagiblje, da obžalujemo svoje grehe, s katerimi smo toliko kazen zaslužili. In zato nam sv. pismo neštevilno-krat priporoča ta strah.

Včasih pa tudi premišljujemo ostudnost in hudobijo greha, s katerim po nauku sv. vere podobo božjo v sebi oskrunimo, s katerim izgubimo čast svoje duše in se ponižamo do neumnih živalij; dalje, da smo zanemarili svoje dolžnosti, ki jih imamo do stvarnika sveta, in da smo zapravili vse pravice, da bi kdaj postali tovariši nebeških duhov, ker smo se hudobnim duhovom pridružili, ko smo postali sužnji svojih strastij, in ker smo razžalili dobre angele, katerim smo dolžni toliko zahvale.

Včasih nas nagiblje k pokori tudi to, da premislimo lepoto kreposti, katera nam prinese toliko dobrih darov, kolikor nam greh hudega nakoplje. Dostikrat nas vspodobuja vzgled svetnikov; kdo bi ne občutil živega kesanja nad svojimi grehi, ako premišljuje čudovito pokoro sv. Magdalene, Marije Egiptovske, ali pa onih pobožnih spokornikov, ki so bivali v samostanu, ječa imenovanem, in katerih spokorna dela nam sv. Janez Klimak popisuje; kdo bi ne občutil živega kesanja, — ako nas že samo branje teh zgodeb k temu priganja, če nismo popolnoma ne-občutljivi?

XIX. Poglavje.

Pokora brez ljubezni je nepopolna.

Vse te razloge nam stavi pred oči krščanska vera; zato je hvalevredna pokora, ki tako nastane; vendar popolna še ni zato. Res, hvalevredna je; zakaj sv. pismo in cerkev bi ne silila v nas s takimi razlogi, ako bi ne bila izveličalna pokora, ki iz njih izhaja. In očitvidno je prav pametno, ako svoje grehe obžalujemo iz takih razlogov; da, nemogoče je, da bi ne obudil kesanja, kdor te razloge pazno preišlje. Vendar je pa tako kesanje še nepopolno, ker ljubezen do Boga nima zraven nobenega deleža. Zakaj, gotovo spoznaš, moj Teotim, da vsako tako kesanje ne išče drugega, kakor koristi naše duše, namreč njene sreče, njene notranje lepote, časti, vrednosti, s kratka: ljubezni do samega sebe, četudi je ta ljubezen opravičena in v pravem redu.

Pa umevaj me prav, moj Teotim! Ne pravim, da to kesanje izključuje ljubezen do Boga; ne odklanja je, pa vendar je še nima; ni ji nasprotno, pa vendar je še brez nje; ni še izključeno od ljubezni, pa tudi še ni navzeto od nje. — Volja, ki objema dobro, je prav dobra; ako pa objema dobro in zavrača kaj boljšega, potem je gotovo napačna, ne, ker jedno sprejme, ampak, ker drugo zavrže. Tako je dober sklep, danes miloščino deliti; slab pa bi bil sklep, samo danes miloščino deliti, ker bi izključil boljše, namreč sklep, danes, jutri, in sploh vselej miloščino deliti, kadarkoli nam je mogoče.

Gotovo je dobro — nihče tega ne taji — svoje grehe obžalovati zato, da bi se rešili peklenskih kaznij in da bi nebesa zadobili; kdor bi pa sklenil, da se ne bo iz nobenega drugega vzroka kesal, ta bi prostovoljno dobro izključil, namreč to dobro, obžalovati svoje grehe zaradi Boga. Tak bi se zelo pregrešil. Kje moremo najti očeta, ki bi ne zameril sinu, ki bi mu sicer hotel služiti, pa ne iz ljubezni in z ljubeznijo?

Dober je začetek dobrih rečij, boljši je napredek, najboljše je pa njih dovršenje. Vendar, dober je začetek le kot začetek, kakor je napredek dober le kot napredek. Narobe bi pa red obrnil, kdor bi hotel delo z začetkom ali z napredkom dokončati.

Dobra je otroška dóba; kdor bi pa hotel vedno otrok ostati, ta bi ne storil prav, ker stoletne otroke zaničujejo. Hvalevreden je začetek učenja; ali nespametno bi ravnal, kdor bi se začel učiti z namenom, da se ne bo nikdar popolnoma naučil. Strah in vsi drugi nagibi kesanja, o katerih sem govoril, so sicer dobri za začetek krščanske modrosti, katera je v pokori: kdor bi pa nalašč ne hotel priti do ljubezni, katera je vrhunec pokore, ta bi zelo razžalil Onega, ki je vsem stvarcem za namen določil ljubezen.

Konec vsega govora je ta: Satansko je kesanje, katero izključuje ljubezen do Boga, in podobno je kesanju zavrženih. Kesanje pa, ki še nima ljubezni božje, pa je tudi ne izključuje, je sicer dobro in izveličalno, vendar nepopolno in tako dolgo ne zadostuje za izveličanje, dokler ljubézni ne doseže in se ž njo ne združi. Zato pravi apostol: *In ko bi razdal ubogim v živéž vse svoje imetje, in ko bi svoje telo dal, tako, da bi gorel, ljubezni pa bi ne imel, nič mi ne pomaga.*¹⁾ Prav tako moremo tudi mi reči: »Ko bi bilo naše kesanje toliko, da bi prelili potoke solzá, in ko bi srca naša pokala od žalosti, ako bi pa svete ljubezni božje ne imeli, ne pomagalo bi nam vse to nič za večno življenje.«

XX. Poglavje.

Kako se v kesanju združujeta vera in ljubezen.

Kolikor vem, narava ne izpremeni nikdar ognja v vodo, četudi se veliko vodá izpremeni v ogenj. Ali Bog je pa vendar ta čudež jedenkrat storil. Beremo namreč v drugih bukvah Makabejcev, da so za časa Sedekija, ko so bili otroci izraelski odpeljani v Babilon, duhovniki po nasvetu preroka Jeremije sveti ogenj skrili v neki dolini v suh vodnjak. Ko so se vrnili otroci onih, ki so bili skrili ta ogenj, šli so ga tje iskat, ker so po ustnem izročilu svojih očetov zanj vedeli. Našli so ga pa izpremenjenega v zgoščeno vodo. Ko so te vode iz vodnjaka zajeli in jo na povelje Nehemije izlili na svete darove, izpremenila se je précej v velik ogenj, ko so prvi solnčni žarki na njo posijali.

¹⁾ I. Kor. 13, 8.

Moj Teotim! dostikrat skrije tudi Bog pod bridkostjo in žalostjo živega kesanja sveti ogenj svoje ljubezni na dnú naših src, ljubezen pa se izpremeni v vodo spokornih solz, ki se pa zopet premené v mnogo večji ogenj ljubezni. Tako je ona sloveča, skesana in ljubeča spokornica najprej ljubila svojega Izveličarja; ta ljubezen se je izpremenila v solze, solze pa v tako gorečo ljubezen, da je Izveličar rekel: *Veliko ji je odpuščeno, ker je veliko ljubila.*¹⁾

Znano je tudi, da se s pomočjo oguja izpremeni vino v neko vodo, kateri pravimo voda življenja, in tako lahko se ta voda užge in gori, da ji na mnogih krajih pravijo »goreča voda«. Prav tako izvira iz prijetnega premišljevanja največje in najljubeznivejše dobrote, katero greh razžali —, voda svete pokore; iz te vode pa izhaja nasprotno ogenj božje ljubezni, in zato jo lahko imenujemo prav za prav »vodo življenja in gorečo vodo«. Ker namreč pokora ni drugega kakor neka nezadovoljnost, resnična žalost in kesanje, zato jo moremo na vsak način primerjati z vodo; vendar se lahko ta voda užge, ker ima v sebi moč in lastnost ljubezni, ker ta pokora izvira iz nagiba ljubezni in ker zaradi te lastnosti dá duši življenje milosti.

Zato ima prava pokora dva različna učinka; zaradi svoje žalosti in zaradi svojega studa nas odtrga od greha in od stvari, na kar nas je navezalo pregrešno poželenje; iz svojega nagiba, ki ima vir v ljubezni, nas pa spravi in zjedini z Bogom, od katerega smo se ločili z zaničevanjem. V isti meri, kakor nas kesanje loči od greha, nas ljubezen druží z Bogom.

Ne bom trdil, da se ta popolna ljubezen, s katero Boga čez vse ljubimo, vselej vzbudi pred kesanjem, tudi ne, da se kesanje vselej prej začne kakor ljubezen. Zakaj, čeprav je dostikrat res tako, zgodi se vendar včasih, da pokora v ljubezni izvira, ako se božja ljubezen rodi v naših srcih, in nasprotno, ako se pokora v našem srcu vzbudi, da se ljubezen dostikrat rodi v pokori. Ko je bil Jakop rojen, držal je svojega starejšega brata — dvojčka — Ezava za nogo, tako, da nista le hitro drug za drugim prišla na svet, ampak da sta se drug na drugega opirala in se držala. Tako se tudi zaradi svoje žalosti ostra in

¹⁾ Luk. 7, 47.

trda pokora, kakor drug Ezav, prej rodi; in kakor drug Jakop jo drži mila in sladka ljubezen za nogo in je tako z njo zvezana, da imata oba jeden in isti začetek, kajti, ko se kesanje rodi, nastopi začetek rojstva popolne ljubezni. Kakor se je pa Ezav prej prikazal, tako se tudi kesanje navadno prikaže pred ljubeznijo; ljubezen pa dobi pozneje, kakor drugi Jakop, kesanje v svojo oblast, ker je premeni v tolažbo.

Poglej, moj Teotim, ljubljeno Magdaleno, kako joče od žalosti! Vsa solzna govori: *Vzeli so mojega Gospoda, in ne vem, kam so ga položili*. Ko ga je pa našla s svojimi vzdihljeji in solzami, oklenila se ga je trdno in se je ž njim združila z ljubeznijo. Nepopolna ljubezen hrepeni in poprašuje po Gospodu, pokora ga išče in najde, popolna ljubezen pa se ga oklene in se ž njim združi. In v tem je podobna nekim dragim kamenom, ki se nahajajo v Etijopiji. Ti kamni imajo sami od sebe le neki bled ogenj; ako jih pa denemo v vinski kis, potem se svetijo in blišče v prelepi svetlobi. Takó je navadno nepopolno tudi kesanje, ki se vzbudi pred ljubeznijo; ako je pa namočimo v ostri pokori, potem dobi veliko moč in postane popolna ljubezen.

Dostikrat se tudi zgodi, da kesanje, četudi popolno, vendar nima pravega delovanja ljubezni, ampak samo njeno moč. Morda pa ugovarjaš, moj Teotim, meneč: »Katero moč ali lastnost ljubezni ima kesanje, ako nima delovanja ljubezni?« — Moj Teotim, nagib popolnega kesanja je dobrota božja, katero smo razžalili, in to razžaljenje nas navdaja z žalostjo. Ta nagib je pa le toliko nagib, kolikor nagiblje in vzbuja srce. Nagibanje pa, s katerim dobrota božja nagiblje srce, ki jo premišluje, more biti le čutje ljubezni ali združenja. Čeprav se pravo delovanje ljubezni ne pokaže vselej vidno v pravem kesanju, vzbudi je pa vendar ljubezen vselej in mu dá združujočo moč, s katero nas zopet zjedini z milostjo božjo, od katere smo bili ločeni.

Vzglede naj ti to pojasni. Znano ti je, da ima magnet to lastnost, da železo nase vleče in se ž njim združi. Ako pa železo z magnetom podrgnemo, potem železo sicer ni magnet, in tudi njegove narave nima, pa vendar železo nase vleče in se z drugim železom združuje, samo zato, ker je sprejelo lastnost in privlačno silo magnetovo. Tako ima tudi popolno kesanje

moč in lastnost ljubezni, namreč njeno združujočo nagibanje, ki naša srca privéde nazaj k božji volji in jih ž njo združi, četudi nima pravega delovanja ljubezni.

Morda vprašaš, kakšna razlika je med tem združujočim nagibanjem pokore in med pravim delovanjem pokore? Teotim! pravo delovanje ljubezni je sicer neko združujoče nagibanje, toda to nagibanje izvira iz naklonjenosti. Združujoče nagibanje kesanja pa ne nastane iz naklonjenosti, ampak iz studa, iz žalosti zaradi greha, iz želje, da bi Bogu zadostili in se ž njim zjedini. Kolikor to nagibanje združuje, ima lastnost ljubezni; kolikor je grenko in bolešno, pa lastnost pokore, s kratka: po svoji naravi je pravo nagibanje pokore, ali nagibanje, v katerem je moč in združujoča lastnost ljubezni.

Tako terijakovemu vinu ne pravimo zato terijakovo vino, kakor da bi v njem bil terijak, ampak, ker dobi grozdje in iz njega narejeno vino vso moč in vse učinke terijaka zoper strupe, ako vinsko trto namočimo v terijaku. Če torej po besedah svetega pisma pokora izbriše greh, dušo reši, Bogu prijetno stori in opraviči, ne smemo se temu čuditi; zakaj četudi ni vselej ljubezni v popolni pokori, vendar je vedno njena moč in lastnost v njej, ker se je vanjo razlila po nagibu ljubezni, iz katerega izvira.

Še manj pa se smemo čuditi, da je moč ljubezni v kesanju, še predno se ljubezen vzbudi. Saj vidimo, da se prav tako godi, ako se solnčni žarki ob ogledalu lomijo; vročina namreč, ki je moč in lastnost ognja, polagoma tako naraste, da začne goreti, še predno pravi ogenj nastane, vsaj predno ta ogenj opazimo.

Ako namreč sv. Duh našo dušo vzbudi, da začne premišljevati, kako veliki so grehi, ker smo ž njimi razžalili največjo dobroto, in ako se žarki njegove svetlobe zaradi premišljevanja tega spoznanja lomijo v naši volji, potem kesanje polagoma tako naraste, in vname se goreče hrepenenje, da bi se k Bogu vrnili, in to postane tako veliko, da gorí in združuje, še predno se vzbudi ljubezen. Nikdar ne pride kesanje do svoje najvišje popolnosti, da bi namreč srce užgalo in z Bogom združilo, ako se ne premeni popolnoma v ogenj in plamen ljubezni, ker konec prvega je začetek drugega.

Da, prav za prav je konec kesanja v začetku ljubezni, kakor je bila Ezavova noga v Jakobovi roki¹⁾; in Jakobovo rojstvo se je začelo takrat, ko se je končalo Ezavovo, konec rojstva prvega je bil zvezan z začetkom rojstva drugega. Prav tako sledi začetek ljubezni ne samo précej za koncem kesanja, ampak je ž njim tako sklenjen in združen, da v istem hipu, ko se kesanje in ljubezen zjedinita, kesanje že opravičuje in služi za večno življenje.

To ljubeznipolno kesanje se pa navadno razodeva v vzdihljeh in v povzdigovanju srca k Bogu, kakor v onih starih spokornikih, o katerih beremo v sv. pismu: *Tvoj sem jaz, pomagaj mi!*²⁾ *Gospod, reši mojo dušo, pomagaj mi zaradi svoje milosti!*³⁾ *Usmili se me, o Gospod, ker v te zaupa moja duša!*⁴⁾ *Reši me, o Gospod, ker valovi vodá pokrivajo mojo dušo!*⁵⁾ *Imej me, kakor svojega najemnika, o Gospod!*⁶⁾ *Gospod, bodi milostljiv meni grešniku!*⁷⁾ — Zato pa so nekateri učitelji, in sicer ne brez vzroka, trdili, da molitev opravičuje. Ker namreč kesana molitev ali moleče kesanje dušo povzdiguje k Bogu in jo združuje z Bogom, izprosi nam brez dvoma odpuščanje zaradi svete ljubezni, ker jo ta ljubezen k temu nagiblje. Zato bi morali vedno pripravljenih imeti nekaj takih kratkih molitvic, ki izražajo ljubezen in hrepenenje po spravi z Bogom, da ž njima razodenemo žalost Izveličarju in tako svoje duše skrijemo v njegovo ljubeče sree, ki jih bo sprejelo milostno.

XXI. Poglavje.

Kako nam ljubezen božja pomaga in nas spremlja do vere in ljubezni.

Med prvim vzbujenjem iz greha ali iz nevere in med trdnim sklepom, da hočemo verovati, preide večkrat dosti časa. Ta čas lahko molimo, kakor sv. Pahomij, o katerem sem poprej govoril, ali kakor oče onega mesečnega človeka, ki je po besedah sv. Marka⁸⁾ rekel, da veruje, pa je bil vendar prepričan, da ne veruje dovolj trdno in je zato zaklical: *Gospod, verujem, po-*

¹⁾ I. Mojz. 25, 21. — ²⁾ Ps. 118, 94. — ³⁾ Ps. 6, 5. — ⁴⁾ Ps. 56, 7. — ⁵⁾ Ps. 68, 2. — ⁶⁾ Luk. 15, 19. — ⁷⁾ Luk. 18, 13. — ⁸⁾ Mark. 9, 23.

trdi moja vero! Nisem več v noči nevere kakor prej, že so prisijali žarki vere v mojo dušo; vendar še ne verujem tako, kakor je treba; prav slabo še spoznavam in moj duh je v mraku teme.

Tudi sv. Avguštin govori slovesno te besede: »Poslušaj, o človek! Ako še nisi z Bogom združen, prosi da boš združen.« Ali on nikakor ne misli govoriti o onih prvih občutkih, ki jih Bog v nas vzbudi in s katerimi nas predrami iz grešnega spanja; zakaj, kako bi mogli prositi za to vzbujenje, ko ne more nihče prositi, predno se ne vzbudi? Sv. Avguštin govori tu o sklepu, da hočemo postati verni, zakaj beseda: »z d r u - ž e n e m u b i t i« pomenja pri njem *vero imeti*; in zato opominja one, ki so bili vzbujeni k veri, naj prosijo darú vere.

Gotovo ni nihče poznal bolje kakor sv. Avguštin onih težav, katere ima prestatí navadno človek potem, ko Bog vzbudi v njem prve občutke, in predno trdno sklène zadostno verovati. Saj je sv. Avguštin vzbujalo toliko rečij: besede slovečega sv. Ambroža, njegovi pogovori s Poncijanom, in tisoč drugih prilik, pa je vendar odlašal izpreobrnjenje od dné do dné; toliko truda ga je stalo, predno se je odločil, da veljajo o njem veliko bolj kakor o vsakem drugem besede, katere je sam rekel drugim: »O Avguštin, ako ne veruješ, prosi, da boš veroval!«

Dobrotljivi Bog vabi srca k sebi s prijetnim čutjem, katero v njih vzbuja, in po tem čutju nam postane nebeški nauk prijeten in sladak. Kakor pa Bog nikdar ne preneha dobrotljivosti nad nami razodevati s svetimi navdihljeji, tako tudi sovražnik izveličanja ne odneha hudobije razodevati z izkušnjavami.

Mi pa smo popolnoma prosti, da privolimo v nebeško milost, ali da se ji odrečemo. Zakaj, cerkveni zbor tridenški je določil, da je tisti izključen iz cerkve in izobčen, ki trdi, da prosta volja nič ne sodeluje, kadar privoli Bogu, ki jo vsodbuja in vabi, da naj se pripravi za sprejem milosti opravičenja, in da ne more privoliti, četudi hoče. Ako se torej ne odrečemo milosti svete ljubezni, potem raste vedno v naših dušah, dokler se popolnoma ne izpreobrnejo, kakor če se velike reke v ravnino razlijejo in zavzamejo vedno večji prostor.

Ko je navdihovanje v nas vzbudilo vero in ako se ne ustavljamo, potem nas privéde slednjič tudi do pokore in ljubezni. Kakor oni ptiči brez nog, o katerih sem že govoril, dvigne

se Peter od tal zaradi navdihnjenja, katero je sprejel iz pogledov svojega božjega mojstra, in popolnoma se izroči moči sv. Duha; žalostno se ozira v izveličalne oči, ki so ga vzdignile kvišku, in bere v njih, kakor v bukvah življenja, sladko zagotovilo, da mu je milost božja ponudila odpuščenje; in précej začne upati, gré proč z dvorišča, premišljuje sramoto svojega greha, joče, vzdihuje, in se vrže s skesanim srcem pred noge božjega usmiljenja; prosi milosti za svojo pregreho, sklene, da bo vedno zvest, in tako doseže z milostjo, ki ga podpira, vodi in mu pomaga, polagoma odpuščenje svoje krivice, in s to hiti od milosti do milosti, kakor po besedah sv. Prospera sploh brez milosti ne moremo priti do milosti.

Sklepajoč pravim: »Ako občuti duša, katero je milost prehitela, prve njene občutke, ako se udá njeni sladkosti in se kakor iz dolge omotice vzbudi, potem začne vzdihovati in izpregovori te ali podobne besede: »O moj ljubljeni ženin, prijatelj moje duše! privabi me k sebi! Podpiraj me z močno svojo roko, sicer ne morem hoditi! Ako me pa za seboj vabiš, potem bova oba tekla; ti me boš podpiral s sladkobo svojih tolažil, jaz pa bom s svojo slabo udanostjo privolila, in prijetnost tvojih balzamovih vonjav me bo krepčala in mi dajala moč, dokler se vame ne razlije balzam tvojega svetega imena, namreč izveličalno tolažilo mojega opravičenja!«

Glej, moj Teotim, ne prosila bi, ako bi je ne bila vzbudila milost. Ko pa jo vzbudi milost in ko začuti njeno vabilo, précej prosi, da bi jo vlekla. Ko pa milost vleče, tedaj teče; toda ne bi tekla, ko bi našega srca ne oživljale s svojo močjo dišave, katere jo vlečejo in s katerimi jo vleče milost. Čim hitreje torej teče in čim bliže pride svojemu nebeškemu ženinu, tembolj občuti blaženost, katero razširja, dokler se on sam kakor balzam ne razlije v njeno srce. Ta nepričakovana sreča jo pa veselo iznenadi, tako da zakliče: »O ljubljeni ženin moje duše, kakor balzam si se razlil v moje srce! Res, ni čudno, da te mlade duše ljubijo.«¹⁾

Tako, moj srčno ljubljeni Teotim, tako pride v nas nebeško navdihnjenje in nas prehiti, ker našo voljo nagiblje k

¹⁾ Vis. pes. 1.

sveti ljubezni. Ako je ne pahnemo od sebe, potem gre z nami, nas varuje in krepča, da vedno dalje in dalje korakamo. Ako je mi ne zapustimo, ne zapusti nas tudi ona, dokler nas ne pripelje v zavetje svete ljubezni. V tem nam pa izkazuje ono trojno uslugo, katero je storil nekdanj nadangel Rafael svojemu ljubljencu Tobiji; zakaj vodi nas po poti do svete pokore, varuje nas nevarnostij in tolaži, vspodbuja in krepča nas v težavah.

XXII. Poglavje.

Kratek popis svete ljubezni.

Glej torej, moj Teotim, kako Bog dušo, katero je izpeljal iz egiptovske dežele greha, vodi z vedno večjo ljubeznivostjo od ljubezni do ljubezni, kakor od postaje do postaje, dokler je ne pripelje v obljubljeni deželo, v pravo svetišče ljubezni; in ta ljubezen je pravo prijateljstvo ž njim, ker v njej ljubimo Boga zaradi njega samega in njegove vse ljubezni vredne dobrote.

Resnično prijateljstvo je to prijateljstvo; zakaj medsebojna ljubezen je to, ker Bog vsako dušo večno ljubi, ki ga ljubi časno, ki ga je ali bo ljubila. Razodeto medsebojno pripoznano prijateljstvo je to, ker ljubezen, s katero Boga ljubimo, njemu ne more biti neznana, ker nam jo je sam podelil; tudi njegova ljubezen do nas ne more nam biti neznana, ker jo je tako glasno razodel, in ker spoznamo, da je vse, kar imamo dobrega, delo njegove naklonjenosti. Naposled smo pa tudi v vedni zvezi ž njim, ker nas nikdar ne neha navdihovati z milostmi, in s svetimi nagibi govoriti našim srcem. Nikdar ne neha nam izkazovati dobrot, in daje nam neštevilne dokaze najsrčnejše naklonjenosti, ker nam razodeva vse skrivnosti, kakor najboljšim prijateljem.

In da bi svoje ljubeznivo občevanje z nami zapečatil, postal je on sam naša jed v zakramentu sv. Rešnjega Telesa. Tukaj se vsako uro lahko ž njim pogovarjamo v sveti molitvi, kadar koli hočemo. In ne le od njega, ampak v njem in po njem imamo vse svoje življenje, vse svoje gibanje, vse svoje bitje.

Vendar to ni preprosto prijateljstvo, ampak prijateljstvo iz naklonjenosti; zaradi njega smo si izvolili Boga, da ga lju-

bimo s posebno ljubeznijo. *Izmed tisočev je izbran*, pravi nevesta v visoki pesmi; namreč izmed vseh. Zato naklonjenost ni naklonjenost zaradi kake posebne prednosti, ampak nič se ji ne dá primerjati. Zakaj zaradi te svete ljubezni ljubi duša Boga tako živo, ceni toliko njegovo dobroto, in ji daje tako prednost pred vsemi stvarmi, da vsako drugo spoštovanje tu izgine, in da v primeri ž njo kaka druga ljubezen še prava ljubezen ni; če je pa prava ljubezen, potem je pa ta neskončno več ko ljubezen.

Iz tega torej vidiš, moj Teotim, da je to taka ljubezen, da je ne more imeti ne človeška, ne angelska narava, ampak, da jo samo sv. Duh daje in vliva v naše srce. Duše, katere oživljajo naša telesa, nimajo svojega začetka v naših telesih, ampak previdnost božja jih je vanje vdihnili. Tudi ljubezen, ki oživlja vso dušo, ne rodi se v naših dušah, temveč nadnaravna previdnost veličastva božjega jo je vlila v naše duše, kakor neki nebeški balzam. Zato jo imenujemo nadnaravno prijateljstvo; še bolj pa zato, ker ima Boga za namen, in ker po njem hrepeni, in sicer ne zaradi naravnega spoznanja njegove dobrote, ampak zaradi nadnaravnega spoznanja, katero nam daje vera. Zato pa tudi z vero in upanjem skupaj kraljuje na najvišjem vrhu duha; in kakor mogočna kraljica ima svoj prestol v volji, odkoder razliva on svojo sladkost po vsi duši, katera zato postane lepa in dobroti božji prijetna in všečna. Ako mislimo, da je duša kraljestvo, v katerem je sv. Duh kralj, tedaj je ljubezen kraljica, ki sedi ob njegovi desnici v zlatem, lepo obrobljenem oblačilu. Ako je duša kraljeva nevesta velikega nebeškega kralja, potem je ljubezen krona, ki venča njeno sveto glavo. Ako pa si mislimo, da je duša združena s telesom, kakor majhen svet, potem je ljubezen solnce, ki vse krasi, vse ogreva in oživlja.

Sveta ljubezen je torej ljubezen iz prijateljstva, prijateljstvo naklonjenosti, ljubezen iz prednosti, in sicer iz najvišje, nadnaravne prednosti, ki kakor solnce sije vsej duši.

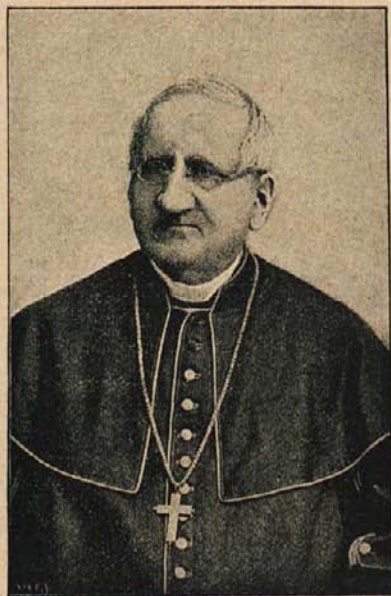

B.

Življenjepisi.

František Kosar,
bivši urednik „Drobtinic“.

Fr an č i š e k K o s a r,

infulirani stolni dekan, papežev hišni prelat, knezo-škofijski konzistorni svetovalec itd.

(Spisal Ivan Skuhala.)

Kakor strela z jasnega neba je zadela duhovščino labodske škofije dné 11. rožnika t. l. brzobjavna novica: »Prelat Kosar je umrl v Iki.« Malokdo je vedel, da je bil Kosar odšel v Iko, nihče ni slišal, da bi bil bolan; zato tudi nihče ni mislil, da bi nam neusmiljena smrt tako nenadoma pobrala moža tako blagega, rodoljuba tako vnetega, in duhovnika od vseh čislanega in nad vse ljubljeneega.

Hvalevredna je navada, da se odličnim pokojnikom stavi v »Drobtinica« trajen spomenik z opisom njih življenja. Pokojni gospod Kosar si je pač zaslužil tak spomenik v »Drobtinica«, saj je bil svoje dni marljiv sotrudnik, in nekaj let tudi urednik »Drobtinica«; v njih je priobčil več izvrstnih življenjepisov odličnih mož.

Življenjepiš duhovitega moža vredno opisovati more le njemu jednak mož: zato bi si jaz ne bil nikakor upal pisati življenjepiša na vse strani odličnega gosp. Kosarja, če bi me ne bila k temu nagnila prošnja urednika »Drobtinica« in moje srčno nagnjenje do pokojnika, s katerim so me vezale več let prijateljske vezi.

* * *

Fr an č i š e k K o s a r se je narodil dné 10. kimovca l. 1823. v Braslovčah, hiš. št. 6. Oče Jožef Kosar je bil usnjar in imovit tržan in dolgo let braslovški župan; mati Minja roj. Kovačeva je bila pobožna in dobrotljiva žena, poznana in čislana po vsej savinjski dolini. Ker so bili stariši pobožni, odgojevali so tudi

svoje otroke v pobožnosti in bogaboječnosti, saj *vsako dobro drevo rodi dober sad.*¹⁾ Majhnega Frančiška je naučila mati lepo moliti, oče pa ga je navadil lepo slušati in pridno delati; zato se mu je v domači šoli godilo prav dobro. Ko je bil dovršil domačo šolo, vzel ga je k sebi stric o. Leonhard Kosar, takrat gvardijan v Kamniku, kjer je dovršil l. 1834 tretji razred samostanske šole.

Drugo leto je postal stric o. Leonhard provincijal frančiškanskega reda ter se preselil v Novo mesto. Ondi so imeli frančiškani svoje latinske šole, in tako ni bilo težko Kosarjevimi starišem, da so svojega sina spravili na gimnazijo v Novem mestu. To je bilo posebno pobožni materi prav po volji, ker je upala, da se bo tako najlaglje izpolnila njena želja; slovenska pobožna mati pa itak nima lepše želje, kakor da bi kdaj svojega sina videla pred oltarjem. Njen sin Frančišek pa je bil resnično tudi vrl dijak, ki se je marljivo učil, lepo slušal ter z lahka izvrstno dovršil latinske šole. L. 1840. je šel Frančišek Kosar v Ljubljano v modroslovske šole, ki so bile jednake sedanjemu sedmemu in osmemu gimnazijskemu razredu. V višjih šolah največ dijakov pogubi slaba tovarišija. Frančišek Kosar pa se je ogibal slabih tovarišev in se družil le s pridnimi učenci. Tako se pripoveduje, da sta mu bila v Ljubljani najljubša prijatelja dva součenca, ki se še kot osivela moža odlikujeta po svoji pobožnosti in poštenosti, namreč msgr. Luka Jeran in državni poslanec Anton pl. Globočnik. Razven teh dveh mož so bile Kosarju najljubše prijateljice knjige, zato je tudi modroslovske šole dokončal z izvrstnim uspehom in v prostem času se še precéj dobro naučil francoščine in italijanščine.

Frančiška Kosarja je srce od mladih nog vleklo v duhovski stan; zato po dovršenih modroslovskih šolah ni dolgo premišljal, kakšen stan bi si izvolil, ampak šel je v domače bogoslovje, ki je bilo takrat v Celovcu. Že kot dijak je bil Kosar slabotnega života; v bogoslovju so pa še oči tako oslabele, da je moral imeti tovariša, ki mu je vsak dan čital iz šolske knjige; le tako se je mogel učiti. To je bil vzrok, da je moral Kosar več premišljevat kakor čitati, in da je bil po-

¹⁾ Mat. 7, 17.

znejše vedno pripravljen govornik in pridigar. Vkljub slabemu zdravju in slabim očem se je tudi v bogoslovju odlikoval v vseh predmetih ter bil po dokončanem tretjem letu v duhovnika posvečen dne 15. kimovca 1846. Malo poprej je bil postal Anton Martin Slomšek škof, in Kosar je bil med prvimi njegovimi posvečenci.

Čez leto dnij so postavili Kosarja za kapelana v Poličane, kjer je pa ostal komaj pol leta; potem je prišel na ložjo kaplana v Vojnik, od koder pa je že čez dva meseca odšel domov na odpust, zakaj začel je kri bljuvati in oči so bile tudi vedno slabše. Za vnetega duhovnika pa ni nič hujšega, kakor če mu Bog pošlje bolezen, v kateri ne more opravljati službe. Tak duhovnik je kakor ptica brez perutij. Vendar Kosar tudi v tem času trpljenja in izkušnje ni obupal, ampak tem stanovitneje molil in premišljeval, in v tem je prišel do sklepa, da bi se popolnoma Bogu daroval, če mu Bog zopet podeli zdravje. Ko je sčasoma res nekoliko okreval, prosil je, da bi ga sprejeli v družbo misijonarjev sv. Vincencija Pavlanskega, a zaradi slabotnega zdravja ga niso sprejeli. Šele čez sedem let, l. 1855. se mu je zdravje zboljšalo toliko, da so ga za poskušnjo doma postavili za duhovnega pomočnika. Od tistega časa je postajal Kosar vedno trdnjše zdravja, in že ob Svečnici l. 1856. ga je mil. knezo-škof Slomšek poklical za kornega vikarja in stolnega pridigarja k sv. Andražu v labodski dolini, kjer je bil takrat škofovski sedež. Zraven te redne službe je še opravljal ondi službo dvornega kaplana in pri bogoslovcih četrtega leta službo duhovnega vodnika ali očeta.

Leta 1859. so preselili škofijski sedež od sv. Andraža na Koroškem v Maribor. Pri tem težavnem poslu je Kosar veliko pomagal knezoškofu Slomšku, zato pa tudi Slomšek ni hotel pustiti Kosarja na Koroškem, ampak, imenovavši ga za knezoškofijskega konzistorijalnega svetovalca, postavil ga je za duhovnega voditelja v novoustanovljeno bogoslovnico v Mariboru. To težavno in odgovorno službo je Kosar z najboljšim uspehom opravljal do 1. svečana l. 1865. V tej službi je bil popolnoma na svojem mestu. Kakor je bil sam vnet za čast božjo in srečo svojega naroda, tako je v nemal tudi bogoslovce z besedo in vzgledom za ljubezen do Boga in bližnjega. Z navdušenimi

vsakdanjimi nagovori je vspodbujal bogoslovce k vsemu, kar je lepo in dobro, in ker je imel vsako premišljevanje (meditacijo) v slovenskem jeziku, segala so bogoslovcem toliko bolj v srce. Zapuščeno semeniško cerkev je s pomočjo dobrotnikov lepo ozaljšal in tudi v bogoslovnici je gledal na snago in lep red. Kosar se tudi kot spiritual ni zatajil vnetega rodoljuba slovenskega; to pa mu včasih ni bilo na osebno korist, ker mu zato uradniki niso bili naklonjeni. Morebiti je ravno to nekaj pripomoglo, da je meseca svečana l. 1865. odšel v Kozje kot župnik in dekan. V Kozjem je sicer Kosar našel čisto novo polje v svojem delovanju, a prav kmalu se ga je privadil. Ko je čez pet let zopet zapustil Kozje in se preselil nazaj v Maribor, žalovali so za njim vsi župljani, ki so izgubili skrbnega dušnega pastirja, in duhovščina, kateri je bil Kosar najljubeznivši prijatelj. Ob koncu l. 1870. se je vrnil Kosar v Maribor kot stolni korar. Takrat je bil mož v najboljših letih, precēj zdrav, tudi oči so se mu popravile. Zato mu je bila korarska služba tudi glavna dōba v njegovem vsestranskem delovanju. Blizu štiriindvajset let je tukaj opravljal najrazličnejša opravila natančno in vestno. Bil je korar-izpovednik ter je marljivo izpovedoval v stolni cerkvi. Bil je tudi nekaj časa redni, potem izredni izpovednik pri šolskih sestrah v Mariboru in pri sv. Petru pri Mariboru; kot knezo-škofijski konzistorijalni svetovalec je imel v knezo-škofijski pisarni vedno najvažnejša poročila; mnogo let je bil še preglednik cerkvenih računov. Potem je bil kanonik Kosar prisednik zakonskega in škofijskega sodišča, zagovornik zakonske zveze, izpraševalec pri župnijskih izkušnjah in od l. 1871. do 1881. priljubljen profesor zakonskega prava v bogoslovju. Od l. 1878. je bil Kosar tudi knezoškofijski zastopnik in voditelj v zavodu šolskih sester tretjega reda sv. Frančiška, kjer je vsako nedeljo in vsak praznik maševal in pridigoval, ter s svojimi modrimi svēti mnogo pripomogel, da je ta koristen zavod vzrastel in se utrdil. Modrega moža svētov so potrebovali tudi drugod, zato si ga je družba katoliških gospej izvolila za svojega svetovalca, družba duhovnikov pa za svojega predsednika, in tudi pri tiskovnem društvu je bil nekaj časa predsednik, pozneje pa darežljiv podpornik. Da so tudi posamezni duhovniki in posvetnjaki pri njem iskali in našli vedno

dobrega svêta in primerne tolažbe, pač ni treba posebej omenjati. Le to naj opomnim, da ga je kozjanski in breški okraj jedenkrat volil za deželnega poslanca, in da se je Kosar tudi v tej službi pokazal pravega narodnega moža.

Po smrti knezoškofa Jakopa Maksimilijana je bil Kosar upravitelj škofije, dokler ni dobila novega nadpastirja. Dné 15. sušca l. 1893 ga je svetli cesar imenoval za stolnega dekana in v tej službi je blagi mož tudi umrl.

Zadnja leta je Kosar večkrat bolehal zaradi neke srčne hibe. Lani je šel kopat se v morske kopeli v Iki, in ker so mu te kopeli dobro déle, hotel jih je rabiti tudi letos. Poiskal je prijatelja in tovariša in ž njim je odrinil dné 7. rožnika čez Trsat v Iko. Bil je dovolj čvrst in dobre volje ves pot; v soboto in nedeljo (9. in 10. rožnika) se je kopal in zvečer sprehajal na morskem bregu; pred spanjem pa je še obiskal presveto Rešnje Telo v domači kapeli. Ko ga zjutraj ob navadni uri ni bilo v kapelo maševati, šla je gledat usmiljena sestra, ki mu je stregla, kaj je. Našla je Kosarja na postelji mrtvega. Kosarjevo blago srce je otrpnelo vsled mrtvouda. In takoj je brzovav nesel domov to žalostno novico. Mil. knezoškof Mihael je takoj jednega izmed stolnih korarjev poslal v Iko z naročilom, naj se truplo preljubljenega pokojnika prepelje v Maribor, da se pokoplje v domači zemlji. Truplo pokojnega prelata so brez ovir pripeljali dné 14. rožnika v Maribor, kjer se je takoj po prihodu opravila črna sveta maša za pokojnika, popoldne pa je bil slovesni sprevod. Mil. knez in škof je sam govoril pogrebni govor, v katerem je z iskrenimi besedami slikal življenje in čednosti pokojnega Kosarja. Tudi sprevod na mestno pokopališče je vodil sam višji pastir. Brezštevilno ljudstva, okoli sto duhovnikov, bogoslovci, zavod šolskih sester in vsi odlični narodnjaki iz Maribora so spremili Kosarja na poslednji zemeljski poti ter mu ob grobu želeli, naj počiva v miru!

»Slov. Gospodar« je na pogrebni dan izšel črno obrobjen ter na prvem mestu izpregovoril o pokojniku besede, ki so marsikomu segle globoko v srce, in naj tudi tukaj sledé, ker pojasnjujejo marsikaj, česar še nismo omenili:

»Nemila smrt, kaj si vendar storila! Zakaj je segla tvoja mrzla roka po tako dragem življenju? Zakaj si ugasnila luč,

ki je tako svetlo gorela v hiši božji? Zakaj si pokosila cvetlico, ki je tako lepo cvetela na slovenskem polju? Zakaj si ustavila bogoljubno srce, ki je tudi za drage brate bilo vsaki čas? Plakaj lavantinska škofija, ker ti pogrezajo v grob najboljšega delavca v tvojem vinogradu. Žaluj slovenski narodni dom, ker zrušil se ti je velikanski steber in škoda je nepopisljiva!

Prečastitega gospoda stolnega dekana Frančiška Kosarja ni več med živimi; v noči 10. junija so svojo dušo izročili v roke Gospodove. Preblagi gospod so šli na jug iskat zdravja, a našli so smrt. Še komaj 7. junija so se poslovili od doma, in že 11. junija nam naznani brzojav, da so stolni dekan Kosar umrli nagle smrti v Iki na Primorskem, v hiši za bolne duhovnike. Umrli so v spanju; imeli so zaprte oči in zaprta usta, zaspali so v Gospodu; prav ničesar namreč ni videti, kar bi razodevalo smrtni boj.

Dasiravno pa je prišel ženin o polnoči, vendar ni iznenadil duše modrega moža, ampak našel jo je pripravljeno. Že l. 1886. so namreč zagotavljali slovenske romarje pri Lurški dupljini v prelepi pridigi: ‚Kar mene zadeva, vam nič ne prikrivam, ampak kar očitno povem: Moj zasebni poglobitveni namen, da sem se, akoravno že postaran, na to daljno in težavno pot podal, bil je ta, da si pri Mariji izprosim srečno smrtno uro.‘ Njih oporoka, katero so pisali l. 1889., nosi na čelu besede: ‚Naroči svoje hiši, umrl boš namreč.‘ Nadalje smo opazovali, da so vsak dan zahajali na mestno pokopališče. Če jim je to kdo omenil, djali so: ‚Kaj hočete? Na skorem se povsem preselim tje.‘ In še sedaj potujoč v kopaljšče zatekli so se pojdoč k Materi božji na Trsat.

Živo obžalujemo, da niso prejeli sv. zakramentov za umirajoče, a od druge strani za gotovo trdimo, da niso šli v večnost brez svete popotnice. Kolikokrat pač so v zgovorni besedi priporočili ljudstvu, in še zlasti duhovnikom, naj pri vsakem svetem obhajilu napravijo namen, da jim bodi sv. obhajilo tudi sv. popotnica, ako bi jih Bog utegnil naglo k sebi poklicati. Gospod Kosar pa so še dné pred smrtjo maševali in prav gotovo sami niso storiti zamudili, kar so druge delati učili. Pokojni Kosar so bili vzor duhovništva in mož molitve; opravljali so vestno vsakdanje duhovno premišljevanje, zato so bili tako

duhovit govornik, iskren spovednik in zato jim je vrlo gladko teklo pero. Žalujemo za duhovnikom po božji volji, za vrlim narodnjakom čistega značaja. Strašna smrt! če si hotela raniti veliko src, nagodilo se ti je; kakor tat si vtrgala v hišo stolnega kapitola, ter nam pobrala najdražji zaklad. Dobri prijatelj je namreč zaklad, pravi sv. Duh, in z zvestim prijateljem se nič ne more meriti; teža zlata in srebra ni nič vredna proti ceni njegove zvestobe. Veliko smo zgubili, a mogočnega priprošnjika v nebesih smo pridobili. Bog jim daj večni mir in pokoj!«

* * *

Pokojni Frančišek Kosar je bil visoke in krepke postave, vesele narave, poln zdravih šal in dovtipov. V vsakdanjem življenju je bil z vsakim človekom prijazen, do duhovnikov pa posebno ljubezniv in gostoljuben. Mil. knez in škof, ki je živel v najožji dotiki s Kosarjem, pravi o njem v svojem izvrstnem nagrobnem govoru: »Frančišek Kosar so bili nenavadno blag mož in izvrsten duhovnik. Bili so blag mož; to so pokazali s tem, da so po otroško ljubili svoje stariše, posebno svojo bogoljubno mater, ki so v njihovih rokah prominuli mirno in blaženo v Gospodu. Bili so plemenit mož; to priča njihova dejanska ljubezen do bližnjega, do prijatelja in sovražnika; to dokazuje njih prizanesljivost, potrpežljivost in miroljubnost; to priča neomahljiva zvestoba, s katero so bili udani onemu, ki jih je prijatelja pridobil; to spričuje prisrčna ljubezen, s katero so bili udani svojemu cesarju in svoji domovini. — Kosar pa so bili tudi vzgleden duhovnik. To so pokazali z vestnostjo, s katero so zvrševali svoje stanovske dolžnosti; s spodbudno in častitljivo resnobo, s katero so opravljali sveta opravila. To je razodevala njihova neomejene udanosti polna ljubezen do sv. katoliške cerkve, ker so se živo zanimali za njeno veselje in trpljenje, za njeno preganjanje, vojskovanje in zmagovanje . . .« Skratka: kjer je šlo za korist sv. katoliške cerkve, bil je povsod zraven g. Kosar. Hodil je večkrat na božjo pot v Rim, da bi osebno počastil sv. Očeta; udeleževal se je mnogokrat katoliških shodov, hodil v Marijino Celje in na Trsat, šel je celó v Lourdes na Francoskem, kjer je z na-

vdušeno slovensko pridigo nagovoril slovenske romarje. Naj še omenim, da je pokojnik vselej prejel sv. zakramente, predno je šel od doma, zato upamo, da je to gotovo storil tudi pred svojim zadnjim odhodom.

Z ozirom na vrline pokojnikove se pač nihče ne bo čudil, da so sami sv. oče Kosarja odlikovali l. 1888. in ga imenovali za svojega domačega prelata in mu pozneje podelil zaslužni križ za cerkev in papeža.

Ker sem omenil že v uvodu, da Kosar ni bil samo blag mož in vzoren duhovnik, ampak tudi vnet slovenski rodoljub, zato naj še v tem oziru kratko razložim njegovo izvrstno delovanje. Frančišek Kosar se je zavedal že v mladih letih svoje narodnosti ter se marljivo učil poleg drugih slovnic tudi slovenske, vadil se je v slovenskih spisih in skladal celó slovenske pesmi. Kot bogoslovec je zložil dve pesmici na čast novoizvoljenemu knezoškofu Antonu Martinu Slomšku. Semtertje se je v temeljitih dopisih v »Novicah« in v »Danici« potegoval za čast in pravice Slovencev. Največje zasluge za slovensko ljudstvo pa si je pridobil Kosar s svojimi pridigami in nabožnimi spisi. Kosar je bil jako spreten in izvrsten pridigar — skoro bi smel reči, najboljši v škofiji. S svojo zgovornostjo je premagal vsako srce. Bil je zveden v bogoslovskih in posvetnih znanostih, vaje v premišljevanju, žive domišljije in zvestega pomneža, zato je bil vsak čas pripravljen stopiti na prižnico; pozneje pa je mogel celo pridigo zapisati od besede do besede. Kosar je menda vse pridige, katere je dal tiskati, zapisal šele po pridigovanju. Zraven tiskanih pridig je za naše ljudstvo neprecenljive vrednosti Kosarjev molitvenik v dveh delih: *N e b e š k a h r a n a*, bogoljubnim dušam dana od družbe sv. Mohora l. 1875. in 1877. Velika prednost tega molitvenika je ta, da so vse molitve vzete ali iz cerkvenih obrednih knjig ali iz spisov cerkvenih očetov.

Najplodovitejša dôba za pisateljjevanje je bil Kosarju čas, ko je bil v mariborskem semenišču duhovni vodnik. Takrat je oživil skoro zamrle »Drobtinice« ter jim bil več let urednik in marljiv sotrudnik. V »Drobtinicah« je priobčil več pridig, življenjepisov in drugih sestavkov; med temi je l. 1863. izvrsten življenjepis pokojnega knezoškofa Antona Martina Slomška.

Tistega leta je Kosar v obširni knjigi v nemškem jeziku opisal življenje in delovanje Slomšekovo, da bi tudi ptujci zvedeli, kaj so ta apostolski škof storili za svoje ljudstvo. Kot stolni korar je še napisal za tiskovno društvo izvrstno brošuro: »Sv. katoliška cerkev in njeni sovražniki.«

Če pomislimo, da je Kosar prav za prav vedno bolehal in da je opravljal vedno več služb ob enem, da je skoro pri vsaki cerkveni slovesnosti govoril, moramo se čuditi, kako je utegnil še toliko napisati. To je zvršila le Kosarjeva jeklena marljivost.

* * *

In zdaj počiva od svojih trudov in uživa plačilo svojih dobrih del. Njegov spomin pa ostani častitljiv med nami, in njegov vzgled nas v nemaj, da ga bomo posnemali: delati in truditi se za čast božjo in za srečo in izveličanje našega ljudstva. — O pokojnem Kosarju z lahkim srcem upamo, da je rekel svojemu sodniku: *Gospod, pet talentov si mi izročil, glej! pet drugih sem pridobil.* In usmiljeni sodnik mu je — tako upamo — rekel: *Prav, dobri in zvesti hlapec, ker si bil v malem zvest, postavil te bom čez veliko, pojdi v veselje svojega Gospoda.¹⁾*

¹⁾ Mat. 25, 20—21.

P. Florentin Hrovat,

frančiškan.

(Spisal Jožef Benkovič.)

Ta mož je zaničeval svet in posvetno; zmagal je slavno, pridobivši si zaklade z besedo in dejanjem.

Brev. Rom.

»Drobtinice« veže hvaležnost, da postavijo v svojih listih časten spomenik onemu možu, ki je l. 1891. v njih jako lju-beznivo in mično opisal življenje in delovanje slavnega misijonarja Lavrencija Lavtizarja. Sedaj je tudi pisatelj istih vrstic šel k Bogu po plačilo. Sicer ni dočakal sive starosti, v najlepši moški dōbi ga je pokosila bleda smrt; tudi ni šel, kakor Lavtizar, v daljne ptuje kraje razširjevat kraljestvo božje na zemlji, trudil pa se je mnogo in jako uspešno v domovini kot vrl delavec v Gospodovem vinogradu.

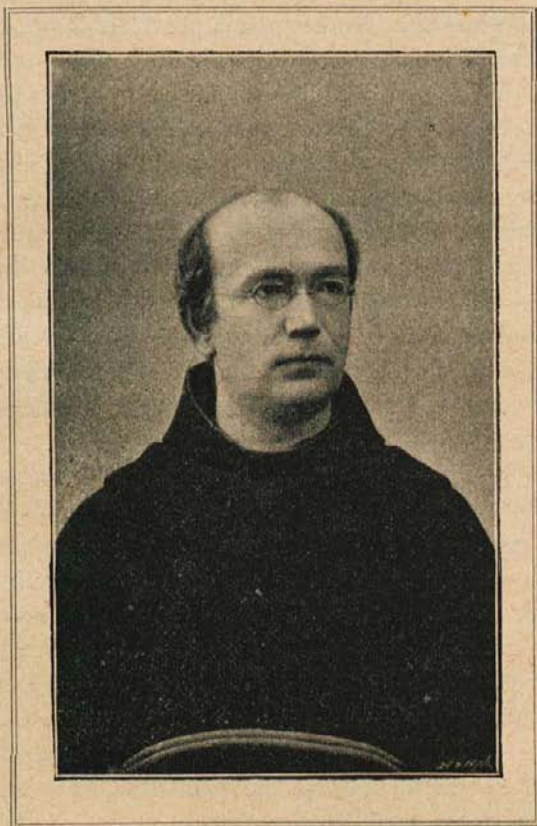
Resnične so besede sv. Fulgencija, ki piše: »Da se določijo zasluge kakega umrlega človeka, ne sme se gledati na to, kako dolgo, temveč kako je živel.« Ta izrek velja popolno o pokojnem patru Florentinu. Bil je duhovnik in redovnik, razven tega pa še učitelj in pisatelj. Kot tak je storil mnogo Bogu v čast, izveličanje svoje in sebi izročeni duš ter v slavo slovenske domovine.

I. P. Florentina mlada leta.

P. Florentin Hrovat je bil rojen dné 11. vel. travnika l. 1847. v Gorenjem Tuhinju na Gorenjskem. Dali so mu ime Janez Nepomuk. Pri njegovi rojstveni hiši se pravi na Kaliževem ali

pri Kaližu.¹⁾ Vas Velike Hribe, h kateri spada tudi Kaliževa hiša, stoji na Hribu, le-to domovje pa je v dolini pod Kovkom ob vodi Sumeršci na samotnem in ima mlin s tremi tečaji in stopami. Od Kamnika je oddaljena vas tri ure hoda, kakih deset minut od okrajne ceste, ki vodi iz Kamnika na Vransko.

P. Florentin Hrovat.

Janezovi stariši so bili Anton in Alena, rojena Novakova. Anton je bil izmed peterih bratov najstarejši. Bil je pošten,

¹⁾ P. Ladislav, stric p. Florentina, pravi: »Ime je posneto po kakovosti kraja, ki pomenja ilovnat, močviren kraj. Podlaga mu je Kal—blato. Nad hišo je gora Kovk, izpod katere okoli in okoli izvirajo studenčki. Hišno ime Kaliž, Kaliževo ostaja po kakovosti kraja, četudi se stanovniki preminjajo.«

priden, pameten in varčen mož. Baval se je s krojaškim obrtom. Z nekim čevljarjem sta hodila rada po cerkvenih shodih in božjih potih, kjer sta opazovala najnovejše kroje oblek in čevljev ter doma to posnemala. Zato je bil Tone kot krojač jako priljubljen. Ker je veliko bral, zato je tudi mnogo vedel; bil je res jako zgovoren, zato ga je vse z zanimanjem poslušalo. Vsako nedeljo po krščanskem nauku je bil pravi shod pri Kaližu.

Da je bil Tone krojač, to je ostanek stare zadruga slovenske. To rokodelstvo je bilo pri hiši skoro tri rodove: stari oče krojač, oče in trije bratje krojači. Tako so delali skupno; oče je tudi mlin oskrboval, ženske na polju delale, le pri večjem in težjem delu so možaki pristopili, n. pr. pri košnji, mlačvi itd. Ni bilo veliko premoženja, pa sloga jači; vsi so skupno delali, zadovoljno živeli; otroci so radi delali in slušali, držali so se doma. Kletve ni bilo slišati, ni bilo slabe tovarišije. Brez očetove in materine volje se ni nič zgodilo. Sosed Vide je rekel staremu očetu: »Martin, pri vas je pa res prijetno gledati; komaj otrok malo odraste, že ima svoje delo in kruh služi. Mene pa toliko stanejo!«

Pri tej hiši se vidi, koliko pomaga božji blagoslov. Dva sinova je oče spravil na tuja posestva, jednega (Jožefa) dal v šolo (ki je postal frančiškan in učeni profesor in pisatelj p. Ladislav), jeden se je mizarskega poprijel, Tone pa je prevzel dom. Srečen je tak dom, kjer gré vse tako lepo in složno izpod rok. Čeprav hiša ni izmed najimovitejših, vendar se vsi z lahka preživé in še celó gospoda mašnika imajo v družini. Koliko pa je sedaj takih hiš? Žal, da jih je povsod vedno manj! In zakaj? Duh časa je temu kriv. Ljudje hočejo složno in brez truda živeti, dobro se imeti; tega pa ne pomislijo, da so stanovi različni in da se mora vsak stan nositi po svoje. Sedaj izkušajo premnogi preprosti ljudje živeti jednako, kakor živi imenitna gospôda; toda s tem spravljajo le sebe in svojo družino v siromaštvo in nezadovoljnost. Najhujše pa je to, da na Boga ljudje premalo mislijo, zato jim tudi on ne dá blagoslova; brez tega je pa res ves trud človekov zastonj. Kjer peša veselje do molitve, peša tudi veselje do dela, tam gine izmed ljudij sreča in blagostanje. Iz tega vsakdo lahko spozná, da so ljudje največ sami krivi, da se jim slabo godi, ker časi so vselej taki, kakoršne

si ljudje sami zaslužijo. Na Kaliževem pa so pošteno in res krščansko živeli, zato pa je Bog blagoslovil delo njih rok.

Potij božje previdnosti ne umevamo vselej. Ko je Janez dopolnil komaj četrto leto, umrl mu je oče. Bil je kot krojač rahlega zdravja. Vkljub temu je delal, dokler je mogel, rekel bi, za žive in za mrtve; vse je hotel sam narediti. Nekdaj se je ob žetvi prehladil, in iz tega se je nanesla jetika, ki ga je položila v prerani grob. Že tukaj je prva kal bolehavosti patra Florentina.

Štiriletni Janez je že tedaj pokazal svoje blago srce. Ko je mati žalosti silno jokala, tolažil jo je rekoč: »Mama, nikar ne jokajte, saj bom jaz kmalu odrastel; bom pa jaz tako delal, kakor so ata delali!« Toda Bog je sklenil drugače: Janez ni delal istega, kar njegov oče. Tonetu sta morala soproga in brat njegov pater Ladislav na smrtni postelji obljubiti, da bodeta Janeza dala v šolo. Ko je Tone dosegel to obljubo, rekel je: »Sedaj bom lože umrl!« Ker je pater Ladislav študiral le s Tonetovo pomočjo, smatral je ta svojo dolžnost, da je podpiral svojega stričnika.

Koliko slovenskih sinov iz ubornih kmečkih koč pride po tej poti v višje šole! Jeden poskusi z učenjem, podpira ga navadno domač župnik in drugi dobri ljudje. Ko ta doseže svoj namen, potegne za seboj drugega iz sorodstva, ali iz soseske, katerega potem podpira. Ta ali oni sosed, ki bi rad katerega izmed svojih sinov »kam naprej spravil«, misli si: »Če je ta in ta mogel postati gospod, zakaj pa bi naš ne?« Tudi on poskusi na dobro srečo, in marsikomu se posreči. Postane gospod, čeprav morda ne mašnik, pa vsaj kaj drugega. Gospoda pa vendar-le imajo! In ponosni so na to ne le sorodniki, temveč i sosedje!

II. P. Florentin učenec.

Ko je Janez nekoliko odrastel, poslala ga je mati-vdova v Kamnik v tamošnjo deško ljudsko šolo, v kateri so poučevali frančiškani. Učil se je z velikim veseljem; vse ga je zanimalo, kar je v šoli zvedel. Četudi se ni prav lahko učil, vendar je dobro napredoval leto za letom. Česar mu ni dala nadarjenost, izpopolnila je izredna pridnost in vestnost.

Dovršivši l. 1859. ljudsko šolo, prišel je isto jesen v Novo mesto, kjer ga je njegov stric, profesor pater Ladislav, vpisal v gimnazijo. Njegova spričevala pričajo o vzornem njegovem vedenju in lepem napredku v srednjih šolah. Najrajši se je učil jezikov, zlasti slovenščine in zgodovine; najmanj veselja pa je imel z računstvom.

Že kot učenec ljudske šole je kazal v vsem kretanju nekako preprostost, ali, rekli bi, »otroško šegavost«, katera ga niti do zadnjega ni čisto zapustila. Kadarkoli je prišel domov na počitnice, govoril je neprestano; vse, kar je videl in slišal, pripovedoval je s tako gorečnostjo, kakor bi bilo kdo ve kako važno; vse, kar se je zgodilo v šoli, razlagal je doma na široko.

Bili so še poprej časi, ko je bilo učencem ostro zabičano, da ne smejo nič pripovedovati, kar v šoli slišijo. Vsekako so prevladovali tedaj čudni nazori o šolskem pouku. Trezen človek nikakor ne more uvideti, zakaj bi moralo vse ono, kar se v šoli čuje, ostati med štirimi stenami. Ako se predava res kaka koristna in važna stvar, gotovo je tem bolje, čim več ljudij o njej zvé in se o njej pouči! Čudno, da so v najnovejšem času zopet nekateri poudarjali, naj vse, kar se v šoli zgodi, tudi v šoli ostane. Ako se pošteno v šoli govori (kar pač mora vedno biti, sicer šola ne vzgojuje, temveč pohujšuje), potem sme zvedeti to vsak človek; saj šole so javne ustanove, ki ne smejo biti zagrajene s kitajskim zidom.

Kot dijak ni poznal Janez drugega razveseljevanja, razven navadnih dijaških iger, pri katerih je bil jako živahen in spreten. Največja zabava mu je bila, ako je mogel v prostem času loviti v Krki rake in ribe. Še kot učitelju mu je bilo žal, da otroci niti rakov ne poznajo, odkar jih je pomorila račja kuga. Večkrat je rekel: »Jaz sem polovil toliko rakov, sedaj pa otrokom niti dopovedati ne morem, kakšen je rak; na desko ga moram narisati.« Tudi v počitnicah se je najrajši bavil z ribolovom v domačem potoku Sumeršci.

Ker je bil jako mirnega in tihega značaja, ni nikoli zahajal v tovarišijo. Najrajši je bival pri svoji materi in sestrici, s katerima so se srčno ljubili. Od doma ni šel drugače, kakor če ga je mati vzela s seboj na kako božjo pot, n. pr. na Šmarno

goro, na Limbarsko goro, na Brezje, k Novi Štifti, na sv. Višarje in drugam.

Srečen je bil blagi Janez, da ga nikoli ni mikala vesela tovarišija mladih sovrstnikov. Koliko hudega se je s tem obvaroval! Saj glavni vzrok izprijenosti sedanje mladine je le slaba družba. Ako je le jeden hudoben v družbi, kmalu popači tudi druge. In naj je kdo še tako pošten, ako se ne varuje slabih tovarišev, pohujša se tudi sam. Resničen je pregovor: »Po slabi tovarišiji rada glava boli.« Neki drugi rek pa se glasi: »Povej mi, s kom se pečaš, in jaz ti povem, kdo si!« Ker se Janez nikoli ni pečal s slabimi tovariši, zato se je ohranil nepokvarjenega in poštenega.

Profesor pater Ladislav, ki je bil več let tudi učitelj svojemu stričniku, pravi o njem tako-le: »Janez je bil jeden izmed tistih dijakov, kakoršni so za praktično življenje najboljši, najbolj spretni, najbolj delavni in stanovitni. Ako je dijak povoljno nadarjen, zraven pa hvalnega obnašanja in še prav marljiv, takemu duševne moči vedno rastó, se krepé in množé. Tak dijak lahko napreduje. Ako je učenec vesten, ima zmerom dosti dela: devet ali deset predmetov, to ni malenkostna stvar; da vsem zadostuje, ima truda dovolj. Pri tem pa se mu bistri in razvija um, spomin se uri, krepí in širi (zakaj spomin je kakor magnet, ki mora vedno kaj nositi in delati, če ne pa peša in opeša), volja pa je uklenjena v postave dolžnosti. Ako dela vstrajno po dobrih načelih in vestno spolnjuje svoje dolžnosti, postane značajan. Značajnost je namreč dosledno, stalno delovanje po načelih, razumno za dobra spoznanih. — Dijak srednje glave mora vstrajno delati, če ne opeša. Ako hoče dijak vsem predmetom kos biti, mora vedno nanje misliti in ne utegne, da bi se ukvarjal z nepotrebnimi reči. Ostane pri svojem delu ter se ohrani tako nepokvarjenega, kakor naš Janez.

Ako je dijak vesten, vé, kaj mu je dolžnost; nima časa za lahkomišelné tovarišije; tako postane bolj resnoben in delaven. Ker so mu bolj na srcu potrebne reči nego kratkočasnice, utrdi se mu dobra nravnost in ostane mu za celo življenje vstrajna delavnost, kakor našemu Janezu. Ako pa se dijak srednjega talenta précej ne privadi trdno delati, ako se moti z nepotrebnimi reči, ne rastejo mu moči, zaide na stranska pota,

za težje predmete ima preslab razum, kmalu omaga, obupa in obesi šolo na kol.

Nasproti pa, kaj pomaga najboljša glava, ako se izgubi? Prav dobra glava se brez truda lahko vsega nauči, in uprav najboljših talentov se največ izgubi. V nižjih razredih se tak dijak v šoli nauči, doma nič ne dela; brez dela pa človek ne more biti, če ne dela dobro, dela slabo. Dijak se začne kratkočasiti, zaide v slabe tovaršije, udá se igri, kmalu tudi pijančevanju; šolo zanemarja, ne pazi, uči se ne, in moči mu ne rastejo. V šoli zaostaja, dela se še ni navadil, učiti se neče, vse mu je pretežko, in tako postane mlad lahkoživček, zlasti še, ako ima imovite stariše, ki bi ga radi brez truda spravili naprej. Koliko imamo takih postopačev!

Ako pride tak mehkužnež v višje razrede, za težke predmete nima trdne podlage, zlasti ne temeljitih pravil za latinsko in grško slovnico, ker učenje je kakor veriga: vzemi ji jeden člen proč, pa je pretrgana. Ponavljati se mu ne ljubi, včasih tudi mogoče ni, ker ne vé, kje bi poiskal. V glavi nima, poiskati ne zna — obupa ter gré rajši v veselo družbo po stari navadi; zrelostne izkušnje si ne upa delati, gré v vojake ali pa k notarju za pisača. Izgubljena je najboljša glava, največji talent!

Bil je ob Janezovem času dijak izvrstnih zmožnosti. V spodnjih razredih je bil vedno prvak brez truda. V petem razredu je začel pohajkovati, pijančevati in vse drugo uganjati, samo učil se ni. Duševne moči so mu jele pešati tako, da se v osmem razredu več ni mogel učiti. Kak doktor bi bil! A šel je v učiteljišče. Kot učitelj je pijančeval po stari navadi. Prestavljali so ga iz kraja v kraj, slednjič odpustili iz službe; v uboštvu je umrl mlad možak. — Koliko žalostnih vzgledov imamo! Koliko lepih talentov se tako izgubi! Lahko bi bil starišem veselje, sebi čast, narodu korist: pa je postopač vsem za nadlogo!«

III. P. Florentin redovnik in učitelj.

V čim višje razrede je stopal Janez, tem boljša spričevala je dobival. Toda zvršivši šesto šolo, dal je svetu slovo in stopil

v frančiškanski red. Domačo hišo, katero je podedoval po očetu, prepustil je sestri Marijani.

Dné 31. vel. srpana l. 1866. je bil v Nazaretu na Štajarskem preoblečen v meniha; dobil je samostansko ime Florentin. Iz novicijata je šel v Gorico, kjer je dovršil še zadnja dva gimnazijska razreda in se zavezal s slovesnimi obljubami dné 17. kimovca l. 1868. Zvršivši ravno tam prvi dve bogoslovski leti, bil je v mašnika posvečen 24. kimovca l. 1870. Slovesno novo mašo je pel rožnivenško nedeljo v domači župni cerkvi v Gorenjem Tuhinju. Tretje in četrto bogoslovsko leto je zvršil potem v ljubljanskem bogoslovju.

Ko je l. 1872. dokončal svoje študije, poslalo ga je predstojništvo v Kamnik kot učitelja na tamošnjo ljudsko šolo. V tej službi, s katero je bil jako zadovoljen, ostal je štiri leta. Leta 1876. so ga premestili v istem poslu v Novo Mesto, kjer je ostal do svoje prerane smrti. Že leto dnij po svojem dohodu je bil imenovan ravnateljem tej šoli, ker je bil tedanji mnogoletni vodja, pater Žiga Jeraj, popolno opešal. Ne dolgo potem ga je potrdil deželni šolski svet kot izprašanega učitelja.

P. Florentin je bil za učiteljski posel kakor ustvarjen. Poučevanje mladine je bilo njegovo največje veselje, njegova zabava. Žrtvoval je pouku mladine vse moči. Vzor dobrega učitelja mu je bil njegov nekdanji kamniški učitelj pater Ferdinand Gecelj. Sam je priznal večkrat: »Kar vem za šolo, to vem od patra Ferdinanda; pri njem smo se učili brez postave to, kar sedaj zahteva postava od nas učiteljev.«

V tej kratki preprosti izjavi leži globoka resnica in pravična ocena sedanjih šolskih razmer. O tem par besedij!

Dandanašnji se ustanavljajo šole na vseh krajih; celó najbolj oddaljene hribovske vasi skoro niso brez nje. To tirjajo šolske postave. Ob vsem tem pa, da se šole tako množé, kakor gobe po dežju, uči izkušnja, da uspehi vendar-le niso taki, kakoršne bi smeli pričakovati, kakoršni bi morali biti. Istina je, da nekdej niso otrók toliko silili v šole, pa so vendar-le primeroma več znali, nego znajo v sedanjih dneh. Znali so dobro vsaj to, česar so potrebovali za vsakdanje življenje. Sedaj pa se mladina poučuje v takih predmetih, ki so zanjo pretežavni in brez pravega pomena za navadno rabo. Uči se sicer mnogo, a

vse le površno, da se kmalu pozabi. Na malenkosti se marsikdaj obrača večja pozornost, nego na bistvene stvari. Zato ni pravega uspeha; ker pa tega ni, zato tudi veselje do šole bolj gine, nego raste. Šolskih postav je veliko, še preveč! Toda vse te preveva duh sedanjega časa; osnovane so navidezno jako lepo in umetno, a v istini nerabno.

Jedna glavnih napák sedanje šole pa je ta, da se mladina le uči, a premalo vzgaja; skrbi se za razum, da se bistri, a srce se zanemarja. Ako pa sploh kaj vzgajajo, prezirajo versko vzgojo, ki bi morala biti podlaga vsemu drugemu delovanju v šoli. O Bogu se sedaj v šoli premalo govori. Poudarja se sicer нравno življenje, a нравnost brez prave, žive vere, brez Boga, je nezmisel. Govori se le o nekem verskem čutu, katerega mlade glavice gotovo ne umejo. Katehet se sicer trudi, kolikor more, da bi vcepil verske resnice in verski duh mladini v srce, a njegovo delo je jako omejeno, ker so njegove ure v šoli jako pičle.

Bister um brez oblaženega srca človeka naredi oholega in v družbi nekako neznosnega. Manjka mu prave modrosti. *Začetek modrosti pa je strah božji*, pravi sveto pismo. In strah božji se vcepi mladini jedino le z dobrim in dosledno verskim poukom.

Koliko duševnih puhlic imamo v sedanji dobi, ki begajo pametne in razsodne ljudi; vsi ti so sad sedanje šole. Kdor hoče biti značajan in srečen mož, imeti mora trdno versko prepričanje že od mladih let; kdor tega nima, ta rabi vse svoje znanje sebi in drugim v časno in večno nesrečo.

P. Florentin je dobro umeval velevažno svojo nalogo in jo je tudi mojstersko izpolnjeval. Znal je šolskim postavam v dejanju vdihniti pravega duha. Bil je pa ne le spreten učitelj, temveč i vesten, očetovsko skrben vzgojitelj. V vsem postopanju je bil natančen, resen in oster. Otroci so se ga bali, a ga tudi jako radi imeli, ker so vedeli dobro, da jim blagi vodja in učitelj želi vse najboljše, da jih hoče vzgojiti za vrle, poštene ljudi. Kakor so ga ljubili učenci njegovi, tako so ga čislali in spoštovali vsi njegovi predstojniki in prijatelji.

Vzoren kot učitelj, bil je jednako vzgleden kot duhovnik in redovnik. Natančno je spolnjeval redovna pravila. Krotkost,

ponižnost in ljudomilost serafinskega očeta sv. Frančiška so lepo odsevale v tem duhovnem njegovem sinu. V svoji skromnosti je bil zadovoljen z vsem, kar ga je doletelo. Sam mirnega značaja in odkritega srca, ni žalil nikogar in se ni z nikomer prepiral. Kadar je menil, da je njegovo mnenje pravo, zagovarjal je je krepko; ako pa je uvidel, da se je zmotil, uklonil se je brez ugovora in bil prijatelju hvaležen za nauk.

Kadar so mu dovoljevala šolska opravila, pomagal je rad po bližnjih župnijah dušnim pastirjem. Ko je bila l. 1881. izpraznjena brusniška župnija, bil je več mesecev nje upravitelj. Kot izpovednik je bil jako priljubljen. Kolikor je mogel, opravljal je še do zadnjega časa ta težavni posel. Pridigovati ni mogel mnogo, ker je imel jako mehak in slaboten glas ter slaba pljuča. Zlasti zadnja leta je moral prižnici popolno dati slovo.

Sploh je bil pater Florentin v svojem občevanju tako ljubezniv, da se je vsakemu takoj prvi hip prikupil. O njem smemo po vsej pravici reči, da je bil ljub Bogu in ljudem!

IV. P. Florentin pisatelj.

Ker pater Florentin zaradi svojega krhkega zdravja ni mogel izpolnjevati pridigarske in izpovedniške svoje službe toliko, kolikor je želel, nadomeščal je to tem bolj s peresom. Bil je jako marljiv in spreten pisatelj. S tem svojim delovanjem je izvrstno vršil i svoj duhovsko-redovni in učiteljski poklic. Saj so sv. oče Pij IX. sami rekli ob neki priliki: V sedanjem času potrebujemo več zagovornikov resnice s peresom, nego zagovornikov z besedo na »leci«. Največ kuge se širi sedaj med ljudstvo po slabih spisih, knjigah in časnikih. Koliko poštenih kristijanov, ki se skrbno ogibajo slabe tovarišije, popači se do cela jedino le po hudobnih, brezverskih knjigah. Škoda dušna, a tudi telesna, ki se napravi na ta način, ne dá se dostojno oceniti, kaj še-le popisati! Zato tudi sedanji sveti oče Leon XIII. zopet in zopet priporočajo, naj piše vsakdo, kdor čuti k temu poslu kaj poklica, ter naj odbija strupene napade na sv. cerkev in njene izveličalne naprave.

In uprav v tej stroki kot pisatelj si je pridobil pater Florentin neminljivih zaslug. Kot učitelj je napisal toliko za mla-

dino, da ne kmalu kdo drugi na Slovenskem; kot duhovnik pa je priobčil tudi toliko nabožnih spisov, zlasti življenjepisov svetniških, v »Cvetju iz vrtov sv. Frančiška«, da je storil s tem nedvomljivo več za izveličanje duš, nego marsikak pridigar s svojimi govori.

V štirinajstih letih svojega pisateljevanja je napisal dvanajst knjig in osemnajst daljših ali krajših spisov. Marsikak življenjepis v »Cvetju« je tako obširen, da bi ponatisnjen obsegal celo knjigo. V tem listu je popisal življenje sledečih svetnikov in svetnic: svetega Frančiška Solana, svetega Janeza Kapistrana, sv. Lavrencija Brindiškega, sv. Paškala Bajlona, sv. Marije Frančiške in sv. Angele Merici.

Opisal je tudi življenje in delovanje treh ameriških slovenskih misijonarjev in jih s tem rešil pozablivosti. O Frančišku Pircu je spisal celo knjigo, katero je leta 1887. izdala družba sv. Mohora. V »Drobtinicah« je leta 1891. priobčil velezanimivi spis: Lavrencij Lavtižar, in v »Cvetja« 9. tečaju »P. Oton Skola«, ki sta oba s prvim vred med ameriškimimi divjaki širila sv. vero. Povodom zlate maše sv. očeta Leona XIII. l. 1887. je popisal tudi njih življenje.

Svojemu stricu in dobrotniku p. Ladislavu je postavil lep književni spomenik v »Dom in Svetu« l. 1891.; svojemu prijatelju pa in velezaslužnemu pisatelju župniku Janezu Volčiču je storil isto koncem njegovega dela: »Življenje Marije in sv. Jožefa«.

Mladino je bogato preskrbel z berilom, ker poslovenil ji je sedemnajst povestij Krištofa Šmida in jako mično opisal zgodovino kranjskih mest, katera je izšla v posebni knjigi okrašena z mnogimi slikami.

Tako je pater Florentin s peresom storil to, česar zaradi slabotnega zdravja ni mogel v duhovskem poklicu storiti z živo besedo. Po spisih Krištofa Šmida je on jeden najplodovitejših mladinskih pisateljev slovenskih. Pisal je pa tudi tako lep in lahek jezik, da je mladim čitateljem popolno primeren in umeven. Zato naj mu slovenska mladina ohrani hvaležno srce!

V. P. Florentina smrt.

»Kakoršno življenje, taka smrt«, pravi pregovor, ki se je do cela uresničil nad patrom Florentinom. Mirno in delavno in zato tudi srečno je bilo njegovo življenje, zato je bila tudi njegova smrt mirna in srečna.

Omenili smo že, da je svojo bolehnost podedoval po svojem očetu. Ko je l. 1890. postal gvardijan, naložili so mu novo breme, katero je nosil tri leta. In uprav v tem času je posebno pešal. Trikrat se mu je udrlo precěj veliko krvi, da so se že bali za njegovo življenje. Zdravniki so mu svetovali, naj za nekaj časa popusti šolo, da si ukrepi zdravje; toda on je vedno odgovarjal: »Dokler bom mogel, bom delal; ko več ne bom mogel, bom pa pustil!« Zadnjo pomlad ga je bolezen začela hudo pobirati; dan za dnevom je bil slabejši; le z veliko težavo je hodil, sapa je bila tolika, da je na vsakih pet korakov skoro moral počivati. A še ni pustil šole. Šele 14. malega travna se je uklonil zdravnikovemu povelju, da je šolo zapustil. Iste dni mu je prišlo povelje od redovnega predstojništva, da se mora za nekaj časa preseliti v kak drug samostan, katerega si sam lahko izvoli. S tem so ga hoteli siloma odtrgati od šole. Namerjal je iti v Kamnik, a ni si upal zaradi prevelike slabosti.

Čeprav so mu odrekle že vse moči, hodil je še vedno okoli po samostanu. Dné 30. mal. travna je zadnjič maševal v cerkvi; naslednja dva dneva je opravil sveto mašo v samostanskem oratoriju. Na Vnebohod, dné 3. velikega travna ni več maševal. Presedel je večinoma ves dan v celici na naslonjaču. Popoldne se je jako potil. Ker je na večer popolno omagal, opravil je izpoved. Pregovorili so ga, da bi šel v posteljo, kjer bi ga po »Šmarnicah«, ki so se uprav tedaj v cerkvi vršile, obhajali in mu podelili sveto poslednje olje. Ko pa je s pomočjo sobrata hotel vzdignuti se s sedeža, omahnila je glava, in začel je umirati. Dejali so ga še v sveto olje in v par hipih je izdahnil blago svojo dušo.

Bil je pomenljiv dan, ko se je preselil v boljšo domovino. Frančiškanska provincija praznuje isti dan svoj patrocinijski kot v god najdenja sv. Križa; ta dan je bil praznik Vnebohoda Jezusa Kristusa in objednem v Šmarnem mesecu, katera po-

božnost se je uprav tedaj obhajala v cerkvi. Upati smemo, da ga je mili Jezus isti dan poklical za seboj v nebo, kjer mu je dal obilno, neizmerno plačilo za vse trude, katere je pretrpel na tem svetu v večjo čast njegovo. Njemu je žrtvoval vse svoje življenje, njega je posnemal v molitvi, v ljubezni do trpljenja in do izveličanja duš ter v pravi jekleni delavnosti. Gotovo je ta vrli služabnik Kristusov in neumorni delavec v vinogradu njegovem zaslišal vesele besede: *Blagor tebi, zvesti in modri hlapec, ker si bil v malem zvest, postavil te bom čez veliko. Pojdi v veselje svojega Gospoda!*

Čudež sv. Notburge.

Ladislav sveti.

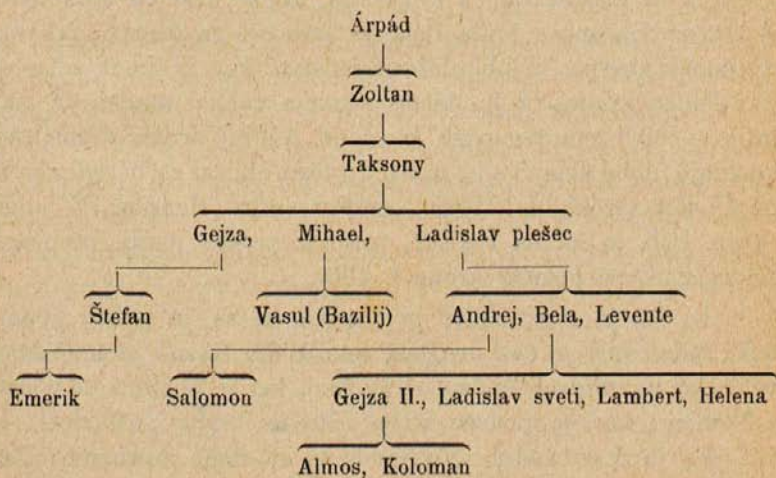
(Spisal¹⁾ p. Ladislav Hrovat.)

Kar je hiši dober gospodar, to je v državi dober vladar. Od Štefana svetega, ki je umrl l. 1038., ni bilo na Ogerskem prave sreče, pravega mirú, ker ni bilo pravega, skrbnega vladarja — do Ladislava svetega. Da moremo življenje sv. Ladislava dostojno opisati, moramo seči v takratne razmere malo nazaj in pregledati vladarsko rodovino, da se vidi, kateri in kako so nastopali vlado.²⁾

Štefan umrje l. 1038. žalovaje za jedinim sinom, sv. Emerikom, ki je bil umrl l. 1031., dné 2. kimovca ravno tedaj,

¹⁾ Viri so: Fessler-Klein: »Geschichte Ungarns«. I. Bd. — Gasparotti: »Ovet Svetih«, Beč 1760. — Iveković: »Život Svetacah — svetica«, Zagreb. — Bollandistae: (mesec rožnik).

²⁾ Zarod Arpadov je ta-le:

ko bi bil imel nastopiti vlado na Male maše dan (dné 8. kimovca). Moškega naslednika ni bilo iz rodovine Štefanove; njegovega bratranca Vasula (Bazilij), sina Mihaelovega, so bili v Nitriji oslepili iz hudobije. Da ne bi se drugim bratrancem, sinom Ladislava plešca, kaj takega zgodilo, pošlje jih Štefan po svetu. Bela je šel na Poljsko k Miečislavu; ondi se oženi s kneginjo Rihico in dobi sine: Gejza, sv. Ladislava na Poljskem, pozneje na Ogerskem Lamberta in Heleno. Andrej in Levente sta šla v Kiev k Jaroslavu. Na kraljevem dvoru je živel takrat Peter, sin popolsestre Štefanove, omožene v Benetkah z vojvodom Urseoli-jem. Tega je urinila za naslednika Gizela, sestra Henrika II., hinavska žena Štefanova. Bil je sv. Štefan tedaj že ves oslavljen; rešil ga je smrtni angel dné 15. vel. srpana 1038.

Peter, italijanske krvi in nemškega duha, je bil ošaben in hudoben. Gizela že tako ni marala za domačine. Čez tri leta ga je zapodilo nezadovoljno ljudstvo. Iskal je pomoči pri Nemcih, in med tem se je mešal vmes usiljenec Samuel Aba, mož druge sestre Štefanove. Nato pa se upró rodoljubi ter pokličejo kneza iz Arpadove rodovine, Andreja iz Rusije.

Andrej je bil dober vladar; uvêdel je zopet postave Štefanove in odpravil poganstvo, ki se je bilo med tem časom vnovič povzdignilo. Poklical je hrabrega brata Bela s sinovoma vred (Gejzom in Ladislavom) s Poljskega, da se reši pretvez nemškega nadvladanja; brata Bela je nastavil za kneza, dal mu tretjino kraljestva in obljubil nasledstvo, ker ni imel sina. — Ta delitev kraljestva je delala pozneje velike sitnosti in razprtije. — Med tem časom se je oženil Andrej drugič z rusinsko kneginjo, dobil sina Salomona, tega oklical za naslednika in oženil kot otroka z 12letno otroško sestro Henrika IV. nemškega. Bela je šel na Poljsko, prišel z vojsko nazaj, premagal Andreja ter se polastil krone l. 1060.

Bela je zopet uničil poganstvo, ki se je vedno ponavljalo, toda umrl je čez dve leti, leta 1062. Ravno je imel zbor velikašev na gradu Dömösu ob Donavi, ker se je bilo bati vojske z Nemčijo, kar se podere strop hiše in kralja poškodeuje. — Gejza in Ladislav sta imela to za slabo znamenje. Res

je prišel nemški cesar in posadil Salomona na prestol, bratje: Gejza, Ladislav, Lambert pa so bežali h knezu Boleslavu v Krakov. Boleslav pa jih je takoj peljal z vojsko nazaj. Na posredovanje škofov, zlasti Desiderija, škofa Rabskega, pobotajo se tako, da dobi Salomon krono, bratje kot knezi tretjino dežele za očetovo dedino. V znamenje prijateljstva položi Gejza sam Salomonu krono na glavo v Pečuhu l. 1065.

I. Ladislav v javnem življenju.

Lepa sloga je bila med bratoma Gejzom in Ladislavom in pa kraljem Salomonom; osem let je bil lep mir na blagor domovine. Složno so delali in zmagovali po vseh vojskah. — Mladostna odgoja Ladislavova nam ni znana; pa dobra je bila gotovo. Kakoršen sad, taka je morala biti podlaga. Rojen in odgojen je bil na Poljskem, kjer je bila živa vera in prava pobožnost doma, kakor nam pričajo tako mnogi svetniki poljski. Ladislav je bil celo življenje resnično pobožen, v vsem svojem dejanju pravičen, odkritosrčen, priljuden in prijazen z vsemi, da ga je vse rado imelo, visoki in nizki, značajan in pošten že v mladosti. — Po vnanji obliki je bil krasne postave, visoke rasti, da je vse vojake s plečami presegal, lepega obraza, bistrih očíj, pa prijaznega pogleda, ves vljuden po vedenju. Bil je hraber vojak, čvrst korenjak; v bojih se je povsodi odlikoval.

Hudi sovražniki Kumani (Tartari) so prodrli iz Valahije na Ogersko, ropali in plenili živino in ljudi. Salomon, Ladislav in Gejza se vzdignejo nadnje; na Sedmograškem blizu Klausenburga jih dobijo; Osul, poveljnik Kumanov, se umakne na hrib Kerles, Ogri pa za njim; strašno klanje se prične. Ladislav, orjaški mož, jih sam pet podere; jeden ga rani, pa vendar pade. Ladislav zapazi, da neki Kuman jaha z zaplenjeno deklico: bila je lepa in krasno oblečena. Ladislav jo udere za njim, pa ne more ga doiti zaradi rane; zato zakliče deklici, naj ga zgrabi za pas ter potegne raz konja. Oba padeta, tudi Ladislav skoči s konja, češ, da ni pošteno na konju boriti se s pešcem. Sprimet se; deklica potegne roparju bat iz rok ter ga udari po zatilniku. Tako reši Ladislav žlahtno deklico sramotenja. — Ta prizor imajo na Ogerskem po cerkvah presno slikan. (Szabo.)

Kmalu pa se začne žalostna nesloga med kraljem Salomonom in pa bratoma Gejzom in Ladislavom. Vzrok je bil obleganje trdnjave Belgrada. To je bila trdnjava bolgarska, pa takrat je bila že pod Bizantinci. Tu so imeli zaslombo Pečenegi, ki so vedno ropali po Ogerskem. Salomon, Gejza in Ladislav so jo oblegali dva meseca, v tretjem mesecu pa zaneti neka ogerska deklica, malo preje zaplenjena, ogenj na več krajih. Med požarom bruhnejo Ogri v mesto. Niketas, grški posadnik, se udá, toda ne kralju Salomonu, ampak Gejzu in Ladislavu. Ta dva pustita zoper voljo kraljevo posadko oditi, zato pošlje cesar Dukas Gejzu v zahvalo obilna darila, med temi tudi diadem z napisom: »Z vestem u kralju ogerskem u«. In ta diadem je še sedaj spodnji rob ogerske krone. To pa je Salomona silno ujezilo; jel se je bati za vlado, rad bi bil odpravil stričnika, ki sta imela tretjino dežele za knežijo. Grof Vid ga je podpihoval; na dvoru kraljevem je bila prislovica: »Dva ostra meča ne moreta biti v jednih nožnicah.« Tako se je začel domači prepir in notranja vojska. Brata sta kmalu zapazila zanjke. Ladislav je šel na Moravsko h knezu Otonu iskat pomoči, Lambert pa na Poljsko k Boleslavu. Med tem sklene Salomon zavratno umoriti Gejza. Opat Viler m reši Gejza; slišal je namreč skrivaj, kako je grof Vid razkladal naklep Salomonu na sveti večer v samostanu Szekszardu. Pred dnevom gre k Gejzu preoblečen kot vitez, pové vse in mu svetuje, naj hitro beži. — Pri Vajcenu se snidejo Gejza, Ladislav in Oton Moravski. Pod prijaznimi homci, kjer stoji sedaj Gödölö, imeli so posvetovanje s poveljniki. Naredé načrt za boj. Pogovoré se in se razidejo k svojim četam. Ladislav pridrži brata Gejza in mu razodene, da je videl med razgovorom, kako sta priplavali v oblaku dve nebeški prikazni s krono in jo posadili Gejzu na glavo. Ta trenutek mu je bilo jasno, da je zmaga gotova; Salomon pojde iz dežele, in Gejza bo kralj. Gejza obljubi v zahvalo rešitve, da bo zidal cerkev Materi Božji, Ladislav pa premoli celo noč.

Trume vojakov narastejo in se zberó pri Czinkotu ob Donavi; megla je bila gosta. Ko se zdani, vidijo čete kraljeve na holmcu. Ko je Ladislav urejal vojake na boj, prigodi se, da sulica zadene na grm, in glej — bela podlasica priteče po

sulici njemu v naročje. Nato reče Ladislav: »Poglejte, verni vojaki! Brezumna živalica kaže veselje nad bodočo zmago, katero upamo tem bolj, čim bolj smo prepričani, da se borimo za pravega kralja. Nismo krivi, da smo prijeli za orožje proti lastnemu ljudstvu. Oh, ko bi z našim propadom ne propadla tudi naša domovina, rajši bi pustili domovino in vladanje, rajši izgubili vse imetje in pretrpeli vse nezgode! Ali glejte, po zapeljivosti hudobnih ljudij hoče Salomon uničiti našo drago domovino. In ako dobimo zmago, kakor trdno upam, postavim cerkev v zahvalo sv. Martinu, tej svetli zvezdi naše domovine.«¹⁾ Gejza, Ladislav in Oton pokleknejo vpričo vseh trum in molijo goreče za zmago; nato zavzame Gejza sredino vojske, Oton stopi na desno krilo in na levo Ladislav. — Kraljevi se pomikajo s klanca doli; grof Erinej, ki je zmiraj in še sedaj prigovarjal k miru, vidi lepo uvrstene čete bratov in pravi Vidu: »Tam le doli stojé možje mirno kakor v zemljo vrasli; menda ne poznajo ne strahú ne bega. Donava zadej nam pravi, da morajo ali zmagati, ali umreti.« — Vid se mu je rogal in se vrgel na desno krilo, pa nasprotnik ga je odgnal; hrabri Moravani tudi poderó Erineja. Obupni Salomon se vrže v sredino na Gejzo; ko Ladislav to vidi, zasukne levo krilo in mu plane za hrbet — Salomon obkoljen komaj uide proti Višegradu čez Donavo na avstrijsko mejo.

Ladislav je jahal na večer po bojnem polju, obžaloval mrtve vojake, miloval nesrečno domovino, ki je izgubila toliko sinov iz hudobije častilakomnega podpihovalca. Med mrtveci spozná tudi Erineja, stopi s konja, objame ga in vzdihne: »Obžalujem te, kakor svojega brata; tvoje srce in tvoje svetovanje je zmerom hrepenelo po slogi in miru.« — Dal ga je slovesno pokopati. — Tudi na Vidovo truplo je naletel. Tudi njemu je rekel pravične, resnične besede: »Pač si bil vselej naš nespravljivi sovražnik, toda vendar naj bi še živel, se poboljšal, in delal med nami, kakor si doslej sejal neslogo in sovraštvo.« Tudi njega je dal pokopati; toda srditi vojaki so mu prsi in oči zamašili s prstjo, rekoč: »Dokler si živel, ni bilo sito srce bogastva, ne oči veličastva; sedaj naj ti bo zadosti prst!«

¹⁾ To obljubo je spolnil pozneje, ko je bil kralj; sezidal je cerkev in ji odločil obilne dohodke.

Med tem so se škofje in velikaši posvetovali za blagor domovine. Pokazalo se je, da je Salomon obljubil Nemcem talnike, davek, šest mest, če mu pomorejo nazaj na prestol. Zato so ga odstavili kot izdajalca domovine in proglasili Gejza za kralja.

Gejza je l. 1074. rad prevzel vladu, ko so mu poslanci naznanili, da je izvoljen za kralja, ali krone ni prevzel, dokler se ni spravil s Salomonom. Salomon ni hotel nič slišati o spravi, marveč je delal na to, da mu Henrik IV. pomore do zmage. Henrik je tudi prišel, toda zastonj. Gejza in Ladislav sta ljudi, živino in žito spravila s krajev, koder so šli Nemci, na desnem dunavskem bregu, levo stran pa sta dobro zasedla. Kakor je Henrik IV. prišel, tako je odšel neslavno; le svojo sestro Sofijo, Salomonovo ženo, je peljal na Nemško nazaj; Salomon pa je ostal v Požunu.

Gejza in Ladislav sta si prizadevala domovino lepo urediti; dala sta ostre postave zoper roparje in druge hudobneže, in skrbela za bogočastje. A Gejza je umrl l. 1077.

II. Ladislav kralj.

Ko se je po deželi zvedelo, da je umrl Gejza, zbrali so se iz celega kraljestva vsi slobodni možje in jednoglasno izvolili Ladislava za kralja. Tu se je reklo po pravici: »Vox populi, vox Dei — glas ljudstva, glas božji.« Bil je najlepši mož v deželi, nenavadno velik, bil je čez rame vsem; veličastnega pogleda, krotak v vedenju, ljubezniv v besedi in dejanju. Tako je kazal prirojeni poklic za vladanje. — Volilni možje so dobro poznali njegovo pravičnost, razumnost, pobožnost in hrabrost; poznali so čudeže, ki so se mu godili, pa tudi, kako se je odlikoval s hrabrimi čini; vedeli so, kako je bil že kot knez pravi oče svojim podložnikom, pri sodbi pravičen in pa milostljiv. Dali so mu priimek »Pobožni«. — Bratu Lambertu je prepustil knežijo onkraj Tise; živela sta zmerom v najlepši slogi, zato zgodovina niti ne omenja te delitve.

Ladislav je spolnil željo narodovo in sklep velikašev, toda poznal je Salomona in njegovo hudomušno divjo trmo. Ta je že preje delal sitnosti, ko se je Gejza ž njim pogajal, zato ga

je bil Ladislav v Požunu zaprl. Ladislav je prevzel vladu, toda kronati se ni dal, dokler se ni pogodil s stričičem. Rad bi mu bil dal pol kraljestva ali odstopil celo, toda velikaši niso temu privolili.

V četrtem letu (1080) sta se s Salomonom pogodila tako, da ta slobodno živi, kjer hoče, da se mu izkazuje kraljeva čast in da dobiva letno plačo po kraljevo, samo vtikati se ne sme v vladu. Ta pogoj je sprejel Salomon.

III. Domače stvari.

Ladislav si je prizadeval urediti notranje stanje. Od smrti kralja Štefana so uničevali celih štirideset let deželo nemiri, razprtije in medsebojne vojske. Bili so tedaj časi prestopa iz stare v novo dōbo. Staro še ni bilo čisto poginilo, novo se še ni bilo dosti ukoreninilo. Res je bil Štefan čudovito hitro in srečno izpremenil staro stanje in ustvaril novo ljudstvo in novo kraljestvo: toda narava ne dela skokov, ljudstvo je nekoliko še obdržalo stare šege, stare navade. Stari zarod še ni bil odmrl, novi, po krščansko odgojeni, še ni bil dozorel. V vednih nemirih in prepirih je ljudstvo še bolj zdivjalo. Hitro so se vrstili vladarji; nobeden ni imel ne časa, ne moči, da bi ustanovil kaj stalnega. Kraljevska veljava je ginila, vezi javnega reda so popuščale, krščanstvo je propadalo, nrvnost pešala in s starimi napakami so se družile nove pregrehe, s kratka: država je bila na robu propada. Jedino domoljubje jim je še ostalo; ljudstvo ni trpelo ošabnega samosilnika; pregnalo ga je s prestola, ako mu je teptal slobodo in pravice.

Čudovito naglo pa se je vzdignil narod iz notranjega propada, ko je sédel na prestol mož, ki je bil že od narave odmerjen za vladarja. Sloga in mir sta se povrnili in država se je razcvetla, ko je nastopil vladu blagi Ladislav.

IV. Postave.

Še so ohranjene postave iz časov Ladislavovih, zbrane v treh bukvah. Naredil jih je deželni zbor, ne Ladislav sam. Prvič je zboroval l. 1092. v Szabolcs-u; drugič je bil na Martinovi

gori (Sveta gora); tu je pisano: »Za časa pobožnega kralja Ladislava smo imeli zbor vsi optimatje (škofje in velikaši) na Sveti gori panonski.« Sestavili so zbirko več deželnih zborov, in kraljeve sodnije; vsakoletni zbori so bili v Stuhlweissenburgu (Alba regalis). Te postave so jako ostre; rekel bi človek, da so prekrute. Toda za tiste čase so bile potrebne; kažejo nam duha tistih časov. Onim ljudem se niso zdele tako hude kakor nam; zakaj v vednih vojskah je propadla nrvnost in red, hudobije so se urinile. Treba je bilo potrebiti. Jedino sredstvo so jim bile hude kazni, sužnost, smrt. Seveda niso spoznali, da to človeka ne zboljša, ampak še bolj otopi in krni nrvstveno čustvo. — Ladislav je bil moder in previden vladar; poboljšal je napake postav z nepristransko pravičnostjo, polajšal njih ostrost z milosrčnim izvrševanjem — red in blagostanje se je oživilo pod njegovim vladanjem.

Nujmo pregledati nekatere paragrafe iz teh postav, da spoznamo značaj in duha tistih časov!

I. b u k v e.

§ 10. Ako je jud oženjen s kristijanko ali ako ima krščanske sužnje, morajo se mu vzeti in so slobodni.

§ 11. Kdor ob nedeljah in praznikih zamuja službo božjo, naj se telesno kaznuje. Če pa so vasi predaleč od cerkve, da stanovalci ne morejo priti, naj vsaj jeden gré ter naj prinese tri kruhe in svečo v dar.

§ 12. Kdor v nedeljo ali praznik hodi na lov, izgubi pse in konja. Če je pa duhovnik, naj bo od službe odstavljen toliko časa, da zadosti.

§ 22. Kdor po poganski šegi daruje v gaju ali ob reki, on dá vola za kazen.

§ 25. Kdor nedelje ne praznuje, ali se ob kvatrih ne posti, ali svojih mrličev ne pokoplje cerkveno, naj bo na kol privezan ob kruhu in vodi skozi 10 dni.

§ 27. Ako jud ob nedeljah in praznikih dela, odvzame se mu orodje.

§ 33. Kdor omoženo ženo ali deklico posili, ta naj se smrtno kaznuje.

§ 35. Nečistnice kaznuje škof po svoji pravici.

II. b u k v e.

Kazni zoper tatvine in rop so bile posebno ostre. Tu je pa pomagal azil, to je pribežališče v cerkev, ali k škofu, ali pa na kraljevi dvor. — Olajšala se je kazen, po razmerah je dobil zločinec tudi pomiloščenje.

Na Martinovi gori pravijo optimatje: Zbrali smo se v imenu božjem, da oviramo zločinstva hudobnih ljudij in pospešimo blagor domovine.

§ 1. Zavežemo se s prisego, da noben velikaš ne prikriva ali varuje nikogar svojih lastencev, če je ukradel kaj, kar je kokoš, ali gos; tak tat naj se obesi in izgubi vse premoženje. — Ako pribeži v azil (zavetje), naj bo prost vislic, toda on in varih bodeta prodana, imetje pa pripade kraljevi blagajnici.

§ 4. Ako je suženj kriv tatvine, odreže se mu nos.

§ 6. Kateri sodnik tatú ali roparja v pravem času ne kaznuje, naj bo prodan in premoženje se mu vzame.

§ 10. Če žlahtni vojak vlomi v hišo drugega plemenitaša, če se tam bori in ženo tepe, vzameta se mu dve tretjini premoženja za kazen, jedna tretjina ostane ženi in otrokom. Ako nima premoženja, naj se mu glava ostriže, zvezan po trgu vodi in šiba, potem pa prodá.

§ 11. Ako kateri ukrade kokoš, gos, sadje in take stvari, bo od predstojnika s šibami tepen; ako se ukriči večje tatvine, naj ga škof izključi in oddá svetskim sodnikom.

12. Kdor ukrade 10 denarjev, mora povrniti dvanajstkrat in dá vola za kazen.

III. b u k v e.

§ 9. Kdor v vojni pleni, naj bo uničen z vsem, kar ima.

§ 15. Kdor ni pokoren postavam, sojen bo od kralja, če je škof; če je grof, izgubi častni naslov; če je stotnik, bode odstavljen od službe in plača 55 zlatih denarjev.

§ 25. Sodnik, ki odlaga obravnavo 30 dnij, naj se kaznuje.

§ 26. Kdor obdolži sodnika krivice, in je ne more dokazati, plača 5 zlatih forintov; krivični sodnik povrne škodo dvakrat in plača 10 zlatih forintov za kazen.

Sploh so veljavne postave za vse jednako, visoke in nizke, duhovne in svetske.

V. Domače stvari (dalje).

Vrli Ladislav je lepo gospodaril, lepo uravnal deželo; vse se je razvijalo, bil je mir in lepa sloga v domovini, samo znani nesrečni Salomon ni dal pokoja. Komaj se je začel slobodno gibati, že se je ponašal in izkazoval za kralja. Najbolj pa je pokazal svojo nevrednost za čast in moč s tem, da je začel delati naklepe za hudobije; v kratkem rečeno: nabral si je prištašev po deželi, napravil svojo stranko, in ta stranka je sklenila Ladislava ujeti in umoriti. Salomon povabi pismeno Ladislava v razgovor na Mosovijensko polje, češ, da bodeta bratsko zvezo tem tesneje dogovorila in sklenila; ob tej priliki misli umoriti ga. Ladislav prevzame ponudbo in obljubi priti. Med tem pa Ladislav potihoma zvé, kaj ga čaka — on je bil v varstvu božjem; naznanjeno mu je bilo skrivaj, naj se varuje razgovora s Salomonom, čaka ga smrt. — Ladislav drži besedo, pride, toda ne sam, navajen delati določno, ne polovičarsko; z močno stražo zajame celo stranko, in tako je Salomon ujet v svoje zanke. Ladislav, svest si pravice, skrbeč za občni blagor, ne gledé na sorodnost, odpelje in zapre Salomona v Višegrad¹⁾ l. 1082. Ladislav ga je zaprl, ne da bi mu kraljevo čast zniževal, ampak da bi omehčal divje srce. On je molil zanj ponoči in podnevu, da bi se mu ponovila bratska ljubezen in da ne bi motil javnega blagra države, on je bil prav prisiljen to storiti zaradi občnega blagostanja.

V Rimu je papež Gregor VII. v zboru mnogih škofov in opatov proglasil Štefana in njegovega sina Emerika za svetnika.

¹⁾ Višegrad — to je slovansko ime kakor Velehrad. Sedaj je Višegrad razvalina grada na desnem bregu Donave; v novejših časih so ga prenovili in še se imenuje stolp Salomonov. Slovanski Višegrad je bil ogerskim kraljem — Regalis.

Papežev poslanec prinese na Ogersko papeževo pismo (bulla) in 20. dan vel. srpana l. 1083., bi imeli biti trupli vzdignjeni in izpostavljeni v češčenje. Ladislav napové molitve in post za tri dni po celi deželi. Na določeni dan se zberó škotje in duhovniki z mnogim ljudstvom —, pa kamenita plošča se ne dá nikakor odmakniti; vse prizadevanje, vsa sila je zastoj. Neka pobožna nuna, *Karitas* po imenu, je rekla: »Dokler bo Salomon v zaporu, ne bo se pokrov dal odmakniti.« Nato prosijo še škofje Ladislava, naj mu dá slobodo, naj ga izpusti, naj se tudi on udeleži narodove svečanosti po sorodnem pradedu. To se zgodi: Ladislav napové drugič molitve in post za tri dni. Zopet se zberó, in glej, krov so lahko vzdignili z rakve.

Pa še nekaj čudovitega se je godilo pri tej priliki. Truplo sv. Štefana je ležalo v rakvi 45 let; še so bili ljudje, ki so bili navzoči pri pogrebu. Ko so rakev odprli, napolni nebeška dišava celo cerkev. Kostí so iz sklepov stopile in bile omočene z balzamom; nabrali so zlata in dragocenosti toliko, da so potem s temi postavili oltar Marijin. — Le velikega zlatega prstana ni bilo nikakor najti, ko so vendar vsi dobro vedeli, da ga je imel Štefan na desni roki, ko je bil pokopan. Ladislav ukaže vse ljudi odpraviti in cerkev zapreti, da ne bi se nič ostankov izgubilo. Opat iz Berekesa, Merkur po imenu, skríl se je bil na koru in celo noč premolil, žalosten, da ni smel kosti poljubiti. Pozno v noč pride k njemu lep, ljubezniv mladenič, belo oblečen, in mu podá nekaj v žido zavitega, rekoč: »Sprejmi, ker želiš, ta precenjeni dar; hrani varno, kadar bo treba, pokaži!« Opat sklène molitve, gré v kot, razvije zavitek in najde Štefanovo desno roko z velikim prstanom nestrohnjeno. — Prosi kralja za voljo božjo, naj prepusti ta zaklad njegovemu samostanu. Ladislav privoli. Sveta roka je bila ondi v cerkvi izpostavljena na počeščenje. Odslej se imenuje ta opatija »*Szent-jobb-kez*« (Sveta desna roka). Ob času reformacije je prišla roka v cerkev dominikanov v Dubrovniku. Od ondi jo je dobila kraljica Marija Terezija in dala slovesno prenesti v dvorno kapelo v Budi leta 1771., kjer se še sedaj pobožno časti.

VI. Salomonova sitnost.

Salomon je bil trdovraten svojeglavec; na priprošnjo sv. Štefana je postal zopet sloboden, lahko bi bil živel v prejšnji kraljevi bliščobi, ničesar bi mu ne bilo manjkalo. Pa ne da bi bil spoznal, bil pameten ter se malo ponižal. Stari prevzetni duh ga napihne, da dela naklepe zoper Ladislava. Leta 1084. gré v Regensburg. Ondi je živela njegova žena in čakala prilike, da bi mu pri nemških knezih dobila pomoči. Toda njeno srce se je med tem odvrnilo od njega, sprejela ga je z zaničevanjem. V besni obupnosti sklene toliko časa preganjati kralja Ladislava, da ga ali premaga, ali pa v boju ž njim pade po kraljevo. Po težavnih ovinkih gré v Moldavo h Kumanom. Njihov kan *Kutesk* se je boril z Grki in Bolgari ter si pridobil priimek »Hrabri«. Njega prosi Salomon za pomoč, obljubi mu Sedmograško in pa da bo vzel njegovo hčer za ženo. *Kutesk* se pohlepne, gré s četami na Oggersko plenit, toda Ladislav se jim ustavi pri Ungvaru ter jih srečno prežene iz dežele. Zmaga je bila slavna; ob tej priliki se je raznesel glas, da je Salomon pri Kumanih; Salomon in *Kutesk* sta komaj ušla. Po vseh cerkvah so Boga hvalili za slavno zmago, in Ladislav je dal cerkev zidati »*Odrešeni ku*« na čast. Salomon pa je ostal pri Kumanih.

Leta 1087. se je zbralo 80 tisoč Kumanov, Valahov in Pečenegov nad Grke. Pri *Kulah* je bila huda bitka, in tu je poginil Salomon, vsaj slišati ni bilo več o njem. Žena *Sofija* se je leta 1088. omožila s poljskim knezom *Vladislavom*. — Tako konča človek, ki nima mirú in ne dá mirú. Trikrat kronan umrl je brez krone, brez kraljestva 36 let star.

VII. Ladislav na Hrvaškem.

Zapadni del Hrvaške, med Dravo in Savo (v starih časih imenovan *Pannonia, Savia*) pripadal je sedaj k Oggerski, sedaj k Hrvaški pod Savo in k Dalmaciji. Kralj *Andrej* ga je zopet dobil za Oggersko. Ko je *Bela* omožil hčer *Heleno* s hrvaškim knezom *Zvonimiro*, dal ji je to deželo za doto. Tako je postal *Zvonimir* bolj mogočen, ter leta 1076. z dovoljenjem

papeža Gregorja VII. sprejel naslov »kralj hrvaški in dalmatinski«. Vladal je mirno in srečno do smrti l. 1089. Jediní sin Radovan je še pred njim umrl. Po Zvonimirovi smrti so nastali nemiri in prepíri za prestol; bilo je več tekmecev. Najmočnejši je bil neki Štefan, ki je tudi listine zapustil. V tej vesoljni zmešnjavi pokliče vdova Helena z nekaterimi rodoljubi svojega brata, naj pride in naredi mir. Brez obotavljanja gré Ladislav čez Dravo l. 1091. z vojsko, premaga v več bitkah nemirneže, vzame mesta in gradove po Hrvaškem in Dalmaciji do morja. V kratkem sta deželi pomirjeni. Ker pa sestra ni imela zaroda, strne Ladislav Hrvaško in Dalmacijo z Ogersko, uvede ogersko upravo po deželah, in nastavi za kneza stričnika Alma, sina Gejzovega. In da bi se krščanstvo bolj utrdilo, ustanovi škofijo v Zagrebu leta 1093. Prvi škof je bil D u h, po rodu Čeh. Preje je bila v onih krajih škofija sisaška, pa je tekom časa propadla; drugi škofje so bili predaleč.

VIII. Zadnja vojska s Kumani.

Ladislav je bival še na Hrvaškem in je urejeval deželo, ki mu jo je dala sestra Helena, kar se raznese glas, da so zopet pridrli Kumani v zvezi s Pečenegi skozi Sedmograško na Ogersko. Vodja jim je bil K o p u l h; strašno so požigali in ropali; do reke Tise so vse poplenili. Ladislav zbere vojsko, konjištvo pošlje naprej, s pešci gré sam za njimi. Pri reki Temeši jih doide, tam, kjer je sedaj mesto Temešvar. Že so bili čez reko in napravljeni za odhod domov. Bilo jih je več kakor Ogrov, peljali so s seboj živino, ženske, otroke in moške. Ladislav izprevidi, da ni časa čakati. Strašan pogled! Da ne bi vojaki vedeli za množino in se zbalí, pravi: »Mi moramo udariti, zmaga je naša; vi veste, da je moja beseda resnica. Kdor zaupa v Boga, naj gre za menoj!« S temi besedami zgrabi rdečo zastavo in plani na sovražnike. — Oni niso bili pripravljeni za boj, še časa niso imeli urediti se. Strašno klanje! Kopulh pade med prvimi. — Ko slišijo ujeti Ogri, da so domačini došli, ojačijo se, odvezujejo žene moške, moški ženske, obrnejo se, jemljó sovražnikom orožje in bijejo po njih od spredaj, oni pa udarijo od zadej: sovražniki ne morejo ne naprej, ne nazaj; bežijo po strani na levo, na desno. Tu zakriči Ladislav: »Prizanesite

vojaki, življenju, prizanesite: dosti je krvi prelite; polovite jih, polovite! Če se hoče kdo pokristijaniti, bomo božje ljudstvo pomnožili.« — Sedaj planejo vojaki k ujeti četi uplenjencev, mož najde ženo, brat sestro, oče otroke, sorodnik sorodnika — vsi se spoznavajo že po glasu. — Kralj Ladislav ukaže v kratkem po celi deželi Bogu hvalo peti. Kako hvaležno je bilo ljudstvo kralju Ladislavu za rešenje!

Ujetim Kumanom je dal Ladislav na izber, ali da se prodadó v sužnost, ali pa se pokristijanijo in postanejo prosti. Večinoma so volili pokristijaniti se. Dal jim je rodoviten kraj, in ker so še pozneje služili v vojni kot strelci, imenuje se še sedaj neki komitat Jászság (Jász — strelec).

Še predno se je vrnil Ladislav iz teh krajev, pridejo k njemu poslanci kumanskega kana Akosa in zahtevajo ošabno, naj dá jetnike nazaj. Ako ne izpolni volje, bodo prišli maščevat se radi prejšnje pogube in smrti Kopulhove. Ladislav smehljuje se jim kratko odgovori: »Take ošabne besede se ne spodobijo premagancem.« Očita jim krivice, da so Kumani že trikrat napadli Panonijo brez vzroka, ropali, plenili so živino in ljudi, čeravno jim ni nihče krivice storil. »Taka ošabnost ne zasluži pomiloščenja — hodite!« — Oni mu pa napovedó vojsko.

Ladislav jim prestriže nakano; nabere ljudij po vaseh in mestih, dere za poslanci brze hoje proti Donavi; ondi ob Donavi je Akos zbiral čete. Bilo je na soboto. Ladislav dirja na svojem čilem konju — za nobenega se ne zmeni: vse osupne. Ladislav samo kriči: »Akos, Akos! Akosa hočem imeti! — Kje je Akos?« — Akos se prikaže. Ladislav ga pokliče na dvoboj. — Akos se zvrne, in Panonija je rešena za vselej kumanskih napadov.

IX. Dva čudeža.

V vojskah s Kumani sta se zgodila dva čudeža. — Bila je nekoč vojna v silni zadregi za živež; sovražnik je bil po deželi vse poropal in odnesel, iz doma ni bilo še dovažanja, šlo je težavno in počasi — vojna je silno stradala. — Ladislav se obrne k Bogu, gré v hosto in goreče moli: »Gospod, ti si Izraelce preživil v puščavi z mano iz nebes, nikar ne zapusti

nas kristijanov, da bi v tem pustem kraju poginili lakote!« Med tem prileti ravno v tabor cela truma jelenov, za njimi pa truma bivolov. Vojaki so jih polovili in poklali — vsak je imel dosti. Hvalili, častili so Boga, da jim je dal živeža po svetniku Ladislavu.

V Varadinu gré Ladislav po noči v samostansko cerkev molit. Strežaj čaka zunaj; ker pa že predolgo čaka, gré gledat skozi špranjo, kaj počne. Vidi ga od tal vzdignjenega v bliščobi z razpetimi rokami, kakor v zraku. »O sveti mož, ki ga telo ne tišči na zemljo!« vzdihne vojak.

X. Ladislavova zadnja leta.

Ob času Ladislava je šumelo po celi Evropi med vsemi narodi. Hoteli só planiti na Jutrovo in vzeti nevernikom sveto deželo, kjer je naš Izveličar živel in umrl. Dokler so ondi gospodarili omikani in priljudni Arabci, ni bilo sile domačim kristijanom, niti popotnim romarjem v svete kraje. Ko pa so zasedli deželo ljuti Turki, trpeli so silne krutosti domačini in ptujci. Že papež Gregor VII. je delal naklepe na to, kako bi bilo mogoče, da se dobijo te dežele zopet krščanskemu svetu nazaj, toda razne homatije z vladarji so ga ovirale. Pomoči je prosila od evropskih vladarjev bizantinska vlada, ki je že toliko lepih krajev morala odstopiti Turkom. Srcá vseh pa je prešinjala sramota, da ravno najsvetejše kraje imajo v oblasti mahomedani; smilili so se vsem ondotni kristijani; želja, Turka pregnati, vnela je vse. Nazadnje pa pride puščavnik Peter Amijenski iz Palestine nazaj s potovanja; prav živo razlaga, kar je z lastnimi očmi videl in slišal na lastna ušesa, vse muke in stiske kristijanov in romarjev; bil je prepričan v srcu, da je poslan označevati sveto vojsko. Šel je od mesta do mesta, iz dežele v deželo in živo slikal onečiščevanje svetih krajev in vnel za boj srca tisočerih z ognjem, kateri je gorel v njegovem srcu. Nato skliče papež Urban II. zborovanje v Pizo, naj bi se posvetovali o tej važni zadevi. Vse je navdušeno za to stvar. Angleži, Francozje, Italijani, Nemci — vsi so pripravljeni iti na vojsko za sveto deželo. Knezi in vodje trum pa so mislili précej na Ladislava, kralja ogerskega; skozi Ogersko bi imela iti glavna truma.

Ladislavova pobožnost in hrabrost, modrost in zmožnost je znana vsem, njega hočejo imeti za vrhovnega vodjo. Pošljejo mu poslance s poročilom; najdejo ga na gradu Bodrogu ob Donavi, bilo je o Veliki noči. Ladislav sprejme častno ponudbo in prevzame velevodstvo, ako pojde truma skozi Ogersko.

Med pripravljanjem na daljnji pot pa pride druga nezgoda. Poljski kralj Vladislav in češki knez Bretislav II. sta bila že dolgo v hudem prepiru, ki je vnel vojsko med njima. V to vojsko je bil zapleten tudi moravski knez Svatopluk, sin Otonov, ki je bil soroden z Ladislavom in mu pomagal zoper Salomona. Svatopluk pokliče torej matrinega strica Ladislava na pomoč zoper Bretislava. Ladislav vodi trume čez mejo l. 1095., tu pa zbolí. — Škoda, da ne vemo natančno, v katerem kraju je to bilo. bilo je to gotovo še na Ogerskem, zakaj, ko čuti Ladislav, da bolezen huje pritiska, in vidi, da mu bo svet zapustiti, skliče škofe in velikaše k sebi, uredi vse pravično in pošteno. Za naslednika v kraljestvu nastavi Alma, bratovega¹⁾ sina (brat Gejza namreč je imel dva sina, starejši je bil Koloman, mlajši Almos; Ladislav je imel samo hčer Piroško). Vse lastno premoženje izroči cerkvam in revežem. Nobena cerkev ni bila brez darú. Prejme sv. zakramente, določi, naj ga pokopljejo v Varadinu v cerkvi Matere Božje, postavljeni od njega. Umrje 29. malega srpana l. 1095. v devetnajstem letu svojega vladanja, kot svetnik. Vse je žalovalo po njem: duhovni in deželski, mladi in stari, bogati in revni; cela tri leta so hodili žalujoče oblečeni, in niso plesali in godba je molčala.

XI. Čudeži.

Prvi čudež se zgodi, ko peljejo truplo v Varadin. Pot je dolga, ljudje utrujeni pospé; zjutraj malo predolgo pospavajo. Ko se vzbudé, vidijo, da ni voza s truplom, iščejo sem ter tje, hitijo naprej, kar ugledajo, da se voz pelje daleč pred njimi sam, brez živine, brez človeka; hitijo in hitijo za njim in v Varadinu gré naravnost v cerkev Matere Božje, kakor je bil določil Ladislav sam.

¹⁾ Po smrti Ladislava je odstopil Almos vlado Kolomanu.

Ko so truplo pokopavali in v rakvo devali, zdelo se je vsem, da čutijo neko posebno žlahno, mehko vonjavo; jeden izmed navzočih pa pravi in mrmra: Kaj je to svetnik, saj telo po kozlu diši! — In glej, obraz se mu začne obračati na levo ramo, in na levo ramo se mu brada priraste. Kričal je in vpil, da se je pregrešil zoper svetnika; ljudje pa so strmeli. Pade na grob in milo zajoče: »Sveti kralj, grešil sem zoper tebe, zoper Boga: usmili se me!« In glej, obraz se mu počasi poravna in stopi nazaj, toda prirastla koža ostane na rami; odtrgala se mu je, in tisti človek je nosil svoje žive dni rano pod brado.

Zgodilo se je pozneje nekoč to-le: Revni vojak prinese zlato škudelico k nekemu grofu, da jo zastavi v sili. Skudelico je podaril kralj Ladislav njegovemu očetu za zasluge; tedaj jo je moral v sili zastaviti. Bogataš pa se polakne zlata. Ko pride revni vojak, da jo reši, zavrne ga bogataš s tem, češ, skudelica je moja, jaz jo poznam, meni je ukradena, dobro, da sem jo tako lahko dobil nazaj. Pravda se vname za skudelico. Sodnik ne vé pomagati, ne vé, kateremu bi jo prisodil. V zadregi izreče: »Skudelica se mora položiti na grob sv. Ladislava; čegar je, ta naj jo vzame.« Oba privolita v to. Najpreje pristopi ošabni grof, da prime za skudelico. Pa čudo: zgrudi se in pade kakor mrtev, ne more je vzeti, celó vstati ne more. Vojak pa srčno pristopi in vzame mirno svoje blago in zahvali Boga za pravično razsodbo.

Gobav človek je slišal o čudežih na grobu Ladislavovem, da namreč slepi spregledujejo, hromi hodijo; zato zaželi tudi on, da bi zadobil zdravje. Gré na daljnjo pot, celo pot goreče moli, in glej, ko zagleda mesto Varadin čuti se čisto zdravega.

Bilo je v tretji vojski s Kumani, ko so njegovi vojaki preganjali Tatare. Sovražniki so sipali denarje, da bi motili vojake. Ladislav vzdigne srce in oči k Bogu in — glej, zlato in srebro postane prst in pesek.

Ladislava je papež Celestin III. leta 1192. proglasil za svetnika. In tisti dan je bila videti v Varadinu nad cerkvijo Matere Božje silno lepa zvezda; svetila se je cele dve uri na počeščenje svetnika v veselje vsem prebivalcem. — Godili so se očitni čudeži. Mutasti so začeli govoriti, slepcem so padale bele mreže raz oči, ter so dobivali pogled. — Neka žena prinese

na grob otroka, ki pri porodu ni imel ne rok, ne nog; mahalo je malo mesa brez kosti. Mati goreče moli za otroka, in glej: ondi vpričo vseh so otroku zrastle roke in noge. — Bilo je leta 1200. na binkoštni ponedeljek, ko so duhovni v cerkvi opravljali duhovske molitve, kar pride neka ženska oseba, ki je imela roke k prsom prirastene. Moli na grobu sv. Ladislava, dokler so trajale cerkvene molitve in — po dovršenih molitvah je bila čisto ozdravljena.

XII. Značaj Ladislavov.

Posnemimo še jedenkrat v kratkem, kar je rečeno in povedano sem ter tje o življenju Ladislava, in recimo z Gasparottijem:

Ladislav je izvoljen za kralja od ljudstva. Nanj so obrnjene oči vseh, ki premišlujejo njegovo pobožnost, pravičnost, hrabrost, razumnost in ljubezen do bližnjega. Že od mladosti si prizadeva Bogu služiti in v vseh rečeh dopolniti voljo božjo. Naložili so mu težko breme, da vlada ljudstvo; pa glejte njegovo ponižnost: težavno vlado prevzame, pa krone neče prevzeti, dokler bi se s Salomonom ne spravil, češ, ne spodobi se, da bi jedna krona krila dve glavi. — Glavna in prva skrb mu je, cerkve graditi in jim dajati dostojne dohodke, samostane ustanovljati, naj bi se ljudstvo poučevalo in vodilo k resnični pobožnosti z lepimi vzgledi in temeljitim poukom v besedi božji. Ladislav goreče moli za Salomona; pripravljen je, prepustiti mu kraljestvo, toda narod mu ne privoli; prav kraljevo mu oskrbi mirno življenje z vso častjo. On moli pa tudi za ljudstvo; cele noči prečuje v solzah in objokuje grehe svojega ljudstva in prosi milosti za njihove hudobije. Posebno je častil Marijo. Iz pobožnosti do Matere Božje je ukazal prvi kovati na denar podobo Marije. Nekoč na lovu dobi nebeško znamenje, naj postavi cerkev Mariji na čast ob reki Krisius. To stori; okoli cerkve nastavi hiše, naseli ta kraj, nastavi škofijo in imenuje to — mesto Varadin. Tako je ustanovil tudi škofijo v Zagrebu sv. Štefanu na čast.

Ladislav je moder in krepak vladar, prenovitelj države, oslabiljene po notranjih prepirih; ustanovitelj reda in miru,

sploh: narodni vitez in svetnik. Njegovo soho v Varadinu so Turki podrli, ali njegov spomin ostane narodu v srcu neizbrisljiv.

XIII. Dodatek.

Ladislav se je držal poročil in navodov, katere je bil pripravil sv. Štefan za kronanje svojega sina Emerika. Zapisan je namreč neki govor, ki ga je namerjal sv. Štefan govoriti ob venčanju Emerikovem, da bi mu ž njim razložil dolžnosti vladarjeve. Iz tega zapisanega govora povzemamo nekatere stvari:

1. Poklada mu na srce, naj bo v vsem svojem dejanju pobožen kristijan, rekoč: »Ljubi moj sin! Bodi zvest otrok katoliške cerkve, bodi vzgled vsem podložnikom; varuj sveto vero, ohrani jo čisto, pospešuj blaginjo svete cerkve. Spoštuj duhovnika, in če kateri kaj pregreši, posvari ga natihoma; ako te pa ne sluša, pokliči ga javno na odgovor.«

2. O velikaših, dostojanstvenikih, vojakih mu pravi: »Oni so varihi dežele, branitelji nezmožnih, premagovalci sovražnikov, oni so tvoji bratje, boré se za te, ne pa hlapčujejo. Pomni: vsi ljudje so jednaki, in le ponižnost daje pravo veljavo. Ako bi ošabno ravnal ž njimi in se čez nje povzdigoval, njih hrabrost bi zmanjšala tvojo kraljevo veljavo, tvoje kraljestvo bi prodali ptujcem; z dobroto pa si boš naklonil njihovo ljubezen in državi utrdil stalni mir.«

3. Zastran pravice mu polaga na srce lepe reči, rekoč: »Bodi prizanesljiv in krotak. Kadar koli ti doide važna pravda ali smrtni prestop, ne sodi sam, da se ti kraljeva čast ne zmanjša zaradi malenkostnih stvari, ampak izroči celo stvar sodnikom, naj sodijo po postavah. Bodi vesel, da si kralj, pa boj se biti sodnik. Krotki kralji vladajo mirno, kruti pa stiskajo in si nakopujejo sovraštvo. Kadar moraš soditi sam, sodi z milosrčenostjo, da bo tvoja krona častna in hvalna.«

4. »Naseljenci in ptujci, naj pridejo od koderkoli, imajo svoj jezik, svoje šege in umetnosti, pa tudi orožje ter množijo moč in slavo kraljestva, jako koristni in veliko vredni so za državo. Zakaj država jednega jezika, enakih šeg in običajev je slaba in trohljiva. Zatorej sprejmi jih dobro, imej jih v časti, da bodo rajši pri tebi bivali nego

drugje, da ne boš pokvaril, kar sem jaz naredil, ne razpršil, kar sem jaz zbral.« — Zlatim besedam Štefanovim naj pristavimo resno opazko: Oh, ko bi sedanji Madjari nekoliko mislili in spoštovali starosto Madjar-orsaga, pač ne bi tako krivično delali z ostalimi narodi, ne bi tako kruto madjarovali! Saj vendar Slovani niso prišleci, marveč so starodavni stanovniki v Panoniji. Prišleci so le Madjari. Oj Štefan, oj Ladislav! kaj bi rekla, ko bi sedaj vstala iz grobov?!

5. »Molitev je najboljši pomoček za kraljevo veljavo. Ne-pretrgana molitev je izbrisanje in odpuščenje grehov. Moli s Salomonom: Gospod daj mi modrost, naj bo zmiraj pri meni, naj dela z menoj, da vem, kaj je dobro za vse ljudstvo!«

Tako je govoril sv. Štefan dalje in priporočal Emeriku kreposti in čednosti, rekoč: »Čednosti in kreposti krasé kraljevo krono; kralj mora biti pobožen in usmiljen, da ga imajo za vzgled vsi. Ljubi sin moj, bodi milostljiv vsem, ki silo trpé. Bodi potrpežljiv, pa ne samo z visokimi, tudi z nizkimi potrpi; bodi krotak, pa tako, da nikdar ne žališ pravice; pa bodi tudi sramožljiv in varuj se vsakega smradú nesramnosti.

In glejte, Ladislav je bil v tretjem rodu s Štefanom, pa se je natanko držal njegovih pravil. Ladislav je res pravi svetnik; popoln vojak, popoln kralj bogoljub. V nemirnem življenju vojaškem je živel kakor menih; molil po noči, delal po dnevu; kot kralj je molil in objokoval grehe podložnikov, bil varih nedolžnosti in čistosti. Za vse to ga je Bog oblagodaril z večnim življenjem.

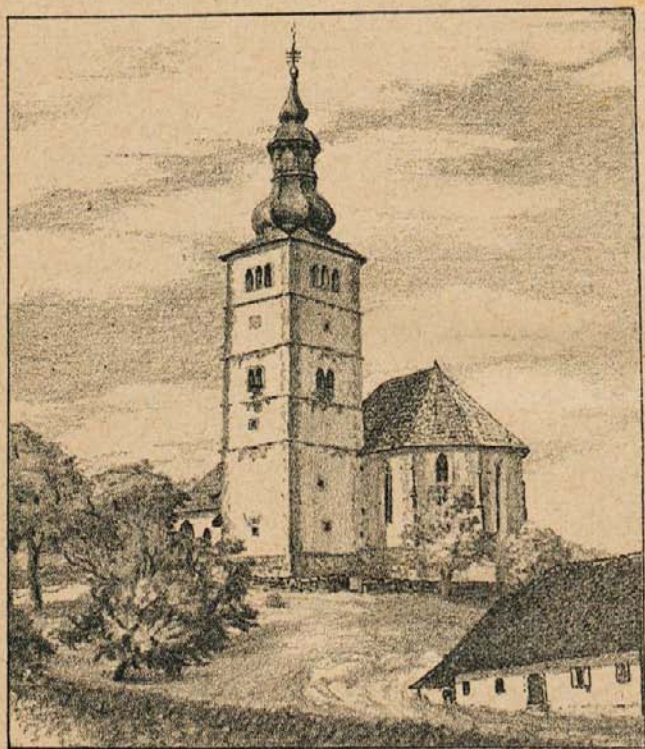

C.

Raznoterosti.

Božjepotna cerkev Matere Božje v Cerngrobu pri Loki.

Dva skrajna nasprotnika.

(Zabavno-poučni govor. — Govoril Ant. Kržič.)

Poznam dva, ki sta zmerom tako razprta, da sta skoro vedno vsak v drugo stran obrnjena in da sta ob vsaki priliki tako daleč narazen, kolikor le moreta. Poleg tega pa se čez mero bahata drug pred drugim, kateri izmed njiju več premore, čeravno jima je osoda že jedenkrat za vselej tako odločena, da jeden mora biti prvi, drugi pa vsigdar zadnji. Pa menda ravno zavoljo tega sta še bolj ponosna, ker prvi se ponaša: »Brez mene se ne more nič začeti!« Drugi pa kliče: »Brez mene se ne more nič končati!«

Pa hitrejše in natančnejše bodeite spoznali moja prijatelja, hočem reči: sovražnika, ako ju takoj po imenu pokličem. Jednemu se pravi »z a č e t e k«, jednemu pa »k o n e c«. Vsakemu izmed vas je znano, da sta ta dva res vsak v svojo stran obrnjena, in kolikor je le možno, odmikata se povsod daleč narazen. In čeravno je jeden že po svoji naravi vselej prvi, drugi vselej na zadnjem prostoru, vendar se začetek vedno usti, da od njega je vse odvisno, konec pa zopet vedno svojo trdi, da le samo to kaj velja, kar on odobri in za pravo spozna. (Vsaj Nemcem sta to povedala, sicer bi ne imeli pregovora: »Od začetka je vse odvisno«, ali pa onega: »Konec dober — vse dobro!«)

Meni naj bi prepustila ta prepirljiva bahača razsodbo, kateri je kaj več, kateri pa manj, jaz bi jima že razsodil jednako modro, kakor nekdam Salomon tisti znani materinski prepir. — Pred sé bi poklical oba, pa bi ju oblastno vprašal: »Začetek! in ti, konec! pojdiva sem in povejta mi, kateri izmed vaju si upa iti v nebesa ali pa v pekel?« In sodba bi bila pri kraju, zakaj »Konec« bi takoj umolknil, ker zanj ni prostora niti v

nebesih, niti v peklu; le začetek pojde s pridnimi v nebesa, s hudobnimi pa v pekel, ker vsak izmed nas bo imel v večnosti svoj začetek — srečen ali nesrečen — konca pa nihče.

A že vidim, da nekateri poslušalci zmajujejo z glavo, češ, tako zelo modra pa za trdno zavozlana pa tudi ni tvoja sodba, kakor se dozdeva; tako zaničevati ubogega »konca« pa tudi ne pustimo. No, da précej v začetku miru ne kalim med blagovoljnimi poslušalci, udam se temu ugovoru in rad priznam, da ta moja sodba ni bila popolnem točna in je bila res le bolj za šalo izrečena; v dejanju imata oba neizmerno veliko veljavo v človeškem življenju. Če tudi »konec« sam ne more niti v nebesa, niti v pekel, pa druge poriva v nebesa ali v pekel; torej je že vreden, da se tudi nanj oziram v svojem govoru. — Pa še neki drug prevažen vzrok imam za to, da se v enaki meri oziram na oba. Tukaj na zemlji mora imeti vsaka reč svoj začetek in konec; torej ne pojde drugače, da bo moral tudi moj govor imeti začetek in konec. Lansko leto sem bil sicer sklenil, tak govor narediti, da bi ne imel niti konca, niti začetka. Pa sem moral potem slišati očitanje, da je bil začetek onemu govoru še predolg; konec je bil pa tudi precěj dolg, kajti sedaj je že jedno leto star. Pa ne gledé na to, ali se mi je takrat sponeslo ali ne, bilo bi tudi dolgočasno, ko bi se držal zmiraj jednega kopita; umetnik mora tudi napredovati. Zato sem sklenil letos poskusiti svojo srečo ravno po nasprotni poti; napravil vam bom govor, ki ga ne bode družega nič, kakor začetek in konec: g o v o r i l b o m o z a č e t k u i n k o n c u.

Pa me bode te vprašali, kako bo mogoče, dve tako nasprotni reči v enem govoru zjediniti? — To je za-me majhna skrb! Ko sem bil še gimnazijski dijak, dobivali smo večkrat take naloge, v katerih se je zahtevalo, naj v istem sestavku ravno tisto reč hvalimo in grajamo, n. pr. »Dobra in slaba stran vojske«, »korist in škodljivost pozabljivosti«, »prijetnosti in neprijetnosti zimskega časa« itd. Jednako bi se tudi jaz danes lotil svojega predmeta, v prvem delu bi lahko začetek hvalil in grajal konec, v drugem bi pa začel konec hvaliti in začetek grajati. Toda, ker že veste, kako nasprotna sta si ta dva moja izvoljenca, pritrdili mi bode te blagohotno, če rajši govorim o vsakem posebej, ker se mi sicer še sproti spreta in mi ves

govor zmešata. Tako pa menda že pojde, če »začetku« odkažem prvi, »koncu« pa odločim drugi del; vam pa dam po stari govorniški navadi opomin: »Le prav zvesto me poslušajte!«

1. Moj prvi slavljenec »začetek« je tako imeniten, da je njegovo ime zapisano v najslavniši knjigi — v sv. pismu — précej na prvi strani in celó v prvi vrsti, kajti ta sveta knjiga se pričinja s temi-le besedami: »V začetku je Bog ustvaril nebo in zemljo.« Začetek je takorekoč vrata in duri odprl vsem drugim rečem, kajti pred njim ni bilo drugega kot Bog in večnost. To nam tudi pamet pravi, da pred prvim začetkom se ni moglo nič začeti. Torej je med vsem drugim, kar nam vé zgodovina imenovati, najstarejši; ker je pa sploh starost časti vredna, naj še memogredé pristavim, da je začetku tudi za prihodnost odmerjena visoka starost, kajti šele takrat bo otemnelo in izginilo njegovo slavno ime s pozorišča, ko se bo ob sodnem dnevu za zadnjega človeka pričelo večno življenje.

O začetek! kako slavno je tvoje ime! kako veličasten je tvoj rojstni dan! kako veličasten je dan, ko je vsemogočni Stvarnik v neizmernem svetovnem prostoru v tir spravil brez števila velikanskih svetov ter jim na pot dal one naravne postave, vsled katerih se že tisoče let vrtijo in vedno premičejo, pa nikdar svoje poti ne zgrešijo, da bi bili kakorkoli v napotje drugim! Kako veličasten je bil tisti dan, ko se je na zemlji pričelo tako raznovrstno rastlinje in živalsko življenje! Kako veličasten je bil pač tisti dan, ko je nastopil kralj zemlje — Adam s soprogo — kraljico Evo!

2. Začetek v naravi. Vendar ne le v prvem začetku ob vesoljnem stvarstvu, marveč še sedaj ima začetek v naravi svoje nedotakljive pravice, katere se mu brez občutne škode ne smejo kratiti. To se opazuje v delovanju narave v velikem in malem, v splošnjem in posameznem. Navado imamo n. pr. s p o m l a d j o pričenjati, kadar naštevamo štiri letne čase. Po pomladi se bolj ali manj ravna poletje in jesen. Ako je bila pomlad pravilna in lepa, tedaj smemo pričakovati srečnega poletja in blagoslovljene jeseni. Če pa pomlad ni storila svoje dolžnosti, če je v pomladi razsajal mraz ali vihar ali kaka druga ujma, tedaj nastane slaba letina, kajti niti leto, niti jesen

ne more popraviti, kar je skazila slaba in viharna pomlad. Oj začetek, to je vplivna reč! Pa ne le v obče, marveč tudi pri posameznih stvareh. Le pogledjte mlado drevesce! Ako je v prvih letih vse krivljasto in zanemarjeno, ne bo nikdar postalo veliko in čvrsto drevo. Če pa drevesce précej v začetku lepo raste in se urno in pravilno kvišku vspenja, napoveduje mu vrtnar veselo, najboljšo prihodnjost.

3. **Z a č e t e k v d o b r e m.** Popustimo pa brezumno naravo in oglejmo si še posebej dela človeška. Pri teh se še prav posebno pozna, so-li imela dober ali slab začetek. Ocenjevatelji naših del — kritikarji — so si izmislili neko mero, s katero merijo vrednost človeškega počenjanja ter ločijo dobra dela in pridobitve od slabih in manj vrednih. Tej meri so dali ime *t e m e l j i t o s t*. Temeljitosť pa pride ravno od besede podlaga ali temelj, ki pač ni nič drugega, kakor začetek. Naj so n. pr. veleučeni profesorji na vseučiliščih še tako ponosni na svojo učenost, morajo vendar priznati, da bi bili brez tega, kar jim je prva leta v glavico ubil njih preprosti ljudski učitelj — brez abecede, brez branja in pisanja — ničla med učenim svetom! — Naj se učeni zvezdogledi še tako bahajo zaradi tega, ker znajo preračunati velikost nebesnih svetov in dolgost njihovih potov in njihove oddaljenosti: kje bi bila njihova zvezdoznanska-računska učenost, ko bi ne znali — do pet šteti! — In kaj bi bile naše »pobožne dušice« slovenske brez prave temeljitosti? Kako siromašna bi bila njihova pobožnost brez pravega začetka, brez trdne podlage.

Poslednjo stvar hočem še posebej pojasniti in sicer, da bo razvidnejša, v preprosti primeri. V neki imenitni hiši je služila jako ničemurna kuharica. Pa brez prave podlage še ni mogoče, da bi bil človek kaj prida ničemurn. Ta kuharica je hotela med drugim biti tudi jako učena, čeravno ji je v tem še najbolj zmanjkovalo, ker niti brati ni znala. Tega pa seveda nihče ni smel vedeti, da niti brati ne zna. Kupi si torej lep molitvenik in ga redno s seboj v cerkev prinaša. V pričetku službe božje odpre knjigo pri prvih straneh in potem od časa do časa preobrne list, kolikor méni, da bi utegnilo časa treba biti v to, da se dve strani prebereta. Neko nedeljo pa se zmoti ter knjigo narobe vzame v roke, tako, da je bilo zdolaj, kar bi bilo imelo

biti zgoraj; ker namreč ni poznala črk, ni vedela, da drži knjigo narobe. To pa zapazi njena soseda, ki bi se bila gledé na varčnost jezika smela pač med zapravljivke prištevati, in seveda hitro povsod raztrosi, da tako imenitna kuharica še brati ne zna! Ničemurna slava namišljene učenosti je splavala po vodi in porgljivi zasmeh se ni kmalu polegel.

Jednako se vèdejo one navidezno pobožne osebe, ki hočejo biti svete, pa jim še manjka pravega začetka: v junaških čednostih se hočejo poskušati, pa se še celó smrtnega greha niso očistile; nad oblake se hočejo povspeti, pa še po tleh ne znajo hoditi; »zaradi treznosti, pravi tako krepko sv. Frančišek Saleski, si ne upajo jezika pomočiti v vino in niti v vodo, a ne bojé se ga pomakati v kri svojega bližnjega z obrekovanjem in opravljanjem«; da, z »branjem« višje svetniške učenosti se skazujejo, pa še črk ne poznajo. Jednako oni ničemurni kuharici se delajo, kakor bi brali, pa vse kaj drugega počenjajo. Tu vidiš osebo, ki gré po ulicah s pobešenimi očmi; — ti misliš, da se zatajuje v pogledu; le misli, jaz pa vem, da zato zamiži, ker se ji bliža njena sovražnica. Tam zopet najdeš molčečo osebo, ki ves teden ust ne odpre; ti meniš da ima »duhovne vaje«, da se vadi v molčanju, le méni; jaz pa vem, da ji je jeza jezik zavezala. Zopet slišiš tri osebe na trgu, ki na moč hitijo govoriti; ti bi rekel, da se vadijo v »zaničevanju sveta«, le reci; jaz pa vem, da se vadijo v zaničevanju svojega bližnjega! — O, prava pobožnost ne raste na vsakih tleh, mora imeti trdno podlago.

4. Pa tudi če se na slabo stran obrnemo, če se oziramo na hudobijo in izprijenost premnogih ljudij, moramo reči, da tudi tukaj ima začetek svoj prvi delež. Majhna kepica snega se odtrga na robu visoke strme gore, vali se dalje, raste bolj in bolj, da slednjič ceste zasiplje, popotnike pokopuje, cele hiše podira. Mala iskrica lahko zaneti velikanski požar, ako se v pričetku ne ugasi. Prav neznatna ranica, ki se v začetku zanemari, lahko polagoma postane smrtna rana. Zato so že pogani učili in svarili: »V začetku se ustavljaj, da ti ne bo prepozno zdravilo si napravljati!«

5. Začetek v dušnem življenju. Največjo nalogo pa ima »začetek« v tem, kar imenujemo vzgojo, saj vse, kar sem povedal doslej v pohvalo začetku, dá se lepo obračati na vzgojo mladine. — Kakor je Gospod v začetku dal naravne zakone, po katerih se brezštevilni svetovi vrtijo in premikajo po neizmernem nebemnem prostoru, — prirodne postave, po katerih se vse ravná, kar je ustvarjenega: jednako morajo vzgojitelji že v prvi mladosti otrokom vcepiti določne postave in vodila, po katerih se bodo potem vedeli ravnati v življenju. Kakor se mora človek, kateri hoče čez kak prepad skočiti, dobro zaleteti, jednako se morajo otroci z dobro vzgojo okrepiti, da bodo srečno preskočili brezno svētnege pohujšanja in dospeli v zaželeno domovje nebeško. Da, krščanska vzgoja je zlasti v tem, da pridejo krščanska načela otrokom, dejal bi, v žile in kosti, da jim postanejo nava da in druga narava.

Otroška leta — o srečna dôba, to je pomlad življenja! Kakor se v naravi spomladi tako urno in živahno ponaša zelenje, cvetje in sad, tako gré tudi v mladosti sploh vse bolj hitro od rok: dobri sklepi se resnobneje izpolnjujejo, strah božji ima večjo moč, napák se je lože odvaditi, čednostij pa lože privaditi, nego v poznejših letih. Če se mladosti zlati čas zamudi, ne dá se v poznejših letih več nadomestiti. Kakor se od zanemarjenega drevesca ne more pričakovati lepo, sadonosno drevo, tako se tudi od zanemarjenega otroka ne more lahko pričakovati, da bi kdaj postal dober, blag človek, časten in koristen ud človeški družbi.

Krščanska izreja je pa tudi zato tako imenitna naloga, ker v mladih letih tudi hudobija hitrejšje napreduje, ako se ji o pravem času ne ustavijo stariši. Iz majhnih napak in razvad lahko nastane grozovita zlobnost, večkrat tolika spačenost, da se ne dá več popraviti. O, začetek, to je velik mojster!

Pa bi me utegnil tukaj kdo ustaviti, češ, da je bilo že mnogo vrlih ljudij na svetu in da je že tudi v nebesih veliko svetnikov in svetnic, kateri so v mladosti napačno in pregrešno živeli, a potem so se temeljito poboljšali in posvetili. Ne rečem, da bi to ne bilo res, vendar se ne dam tako hitro ugnati v kozji rog ter ostanem ob svoji trditvi, da začetek je silno oblasten gospod, kateri svoje oblasti ne dá kar tako meni nič, tebi nič iz rok.

To hočem tudi z dokazi podpreti. Najprej se drznem trditi, da takih, ki so bili od začetka hudobni, pozneje pa prav dobri, je silno malo; izkušnja navadno izpričuje nasprotno. Drugič se navadno opazuje tudi pri teh, kateri se pozneje temeljito poboljšajo, da so vsaj v prvem začetku bili dobri ter v nežnih letih lepo odrejeni. Tretjič je treba ob takem nepričakovanem poboljšanju večinoma poštovati nenavadno izredno milost božjo, katero je grešniku izprosila dobra mati, sveta sestra, pobožen bratec, ali pa kdo drugi. Slednjič je pa tudi to neovrzljiva resnica, da je pri temeljitem poboljšanju ravno začetek glavna in odločilna reč. Vsako pravo poboljšanje se mora namreč vršiti po vzgledu onega grešnika, ki ga nam je Jezus sam priporočal v posnemanje — izgubljenega sina. Pri njem je bilo odločilno to, da je vase šel, da je vstal in pot ubral proti očetovemu domu. Treba je torej vsakemu grešniku, da drugo pot začne; torej je tudi tukaj začetek oblastnik.

Toda, prav me umevajte! Tudi dobra reč, če je je preveč, ne hasne. Ako je med mojimi poslušalci kaj takih, kateri se še niste temeljito poboljšali, povedal bom kar naravnost in na vsa usta skrivnost, zakaj se vam še ni posrečilo — Vi imate preveč dobrega — vse preveč začetkov! Doslej ste — le recite, če ni res — zmerom začenjali, pa nobenkrat začeli! Polno puhlih začetkov imate na vesti, pa skoro nobenega resnega, pravega začetka. Začetki so vam bili vsakdanji kruh, ki ste ga že precej zjutraj jedli rekoč: »Danes pa hočem res vse drugače začeti«, in ko je vam pokazalo večerno izpraševanje vesti, da ni bilo nič boljše, morebiti še slabše nego prejšnji dan, zopet ste djali založljivej v usta: »Jutri pa hočem prav zares drugače začeti«; toda prihodnji dan se ni boljše obnesel memo včerajšnjega. Ob taki dušni hrani je prešlo več dnij, več tednov. Šli ste k izpovedi in takrat ste še bolj globoko ugriznili: »Po tej izpovedi pa moram res drugače začeti«, in še pred božjim namestnikom ste junaško zatrdili: »Rajši umreti, kakor še kdaj . . .« Pa ni bilo še treba umreti — še omedleti ne, pa zopet ste začeli, ne drugače, marveč prav tako, kakor poprej, ali pa še slabše. Tako je šlo dalje, in morebiti gré do danes. Ti grdi začetki! Slednjič bi me skoro še moj dobri, pošteni začetek pripravil ob zaupanje in dobro ime. S takimi kruljevimi začetki se ne gladi pot proti

nebesom, marveč proti vicam, ali celó proti peklu; za nebeško pot je treba junaškega začetka, kakoršen je bil pri spokorniku Davidu, ki je dejal: »Nunc coepi — sedaj sem začel!« ali pa pri sv. Pavlu, ki je v jednom dnevu, v jednom trenutku postal ves drug človek, iz Jezusovega sovražnika njegov najboljši prijatelj in ljubljenec, nastopivši pot, ki je bila poprejšnji ravno nasprotna: dné 25. januarja postal je iz grešnika Savla — svetnik Pavel!

II. Preidem k drugemu delu svoje govorniške naloge, da pohvalim še začetkovoga nasprotnika — »konec«. Kaj pa naj slavnega povem o njem?

1. Najprej naj omenim njegovo bogastvo, saj bogatini itak povsod silijo naprej. Bogat pa je, bogat, moj drugi slavljenec »konec«. Lahko se potrka na prsi in ponosno reče: »Vse je moje, razven nebes in pekla!« — Ko bi imel navado, kakor jo imajo mnogi lastniki, da bi na vsako reč, do katere ima pravico, pritisnil svoj pečat, svojo znamko, ali kakor sedaj pravijo svojo »tvrdko«, to vam povem, da nobene reči bi ne našli brez njegovega imena, ne na zemlji, ne pod zemljo in tudi ne nad zemljo v svetovnih širjavah. Že malemu detetu, ki se ljubko smehlja v zibelki, zapisal bi na čelu, da bode v kratkem njegova last; na rdeča lica cvetočih mladeničev in deklet bi vtisnil svojo tvrdko »konec«; na zlate uhane in zapestnice in prstane bi udobil svoje ime: »konec«; dragoceno obleko in hišno opravo vseh gizdalinov in preprostih ljudij — vsak posamezni komadek posebej bi si zaznamenjal: »konec«; tudi vsak kraljevi prestol in vsako kraljevo krono bi si lastil, češ, moja bo, zato jo moram zaznamenjati s svojim imenom »konec«; vsaka travica, vsaka cvetlica, vsako drevo, vsaka živalca bi nosila deščico z njegovo tvrdko. Kdo bi pač mogel prešteti vso njegovo last, njegov inventar? Le še to naj pristavim, da tudi na vse hranilnice in blagajne državne, deželne, mestne in zasebne ima pravico pritisniti svoj pečat in vse menjice in akcije sme podpisovati in vsi testamenti bodo slednjič njegova last — on prebogati dedič vseh dedičev! Vse njegovo imetje ima skupno ime »minljivost«; in zato, ker je vse na zemlji minljivo, po vsej pravici trdi: vse je moje!

2. Bogatinci pa so navadno veljavni in oblastni gospodje. Tudi moj »konec« je tak. Njegova beseda je mogočna in izdatna, njegova sodba temeljita in neovržljiva. Celó Bog se bo ravnal po njej, kadar pride sodit, zakaj sam je zagotovil: *Kdor bo stanoviten do konca, ta bo izveličan*. S tem je že izrečeno: »Kdor pa ne bo stanoviten do konca, ta bo pogubljen.« Konec bo vse človeštvo pred sodbo delil v dva tabora; kakoršne bo namreč konec Bogu izročil ljudi, taka bo njihova sodba. Ali ni to neizrekljivo velika oblast?

Tudi že sedaj je konec najboljši ocenjevalec človeških del in umotvorov. Poprej sem rekel, da je našim strokovnjaškim ocenjevalcem začetek v roke dal zanesljivo mero, ki se imenuje »temeljnost«; sedaj pa moram pristaviti, da jim je konec pridelal še drugo jednako zanesljivo in potrebno mero, ki se ji reče »dovršenost«. Ono izvrstno delo, kateremu najboljši umetnik ne vé pridejati nikakoršnega popravila, imenuje se dovršeno — do vrha ali do konca dognano; šušmarska in polovičarska dela pa se zovejo nedovršena ali nezrela.

Ker so pa na zemlji mnoga taka dela, katerih ni mogoče popolnem zvršiti na tem svetu, katera je mogoče le čimdalje bolj dovrševati, a dovršiti nikdar, — zato so morali ocenjevalci privzeti še tretjo mero, katero zovejo »stanovitnost« in s katero merijo zasluge onih, kateri se na vso moč trudijo za vedno večjo popolnost svojih opravil. To se mora zlasti reči o pobožnosti ali krščanski pravičnosti. Naj se kdo še toliko trudi ter še tako pridno ruje in pobija in zatira strasti in hudobije ter izboljšuje svoje srce po čednostih in dobrih delih, nikoli ne more reči: »Sedaj sem zadosti dober, sedaj ne morem nič svetejši biti.« Ne, prijatelj, tista dóba nikdar ne pride; poprej te bodo dejali v jamo, predno boš mogel reči kaj takega. Nobenega svetnika in nobene svetnice ni bilo in ne bo pod solncem, da bi mogla reči: »Mera moje svetosti je polna.« Ne, mera naše svetosti nikdar ni polna, marveč popolnost naše svetosti je v tem, da si vedno prizadevamo od leta do leta, od dneva do dneva biti boljši. Brez smrtnega greha živeti, ob enem pa tudi male grehe in napake močnodušno izbrisovati iz srca in jih nadomeščati s krščanskimi čednostmi, to se pravi: v dobrem stanoviten biti. In to stanovitnost imenujejo cerkveni učeniki

veliko in posebno milost, za katero je treba najbolj goreče Boga prositi.

Že sem vam razložil v prvem delu svojega govora, kako šepasta je pobožnost, če nima temeljite podlage; a še tužnejša je taka pobožnost, ki nima stanovitosti in vsled tega ne častnega konca. Taka nestalna pobožnost bi ti bila le v zaničljiv posmeh in večno pogubo. Vsem takim, kateri so častno začeli, pa ne mislijo častno nadaljevati v stanovitosti, lahko rečemo: »Bolje bi jim bilo, da bi ne bili začeli!« In zares jim je že tako rekel on, ki vse vé, Jezus Kristus; ne sicer z golo besedo, marveč v prelepi primeri: *Kdo izmed vas, kadar hoče stolp zidati, ne sede poprej in ne razšteje potrebnih izdajkov, ali ima dosti, da bi ga dodelal; da se mu, kadar vstavi temelj in ne more dokončati, ne začno vsi, kateri ga vidijo, posmehovati, rekoč: Ta človek je začel zidati, pa ni mogel dokončati.*¹⁾

3. Vendar, četudi je konec tako bogat in tako oblasten in odločilen, vendar je le tudi jako priljubljen tovariš, prijatelj in tolažnik v vseh okoliščinah življenja. Naj podprem to svojo trditev le z nekaterimi vzgledi.

Ako začne v kaki družbi biti dolgočasno in ni nikogar, da bi družbo poživil in razvedril, brž začno od vseh strani klicati: »O da bi že prišel skoro konec!« Če v kaki hiši nastane prepir in sovraštvo, pa ga ni, da bi razdražence zopet pomiril, zopet se slišijo glasovi: »Kdaj bo vendar konec!« — Kako si želi bolnik konca dolgih nemirnih nočij in konca svoje mučne bolezni; kako hrepeni jetnik po koncu svojega zapora, vojščak po koncu neljube mu službe, nesrečni ptujec po koncu svojega pregnanstva, da bi se mogel zopet povrniti v svojo miljeno domovino!

A ne le v neprijetnih urah, v križih in težavah, marveč tudi v prijetnih in priljubljenih okoliščinah je konec jako zaželen tovariš. Ti n. pr. prav rad čitaš; dobil si lepo knjigo, katero slastno in strastno prebiraš, dejal bi požiraš: in vendar ves čas misliš le na to: kakšen bo neki konec, kakor bi drugo ne bilo nič, konec vse. — Ti pa si prijatelj petja in godbe; a rečem ti, da bi si nad vse želel konca, ko bi ti kdo tvojo naj-

¹⁾ Luk. 14, 28—30.

ljubšo pesem godel in pel noč in dan brez prenehanja. — Morebiti pa si jako pobožen in nad vse čislaš lepo pridigo; zopet ti moram reči: Ko bi prišel pridigat tudi najslavnejši govornik, in bi ti pridigal ves dan, dopoldne in popoldne: ti bi dolgo pridigo zelo hvalil, a nad vse drugo bi ti bil »Amen«. — Ali mislite si tak-le prizor. Preimenitna gostija se napravi; mize se šibijo pod polnimi posodami najboljših jedil, dragoceno vino prihaja liter za litrom, da teče od mize, peveci in godci skrbijo za kratek čas, gostov je polno omizje. A mislite si, da naj vse to traja jeden teden, mesec neprenehoma: videli bi, kako bi začeli od vseh stranij na pomoč in tolažbo klicati mojega prijatelja »konec«! Najprej bi bila gospodar in gospodinja v skrbeh: Kaj bo, če ne bo kmalu konca; vse hrame nam bodo popraznili, sodje že doné votlo! Potem bodo začeli godci vzdihovati: O, da bi bil že skoro konec tega, saj bomo še zboleli in umrli ob tem napenjanju! Slednjič jamejo tudi gostje vsi utrujeni in izdelani tožiti: Da bi bil vendar že konec, da bi se zopet naspali in odpočili, saj v taki omotici ne moremo biti veseli! — In tako se človek naveliča vsakega svētnege veselja. Bog sam je tako uravnal, da bi tembolj hrepeneli po večnem veselju, katerega se nikdar nihče ne bo mogel naveličati.

4. Ker sem dokazal, kako je povsod priljubljen »konec«, moram le še odgovoriti zanimivemu vprašanju: kdo ga vendar ima izmed vseh najrajši? — Odgovor je kratek: Učeni gospodje doktorji in pa jezične ženske! Kadar se začneta dva učenjaka prepirati za kako stvar, hoče vsak imeti konec, in ko se že z živo besedo naveličata drug drugemu dokazovati in vsiljevati svoje trditve, spopadeta se še s peresom in zopet ni pravde konec, zato ker ga nikakor neče privoščiti drug drugemu.

Da pa jezične ženske ne privoščijo z lepa komu drugemu konca, to je že sicer stara in znana resnica, a vendar jo hočem še zgodovinsko dokazati s tisto dogodbo, katero ste gotovo že vsi slišali, pa je ne smem zamolčati, ker tako lepo podpira moj nauk. — Bila sta dva zakonska, ki sta se še dosti dobro razumela med seboj, če se nista prepirala. Prepirala sta se pa večkrat in ne malo. Ob neki priliki je bilo pa že čez vso mero. Mož se je bil nekoliko zakasnil na travniku, kjer je kosil. Ko

pride domov, nagovori ga žena takoj zbadasto: »No, ali si že postrigel to mrvo travice?« — »Žena«, odgovori rahlo mož, »jaz nisem strigel, marveč kosil.« — »Kaj še, s škarjicami bi bila postrigla vso tisto travico v tem času, zato še rečem, da si jo postrigel.« — »Ljuba žena: bodi tiho, jaz ti rečem, da sem travnik pošteno pokosil in ne postrigel.« — »Jaz pa pravim, da si ga postrigel in ob tem ostane!« — »Lepo te prosim, drži svoj dolgi jezik za zobmi, če ne — te vržem v vodo.« — »Sedaj pa nalašč ne odjenjam; postrigel si ga, postrigel, da veš!« — Sedaj možu vskipi jeza do vrha, zgrabi ženo in jo trešči v vodo. A dokler je še glava na suhem, še hiti: »strigel, strigel . . .«. In kdo bi si mislil: ko je voda že v grlo tekla in jezik ustavila, kaže še iz vode dva prsta, ki migata drug proti drugemu, posnemaje striženje s škarjami. In tako si je priborila ta junakinja dvojen konec: konec zmage in konec življenja!

Jednako krepak dokaz za mojo trditev je tudi ta-le dogodba iz novejših časov. Ko je bila ono leto tista huda zima, tedaj so tri ženske pri vodnjaku na trgu bojda k tlem primrznile, ker so se tako dolgo pogovarjale. Te niso znale konca najti svojemu govorjenju in se je vsaka bala prepustiti ga tovarišici. Bile bi res vse tri tam »konec vzele«, ko bi si jih ne bili sosedje usmilili in jim postregli s kropom, da so se jim noge odtajale od zmrzlih tal.

5. Le še jedno prevažno stran moram omeniti, predno končam. In to bodete najlože razumeli, ako vam poprej povem v pojasnilo zgodbico.

Neki lončar — menda je bil doma iz Dolenje vasi poleg Ribnice — pride s svojo lončarsko posodo v vas, blizu katere je bila slavna grajščina. Konja s tovorom obloženega popusti pred gradom in gré po vasi ponujat svojo robo. Lačni konj porabi to kratko prostost ter se spravi v grajski vrt, da si tudi jedenkrat privošči kaj boljšega. Grajščaku pa nepovabljeni gost ni bil po godu; zapre ga v grajski hlev in prišedšemu lončarju razloži, zakaj je vzel konja. Z milim in ponižnim glasom prosi lončar, naj bi milostni gospod konja nazaj dal, češ, kaj naj bi brez konja začel, — v goli roki ne more lončevine prenašati, z oprtnicami tudi ne. Grajščak se dá slednjič toliko preprositi, da mu reče: »Izpustim ti konja, toda le s tem pogojem, da mi

tukaj na mestu vse lonce pobiješ na drobne kosce!« Pač trdo povelje! »Vsako dobro delo hvali svojega mojstra«, veli pregovor; a tudi nasprotno je res, da tudi vsak mojster čišla delo svojih rok. Lahko si je torej misliti, s kako težkim srcem začne lončar zvrševati ostrega grajščaka resno zapoved. Najprej se loti najmanjših piskrčkov; tudi toliko poguma ima, da razbije še lonce srednje velikosti. Ko pa pride do največjih, začne mu roka omahovati, smili se mu »lepo blago« in milo začne zopet gospoda prositi: »Oj, usmilite se me, prečastni gospod, prizanesite, da bom vsaj te-le prodal, da se bom oteščal, še nisem jel danes.« — »Ne pomaga nič«, zagrmi oblastno grajščak, »pobij vso posodo do zadnjega kosca, ali pa ne dobiš konja nazaj!« S tužnim srcem zamahne in pobije v božjem imenu še poslednjo — največjo posodo. S solznim očesom ogleduje razvalino piskrovsko pred seboj; grajščaku pa se omehča grozeči obraz, vzame mošnjiček v roko ter podá užaljenemu lončarju lepega zlatega denarja več, kakor je bila vsa »roba« vredna. Kakor bi se zablistalo, premenijo se mu solze žalosti v solze veselja in z glasnim navdušenjem zakliče: »O gospod, kdo bi si bil mislil, da bo iz tako strašno grdega jutra še tako lep dan! Kdaj naj zopet pridem, da bova tako pobijala piskre?«

Naj bi ta zgodba tudi ne bila popolnoma resnična, ima v sebi jako lepe nauke za naše življenje. Zdi se mi kakor neka vzvišena prilika, ki se dá nekako tako-le razlagati. Resnobni grajščak je naš nebeški Oče; lončarji smo vsi, ki prinašamo na trg tukajšnjega življenja vsak svoja raznovrstna dela; pobijanje loncev so vsi naši križi in težave, katere moramo prenašati po božji volji; »grdo jutro« je sedanje zemeljsko trpljenje, »lepi dan« pa, ki za njim nastopi, je neizmerno veselje, ki nas čaka v nebesih. Razloček je seveda ta, da lončar ni videl konca in ni vedel, kakošne nasledke bo imelo njegovo pobijanje; mi pa dobro vemo, ter smo zagotovljeni, da nam bo naš predobrotljivi Oče obilno poplačal vse, karkoli moramo tukaj po njegovi volji iz ljubezni do njega trpeti, saj nam je Jezus sam to večkrat zatrdil. Pa tudi s svojim vzgledom nam je to pokazal. Ko je šel zadnjikrat v Jeruzalem, napovedal je apostolom grozovite bolečine, ki ga tam čakajo; toda izza temne noči prebridkega trpljenja se mu že svita zlata zarja srečnega konca. Najprej jim

razloži vse zaničevanje in poniževanje, potem pa précej pristavi veselo prerokbo: *Tretji dan bo* (od mrtvih) *vstal!*¹⁾ Da, po žalostnem velikem tednu pride radostna velika noč!

In v tem šele je konec naš pravi tolažnik, tolažnik vseh tolažnikov. In to si je treba obrniti v prid. Poprimimo se še mi stalnega in priljubljenega reka slavnega škofa ljubljanskega, Tomaža Krena: »Te straši trdo delo — plačilo, glej, bo imelo!« Povzdigujmo v višave oči in srce, ozirajmo se v prihodnost, — v tisto daljavo, kjer je konec ali meja vsega minljivega in kjer se začne neminljivo, neomejeno, večno veselje! Ozirajmo se gostokrat na tisto mejo med časnostjo in večnostjo, kjer si bodeta začetek in konec roko podala v večno slovo. Ta meja so tista srečna vrata, o katerih govori Jezus v priliki o modrih in nespametnih devicah, rekoč: *In duri so se zaprle!*²⁾ O da, te prečudne duri, veličastna vrata srečne večnosti, naj nam bodo vedno pred očmi! Glejte, prag — zlati prag pri teh durih je tisti srečni prostorček, kjer nam bo naš ljubi Oče nebeški obrisal sleharno solzo iz očij, kjer bomo odložili sleharno gorje, — vse skrbi, vse križe in bolečine! Ključavnica pri teh vratih je tako trdna, da se ne bode nikdar omajala. Na sodni dan bo večni kralj zasukal zlati ključ in presrečni prebivalci nebeški bodo vzkliknili: »Duri so se zaprle«, — vrata večnosti ostanejo vekomaj zaprta — konec bridkosti in težav je ostal pred pragom večnosti — podal je v slovo roko svojemu nasprotniku, začetku, ki se ves premlajen v nebesih nikdar ne bo staral: pomlad večne radosti bo neizpremenljiva kakor prvi dan, tako vekomaj, vekomaj . . .

Prijatelji dragi! sedaj poznate vrlosti mojih junakov: začetka in konca. Imejte oba v čislih. Ako ste že priletni, tedaj vam sicer začetek ne more veliko več pomagati; a glejte, da bo krepko pomagal otrokom, kateri so vaši skrbi izročeni, da jim bodo lepo pretekla zlata leta vesele pomladi v lastno korist in slavo božjo! Kaj nam je storiti v ta namen, tega vam tukaj ne utegnem obširno razlagati, razlagam pa že tri leta po bratovščini, ki se imenjuje »K a t o l i š k o d r u š t v o d e t o l j u b o v e«.

¹⁾ Mat. 29, 19. — ²⁾ Mat. 25, 10.

Te bratovščine se oklenite, da ohranite otročičem to, kar ste znabiti sami izgubili v svoji mladosti. Česar ne morete pre narediti, popravite s tem, da po vsej moči skrbite za to, da se naša ljuba mladina, ki sedaj uživa rajska leta, katerih si mi zastonj nazaj želimo, ohrani v rajski nedolžnosti in si lepša detinsko srce s krščanskimi čednostmi!

Srečen konec pa si zagotovimo s krščansko stanovitnostjo, h kateri vas hočem še vzpodbuditi z naslednjo zgodnico: Nekdo je primišljeval zgodbo svetih treh Kraljev, in ko jih je pobožno v duhu spremljal, kako so se pri Herodu poslovili in pred jeruzalemskimi vrati zopet radostno ugledali presrečno zvezdo, šine mu hipoma v glavo neka čudna misel. To sami veste, da med molitvijo človeku vse na misel pride, tudi to, na kar bi stokrat pozabil. Tako tudi temu pobožnemu premišljevalcu nenadno šine v glavo ta-le misel: Ko bi tedaj sveti trije Kralji, ko so zvedeli, da je Jezus v Betlehemu rojen, ne bili hoteli iti v Betlehem, da bi ga poiskali, počastili in obdarili, marveč, ko bi se bili izpred Heroda kar naravnost vrnili v svoj domači kraj, to bi bila neslišana sramota! — Jednaka sramota bi bila tudi zate, mladenič, devica! ako si že 15, 20, 25 let hodil po pravi poti, katero ti kaže svetla zvezda naše sv. vere, ko bi pa sedaj zabredel v hudobijo in greh. Sramota strašna bi bila zate, priletni mož, priletna žena, ki sta z odkritosrčno pokoro pravočasno krenila na pravo pot, po kateri vaju vodi svetla zvezda k Jezusu, ko bi se pa sedaj skesala in zopet povrnila v poprejšnje zlobno življenje! Sramota grozovita bi bila za vaju, častitljivi starček, spoštovana starka, če bi sedaj, ko sta že z jedno nogo v grobu, ne hotela Jezusa iskati po poti, katero vama že toliko let tako žarno razsvetljuje zvezda svete vere! Da, sramota nepopisljiva pred trojednim Bogom, pred angeli in svetniki — celo pred pogani bi bilo to, ko bi bil katoliški kristijan, kateremu je tako svetlobo in tako žarno gorkoto dajala luč svete vere, večno pogubljen!

Pesmi.

Kvaterna sabota.

(Poleg resnične dogodbe zložil R. Silvester.)

„Ne hodi v gozd po klade
V saboto kvaterno,
Da zló te ne napade;
Čuj prošnjo materno!

Sem skušena, sem stara,
Ubogaj me, moj sin!
Verúj, srce ne vara,
Poslušaj opomin!“

„„Kaj, mati, mi grozite?““
Dé mladi gospodar,
„„Le tiho mi bodite,
Za to vam prav nič mar!““

„V saboto v gozd ne hodi!
Povém ti, če ne veš:
Da ideš v past nezgodí,
Nesrečen boš, če greš.“

„„Vsi dnevi so jednaki,
Kedo vas slušal bo?
Otroci in bedaki; —
So prazne marnje to.

Imam voliče mlade,
Strahú ni v meni nič,
Domá mi bodo klade,
Naj brani sam h . . . č!““

Odšel je on, in štirje
Sosedje ž njim, rekoč:
„Če res še kak hudir je,
Naj skaže svojo moč!“

Pri oknu mati gleda,
Solzí se jí okó;

„Gotovo“, — vzdihne bleda
„V nesrečo d'nes gredó.“

Že v gozdu so, v dolini,
Že klade naložé.
Oblači se; — v višini
Vetrovi se podé.

Stemni se; iz oblakov
Se vsuje sodra, sneg,
Ne straši to možakov,
Z vozmi hitečih v breg.

Čuj! Strašni šum v goščavi,
Razlega lom se hoj,
Vihar vozé ustavi;
Je mar tu pekla roj? —

In burja tuli, pišče,
Po tleh se dela léd,
Berlogov zver si išče
In plašna je govéd.

Poganjajo voliče
Možje, kričé, roté;
Vihté nad njimi biče,
A z mesta ne hoté.

Napnó poslednje sile,
Zdaj v to, zdaj v ono stran,
Moči viharja čile
Jim branijo na plan.

Zastonj so vsi njih trudi,
Zastonj ves njih napór,
Glej! drug za drugim zgrudi
Pod snežni se zastór. —

Ostale tam so klade,
 Ostali tam možje,
 Rop grozni smrtne vlade,
 Družinam, oh! gorjé!

Našli so pet mrličev
 Na žalost materno
 In žén in otročičev —
 V nedeljo — kvaterno.

Sveta Barbara.

To bila sta žlahten gospod,
 Žlahten gospod, žlahtna gospa;
 Ta sta imela hčer jedno,
 Z imenom mlado Barbaro.
 Za njo je zvedel španjski kralj;
 Je pisal bele liste tri:
 „Ti, Barbara, pač moja boš!“
 „Jaz sem že zbrala ženina,
 Sam'ga gospoda Kristusa!“
 To se prav žal očetu zdi;
 Nazaj je pisal v Španijo:
 „Iščite mi zidarjev vkup,
 Da stolp teman ji delajo
 Od črne zemlje do nebes!“
 Zdaj so prišli zidarji vkup,
 Da stolp teman mu delajo
 Od črne zemlje do nebes.
 Barbara okol' je šetala,
 Lepó si je prepevala.
 „Bi Barbara ti vedela,
 Kaj mi zidarji delamo,
 Bi pač ne pela tak' lepo!“
 „Jaz dobro vem, kaj delate;
 Oj stolp teman mi zidate
 Od črne zemlje do nebes.
 Kaj pravim, mojster, vam, zidar:

Delajte v stolpu line tri,
 Da bode meni krajši čas!
 Mi prvo lino delajte,
 Kjer svetlo solnce gori gré;
 Mi drugo lino delajte,
 Na poldne solnce kjer pojde;
 Mi tretjo lino delajte,
 Kjer solnce za gnado božjo grè!“
 „Če mi zidarji to stor'mo,
 Gotovo glave vsi zgub'mo!“
 Stolp teman dozidajo,
 Barbaro notri denejo. — —
 „Kaj hlupci pravim vam moji:
 Vzemite s sabo sitčice,
 Pojte pobirat koščice
 Tje v stolp presvete Barbare!“
 Stolp teman gori odpró:
 Rumena miza tam stoji,
 Za njo svetnica mi sedi;
 Na miz' goré mi sveče tri,
 Po vsem da stolpu se blišči. —
 „Oj, kaj vam pravim, oče moj:
 Prosite vi lepo Boga,
 Da vam dovolj pokore dá,
 Da se črez grehe zgrevate
 V nebesa sveta pridete!“

V Naklem pri Kranju zapisal F. B.

Mariji!

(Zložil Vneslav.)

I.

K Tebi, Marija Devica,
 Strahoma dvigam oči;
 Srce mi vzburja krivica,
 Duša, oh, v grehah medli!

Plavaš med angeli v sredi,
 Kjer Ti je Oče in Sin;
 K zemlji hité Ti pogledi,
 Človek kjer plaka trpín...

Reve, trpkosti človeka,
Nosiš pred božji prestol;
Prosiš trpinom tam leka,
Rosiš tolažbe nizdol . . .

Milosti meni izprosi,
Strasti potihni mi hrup;
V dušo hladila porosi,
V srce spokorno pa up! . . .

Narodom Luč si rodila,
Zmote pregnala oblak!
Zmaju na glavo stopila,
V raj nam zvodila korak . . .

Z Lučjo odreši me straha,
Grešnih oprosti vezij;
Dvigni me k sebi iz praha,
Kaži k nebesom poti! —

II.

Prečista Marija Devica!
Tu v prahu klečim,
S solzami kesanja, glej, lica
Ponižno rosim;
Zabrédla je noga mi v grehe,
Razžalil Boga;
Spokorno zdaj iščem utehe,
In pókoj srcá!

Oh, milostno name obrni
Blagosti pogled;
In v morje pozabe zagрни
Krivicam vsem sled!
Utehe naj srce mi sluti,
Daj, reci jo v sluh!
Iz praha da k Tebi peruti
Razvije mi duh — —

Izrekel sem čuvstva, izdihnil
H Kraljici nebes!
Iz srca vihar je potihnil,
Ublažil me kes.
Molitev spokorno umela
Nebeška Gospá,
In s čuvstvi blagosti objela
Svetišče srcá . . .

III.

Vse misli, kipeče želje,
Kar čuvstev hrani srce,
Izlil bi rad v pesem ognjeno;
Kraljici zemlje, nebá
Donela bi pesem srcá,
Lepoto slavila bi njeno!
Visoko Prečisto!

Zaman . . . ni meni glasú,
Ni duši moč iz prahú,
Ponižana v grehih mi plaka;

O, skromne moje moči
Pa Tvoja blágost krepí; —
Ti dvigaš nad prah siromaka,
Kjer Tvoja je slava!

Glej . . . odprto zrè mi okó
Prelestno, zlato nebó;
Duh pesmi pije mi krasne. —
In spev, ki v srcu mi spí,
Odmev nebes ga vzbudí . . .
Dvom srca brez nade ugasne,
Pri Tebi, Prečista!

Ti meni zora nebá,
Svetilka sredi srcá,
Ti duši bolni zdravilo;
Vodnica sredi noči,
Glasilka srečnih poti, —
Oh sprejmi srcá pozdravilo;
Marija preblaga!

Da blèsek imam morjá,
Da solnce, zvezde nebá,
In sinjih nebes zagrinjalo:
Otemnil ta bi sijaj,
Pred Tabo, Čista tedaj
Darilo biló bi premalo
Pred Tabo, Prečista!

Ker petja nimam darú,
Bogastva nè in bleskú,
Pa srce Ti hranim spokorno;
In slava Tvoja in krás,
Probuja v duši mi glás,
Da Tebe slavim neumorno,
Marija Prečista!

IV.

Marija Devica premila!
Oprosti, da grešnik Ti jaz
Tu srčna razkrijem čutila,
Ljubezni do Tebe izraz!
Oprosti siroto,
Da Tvojo lepoto
In solnčni Tvoj gledam obraz!

Ljubezen Ti v srci užigaj,
Grehote prepodi mi mrak;
In dušo na višek mi dvigaj,
Da vreden Te bom siromak.
Od srca obljubim,
Da Tebe le ljubim,
Le Tebi v sled vodim korak!

Od zore pri Tebi do zôre
Jaz glasno Te s spevi slavim!
Ti srca pa vsprejmi govôre,
Da duši pokój zadobim!
Odtegnite želje
Posvetno veselje,
Kraljici nebeški živim!

V.

Na širnem polju tám
Stoji mi božji hrám;
I v hramu tem podoba,
Ožarja jo svetloba . . .

Podobe te obráz,
S cvetovi kitim jaz;
In pred obrazom svetim
Pojóč svetilko netim!

Ko zrem v ta hram vsigdar
Potihne prs vihar.
Srce se širi, oži,
O divni sanja roži . . .

Ni hram to sred polja;
Svetišče je srcá!
Glej, žarke — čuvstva sije,
In peva čast Marije . . .

Pri mrtvaškem odru.

(Zložil Vneslav.)

Sred siromašne sobe
Na odru mrtvec spí;
Iz polnih src bridkobe,
Čuj, deca tam ihtí . . .

Srce mi mrje v žali,
A ne po mrtvem tu;
Po teh, ki so ostali,
Vzdržati ni jokú . . .

Saj on dobil pokoj je,
Ki tu ga ni imel;
Oblak skrbij pa broj je
Sirote tu objel!

Oh, mati zlata mrtva
Že davno jim trohni;
Zdaj oče, groba žrtva,
Nevzdramno spanje spí!

Kdo mati bo jim, oče?
Kdo lajšal jim gorjé?
Sirote kdo plačóče
Tolažiti umé?

Drugov še v sreče cveti
Doboš na vseh poteh;
Usoda ko jo stre ti, —
V nesrečnih sam, si dnehi!

Pa dasi v zemlji hladni
Jim mati, oče sta,
Marija, Bog vsevladni
Namestita obá!

Ti, Bog, jim oče bodi,
Dobrotno jih hranjui,
In lepših dnij prisodi;
Marija Ti jih čuj!

Vzgojui jih kot cvetlice,
Vsajene v božji vrt;
Da jim najboljše klice
Svetá ne stare črt . . .

Dobrotno nanje gledí!
Saj Tvojih rok je stvar;
V pristán jih blag dovedi,
Nedolžnosti čuvar . . .

Ziblje sinka, peva mati . . .

(Zložil Vneslav.)

Ziblje sinka, peva mati:
Spavaj, spavaj, sinek zlati!
Angele imá zvezdišče;
Eden v sanjah te obišče;
Pride k tebi po stezici,
Nosi zate dar v ročici:
Jagnje mlado, preveselo:
Rožo lepo, snegobelo,
In golobče zlatokrilo;
To prelestno bo darilo!
Pa ti božal angel lice,
In ti pravil bo pravljiice:

Kdo je Jagnje beloruno,
Kdo golobče zlatokljuno;
Kdo prebela je cvetlica. —
Radostna ti bo dušica!
A ta angel, lep ko danek,
Vedi, sveti je Ivanek;
In to Jagnje belokodro,
Detece je božje, modro;
In golobec brzoleti
To pa duh je božji sveti;
In ta roža belolista,
Pa Devica je prečista!

Čuj! . . . pa zapojó v okrogu
 Pesem ti o dobrem Bogu,
 O nebesih, rajskih svatih
 In o angelcih krilatih;
 In o vsaki svetli zvezdi,
 In o rožah, pticah v gnezdi!
 Pa ti dajo svetlo zvezdo,
 Rožo, z drobno ptico gnezdo;
 Da ti srce bo veselo,
 Ko ti pride jutro belo! —

Vzgledi za življenje.

Ozdravljenje po priprošnji sv. Kozma in Damijana.¹⁾

Spoštovani gospod župnik!

Neki notranji glas me sili to pismo napisati ter je do Vas poslati, in sicer, da bi še bolj povišal božjo pot na Krki. Prav zato Vam naznanjam naslednjo resnično prigodbo.

L. 1886. sem bil pri vojaki v Nemškem Gradcu. Meseca oktobra ravno tistega leta se me je lotila huda bolezen. Zdravniki so jo imenovali »tifus«. ²⁾ Ta bolezen je bila jako huda. Prvih osem dnij sem imel tudi grižo, potem pa se je v meni zopet zaprlo. Bil sem zeló otekel čez želodec. Čakal sem zopet osem dnij, misleč, da bo že bolje, a deveti dan me je v želodcu tako peklo, da mi ni bilo nikjer obstati. Ponižno sem prosil zdravnika, naj mi dá zdravila. A ko sem zdravilo použil, bilo je še slabše. To je trajalo 20 dnij. Bil sem že tako slab, da sem komaj oprijemši se hodil. Večkrat se mi je zvrtelo v glavi, da nisem nič videl ter padel na tla.

Ko sem bil že tako slab, zapovedal je zdravnik strežaju, naj me odnesejo v sobo za slabe. Zdravnik je bil namreč prišel in nas

¹⁾ To pismo je izročil uredniku gosp. Jan. Zorc, župnik na Krki. Dobil pa je pismo od nekega domačina iz Amerike. — ²⁾ Slovensko pravimo mačuh ali legar.

ogledal. Ko je ogledovanje minulo, pové mi strežnik, kako je zdravnik govoril. Rekel je, da ni veliko upanja, da bi ozdravel, zakaj redko kdo pride živ iz one sobe. Ta soba je odločena za take bolnike, ki so že na smrtni postelji.

Ko sem prišel v to sobo, obletel me je hud smrad, še bolj pa hud strah, ker sem zagledal umirajočega človeka, na drugi postelji pa podloženega sedečega, z upadlim obrazom, ki že skoraj ni poznal nobenega človeka, in še pri drugi postelji sem videl izpovednika, ki je izpovedoval za smrt bolnega človeka. Take stvari sem videl. »Tukaj bom moral umreti«, mislil sem si, »smrt je blizu, gorjé meni grešniku, ki bom tukaj umrl! Nikdo ne moli, nikdo ne kliče sladkih imen: Jezus, Marija in Jožef.« Strežniki so še grdo govorili ter preklinjali okrog postelje. Mislil sem, kaj bi počel, saj zdravniki ne pomagajo nič. Začel sem natihoma prositi Boga in klicati na pomoč sv. Kozma in Damijana. A imel sem premalo zaupanja. Sam pri sebi sem mislil: »Grešnik ne more biti uslišan.« V nekolikih dneh sem se čutil malo boljšega. Hitro prosim zdravnika, naj me dá v drugo sobo. Zdravnik usliši mojo prošnjo, pa v par dnevih sem bil zopet tako hudo bolan kakor poprej. Kadar sem prestopil, zdelo se mi je, da se bo vse v meni pretrgalo, ali kakor bi imel kamenje navezano po čevih. Na večer me je začelo še srce boleti, tako, da sem se kar sem in tje po postelji premetaval.

Zopet sem molil in klical na pomoč Marijo in sveta Kozma in Damijana; kolikor sem mogel, prosil sem jih pomoči. — Obljubil sem, da ne bom nehal prositi, dokler me ne uslišita. Dobil sem nekako zaupanje, da bom uslišan. Mislil sem, če sem ravno grešnik, zaradi mojih grehov se me bodeta usmilila, ker so bojim stopiti pred sodbo božjo. Zaobljubil sem se na božjo pot na Kriki, da idem po kolenih okrog oltarja, če zopet ozdravim. Obljubil sem tudi, da očitno razglasim med ljudi, če zopet zadobim zdravje. Tako sem v tej molitvi zaspal. Okoli desete ure sem v spanju še čutil, da me boli v prsih. V spanju se mi je zdelo, da so se vrata odprla. V sobo stopita dva moža z neko svetlobo obdana, kakor bi imela svetilnico, a svetilnice ni bilo videti. Šla sta naravnost k moji postelji ter se pri vznožju ustavila. Bila sta oblečena po zdravniško, tako, kakor so navadno napravljeni zdravniki v tej bolnišnici. Moža sta bila srednje

velikosti z neobrito brado; jeden z neko podolgasto, kozarcu podobno škatljico v roki, v drugi roki pa je držal gosje pero; drugi je imel v desni roki steklenico, v levi roki pa šestvoglati kozarček, kakoršen se potrebuje za žgane pijače; bil je kozarček tako čist, da nisem še nikdar videl tako čistega kozarca.

V ta kozarček je vlil neko pijačo, tako čisto, kakor najčistejša studenčnica; ko je kozarec natočil, poklical me je, naj vstanem. Ko sem vstal, že nisem čutil, da bi me noge bolele kakor poprej, v trebuhu pa sem čutil hude bolečine in v prsih me je bolelo kakor poprej. Počasi sem stopal do njega. Dá mi kozarec ter veli, naj izpijem. Ko sem izpil, tedaj se mi je zdelo, da ima vkus najžlahtnejših rož in zelišč; ne morem primerjati te pijače niti z najslajšo pijačo.

Dal sem kozarček nazaj ter hvalil dobro pijačo in prosil, naj mi jo še večkrat prineseta. Moža se nasmejeta in gresta ven —, jaz pa grem v posteljo čisto zdrav.

Zjutraj sem dolgo spal. Ko me strežnik pokliče, vstanem in bil sem zares, hvala Bogu in sv. Kozmu in Damijanu, popolnoma zdrav! Čez pet dnij potem sem šel domov za tri mesece, da sem se malo odpočil. Hvala Bogu, nič več nisem čutil tiste bolezní na svojem telesu.

Ali tega, kar sem bil obljubil, da bom namreč očitno naznanil, nisem si upal storiti. Bal sem se, da bi mi ne verjeli; tudi sem se bal obrekovanja, češ, govorili bodo, da nisem nič videl in da se delam pobožnega. Doslej nisem nikomur povedal razven svojim starišem in svoji ženi, predno sem se zaročil.

Če bi radi zvedeli, kdo sem, pišite mi, potem se Vam natančneje naznanim. Da je pa vse to res, lahko s prisego potrdim, kadar pridem domov.

Cleveland Ohio, 27. oktobra 1890.

(*J. Kaminski.*)

Mučenik zaradi izpovedne molčečnosti.

Bilo je po krvavi bitki pri Ajakuhi v južni Ameriki, dné 9. grudna l. 1824. Namestni kralj španski La Serna je bil premagan, predsednik peruanski Ramon Rodil s posadko v trdnjavi zaprt. Ostal je pri njem prostovoljno še misijonar pater Mariluks. Toda Ramon Rodil je poplašal z nehvaležnostjo in krutostjo velikodušno ljubezen misijonarjevo.

Ko so bili Španci že devet mesecev zaprti v trdnjavi, poide jim živež in po ustih se jim začno spuščati razne bolezni, tako da se jih polasti brezupnost in sklenejo upreti se.

Dné 23. kimovca 1825. l. zvé Ramon Rodil, da bo zvečer ob devetih začetek prekucije pod poveljništvom obče spoštovane častnika Montera.

Brez pomisleka veli Rodil, da se vsi uklenejo. Trudil se je z grda in z lepa, da bi kaj zvedel o njih posebnih nakanah, zaman! Trdovratno so molčali na vsa vprašanja.

Ko poveljnik izprevidi, da je zastonj ves trud, obsodi naposled ob devetih zvečer vse brez izjeme k smrti. Ob tej uri namreč so se uporniki hoteli oprostiti.

Ob šestih zvečer pa pokliče Rodil patra Mariluksa in reče: »Gospod, izpovejte upornike, v treh urah bode vseh konec, ob devetih bodo ustreljeni.« Zgodi se tako, in ob devetih je stalo trinajst obsojencev pred sodnim stolom božjim.

Toda tudi sedaj ni bil poveljnik še miren, češ: »Kdo vé, ali ni še več krivih te zarote! Morebiti še kdo živi. Nimam pokoja. Pokličite mi kapelana!«

Ko pater pride, nagovori ga Rodil: »Brezdvomno so vam ti hudodelniki v izpovedi razodeli vso zaroto. Jaz moram vse zvedeti. V kraljevem imenu vam zapovedujem, objavite vse, kar veste, in ne zamolčite ne imen, ne okolnostij!«

»General«, odgovori pater, »vi zahtevate od mene, kar je nemogoče. Nikdar, in ako mi sam kralj zapové, ne povem najmanjše reči svojih izpovedencev. Svojega izveličanja ne pogubljam s tem.«

Poveljnik zardi, skoči na mašnika, potrese ga za rame ter togoten zavpije: »Menih! povej mi vse, ali — te ustrelim!«

Z evangeljsko preprostostjo zavrne mirno pater Mariluks: »Ako zahteva Bog od mene mučeništvo, zgodi naj se njegova volja. Služabnik božji pa ne sme razodeti, kar sliši v izpovedi.« — »Izdajalec kralja svojega in zastave svoje! Torej nečeš govoriti?« — »Zvest sem kralju in zastavi, kakor vsak drugi. Da bi pa postal izdajalec svojega Boga, tega ne smete zahtevati«, odvrne mu pater.

Razkačen odpre Rodil vrata ter zavpije: »Stotnik Iturulde, priskrbite štiri strelce z nabitimi puškami!« V sobi, kjer se je to vršilo, stalo je več mrtvaških rakev. »Na kolena, menih!« zavpije poveljnik besneč. Velikodušni mašnik poklekne zraven neke rakve, ne dvomeč, da bode njegova. — »Pripravite«, veli predsednik, potem se obrne k svoji žrtvi: »Zadnjikrat, v kraljevem imenu, povejte, kaj so se uporniki izpovedali!« vpraša odločno. — Mirno odgovori redovnik: »V imenu božjem moram molčati.«

»Strelite!« zapove Rodil. Puške počijo in pater Peter Mariluks se zvrne, smrtno zadet od dveh krogel. On je mučenik zaradi izpovedne molčečnosti.

Preklinjevalec.

Poročali so iz Amerike to-le resnično dogodbo: Neki Patrik Gallagher je segel po pipo v žep svoje suknje. Ko pa ne najde urno pipe, začne strašno preklinjati. Žena ga svari, a to ga še huje razjari; povzdigne roko proti nebu, rekoč: »Sicer mi je vse jedno, a s to povzdignjeno roko prosim Boga, naj tistega, ki ima mojo pipo, zadene kap.« Ko izusti te besede, začne ga močno trgati pri srcu. Prihaja mu slabo. Zdravnik, katerega so takoj poklicali, spozna, da je moža zadela kap. Zaradi uboštva je moral bolnik v ondotno hiralnico. Zdravnik Kaiser, kateri je preiskal bolezen, ni imel veliko upanja, da bi bolnik okreval. In res. Malone v dvanajstih urah je bil mož mrtev. Njegova rodbina je bila zbok nagle smrti očetove neizmerno žalostna. Ko so njegovi čez nekoliko dni šli v bolnišnico po obleko, našli so v podšivu njegove suknje izgubljeno pipo, katera je bila tje zašla skozi luknjo v žepu. Groza je pretresla vse ob tem pogledu.

Danijel O' Connel,

goreč častilec Matere Božje.

Komu ni znano ime Danijela O' Connela, ki je oslobodil Irsko težkega bremena angleške vlade? Rodil se je dné 6. velikega srpana l. 1774. pri Cahix-u v kerryski grofiji na Irskem. Ko je dovršil šole, postal je odvetnik. Bil je izredno nadarjen govornik. To nadarjenost mu je podelil Bog v prid njegovih trpečih bratov Ircev. Seveda je moral premagati marsikatero oviro in prekoračiti mnogo zaprek, predno je dosegel zaželjeni namen. V parlamentarnih zbornicah je njegova beseda vedno obveljala. Ob vsaki priliki je varoval in zagovarjal sv. katoliško cerkev proti predsodkom protestantov. V celi zgodovini ne nahajamo moža, ki bi si bil pridobil za svojo domovino toliko zaslug, kakor Danijel O' Connel. Deloval je neumorno 30 let za svoj narod. Kar pa tega moža najbolj slavi, to je njegova goreča ljubezen do Matere Božje. O njej je govoril kakor otrok o ljubljeni materi. Nekega dné je govoril veliki množici protestantov in katoličanov, bilo jih je morda 100.000, o češčenju nebeške kraljice.

Beseda mu je tekla kakor kakemu cerkvenemu učeniku. Z navdušenostjo ga je vse poslušalo. — Ob onem osodnem trenutju, ko so največji možje razpravljali in sklepali, naj se li tudi katoliški udje sprejemajo v parlament, stal je O' Connel tiho v kotu zbornice ter molil v čast one močne Device, »ki je premagala vse zmote sveta«, sv. rožni venec. Molitev je bila uslišana. Parlament se je odprl katoličanom. Irska je zadobila zaželeno prostost.

Krištof Kolumb.

Vsakemu je znano, da je Krištof Kolumb odkril Ameriko. Manj je znano to, da je sveto živel in da ga je vodila po vseh njegovih potih želja, da bi se čimdalje bolj razširila sv. katoliška cerkev. To je istina. Prošnja do sv. očeta, naj bi Krištofa Kolumba prišteli med one, ki imajo naslov »častitljivi« (venerabilis), je podpisana od 850 škofov, nadškofov, očakov in prelatov. Ali se bo to zgodilo kdaj, ali ne, to bo odločila božja previdnost.

Šmarnice.

Iz Berolina je dné 8. vel. travna bavarski poslanec Lukas sporočil to -le: Včeraj ob desetih dopoldne se je v tvornici za milo pripetilo strašno razdejanje, ker se je razletel parni kotel. Trije so bili na mestu mrtvi, sedemnajst je bilo ranjenih, pa danes so že zopet trije umrli. Šel sem na večer k Šmarnicam. V cerkvi se približa oltarju mlada pobožna deklica in je v solzah darovala Materi Božji čudno lep rožni venec in ozaljšala lepo podobo Marijino. Vprašam jo, kaj pomenijo te bridke solze na njenem licu, in ona odgovori: »Moja gospoda me je včeraj poslala v to, sedaj tako strašno razsuto, tvornico za milo. Pot me je vodila mimo cerkve, in misel mi pride v glavo: Pojdi noter in pomoli kakšno Češčeno Marijo v slavo nebeške kraljice, ker danes na večer tako ne boš imela časa, da bi šla k Šmarnicam. Stopim v cerkev in ponižno počastim Marijo, izročim se ji; poprosim jo varstva in potem odidem naprej svojo pot. Ravno pridem blizu tvornice, kar grozovito pokne in vse poslopje je bilo mahoma razdejano. Ko bi ne bila stopila v cerkev počastit Marijo, bila bi tje prišla prav po svojo smrt in sedaj -le bi že ležala na parah. Zato sem zaobljubila Mariji, da bom njene svete podobe zaljšala, dokler bom živa; in vedno bom Marijo hvalila, da me je s svojim navdihnjenjem zaklicala v cerkev in obvarovala tako nagle in nepredvidene smrti.« Ko je tako pripovedovala, razjokala se je milo in še rekla: »Oh, kaj bi bila moja uboga mama počela, ako bi bila umrla jaz, ki skrbim za njeno življenje!«

Hodite radi k Šmarnicam, pripomagajte radi v večjo slavo božjo in slavo Marijino z duhom in srcem; zaljšajte oltarje in podobe Marije Device, ne pojdite mimo cerkve, da bi vsaj toliko ne stopili noter, da bi Češčeno Marijo pomolili! Častite Marijo — in Marija vas bo varovala vsakoršne nesreče.

Strašno razdejanje mesta Nogenta na Francoskem.

Mesto Nogent so Prusi l. 1870. z 171 granatami zažgali; župana in imenitnejše gospode so pa zvezali in odpeljali. Župan je povzdigoval roki, jokal se na glas in usmiljenja prosil, pa zastonj!

»O mi ubogi ljudje«, rekel je pruskemu poveljniku, »kaj nam je početi? Moremo-li svojo domovino izdati? Ako mi Prusom pomagamo, pridejo naši vojaki in nas pokončajo; pomagamo pa našim Francozom, pridejo Prusi in nas potolčejo. Jaz prisežem, pravi župan dalje, da se ni ne jeden meščan boja udeležil, da smo čisto nedolžni, in vendar moramo toliko trpeti.« A vse ni nič pomagalo, bili so odpeljani, med tem, ko je mesto gorelo in 116 hiš bilo popolnoma pokončanih. Ostali v mestu so pa v tako hudi zimi po snegu zmrzovali brez strehe z otroki v strašnem obupanju.

Prusko oznanilo pristavlja: Danes zvečer je prišel gospod župnik mesta Nogent, lep in častitljiv starček, k našemu poveljniku v Chaumont, da bi se potegnil za svojo nesrečno župnijo. Govoril, prosil je tako ganljivo, da je ganilo nas vse do solz, tudi polkovniku so solze po licu tekle. »Obljubite mi«, je dalje rekel našemu poveljniku, »da bode v prihodnje mestu in prebivalcem prizanesli, ker vas zagotovim, da se nobeden ne bo udeležil boja zoper vas; glejte, koliko ljudij ste spravili na beraško palico!« in solze so gospodu župniku vtopile besedo. Tudi je prosil, da bi župana in poštene meščane izpustili — če pa kdo mora za talnika ostati, naj vzemó njega, ker rad gré v ječo za svoje tako grozovito izkušane ovce.

Polkovnik je obljubil, da hoče mestu daljše razdejanje prizanesti, pa da župana in tovarišev ne more izpustiti. — Glejte, taki divjaki so Prusi, ki se hvalisajo, da so oni za napredek in oliko! O, ti divja nova vera!

Iščimo najpoprej božjega kraljestva.

(Zapisal v Motniku G. Križnik l. 1880.)

Ko sta naš božji Izveličar in sv. Peter hodila po svetu, dospeta zvečer do neke skope bogatinke. Prosita jo prenočišča. Ošabnica ju pa ni hotela sprejeti. Gresta naprej ter kreneta v revno kočo. Tu prosita ponižno gospodinjo prenočevanja. Z veselim srcem jima reče, naj ostaneta. »Postrežbe, večerje in postelje vama nimam dati, kakor bi vidva rada.« — »Je že dobro«, seže ji sv. Peter v besedo, »da sva le pod streho.« Žena jima po moči postreže z večerjo in posteljo. Ko zjutraj vstaneta, vprašata jo:

»Kaj hočeš za to, da si naju prenočila?« Gospodinja je dejala: »To naj bode k božji časti!« Izveličar ji reče: »Kar bodete najprvo zjutraj začeli delati, to bodete potem delali ves dan!« Vedel je namreč, da pojde denarje štet, ali jih ima dosti, da si kupi moke za zajutrek. Bog ji je denarje tako blagoslovil, da jih je imela dosti šteti ves dan. Širomaštvo je izbežalo iz njene hiše. Bogatinka to zvé. Zelo ji je bilo žal, da ni ptujcev prenočila. Drugo leto prideta božja popotnika zopet v to vas ter gresta naravnost k imenovani bogatinki prosit prenočišča, kar jima to leto z veseljem stori. Postreže jima z dobro večerjo in belo posteljo v goriki sobi. Ko zjutraj vstaneta, vprašata jo, kaj hoče za postrežbo. Bogatinka pa reče: »To mi daj: kar bom zjutraj najprej delala, da bom to potem delala ves dan.« Na mizo si je pripravila mošnjo denarjev, katere je menila šteti. Bog ji reče, da se ji bode spolnilo. Lakomnica se je hotela dobro pripraviti, da bi lahko denar štela. Gré predevat neke cunje, katere je potem prekladala ves dan. *Prosíte najpoprej božjega kraljestva, drugo vam bo privrženo.*

Popotnik.

(Prilika. — Spisal dr. Fr. L.)

Mladenič se napravi, da ide na visoko goro, kamor so le redko ljudje hodili. Pot je bila nevarna, zakaj gora je bila strma in je imela veliko prepadov. Zastonj so odsvetovali mladeniču dobri prijatelji, da naj ne hodi na tako nevarno pot, zakaj tudi njega zadene lahko nesreča, kakor je zadela že druge. Ali mladenič se ni dal odvrniti, marveč ti opomini so še bolj zbôdli njegov napuh, ker rekel je: »Toliko večja slava bode zame, ako pridem do vrha.« Tedaj so mu svetovali prijatelji, da naj vzame vsaj močnega in vajenega vodnika s seboj, ker ga bo ta obvaroval nezgode in mu kazal do vrha najboljšo pot. Pa tudi za ta svet ni maral mladenič, rekoč: »Kaka umetnost je to, hoditi za vodnikom? Jaz hočem priti sam, vašega strahú ne poznam.«

Vzame palico in potno torbo in gré na pot. Ko je začel iti kvišku in srečal nekatere pastirje, ki so ob vznožju gore pasli svoje čede, ni se brigal za njihovo svarjenje in celó malo je

hotel ž njimi govoriti. Kolikor više je prišel, toliko težavnejša in nevarnejša je bila pot. Sreča neka gozdnega čuvaja, ki se je mudil na gori, in ga nekoliko poprašuje za pot. Ko čuvaj zvé o njegovem namenu, posvari ga odkritosrčno in mu nasvetuje, naj se vrne nazaj. »Oglejte si svet od tukaj«, pravi mu, »saj vidite mnogo in to vam naj bode zadosti. V nevarnost hoditi ne smete zaradi same radovednosti ali pa častilakomnosti. Tukaj imate trdna in gotova tla, tukaj sedite! Tu gori više se bo valil pesek in kamen, prave poti več ni in jako negotovo je, ali res pridete na vrh. In ako tudi pridete, pridobili bodete prav malo. Mnogokrat se prav naglo pooblači, hudo treska in grmi in tedaj je gorjé popotniku. Verjemite, da ta vaša želja, priti na vrh gore, ni pametna, da, celó pregrešna.«

Toda mladenič se tudi tukaj ni dal odvrniti od svojega namena in zapustil je vrlega čuvaja. Seveda se mu je nekoliko vendar le vzbujala vest, ali hitro mu je prišlo na misel: »Kaj bodo rekli moji znanci, ako ne pridem na vrh! Zaničevali in zasmehovali me bodo. In mahne jo naprej po ostrem pesku in razdrtem skalovju. Čuvaj kliče za njim, ko vidi predrznega popotnika in celó sam se mu ponudi za vodnika, toda mladenič ga ošabno zavrne. »Torej hôdi, kamor te vodi tvoja trmoglavost«, reče čuvaj in gleda za njim, sedé na močni pečini. Videl je, kako je težavno plezal mladenič više in više, in kako se je včasih zazibal nad kakim prepadom. Sedaj se je bližal prav nevarnemu mestu. Treba je bilo nad nekim prepadom prestopiti veliko razpoko. Ob jedni strani se je moral nekoliko pognati, na drugi pa naglo prijeti se skalnate škrbine, da ga ne bi lastna teža potegnila v prepad. Čuvaj je videl, kako se je dvignil, kako stegnil roki, v jedni držeč palico, da bi se naglo prijel, ali v tem hipu noga zdrsne, mladenič omahne in z glavo naprej telebi v globočino, da se je gledajočemu čuvaju samemu zatemnilo pred očmi. — Tako je končal mlado svoje življenje popotnik zaradi trmoglavosti, častilakomnosti in nepotrebne grešne predrznosti.

Temu popotniku je jednak mladi človek, ki začne zaradi radovednosti, častilakomnosti in trdovratnosti brati pohujšljive protiverske bukve. Najprej samega sebe slepi, češ, da hoče vedeti popolno resnico, da hoče spoznati tudi to, kar pravijo na-

sprotniki. On neče ostati — pravi — v nižavi, v kateri so drugi navadni ljudje, da bi tako veroval, tako mislil, kakor drugi: ampak povzdigniti se hoče v višavo višjega spoznanja. Zato se udá dvomom vedno bolj, ako tudi mu dobri prijatelji prigovarjajo, da naj pusti dvome, ker ga bodo gotovo onesrečili. V dvomih svojih gré vedno naprej, vedno bolj popušča, kar je veroval dosedaj, in požira neverne bukve čimdalje z večjo slastjo. Začne zaničevati svojo vero, zdi se mu ravno toliko vredna, kakor vse druge, in sedaj šele se zdi, da je dospel na pravo višavo, s katere more ogledovati vse vere jednako. Zastonj ga opominja vest, zastonj ga svari kak Gospodov služabnik. Človek ne mara za njegove opomine in svete in gré še dalje. Pod nogami se tla sv. vere zmerom bolj umikajo, nazadnje se mu spodrsne, pade — v dušno pogubljenje in smrt, ker je izgubil najdražji zaklad — svojo vero. Veliko se jih tako končá. Oni ne pomislijo, da smo ustvarjeni za ponižno delo in pohlevno življenje; ne preudarijo, da nam je dana sv. vera v pomoč in v srečo, in da oni narobe dere v veliko nesrečo, kdor se hoče povzdigniti nad vero. Sv. pismo pravi: *Ne išči, kar je više od tebe, in ne preiskuj, kar je močnejše od tebe; ampak kar ti je Bog zapovedal, to misli vedno in v večjih njegovih delih ne bodi radoveden.*¹⁾

Kako dober mladenič postane suženj na galêri.

(Spisal Jožef Riberi.)

Pred nekoliko leti so poročali časopisi dogodek, kakoršen se zgodi le malokdaj. In vendar bi ga bil popolnoma prezrl, da niso vzbudile zanimive, ali bolje rečem žalostne okoliščine moje pozornosti.

Tadej * * * je bil priden deček in izvrsten mladenič. Mahoma pa so pričeli ljudje o njem govoriti, ko je bil zaprt; zatožen je bil namreč, da je bil okradel bogatega ptujca, kateri je stanoval v palači, kjer je Tadej služil kot strežnik. Meščani so se nad njim zelo srdili in dejali, da ni bila vsa njegova prejšnja vrlina nič drugega kakor hinavstvo, in da to gotovo ni njegov prvi zločin.

¹⁾ Ecclus. 3, 22.

Njegovi stariši so bili jako osramočeni in ponižani; sram jih je bilo prikazati se med ljudi. Mati je skoro obupala in v malo dneh tako shujšala, da je bila samo kost in koža. Šla je obiskat svojega sina. Ker sodni zapisnik še ni bil sestavljen, dovolili so ji iztežka, da je smela ž njim govoriti vpricho jednega ječarja in njegovega stražnika.

»Kako si vendar mogel, Tadej«, dejala je uboga mati jokaje, »kako si vendar mogel priti v ta nečastni kraj? Joj meni! Da bi bila vsaj umrla! Toda ne, ne, to je zmota; ti si nedolžen!«

»Ne, moja mati«, odvrnil je Tadej, »jaz sem kriv, v resnici kriv.«

»Kriv! . . . Ti si torej tat? Oh, nesrečnica, zakaj sem morala to doživeti! . . . Kaj so mi koristile vse skrbi, da bi te krščansko izredila? Proklete naj bodo slabe tovarišije!«

»Oh, mati, jaz se nisem pečal s slabimi tovariši; prokleti naj bodo časopisi!«

»Časopisi? In kaj imajo s tem opraviti časopisi?«

»Glejte, mati, kako me je zapeljal hudobni duh! Moj gospodar je bil naročen na različne časopise, kakor je to navada gospodov. Imel sem mnogo prostega časa, a takrat sem moral vselej ostati v hiši. Zato sem se jako dolgočasil. Da bi se zabaval, pričel sem brati sedaj ta, sedaj oni časopis, in čas je hipoma minul. Nesreča je menda hotela, da sem v nekem veljavnem in ob jednem radi svojega prepričanja čislanem listu bral naznanilo nove knjige. Časopis jo je koval v zvezde, in da bi opravičil svoje trditve, navêdel je nekaj odlomkov iz nje. Bilo je prekrasno. Kako vam je govoril pisatelj o rodbinski sreči, o prijaznosti s stariši, o neizmernih čutih, kateri se vzbujajo v srcu človeka, ki je dolgo časa na ptujem živel, ko stopi zopet na rodno zemljo! Moj duh je bil čudno potolažen. Želel sem knjigo brati; toda bila je draga in jaz je nisem mogel kupiti. Kadar me je poslal gospodar po kakem opravku, pogledal sem v izložbo bližnjega knjigarja, kjer je bila ona knjiga izpostavljena. Zdela se mi je moj najboljši prijatelj, kateri mi želi pomagati.

Neki dan jo zagledam v gospodarjevi sobici med raznimi knjigami in časopisi. Srcé mi je poskakovalo od veselja. Komaj sem bil sam, že sem jo pričel čitati. Začetek je bil tak, kakor

sem ga pričakoval. Bila je preizvrstna knjiga. Takrat nisem imel več časa, nego da sem prebral kakih deset strani. Toda po malem sem jo vendar-le prečital. Čutil sem se neizrečeno zadovoljnega, prebral sem jo še jedenkrat. Polastila se me je nekaka otožnost, preganjale so me slabe misli. Pripisoval sem to vznurjenju čutnic in nestanovitnosti vremena, dasiravno mi je dejala vest, da je tega kriva nestalnost knjige in moja malosrčnost. Šele sedaj mi je nesreča odprla oči, šele sedaj uvidim, da je bila dotična knjiga malovrednejša od Judeža Iškarijota, kateri je izdal Izveličarja. Ko sem menil, da uživam sladko tolažbo in se navzemam človekoljubnih nazorov, polnil sem si s trupom srcé. Z veliko gorečnostjo sem oznanjeval ljubezen in bil popolnoma prepričan, da je bogastvo tatvina in vsa vera sleparija. Človek ni za drugega, kakor da se veseli, dokler je na svetu. Oh! mati, ne verujte, da bi se bil sicer udal hudobiji. Kolikokrat sem se spomnil vas, očeta in vajinih svetov! Kolikokrat sem sklenil vrniti se k vam in očistiti svojo dušo! Kake muke sem prestal! Toda na svojo nesrečo sem se vselej zopet zatekel k malovrednim poglavjem one knjige, in bil sem tat; več nisem vreden, nazvati vas svojo mater.«¹⁾

»Toda, nesrečni otrok, zakaj si bral tako knjigo, ne da bi popreje pozvedel, ali je dobra, ali slaba?«

»Saj sem vam že povedal! Neki časopis, kateri je veri in njenim služabnikom prijazen, pohvalil jo je. In jaz sem verjel, da je knjiga res dobra.«

Ječar je zabranil nadaljevati razgovor in tako preprečil nadaljnje prizore. Žena ni bila omikana in se ni razumela na časopise: občutila pa je ravno zato toliko bolj veličino svoje nesreče.

Nesrečnež je bil obsojen v ječo.

Ker sem bival v istem mestu, šel sem k glavnemu uredniku onega lista, dasi tudi bi bil lahko imel radi tega kako sitnost ali nepriliko. Vprašal sem ga, kako je mogel on, verski človek, tako toplo priporočiti ono tako pogubljivo knjigo? Urednik se ni čutil razžaljenega, temveč z očitnim obžalovanjem mi je odgovoril to le:

¹⁾ V listopadu leta 1887. so poročali časopisi drug žalosten dogodek. Neki deček se je vrgel pred železniški vlak. V njegovem žepu so našli pismo, v katerem se je poslavljajal od matere, in pa roman E. Zole: *Germinál*.

»Upam, da je to zadnji pot, kar sem se dal preslepiti in sem, dasitudi brez vednosti, celó sam slepil bralce. Nekateri pisatelji izročé uredništvom svoje knjigopisne članke in navédejo tudi nekoliko odlomkov, kateri se jim zdé primerni za dotični list. Mi imamo vedno dela čez glavo, in zato jih objavimo, zaupajoč v pisateljevo poštenost. Tako se je tudi v tem slučaju zgodilo. Zato je moj list tako toplo priporočil ono pogubno knjigo, o kateri govorite.«

Neki oče me je vprašal, ali se ni treba prav močno varovati, da ne sprejmemo kake knjige; ni-li nevarnejše imeti v hiši jedno samo slabo knjigo, nego trumo morilcev? Jaz se ne bojim za vse, temveč zlasti za delavce in rokodelce, katere zapeljujejo slabe knjige in časopisi v krinki ljubezni in človekoljubja. Zlasti se to pogostoma dogaja v raznih podpornih in dobrodelnih društvih. Ta stvar je jako žalostna; dalo bi se dokaj o njej govoriti in razpravljati. Toda za sedaj naj navedem samo besede moža poštenjaka, kateri bi se bil lahko osrečil, služeč demagogstvu. Toda on tega ni hotel. Rajši je ostal nepoznan ter pisal stvari, katere ne ugajajo prvakom na literarnem polju, temveč jim presedajo.

Spisal je dve malo vabljivi knjigi, kateri sta malone pozabljeni med velikim številom takih knjižic. V jedni izmed njih se berejo te-le vrstice: »Vi menite, da osrečite delavca, ako mu odvezamete jarem in mračnost vere. Ako je dosleden, vprašal vas bo: Zakaj mora jednaka tovarna živina nositi jednako breme, in zakaj ni to tako tudi pri ljudeh? Zakaj mora on delati, med tem, ko se vi razveseljujete in zabavate? Vi hočete, da bi oni, kateri je zadovoljen s svojim opraviлом in svojo vero, sprejel vaše čudovite nazore in nauke, ne da bi se mu smešni zdeli. Vi ga naganjate k uporu proti veljavi božji in hočete, naj bi delavec vas slušal, vam bil pokoren! . . . In ako on resnično ljubi svoj posel in svojo družino, naj zatre v srcu ljubezen do nebes! Trudi naj se in muči za vas, četudi ni Boga! Dušo tajite in pravite, naj se človek briga le za telesno tukajšnje življenje! In kakšno življenje jim morete dati? Končati, ugonobiti hočete luč svete vere, in s tem pehate ljudi v nesrečo. In to se zove omika!?»

Tu je z malo besedami mojstersko naslikano delovanje zapeljivcev ubogega ljudstva. In koliko delavcev in rokodelcev je bilo že zapeljanih, kateri so prej živeli pobožno, zaupajoč v Boga!

Kar Bog stori, vse prav stori.

(V Beli Krajini zapisal J. Š.)

Gospod Bog je zaukazal angelu: »Pojdi na svet in privêdi sem dušo vdove, ki ima sedem malih otrók.«

Angel sluša. Ko se vrne, vpraša ga Gospod Bog: »Si-li privêdel dušo, kakor sem ti zapovedal?«

»Ne, Gospod! Nisem mogel, smilili so se mi otroci — sirote: kaj bodo počeli brez matere?« odgovori angel.

»Pojdi na dno morja«, veli mu zopet Bog, »in donesi pesek z dna.«

Angelj se vrne. »Gospod! Tvoje povelje sem zvršil.«

»Razkolji pesek! — Kaj si našel v njem?« vpraša ga Gospod Bog.

»Črvička«, odgovori angel.

»Glej! Ako preživim črvička v pesku na dnu morja, ne bodem-li preživil tudi nedolžnih otrok?« odgovori Gospod Bog.

Boj se pijanosti!

K mladeniču pride satan oblečen kot bogat gospod. »Hočeš-li denarja?« Mladenič mu odgovori: »Kdo bi ga ne imel rad?« Nato izvleče nepoznani bogatin mošnjo zlatov, strese jih po mizi, rekoč: »Ta denar dobiš, če ubiješ očeta in mater.« — »O, tega pa že ne storim, kaka hudobija bi bila to!« — »No, pa zažgi sosedovo hišo!« — »Tega tudi ne storim, saj mi ni storil nič hudega.« — »Če tega nečeš, pa vsaj nekaj malega: pojdi v gostilno in upijani se!« — »Malo upijaniti se pač ni nič tako hudega; prespal bom pijanost, pa bo dobro«, dejal si je ter sprejel ponudbo. V gostilni se je upijanil. Vinjen je začel razžaljivo govoriti in izzivati goste. Nato mu dá sosed, kateremu bi bil moral zažgati hišo, gorko zaušnico. Srdit plane mladenič iz gostilne, ter zapali sosedovo domovje. Vaščanje so ga opazili ter zmerjali hudobnega mladeniča. Tudi stariši ga posvaré z ostrimi besedami, ali brezbožni sin v veliki jezi zgrabi sekiro ter ubije očeta in mater.

Ta povedka uči: Varuj se pijanosti, sicer nevedé in nehoté lahko zabredeš v največjo nesrečo!

Dom „Katoliške družbe“ v Ljubljani.

V hudih časih ustanovljena »Katoliška družba za Kranjsko« je lansko leto obhajala svojo 25 letnico. Ko smo gledali nazaj v minulo dôbo 25 let, videli smo, da je družba delovala sicer tiho, a vendar uspešno. V njenem naročju se je rodila cela vrsta društev, katera sedaj z mladostnim ognjem delujejo. Katoliško politično društvo, katol. tiskovno društvo, katol. delavsko društvo so hčerke matere katoliške družbe. Da, največje gibanje, katero se je pojavilo zadnja leta med nami, I. slov. katol. shod, imel je svoj početek v tej družbi.

Tako je »Katol. družba« kakor stara častitljiva mati v slovenskem ljudstvu. Imela je pa poslednjič še jedno skrb, da napravi sebi in svojim hčerkam lasten pripraven dom. Ta misel se je sprožila v društvenem odboru in je našla med udi in Slovenci sploh glasen odmev. A kaj bi bilo najbolje storiti? Nova stavba sredi mesta v tem obsegu se ne postavi za majhen denar. Trebalo je dobiti poslopje v sredini mesta za primerno ceno. In res, po božji previdnosti pride ponudba za nakup hiše št. 1 na Turjaškem trgu, katere dosedanji posestnik grof Gallenberg je po zimi umrl. Zastopnik dedičev jo je prepustil »Katoliški družbi« zlasti zato, ker bo služila dobremu namenu. Hiša je prostorna in trdna in bo dobila tudi tepo zunanje lice. Cena 26.000 gl. ni nikakor velika. Kako velika je darežljivost katoliških Slovencev, posebno duhovnikov, to se je sijajno pokazalo ob tej priliki. S 1. novembrom se je preselila »Katoliška družba« v nove prostore in sedaj vabi svoje ude, da jo tam pridno obiskujejo. Vedno ima odprte svoje prostore za čitalnico, in vsak večer se shajajo bratje na pogovor in zabavo.

Prosi pa »Katoliška družba« tudi zanaprej dobrotnih darov, zakaj pri hiši bo treba še nekoliko poprave in olepšave, da bo vredna svojega imena: Katoliški slovenski dom.

Katoliška družba za Kranjsko leta 1894.

I. Društveni odbor.

Prošt dr. Ant. Jarc, <i>predsednik.</i>	Dr. Janežič Iv., profesor bogoslovja.	Mrak Matija, stolni vikar.
Prelat dr. Andr. Čebašek, <i>podpredsednik.</i>	Monsgn. Jeran Luka, kanonik in urednik.	Oblak Ivan, mestni kapelan.
Pichler Jos., c. kr. umir. uradnik.	Kalan And., stolni vikar in urednik.	Polak Karol, trgovec in posestnik.
Endlicher R., c. kr. umir. urad., <i>zapisnikarja.</i>	Dr. Karlin Andrej, c. kr. profesor.	Povše Franc., posestnik, drž. in dež. poslanec.
Lachainer Kar. m. urad. in pos., <i>blagajnik.</i>	Dr. Krek Iv., stolni vikar in profesor.	Rozman Ivan, kanonik in mestni župnik.
Kolenec Ivan, c. kr. pošt. uradnik.	Kržič Anton, c. kr. profesor.	Šiška Jos., knezoškofijski tajnik.
Močnik Matej, umir. m. učitelj, <i>knjižničarja.</i>	Dr. Lampe Franc., prof. in vod. „Marijanišča“.	Zupančič Ant., profesor bogoslovja.
Dogan Ivan, trgovec in mizar.	Ledenik Alf., trgovec in hišni posestnik.	Žlogar Anton, župnik v Kranjski gori.

II. Ljubljanski udje.

Dr. Ahačič Karol, Ahčin Jera, Ahlin Fani, Ahlin Jera, Aschaher Viktorija, Antosiewicz Franc, Armič Primož, Avbel Ant, Avbel Marija, Avbel Jurij grofica Auersperg Gabrijela, grofica Auersperg Marij., Babuik Antonija, Bahar Apolonija, Bahovec Josip, Bahovec Ivan, Bahovec Terezija, Bajec Viktor, Ban Franjo, Barbič Jovana, Barborič Franc, Barborič Marija, Baraga Jernej, Bavdek Helena, Beden Katarina, Belar Marija, Belič Marija, Benedik Ivan, Bergant Franc, Bergant Marija, Bernard Franc, Bernard Ivan, Bernard Marija, Birtič Andrej, P. Bizavičar Josip, Blančani Marjeta, Blaznik Alojzija, Blaznik Lorenc, Blažir Miha, Bleiweis-Trsteniški pl. Karolina, Boe Ivan, Bončar Josip, Borec Terez., Bostjančič Josip, Bozja Jovana, Brajer Jozefa, Branke Ana, Brate Eliza, Breskvar Marija, Breskvar Antonija, Breskvar Jovana, Breskvar Jovana, Brems Melhior, Brems Vincencija, Briški Marija, Brodnik Marija, Brus (Hiti) Marija, Brus (Steffe) Marija, Bulovec Miha, Bušič Josip, Cimerman Franciška, Cotman Jovana, Cuderman Terez., Čarman Andrej, Čarman Simon, dr. Čebašek Andr., Cemažar Marija, Černe Jakop, Černivec Ant., Češkuti Marija, Češnovar Lorenc, Čibašek Anton, Cik Jakop, Činkole Marijana, Compar Julijana, Čudin Marija, Dane Franciška, dr. Debevec Josip, Dermastia Marija, Dermota Marija, Dimnik Miha, Doberlet Eliza, Doberlet Ivan, Dolencec Franciška, dr. Dolencec Josip, Dolencec Oroslav, Dolencec Terezija, Dolinar Ivan, Dolinar Uršula, Dogan Ivan, Dostal Karol, Drinovec Ana, Driquet-Ehrenbruck pl. Virginija, Eberl Fani, dr. Elbert Sebastijan, Eggenberger Rudolf, Endlicher August, Endlicher Rud., Erker Jos., Eržen Tomaž, Eržen Valent., Fabian Amalija, P. Fabian Benjamin, Fabian Uršula, Fabian Ivan, P. Fabiani Placid, Flis Ivan, Ferjančič Franc, Gaber Ter., Garich Gustav, Gartner Matej, Gerber Ana, Gerber Jos., Gerčar Marija, Gerdina Apolonija, Gestrin Leop., Gestrin Marija, Gnjezda Iv., Gnjezda Apolonija, Goršič Franc, Goričnik Franc, Gosar Marijana, Götz Jovana, Götz Kristina, Gracelj Fani, P. Gregorič Tadej, Haberle Celestina, Hauptman Helena, Herblan Marijana, Hiti Neža, Hofer Ana, Hohn Eduard, Hörmann Helena, Fr. Hostnik Ludovik, Hren Ana, Hren Antonija, P. Hribar Angelik, Hribar Henrieta, Hribar Jera, Hribar Martin, Jager Jovana, Jagonek Terezija, Jakopič

Terezija, dr. Janežič Ivan, Jankovic Polona, Janša Jernej, Janković Jožefa, Jančar Franč., Jančar Jožefa, dr. Jarc Anton, Jarc Josipina, Jarc Marija, Jeglič Ant., Jeločnik Marija, Jeraj Jovana Nep., Jeran Luka Mnsgr., Jereb Jos., Jereb Marija, Jenko Alojzij, Jenko Marija, Jeriha Marjeta, Jereb Marija, Jerič Iv., Jerina Katarina, Jerina Neža, Jerman Ant., Jevačič Ana, Jung Emil., Jušič Anton., Kadunc Marija, Kafov Marijana, Kahne Jernej, Kalan Andr., Kalinšek Helena, Kalinšek Markita, Kalšek Jožefa, dr. Karlin Andr., Kavalar Eliza, Kayser Ursula, Kerže Marija, Klein Ant., Klešnik Ana, dr. Klofutar Leonard, Klun Karol, Klun Roza, Klun Marija, Knoblehar Marija, Kobilica Jakop, Kobilica Jožefa, Kobilica Marija, Koblar Anton, Kocmur Jakop, Kodela Franč., Kodela Jožefa, Kopalj Lorenec, Kolenec Ivan, Koman Helena, Koman Marija, Komar Marija, Komar Jovana, Kopač Barbara, Korošič Ana, Koprivec Terezija, Košir Antonija, Kotnik Jovana, Kozjek Ivan, Kramar Karolina, Krašovec Ivan, Kregar (Schrey) Fani, Kregar Ivan, dr. Krek Ivan, Kremžar Marija, Križaj Marija, Kržič Ant., Kuhar Gregor, Kuhar Ursula, Kukec Marija, Kukman Neža, prelat dr. Kulavic Ivan, Kuncič Jurij, Kunstl Helena, Lachainer Ana, Lachainer Karol, dr. Lampe Frančišek, Lampret Leopoldina, Lavrič Josip, Laznik Frančiška dr. Leben Matija, kan., Ledenik Alfred, dr. Lesar Jos., Leskovic Eliza, Leskovic Franč., Levičnik Alfonz, Lohkar Marija, Lorenz Marija, Magister Frančiška, Malenšek Martin, Malot Marijana, Mandič Marija, Marenko Iv., Mate Jovana, Matjan Jakop, Matjan Jera, Martinak Marija, Marolt Ivana, Marout Avguštin, Mazgon Val., P. Medic Kalist, Medic Terez., Medved Marija, Mehle Alojzija, Mekinec Marija, Melcer Eleonora, Melcer Viktorija, Merhar Marija, Mihelič Marija, Mihelič Miha, Mikota Marija, Milavec Alojzija, Milavec Jovana, Milic Ludmila, Mlakar Anton, Močnik Katarina, Močnik Matej, Mrak Matija, Muhar Matija, Mulhar Marija, Mulaček Frančišek, Nadlišek Jožefa, Novak Katar., Novak Marija, Novak Marija (zasebnica), Novljan Anton, Oblak Ivan, Obreza Anton, Ocepek Marija, Omahen Marija, Ostank Katarina, Oven Marija, P. Ozimk Evtahij, Ožina Jožefa, Palovec Jera, dr. Papež Franč., dr. Pauker pl. Glanfeld Henrik, Pavlin Helena, Pelle Jožefa, Peterka Eliza, Peterca Franč., Petrič Frančiška, Pezdič Ana, Pezdič Vencelj, Pfajfar Ivan, Pfefferer Marija, Piano Eliza, Pibernik Marija, Pichler Josip, Pichler Katarina, Pirc Marija, Pirkovič Marija, Pirnat Marija, Poderžaj Frančiška, Poderžaj Josip, Podkrajšek Marija, Podlesnik Marija, Pogačar Katarina, Pogačar Karol, Pogačar Simon, Polak Karol, Potočnik Jovana, Mnsgr. Potočnik Miha, Povše Franč., Prek Marjana, Premk Vincencij, Prezel Ivan, Prosenec Ivan, Puckelstein Apolonija, Ravnikar Frančiška, Reich Adolf, Reich Marija, Reichmann Marija, Rekar Marija, Reya pl. Castelletto Anton, Rihar Ana, Rihtar (Ahlin) Fani, Reichmann Marija, Robida Ana, Radman Josip, Rozman Ivan, Rozman Mar., Rozman Neža, Rubana Otilija, Savme Marija, Sedler Eliza, Selan Helena, Selan Jera, Selan Frančišek, Sešek Ana, Seunig Josip, Seunig Marija, Silvester Jovana, Slabina Marija, Slanovec Marija, Smole Ivan, Smole Marija, Spindler Ivanka, Smrekar Jerica, Smrekar Josip, Smrekar Ivan, Smrekar Jera, Souvan Franč., Srakar Ana, Srakar Jožefa, Stadler Ana, Stare Ursula, Stelle Marija, Stenovec Jera, Sterbenc Josip, Špančig Marija, Sternad Anton, Stresen Katarina, Sušek Antonija, Sušek Štefan, Sverljuga Lorenc, dr. Svetina Ivan, Svetlin Marija, Schiffrer Ivan, Schiffrer Marija, Schündeln Bogomir, Schitnik Franč., Šabec Luka, Šarabon Mavrilij, Šerc Katarina, Šiška Josip, Šlibar Martin, Škof Marija, Škottl Helena, Škvarča Marjeta, Šme Marija, Štrucelj Matilda, Šubelj Anton, Šubelj Barbara, Šust Marija, Štrih Marija, Šuster Franč., dr. Šustersič Ivan, Šustersič Jovana, Tavčar Jernej, Tenente Marija, Tenente Rudolf, Thomas Franč., Thomas Jovana, Tomc Helena, Tomc Ivan, Tomec Jakop, Tomec Ursula, Tomšič Anton., Tonia Josipina, Tonih Jovana, Treven Franč., Triller Marija, Trontelj Marjeta, Trost Pavel, Ullmann Neža, Urbas Anton, Vagaja Ivan, Valjavec Ana, Več Jovana, Velkaverh Lenčika, Velkaverh Pavel, Velkaverh Rotija, Verbič Hrabroslav, Vdovč Marija, Vilar Helena, Vilhar Ivan, Vrhovnik Ivan, Vrhovnik Marija, Widmaier Antonija, Widmaier Ludovik, Zadergal Katarina, Zadnikar

Terezija, Zadnikar Valentin, Zafran Franč., Zagorc Marija, Zajc Franč., Zajc Ivan, Zajc Terezija, Zalar Eliza, Zalaznik Marija, Zamejc Andrej, Zdešar Jožefa, Zdešar Lorenc, Ziegler Jernej, Zor Ignacij, Zorc Anton, Zorc Marija, Zorko Avgušтина, Zorman Ivan, Zorman Marija, Zorman Alojzija, Zorman Marija, Zupan Tomo, Zupančič Anton, Ženko Josipina, Žitnik Franč., dr. Žitnik Ignacij.

III. Vnanji udje.

1. Ljubljanska dekanija: Hočevar Anton, Remžgar Franč., Remžgar Matija, Kogej Ivan, Terček Miha, Malenšek Alojzija, Malovrh Gregor, Mekinec Ivan, Belec Anton, Tomc Miroslav, Dolinar Franč., Porenta Frančišek, Derčar Martin, Kobilica Ivan, Kolar Matija, Müller Ivan, Dolenc Jakop, Knific Josip, Gams Janez, Kramar Ant., Merzel Anton, Novak Josip.

2. Dekanija Loka: Kožub Matej, dek. poverjenik, Bernik Lovro, Tomažič Ivan, Erker Ferdinand, Zupančič Ana, Triller Martin, Zavodnik Feliks, Dernovšek Jurij, Peterlin Primož, Petrovič Franč., Šmid Matija, Kumer Alojzij, Kregar Fran., Rihar Franč., Pintar Matej, Ramoveš Jernej, Rozman Lovro, Merčun Rok.

3. Dekanija Kranj: Kukelj Anton, župnijski poverjenik, Nemeč Anton, Birk Franč., Perne Franč., Medved Ignacij, Narobe Martin, Brodnik Anton, Preželj Matej, Tavčar Franč., Bartol Baltazar, Grivec Ivan, Pavlič Ivan, Krek Frančišek, Kotnik Miha, Kerčon Josip, Kerčon Anton, Zupanec Ign., Wohinc Frančišek, Petrič Blaž, Robič Simon, Rihar Leopold, Golob Iv., Mali Anton, Šafar Ivan, Gregorič Rudolf, Habe Ivan, Dolžan Ivan, Kristoflič Lovro, Karlin Ivan, Košir Franč., Spental Franč., Ahačič Barbara, Dekleva Marija, Mali Frančiška, Pekovec Josip.

4. Dekanija Radovljica: Razboršek Josip, dek. poverjenik, Gruden Jos., Novak Ivan, Kačar Ivan, Verbajš Ant., Aljančič Val., Preša Josip, Hudovernik Friderik, Ažman Ivan, Ažman Simon, Sterle Terez., Bralno društvo v Gorjah, Šmitek Simon Fertin Ignacij, Berlic Iv., Teran Iv., Potočnik Tomaž, Tavčar Ivan, Piber Ivan Zlogar Anton.

5. Dekanija Kamnik: Kan. Oblak Iv., poverjenik, Muhovec Blaž, Kalan Ivan, Sadar Iv., Stelle Iv., Murnik Ignacij, Orel Josip, Žužek Simon, Slak Mat., Štrukelj Franč., Gerčar Franč., Pristov Ivan, Gornik Franč., Kljun Ivan, Zupančič Jernej, Rihar Franč., Stare Alojzij, Pečnik Valentin, Zupančič Iv., Ste-novec Anton, Bernik Valentin, Lotrič Leopold, Zorec Ivan, Zaletel Leopold, Vehovec Andrej, Zalokar Ana, Škrč Andrej, Bizjau Ivan, Strupi Jakop, Molj Ivan, Prelesnik Florian, Gerdov Miha, Waldecker Franč.

6. Dekanija Moravče: Kajdiž Tomaž, dekan, poverjenik, Koren Ignacij Poč Martin, Jeršič Franč., Piskar Ivan, Vilman Gašper, Molek Martin, Kepec Frančišek, Lenassi Anton.

7. Dekanija Šmarija: Drobnič Andrej, dekan poverjenik, Zakrajšek Iv., Šiška Ivan, Bralno društvo, Jaklič Štefan, Wartol Peter, Čebašek Ivan, Raz-potnik Jakop, Pipan Andrej, Sitar Matej, Avgustin Frančišek, Novak Josip, dr. Mauring Ivan.

8. Dekanija Litija: Zagorjan Ivan, Šalehar Ignacij, Golob Ivan, Pelc Ivan, Pokorn Jakop, Zdražba Ivan.

9. Dekanija Trebnje: Nagode Ivan, poverjenik, Avsec Frančišek, Jarc Frančišek, Koračim Ludovik, Mervec Ivan, Filler Vaclav, Jereb Matej, Men-cinger Josip, Gerčar Ivan, Barbo Miha, Virant Ivan, Šimenec Andrej, Hofer Karol, Petek Andrej

10. Dekanija Žužemberk: Tavčar Miha, dekan poverjenik, Šinkovec Avg., Zorec Jurij, Lavrič Josip, Kos Josip, Žagar Josip, Ključevšek Ign., Zupančič Ivan, Zbašnik Frančišek, Poljak Martin.

11. Dekanija Novo mesto: prošt Urh Peter, poverjenik, Frank Rihard, Hočevar Josip, Povše Frančišek, Jeriha Matej, Benkovič Josip, dr. Marinko Jos., Krajec Ivan, Šmidovnik Anton, Plevaneč Ivan, Babnik Ivan, Peterlin Anton, Porenta Jakob, Dovič Ivan, Stamčar Ivan, Gantar Lorenc, Korbič Anton, Borštinar Josip, Žgur Anton, Bergant Valentin, Zaman Andrej, Indof Franč., Medved Ivan.

12. Dekanija Leskovec: dr. Štěrbenec Jurij, dekan, poverjenik, Knavs Ivan, Fettich - Frankheim Anton, Vovk Ivan, Bogolin Miha, Pavlič Damijan, Pavlič Kozma, Germ Ivan, Smolnikar Luka, Dolinar Ivan, Varl Tomaž, Kutnar Ignacij, Lavrič Matija, Brulec Franč., Vondraček Vaclav, Zabukovec Iv., Hrovat Miha, Gabrič Anton, Lavrenčič Ivan, Köchler Viktor.

13. Dekanija Ribnica: Povše Martin, dekan, poverjenik, Fik Frančišek, Bobek Alojzija, Bolha Marija, Zakrajšek Franč., Pehani Alojzij, Kosec Jernej, Gruden Jakob, Prijatelj Matija, Brence Ivan, Oblak Frančišek, Oblak Gregor, Riglar Jernej, Riglar Ivan, Žužek Anton, Marolt Anton, Janez Dominik, Cuk Julij, Krumpestar Frančišek

14. Dekanija Kočevje: Krese Josip, dekan, poverjenik, Jaklič Jurij, Rott Gotthard, Berčič Peter, Andrejak Franč., Samide Josip, Gerzin Matija, Porubski Josip, Ožura Josip, Wolf Ivan.

15. Dekanija Semič: Aleš Anton, dekan, poverjenik, Medved Anton, Dovgan Frančišek, prošt, Klemenčič Miha, Kerin Martin, Novak Matija, Zakrajšek Ivan, Zabukovec Ivan, Cesar Franč., Ogrin Peter, Gašperin Viljelm, Kramarič Josip, Kadunc Matija, Schweiger Franč.šek, Šašel Ivan, Mohar Peter, Režek Peter, Kos Matej.

16. Dekanija Vrhnika: Kumer Franc, dekan, poverjenik, Jelovšek Gabrijel, Vonča Anton, Šega Ivan, Oblak Ivan, Podobnik Ignacij, Dolinar Franč., Laznik Josip, Bergant Lovro, Sakser Ivan, Schiffrer Gustav, Škofic Josip, Rozman Jurij

17. Dekanija Cirknica: Kunstelj Franč., dekan, poverjenik, Jan Simon, Klemenc Franč., Bernard Valentin, Lackmaier Franč., Kušar Franč., Čibašek Ivan, Podboj Ivan.

18. Dekanija Trnovo: Vesel Ivan, dekan, poverjenik, Bilc Ivan, Groznik Franč., Torkar Matija, Pfaifar Iv., Križaj Nikolaj, Ponikvar Ant., Sternad Iv.

19. Dekanija Postojna: kan. Hofstetter Ivan, poverjenik, Brešar Josip, Puc Alojzij, Antončič Anton, Sajovic Ivan, Lesar Ivan, Zupan Ivan, Lukanec Josip, Bohinjec Peter. Okrajna učiteljska knjižnica v Postojni.

20. Dekanija Vipava: dekan Matija Erjavec poverjenik, Silvester Radoslav, Demšar Ivan, Uršič Anton, Ilovski Albin, Arko Miha, Dejak Henrik, Mavrič Ivan, Nakus Josip, Hladnik Ivan, Primožič Jernej, Klobus Val., Mikš Ivan, Premerl Ivan.

21. Dekanija Idrija: dekan Kogej Josip, poverjenik, Kogej Katarina, Leskovec Jovana, Jurjevčič Frančiška, Svetec Alojzij, Treven Valentin, Dedič Franč., Vončina Anton, Svetličič Franč., Jazbar Anton, Zazula Ivan, Čerin Karol, Goli Franč., Ipavec Josip, Šmid Anton, Murnik Roza.

22. V drugih deželah: Monsgr. dr. A. Luka Rumpler, kanonik, P. Gottfried Hlebec, Meglič Jos., P. Leon Žugelj, kan. dr. Ant Jeglič, Jospina Eder.

Med letom umrli udje:

grofinja Amalija Lichtenberg, dr. Ivan Semen, Jernej Jarc, Kajetan Krašovič, Jakob Medic, Helena Selan, Antonija Koš.r, Marija Perdan, Marijana Malot, Ana Noli, Jakob Treven, Gerjol Marija, Rome Franč., Justin Nikolaj, Bernik Lovro, Gregorič Ignacij in Bobinec Žiga.

Predsedništvo.

